6. 10. V. 8

ARATI SOLENSIS PHAENOMENA ET PROGNOSTICA.

INTERPRETIBVS.

M. TVLLIO CICERONE. RVFO FESTO AVIENO. GERMANICO CAESARE, VNA CVM EIVS COMMENTARIIS.

C. IVLII HYGINI ASTRONOMICON.

Omnia partim è vetuſtis codicibus, partim è locorum collatione emendata, & emendatorum ratio, ab ipſo Morelio, viro ſane vt colligere licet, doctiſsimo, & acerrimi iuditij, expoſita.

Nos verò praeter ea quae in Pariſienſi exemplari reperiebantur, figuris affabrè, ad Ptolemaei doctrinam exſculptis, figurarumque explicationibus, RVFVM FESTVM ornauimus: quem & ea cauſa praemiſimus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

COLONIAE AGRIPPINAE,
APVD THEODORVM GRAMINAEVM.
ANNO SALVTIS M. D. LXIX.

Ne locus aliquis vacaret, hos verſus Camerarij quibus nomina omnium cœleſtium ſiderum complexus eſt, propter elegantiam adiecimus, cum ſummam horum librorum contineant.

Nomina diſce puer veterum ſtudioſe laborum
Sydera, & cœli cognoſce micantia ſigna:
Signa vocant, quibus illa vides inſignia templa,
Sed numerum denum quater atque octo eſſe dederunt.
Vrſa ſumma tenent Aquilonis frigora, per quas
Ingens in morem fluuij perlabitur Anguis.
Hunc ſubit Arctophylax ſed & hunc mox gemma Corona,
Inde Genu Nixus, poſt quem Lyra, deinde Volucris.
Tum Cepheus & Caſſiepe, tum Vector & ille
Falcatum extollens cæſa enſem gorgone Perſeus.
Hinc Deltoton, & Andromede, hinc ſtat Pegaſe, ſed te
Delphin excipit, hunc Telum, hoc Aquila, Anguitenenſque:
Signifer hæc ſequitur declini circulus orbe,
In quo Aries, Taurus, Gemini. Cancer, Leo, Virgo,
Chelæ, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Piſces.
At Notus vndifero tenet hæc ſimulacra ſub axe,
Armatum, Oriona, Canem in quo Syrius ardet.
Quis Procyonque Lepúſque & Iaſonis additur Argo,
Hydrúſque & Centaurus & Ara incognita nobis,
Tum notius Piſcis, Cetúſque ac Eridani vnda.

AMPLISSIMIS ATQVE ORNATISSIMIS VIRIS SAEPIVS ITERVMQVE CONSVLIBVS, ET INCLITAE VNIVERSITATIS STVDII COLONIENSIS RESPECTIVE PROVISORIBVS VIGILANTISSIMIS,

eiuſdemque florentiſsimæ reipu. ampliſsimo Senatui, Dominis ſuis colendis, Theodorus Graminæus

S. D.

CANAM ac Venerandam eſſe rerum ſublimium cœleſtiumque cognitionem, et ob beneficia quibus mortalium vitam afficit, quam maximè excolendam, conſenſus gentium, ac primorum parentum patriarcharum prophætarumq́ue declarat auctoritas. Dum vltimæ memoriæ recordamur, ac ſpaciū præteriti temporis reſpicimus, nullum vnquā ſtudij genus adeò excultum cum ſumma admiratione mortalium, vt admirandam rerum ſublimium cognitionem, vel artis minimè gnarus facilè nobis dederit. Adamum primum omniū noſtrorum parentem, quem deus è puluere ac limo terræ formauerat, hanc artem & calluiſse, ac propagaſſe, affirmare non dubitauerim. Ioſephus antiquitatum Iudaicarū ſcriptor cum affirmet, ipſum Setheum Adami filiū vbi omnium rerum innouationē & interitum mortalibus egris imminere, à parēte, intellexiſſet, duas columnas erexiſſe, alterām latericiam, alteram æneam, vt his inſculptæ artes, ab aquarū impetu, ſi ad inſolitam magnitudinem excreſcerent, & ab ardore flammæ, ſi mundus ignis conflagratione conficiendus, conſeruarentur. Hæc itaque grata fuerunt ocia primis parentibus, diuina dei opificia contemplātibus: qui ſe periucunda illa rerum ſublimium contemplatione oblectarunt, ex inenarrabili illa cœlorum ſtructura perdiſcentes, æternam aliquam mentem eſſe, quam patrum traditione deum ipſum cognouerant, qui totius vniuerſi compaginationem ex nihilo ſimul cum tempore ab initio conſtruxiſſet, & conſtructa cuncta Giganteo Triumpho, ſupercilio, moueret. Parens itaque primus, harum rerum cognitione imbutus ea Mathuſalemo tradidit, Mathuſalemus Noëo demonſtrauit. Ab ipſo Noëo haud dubie Abrahamus ea percepit, quæ ad cultum veri dei & cœleſtium cognitionem pertinerent, qui poſtmodum hæc eadem, vt Beroſus ſcribit Aegyptijs communicauit. Hiſce temporibus & Iobū vixiſſe conſtat, non in diuina ſolum verum etiam in humana philoſophia verſatum, qui Arcturi, Orionis, & Hyadum meminit, quæ non obſcuræ eum cœlo deditum fuiſſe declarant. Ab hiſce igitur luminibus humani generis rerum ſublimiū cognitio dum profecta ſit, nationes illæ in quibus ipſi verſati ſunt, veluti: Armenia, Meſopotania, Caldæa, Aſſyria, Aegyptus, Phænicia, clariora ac magis illuſtria eius doctrinæ retinuerunt monumenta. Non mirū videri debet ipſos patriarchas & prophetas, harum rerum cognitionē habuiſſe, eaque oblectatos, Cum ſpiritus etiam

in Eccleſia D E I ſtellis, atque præclariſſimis luminibus cœli tanquam verbis viſibilibus vſus ſit ad flectendos animos, ad veram D E I agnitionē, & inuocationem ſalutarem. quod Dioniſio Ariopagite contigit, qui per defectum ſolis tempore paſſionis & pleniluniȷ prodigioſe contingentem, poſtmodum Paulo prædicante in veri & ignoti D E I cognitionem peruenit. Huic fidem facit Magorum hiſtoria quorum patrocinio hactenus veſtra vrbs vſa eſt, & D E O fauente in omne æuum fruitura, licet diris vndique ac horrendis perturbationibus Catholica Eccleſia à blaſphemis hæreticis, qui Ouile C H R I S T I ſannis & ſcommatibus ſpurciſſimo ſacriligoq́ ore, omnia ſacra, atq; adeo ſanctorū reliquias prophanant, finitimæ regiones his annis conturbatæ ſint, & ob noſtra ſchelera, qui nobis iuſti D E I pœnam ac punitionē, prochdolor, accerſimus, depopulandæ, niſi dominus D E V S ob paucorum fidem, & probitatem Niniuen conſeruauerit. Magi itaque hi quorū dico precibus ac patrocinio iuuari nos, per ſtellæ ortum mundi regem & ſaluatorem natum eſſe, vere in aſtrorum doctrina eruditiſſimi, iudicarunt & agnouerunt. Fuiſſe enim Natiuitatem D O M I N I N O S T R I I E S V C H R I S T I ſuſpiciendam credimus, tantum enim illi, haud dubiè, natura tribuit natali die, quantum concurſu omnium cœlorum excogitari poterit, Magi vt intelligere potuerint regnum nati regis æternum forè, & eius legem pietatis, iuſticiæ, fidei, ſimplicitatis, charitatis, optimè inſtitutam eſſe, nullumq; habiturū finem, niſi poſt reditum eclipticarum, in quo noua forma, poſt mundi huius innouationem ac conflagrationem ſordiuum, & ſtatus vniuerſi videretur. Quod tamen non ita intelligi velim ac ſi diuinitatem Chriſti Ieſu, Miracula, vitæ inculpatæ ſanctitatem integritatemq; legis promulgationem, Euangeliȷ doctrinam, ab aſtris dependere, & magos ex ijſdem id perdiſcere potuiſſe, iudicem. Verum quemadmodū natura ornauit eum optimo temperamento, pulchritudine corporis, grauitate intuitus, quæ omnia ferme ex Ioſephi teſtimonio colliguntur. Sic D E V S admirabilis ac glorioſus, optima conſtitutione tempus, quo æterni patris æternus filius, in hunc mundum naſceretur, adornare ac conſtituere voluit, vt Magi ac gentiles per aſtrorum ac ſiderum cognitionem, in qua ea tempeſtate cæteris nationibus præualebant, non aliter quam princeps Apoſtolorū Petrus, in multitudine piſcium, ad C H R I S T V M adductus eſt, in veri D E I cognitionem accerſerentur, & profano Idolorū dæmonumq; cultu relicto, Deum vnum ac verum in ſpiritu & veritate colerent. Hinc conſtare arbitror huic arti, & locum fuiſſe aliquem, tum in ſinagoga, tum in Eecleſia D E I. In quanto vero honore ac æſtimatione fuerit apud gentiles fabulæ ingenioſiſſimæ, & ſanctæ veterū hiſtoriæ comprobant: videlicet Saturnum, Iouem, Martem, Solem, ſiue Apollinem, Venerem, Mercurium, Dianam, ſiue Lunam, Caſtorem, Pollucem, Perſea, Meduſam, Cephea, Caſſiepeiam, Arcturum, Berenicen, Herculem, Ariadnen, Aſtræam, Chironem, & reliqua nomina ſtellis, imaginibuſq; cœleſtibus indita, fuiſſe propria heroibus, regibus, reginis, earū cultoribus, vt id ex Iuliȷ Hygini Aſtronomico copioſius videre licet. nec ſolum apud primos illos reges & principes hanc artem notam & perſpectam, ſed & apud Græcos poſtmodum et latinos, iam lōgo tempore

pore in magna admiratione hominum fuiſſe colligere licet. dum omnes plerumque regum ſeſe moribus accommodent. Apud Græcos Solon fuit, cum Thalete, poſt reges, inſignes eorum artifices fuerunt. Meton, Calippus, Hyparchus, Ptolemæus. In Romana vero Republica, Numa, Iulius Cæſar, Auguſtus, Tiberius, Conſtantinus, Theodoſius, FL. Valerius Martianus, Imperatores præclaris virtutibus præditi, tum vero hac laude celebriores quod ſumma diligētia & fouerint & adiuuerint rerum cœleſtium peritos, Vtinam hoc noſtro æuo Reges & principes, ac rerum publicarū adminiſtratores idem agerent, ſtudijs deditos, liberalibus ſtipendijs iuuarent, tantam nunquā perturbationē præclara ingenia excitaſſet, dum relictis ſtudijs liberalibus, ſe teologicis ac diuinis imiſcent, Eccleſiæ conſtitutiones perturbantes, hæreſes ſectantes, atque ita parare ſibi diuitias potius ſtudentes, quibus cōiugem ac liberos alant, quā in Eccleſia Catholica pauperes perſeuerent. Tantus enim hoc noſtro æuo eſt artiū liberaliū contemptus, vt ſi quis in ijs deliteſcat, & non Theologicis ſtudijs, aut Iuriſprudentiæ operā accommodet, quibus ſolis honos eſt, & diſtēti loculi, vt malim alterius potius fortunā, quam philoſophi. Sic enim ego ſentio, cum iam annis quinque ſcholæ artiū, vt vocant, præfuerim, & ſtudioſis ad Mathematicas artes viā demonſtrauerim, nemine alio hæc eadē in Colonienſi vniuerſitate profitente, parum tamen aut nihil inde comodi receperim. Verum non dubito meum laborē gratum atque acceptum veſtræ amplitudini fore, ſi vnquam rectè negotiū quo pacto ſe noſtrorum ſtudiorum haberet, explicatum fuiſſet. Si itaque veſtræ prudentiæ conſultū viſum fuerit, in hac profeſſione, mea opera vti, me paratiſſimū atque obſequentem, vt vnum de numero ſuorum ciuium reperient. Munus enim quo iam fungor Typographicum ſcilicet, nō me impedire, ſed adoleſcentum ſtudia magis ac magis promouere ac iuuare poteſt, quod ex præſenti noſtro labore facilius colligitur, quem eo potiſſimū fine ſuſcepimus, vt ſtudioſi cum voluptate quadam rerum ſublimium ſcientiam perdiſcerent. Eos auctores ijs cōiunximus qui apud latinos eandem pertractarunt matereā, & Aratum Græcum poëtam nobis latino carmine reddiderunt. Quo vero eos omni difficultate remota, commodius in cognitionem ſublimiū perduceremus RVFVM FESTVM figuris, figurarumq; explicatione exornauimus. Figuras adiecimus nō ſecundum Arati aut eius interpretum deſcriptas rationem, ſed Ptolemaicam, quam exactiorē iudicamus, Aratus enim οὐ πάνυ καλῶς vt Leontius inquit, Mechanicus neque πρὸς τὸ ἀκριβὲς, ἀλλὰ πρὸς τὸ χρήσιμον τοῖς ναυτιλομένοις hoc eſt non optimè, neq; exacte admodū, ſed quatenus nautis cōducere videbatur, de ſideribus ſcripſit. Veſtræ autem autem Ampliſſimi, ornatiſſimique viri prudentiæ, quicquid laboris & moleſtiæ ac ſumptus, in hoc adornando libro, ad bona ac honeſta ſtudia promouenda ſuſcepimus, dedicandū duxi. Gratum enim id omne eſſe ſcio vobis, meis D. quod ſtudia aut promouere aut illuſtrare ſoleat.

Valete fœliciter, Datum in Republica veſtra, ex Officina noſtra Typographica. Anno Salutiferi partus

M. D. LXIX.

XVII. Calendarum Aprilis.

DE M. T. CICERONE EX GREGORII GYRALDI *DIALOGO QVARTO.*

DE Marco Tullio Cicerone, quæ ad eius poeticam tantũ attinent, afferemus. Puer igitur Marcus Tullius, vt Plutarchus ſcribit, poeticæ adeò operam impendit, vt plurimũ omniũ iudicio in ea facultate profecerit, multaq́; in ea ętate poemata ſcripſerit: inter quæ illud ipſe Plutarchus celebrat, quod Pontius Glaucias iſcribitur, verſu tetrametro. Multa carmine ex Græco tranſtulit, vt tota Arati Phænomena, cuius etiam nunc pars extat, aliaq́; quæ ſparſim ſuis in dialogis inſeruit. Nunquid ideo, inquit Piſo, poeta Cicero? Nam tametſi Ciceronis Limonem, poematis id nomẽ, citat Donatus, vbi de Terẽtij poetæ vita agit, illudq́; Virgilij existimetur à Cicerone ſumptum,

" *ſpes altera Romæ.* *& illud*

" *corripuit, tremulis altaria flammis.* id enim Ciceronis vxori, dum ſacrificaſset contigiſse, dicitur: id quod & ipſe Cicero quodã ſuo poemate teſtatũ reliquit: & eius licet elegiam, quę Thalemaſtis iſcribitur, afferat Seruius, ex qua carmẽ illud.

" *In mare Tyrrhenum longè penitùſque palumbes*

" Relliquit: non ideo tamen ego illũ poetam crediderim. Tunc ego, poeta necne fuerit Cicero, non vobis dixerim, pictum tamẽ in tabula fuiſse, multaq́; pręter ea quę tu modo attuliſti carmina & adhuc legi, & ab auctoribus citari aſſero, vt quę de ipſius Conſulatu à Lactantio in tertio diuinarũ Inſtitutionũ, & quę in ſecundo eiuſdẽ Conſulatus Vrania Muſa pronũciat, in primo de Diuinatione, ex verbis Quinti Ciceronis fratris.

" *Principio æthereo flammatus Iupiter igni*

" *Vertitur, & totum colluſtrat lumine mundum.* & reliqua: vſq; enim ad octoginta verſus ibi leguntur. Fabius quoque Quintilianus, Ciceronis quoſdam ioculares libellos adducit, atq; ex ijs verſus. Quin & de ſuis tẽporibus tres ſe carmine libros ſcripſiſſe ipſemet ad Lentulũ in Epiſtolis teſtis eſt, quos eoſdẽ eſſe exiſtimant aliqui, qui de eius Conſulatu inſcribuntur. Sed num parũ vobis teſtimonium videtur de pœmate, quod Marius inſcribitur, Scæuolæ & Q. Ciceronis? Nam cùm in primo de Legibus Atticus Pomponius dixiſſet de quercu in Mario lecta, Quale eſt iſtuc, quod poetę ferunt: mihi enim videris fratrẽ laudando ſuffragari tibi: tum Attico reſpõdet Q. Frater, Sic ita ſanè. veruntamen dũm Latine loquentur literæ, quercus huic loco nõ derit, quę Mariana dicatur, eaq́;, vt ait Scæuola de fratris mei Mario, caneſcet ſeclis innumerabilibus. De eodẽ Mario poemata idẽ Q. Frater in primo de Diuinatione: Quid eſt illo auſpicio diuinius, ait, ꝙ apud te in Mario eſt, vt vtar potiſsimũ te auctore.

" *Hic Iouis altiſoni ſubitò pennata ſatelles*

" *Arboris è trunco, ſerpentis ſaucia morſu.* & cætera quę ibi leguntur. Sed & illud multis mirũ videtur, quod de ipſo Marco Cicerone legitur, non pauciores vnquam, cum in vrbe eſſet, quingẽtis verſibus quotidie ſcribere ſolitũ, niſi vos de proſę verſibus intelligatis. Iure igit̃, inquit Piſo, quiſquis ille fuit, inter poetas Marcũ Tulliũ repoſuit.

DE GERMANICO CAESARE, EX PETRI CRINITI *LIB. III.*

CAIVS Germanicus Auguſtus ex nobiliſsima Claudiorum familia ortus eſt, patre Druſo, ac diligenti cura in vrbe eruditus. Tantũ profecit ſub primam adoleſcentiam in optimis diſciplinis, vt incredibile dictu ſit, quantũ ab antiquis ſcriptoribus cõmendetur. Suetonius, ac Fabius Quintilianus maximis laudibus eius ingeniũ, atq; opera extollunt, etſi paulò iunior ea ipſa cõpoſuit. Idẽ Germanicus in Cauſis præterea verſatus eſt, & his quidẽ triũphalis. Inter alia ſtudia Græcas comœdias à ſe editas reliquit, & opus Arati de rebus cæleſtibus in latinos numeros conuertit, nihil commotus, quòd à M. Tullio foret interpretatum, vt obſeruatum eſt ab Hieronymo. Quintilianus inter poetas heroicos hunc conſtituit, quo loco enumerat Val. Flaccum, Saleium Baſſum, Rabirium, & Lucanum. Quid inquit, Germanici operibus ſublimius, doctius, & omnibus denique numeris præſtantius? Quis bella canere

melius

melius potuit, quàm qui ſic egerit? Reliqua omittimus, ne videamur plura nunc repetere, quàm inſtitutum opus patitur. Cognomen Germanici à deuictis Germanis reportauit, cõtra quos magno exercitu, ac ſummis viribus dimicauit. Vxorẽ Agrippinam habuit M. Agrippæ filiam, & ex ea liberos plures procreauit. Traditum eſt eum obiiſſe in vrbe Antiochia, quum quartum ac XXX: annum ageret: neque ſine ſuſpicione veneni, Tiberio auctore talis facinoris, vt Suetonius putauit. Quæ res credita eſt, non modo propter liuores, qui toto corpore extiterunt: ſed ex ipſo etiam corde, quod igni admotum cremari haud potuit. Publius Ouidius opus ſuum de Romanis Faſtis ad hunc Germanicũ miſit, eiúſq; doctrinam tanti fecit, vt inter egregios poetas illius nomen retulerit. Nec defuerunt, qui exiſtimarent ab eodem Germanico compoſitum fuiſſe epigramma illud vulgatum de puero Thracenſi: quod equidem propter egregiam, ſingularémque in eo genere elegantiam ſubijciendum exiſtimauit.

Thrax puer aſtricto glacie dum luderet Hebro, &c.

De eodem

EX GYRALDI DIALOG. V.

GERMANICVS Cæſar Druſi filius, qui à Tiberio adoptatus, eiuſdem, vt putatur iuſſu, veneno è medio ſublatus in Syria à Piſone fuit, ætatis ſuę ânno quarto & triceſimo. Veneni ſigna, vt ait Tranquillus, præter liuores qui toto corpore erant, & ſpumas quæ per os fluebant, eius quoque inter cineres cor incorruptum repertũ eſt, cuius ea natura exiſtimatur, vt veneno tinctum non cremetur: Fuit vero Germanicus cùm domi, tum foris excellentis ingenij & virtutis, cuius quando vita à Suetonio & à Cornelio Tacito deſcribitur, miſsis cæteris, ego ea tantum quę vel ad eius eloquentiam vel poeticam pertinent, attingam. Omnes, inquit Tranquillus, Germanico corporis animíque virtutes, & quantas nemini cuiquam contigiſſe ſatis conſtat, formã & fortitudinem egregiam, ingenium in vtroque eloquentiæ doctrinæq; genere præcellens, beneuolentiam ſingularem, conciliandæq; hominum gratiæ, ac promerẽdi amoris mirum & efficax ſtudium. Orauit cauſas etiam triumphalis, atq; inter cætera ſtudiorũ monumenta reliquit & cõœdias Græcas. Extant & in Gręcis Epigrammatum voluminibus, quos legi, ipſius nonnulli verſus in Themiſtoclem. Doctis fere omnibus perſuaſum video, elegans illud epigramma, quod numeris omnibus eſt abſoltum, de puero Thrace, huius eſſe Germanici, quod digniſsimũ eſt, vt hic & vbique recitetur. hoc autem ipſum eſt:

Thrax puer adſtricto glacie dum ludit in Hebro,
Frigore concretas pondere rupit aquas.
Dumq; ima partes rapido traherentur ab amne,
Abſcidit heu tenerum lubrica teſta caput:
Orba quod inuentum mater dum conderet vrna,
Hoc peperi flammis, cætera, dixit, aquis. Extat & in manibus habetur einſdem Cæſaris Germanici Aratea interpretatio, quam & D. Hieronymus poſt Ciceronianã agnouit. Celebrat Plinius Germanici carmen, quod in Cæſaris Auguſti equũ compoſuit. Ouidius verò poeta vbique Germanicũ poetam facit, ſummíſque laudibus effert, vt in Faſtorum libris quos eidem dicauit: tametſi grãmatici quidã malint Tiberio Cæſari dicatos. At vos videte quã benè Germanico cõueniant, cùm ſic canit:

Quæ ſit enim culti facundia ſenſimus oris,
Ciuica pro trepidis cùm tulit arma reis.
Scimus & ad noſtras cùm ſe tulit impetus arces,
Ingenij currant flumina quanta tua tui. Sed id manifeſtius ad Suilliũ, cui nupta fuerat ipſius Ouidij priuigna, quam omnem elegiam ne vos, quæſo, legere pigeat.

DE RVFO FESTO AVIENO EX LIB. QVINTO EIVSDEM CRINITI.

RVFVS Feſtus Auienus, poeta eruditus & elegans, per eadẽ tempora floruit, quibus Cęſ. Diocletianus Imperator eſt appellatus: quæ res cum multis alijs argumentis colligitur, tum ex commentarijs Diui Hieronimi, qui (cùm loquitur de Arati Phænomenis) Auienum refert paulo ante in Latinum ea conuertiſſe, poſt M. Tullium, atque Germanicum. Quidam putant fuiſſe illum genere Hiſpanum: ſed hoc mihi non

ſatis compertum eſt in tanta rerum obſcuritate. Illud minime dubium eſt, eum magna doctrina, ac multiplici rerum ſcientia præſtitiſſe. Nam præter opus Arati (quo maximam laudẽ adeptus eſt) cõpoſuit etiam librũ de Orbe terrarũ iis verſibus, quos vocant hexametros, imitatus Dionyſium Græcũ poetam. De maritimis quoq; ſcripſit Iambicis verſibus: intactũ opus Latinis ingenijs, tantæq; difficultatis, vt diu multumq; ſibi elaborandũ fuerit in eo abſoluẽdo. De hoc poemate ſic idẽ Auienus refert.

Laboris autem terminus noſtri hic erit,
» *Scythicum vt profundum, & æquor Euxini ſali,*
» *Et ſi qua in illo marmore inſulæ tument,*
» *Ediſſerantur: reliqua porrò ſcripta ſunt*
» *Nobis in illo pleniùs volumine,*
» *Quod de Orbis oris, partibuſq; fecimus.*

Plura in hoc opere inſeruit ex varijs atq; recõditis auctoribus: præcipueq; ſecutus eſt (vt ipſe teſtatur) Hecatæũ Mileſium, Hellanicum Lesbium, Philonem Athenienſem, Pauſimachum, Euctemum, Cleonem Siculum, alióſq; permultos. vt prætermittamus Annales Punicos, à quibus conplura accepit. Neque deſunt qui exiſtimẽt fuiſſe alia compoſita ab eodem Auieno. Seruius quidem grammaticus, cùm de cometis diſſerit, Auienum ſcribit feciſſe. Virgilianas fabulas Iambicis verſibus, & hiſtorica quædam ex libris Liuianis, Qua in re non ſatis habeo exploratum, an hæc ad eundem ſint referenda, etſi ratio temporum maximè congruit. Inter amicos præcipuè coluit Myrmecium Flauianum, virum clariſsimum, & probum: cuius virtutem atque probitatem magnopere commendat, dicato illi volumine de Maritimis. Hæc ſunt quæ legimus de hoc Auieno apud veteres auctores. De Auieno poeta Græco (cuius leguntur Epigrammata) nihil dicendum eſt hoc loco.

De eodem.

EX GYRALDI DIALOG. IIII.

RVFVS Feſtus Auienus, in antiquis codicibus Abidnus dicitur, & in Seruij etiam commentarijs. Hic ab aliquibus Hiſpanus eſt exiſtimatus, ego certè nihil habeo, quo vobis id affirmare poſsim. Hic Dionyſij Punici de Situ orbis verſus ex Græcis Latinos fecit: item Aratea Phænomena, quod vtrunq; opus extat carmine hexametro expreſſum. Et præter hæc de Oris maritimis librum edidit, carmine trimetro iambico, ad Probum, virum conſularem, ad quem etiam Cl. Claudianus ſcripſit, quo argumento ducor, vt Auienum Claudiani, hoc eſt Theodoſij imperatoris, & filiorũ temporibus floruiſſe credam: id quod & facilè Hieronymi verbis aſtruere poſſumus, qui quodam ſuarum epiſtolarum loco, nuper illum ſcripſiſſe dicit. Alij Diocletiani Cæſaris, non ſatis firmo, vt mihi quidem videtur argumento, alij vtrunque inconfeſſum parùmve compertum eſſe volunt. Seruius Grammaticus Auienũ ait Virgilianas fabulas, & Liuium iambicis verſibus deſcripſiſſe. Sunt qui hunc ipſum Auienum eſſe putent, quem Aurelius Macrobius in Saturnalibus cœnis loquentem induxit. Vtcunque tolerabilis eſt poeta, & dignus ſaltem ob rerum cognitionem, vt aliquando legatur. Sed ne quid à me deſideretis, extat & libellus ad Theodoſium inperatorẽ, huius, vt putatur, Auieni, niſi nos fallat inſcriptio, in quo pleroſque Aeſopi apologos elego carmine complexus eſt, qui an legitimus ſit, non multum eſſe precium operæ, vt diſquiramus, exiſtimo. cuius, quiſquis ille fuit, hæc verba ſunt ex Præfatione, Huius, inquit, materiæ ducem nobis eſſe Aeſopum noueris, qui reſponſo Delphici Apollinis monitus, ridicula orſus eſt, vt legenda firmaret. Verum has pro exemplo fabulas, & Socrates diuinis operibus indidit, & poemati ſuo Flaccus optauit, quod in ſe, ſub iocorum communiũ ſpecie, vitæ argumenta contineant: quas Græcis iambis Gabrias repetens, in duo volumina coartauit: Phædrus etiam partem aliquam quinque in libellos reſoluit. De his ergo vſque ad XLII. in vnum redactas fabulas edidi, quas rudi Latinitate compoſitas elegis ſum explicare conatus. Hæc ille totidem verbis, & ſimul de Auieno ſatis.

ARATI PHAENOMENA, RVFO FESTO AVIENO PARAPHRASTE.

CARMINIS inceptor mihi Iuppiter: auſpice terras
Linquo Ioue, excelſam reſerat dux Iuppiter æthram:
Imus in aſtra, Iouis monitu: Iouis omine cęlũ,
Et Iouis imperio mortalibus ęthera pando.
Hìc ſtatio, hìc ſedes primi patris, iſte paterni
Principium motus, vis fulminis iſte coruſci,
Vita elementorum, mundi calor, ætheris ignis,
Aſtrorúmque vigor, perpes ſubſtantia lucis,
Et numerus celſi modulaminis: hic tener aër,
Materiæq́ue grauis concretio, ſuccus ab alto
Corporibus cælo, cunctarum alimonia rerum,
Flos & flamma animæ, qui diſcurrente meatu,
Mentis primigenę penetralia dura reſoluens,
Impleuit largo venas operatus amore,
Ordinis vt proprij fœdus daret iſte, calorem:
Quo digeſta capax ſolidaret ſemina mundus,
Inſeruit ritè hunc primum, medium, atque ſecundum.
Vox ſecreta canit ſibi: nam permixtus vtrinque,
Et fultus ſeſe geminum latus, vnus & idem eſt
Auctor agendorum, proprijq́ue patrator amoris,
Et mundi verè paſtor ſacer, hic chaos altum
Lumine perrumpit: tenebrarum hic vincula primus
Soluit, & ipſe parens rerum fluitantia fixit:
Hic diſperſa locis ſtatuit primordia iuſtis:
Hic digeſtorum ſpeciem dedit, iſte colorem
Impoſuit rebus, ſexuq́ue immixtus vtroque,
Atque æui pariter gemini, ſimul omnia luſtrans
Sufficit alterno res ſemine: rerum opifex hic,
Hic altor rerum, rex mundi, celſa poteſtas
Aetheris atque Erebi, pigra inclinatio nodi,
Inſociabilium diſcretio iuſta deorum,

ROMA V. EMANUELE

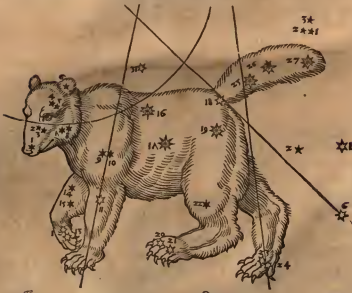
Cuius & extremum tellus opus, ignea cuius
Lumina ſunt late, ſol, & ſoror ille diei
Tendat vt inſuſi rutilum iubar, altera noctis
Vt face flammanti tenebroſos rumpat amictus:
Nec deſit genitis pater vllo in tempore rebus.
Iſtius ille anni pulcher chorus, alta vt hebeſcat
Terra gelu, ver blandis adrideat aruis,
Puluerulenta ſiti tellurem vt torreat ęſtas,
Et grauis autumni redeat fœtura parentis:
Hoc duce per tumidi ferimur freta gurgitis, iſto
Præceptore ſolum grauibus verſamus aratris.
Iſte modum ſtatuit ſignis, hic rebus honorem
Infundit, tenebris hic interlabitur æthræ:
Viſcera, & æternos animat genitabilis artus.
2 Denique ne longum marcentia corda iacerent,
Mundanique ortus mens immemor, omnia ſenſim
Vilia conciperet, neque ſe ſubduceret vnquam,
Fontis in æterni primordia, quo velut amnis,
Quem feſtina citis vrget Natura fluentis,
Lapſu continuo ruituræ in corpora noſtra
Prorumpunt animæ, ſeriemque per æthera nectunt.
Hic primum Cnidij radium ſenis intulit aſtris,
Mortalemque loqui docuit conuexa deorum,
Cur Hyperionios Nepa circunflecteret ignes,
Autumni reditu: cur ſub gelido Capricorno
Bruma pruinoſi iuga triſtia ſolueret anni:
Cur ſpacium lucis, madidæ cur tempora noctis
Libra celerque Aries demerſi pondere Olympi
Aequarent, qua parte Polus ſublimior alto
Cardine cæruleas Thetidis non tangeret vndas:
Quis Polus vmbrifero lateat decliuis in axe,
Et vaga pallanti cur ſigna errore ferantur:
Quæ rurſum ingenio numeriſque Solenſibus idem
Iuppiter efferri melius dedit incola tauri,
Muſa vt Cecropios raperetur & Aonas Agros.
Me quoque nunc ſimilis ſtimulat furor edere verſu
Tempora, cùm duris verſare ligonibus arua
Conueniat, cùm veliuolo dare carbaſa ponto,
Et cùm victicomo crinem tondere Lyæo.
O mihi nota adytii iam numina Parnaſſei,
O per multa operum mea ſemper cura Camœnæ,
Iam placet in ſuperum viſus ſuſtollere cœlum,
Atque oculis reſerare viam per ſidera: maior,
Maior agit mentem ſolito deus, ampla pateſcit
Cirrha mihi & totis ſe Helicon inſpirat ab antris.

ARCTOS.

3 OMNIA quæ flammis pingunt radiantibus æthram,
Nox & agit, verſo ceu fixa trahuntur Olympo:
At non cuncta tamen Signorum in lege putanda:
Nam numeris & honore carens micat omnibus ignis,
Et rutilo cunctis flagrat coma flammea crine:
Sed quia non certa formarum in luce notantur
Omnia, ſideribus caſſum fit cætera volgus.
Mobilis en etiam mundi ſe machina verſat,
Ponderis & proprij trahit inclinatio cælum:
Sed non axis item curui vertigine fertur
AEtheris, vt ſtilus inſtabili conuoluitur orbi,
Luce manente tenuſque procul ſacra viſcera cæli
Perforat, & mediæ molem terræ tenet: illum
Non prolixa dies, non incumbentis Olympi
Curſus agit, motátue loco labor, vt ſemel hærens
Conſtitit, & ferri ſe circum cuncta remiſit.
4 NEC minus extremo diſpar polus: Oceano pars
Sublime erigitur, ſubit altera merſa ſub vndas
Pars Erebum, & nigri iacet hæc vt conſcia Ditis:
Hic notus, horriferis aquilonibus illa rigeſcunt.
Hac teres in gemina ſtridit vertigine cardo.
Alter in obtutum facilis latet, alter & alto
5 Deprimitur barathro. Sed quà ſublimior axis
Tethyos vndoſæ linquit cetoſa fluenta,
Contemplare ſacras vt mundus ſubijt Arctos.
Sic aſtrum dici Cnidius dedit, Auſone eaſdem
Voce feras Vrſaſque & Plauſtra vocare ſolemus:
Fabula nanque Vrſas, ſpecies dat Plauſtra videri.
Has pater omnipotens nemoroſi in valle Lycæi
Adſuetas duris quondam venatibus, æthræ
Intulit, & rapto genetricis flore ſacrauit:
Vel ceu fama dehinc docet altera, Creta vbi fluctu
Tunditur inſanis latè circonſona cauris,
Iuppiter has idem rerum memor indultarum,
Et cuſtoditæ referens pia dona ſalutis,
Cùm puer agreſtes inter Curetas, & inter
Dictææ longum latuit crepitacula rupis,
Scandere flammigerum victor permiſit Olympum,
Neſcia ſigna ſalis, nocturnique inſcia caſus,
Hoſpita & inſanis aquilonibus: haud tamen ollis
Ora, vel aduerſo ſunt obuia pectora motu:

Verſa Lycaonijs ſed ſuſpectatur in vrſis
Forma ſuper:pariterq́ue polo veſtigia librant,
In ſpinam & flammis ardentia dorſa iacentes,
Sic Iouis altrices teretem prope cardinis axem,
In caput,inq́ue humeros Helice Cynoſuraq́ue verſæ,
Præſcia venturis dant ſemper ſigna procellis.
Nanque Helice Graios,Tyrios Cynoſura per altum
Parua regit:non vlla facem ſuccenderit vnquam
Stella prior,neque flammigeros edixerit ortus
Antè alia,immerſo cùm iam Titanius orbe
Imbuit & tremulo Tarteſia terga rubore,
Creſsia quàm flammans inter primordia noctis
Maior agat,vultusq́ue ſacros oſtendat Olympo.
Illa licet paruo iaceat temone per æthram,
Verior,infidum tamen eſt currentibus æquor.
Cardine nam toto cõuertitur.haud mora,longos
Pigra tenet gyros,neque ceu mollita parumper
Flectitur,aut tardo cohibet cunctamina lapſu,
Denique Sidonijs dux eſt Cynoſura carinis:
Rectior vndoſo curſus ſulcatur in æſtu.

CIRCVLVS ARCTICVS.

♋ ♌ ♍

Vrſa maior quæ Græcis eſt ἄρκτος μεγάλη ἢ ἑλίκη latinis Helice ſiue Plauſtrum, capite attingit circulum arcticum. Caudam vſq; ad eleuatũ brachium Bootis protendit. Quibus ſignis ſtellæ eius adhæreant,

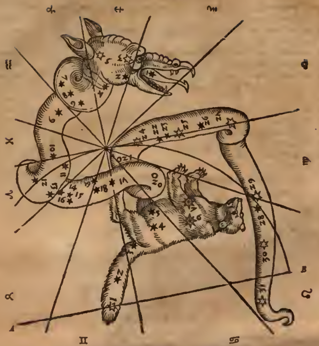
ſignorum

ſignorũ characteres declarãt. Stellas cõtinet in vniuerſum viginti ſeptem, quarũ præcipuæ ſunt iſta 14.

27	*In Caudæ extremitate.*	*Secunda*
26	*In Caudæ medio cui inhæret ſtellula illa quam Alckir vocant.*	*Secunda*
25	*Ad Caudæ exordium.*	*Secunda*
16	*In dorſo in Angulo videlicet figura quadrilatera.*	*Secunda*
17	*In ventrem proclinans.*	*Secunda*
18	*Ante exortum caudæ vna è rotarum numero Plauſtri.*	*Secunda*
19	*In ſiniſtro femore in angulo figura quadrata.*	*Tertia*
11	*In ſiniſtro pede.*	*Tertia*
12	*In anteriori dextri pedis parte.*	*Tertia*
13	*In eodem pede.*	*Tertia*
20	*In poſteriori ſiniſtro pede.*	*Tertia*
21	*In eodem pede.*	*Tertia*
23	*In dextro pede poſteriori.*	*Tertia*
24	*In eodem.*	*Tertia*

Quam autem obtineat in cœlo hac tota imago diſpoſitionem atque ſitum, figura oſtendit.

6 INTER vtranque dehinc præclari nominis Arcton
Ceu circunflexo ſinuantur flumina lapſu,
Squammeus agmen agens Draco voluitur, atque obit ambas
Spirarum curuis anfractibus: hunc quoque, vt artus
Longius effuſum, ſpacioſa volumina tendunt.
Compta Lycaonijs includunt Plauſtra choreis:
Quà caput eſt Helices, fundunt ſeſe vltima monſtri
Agmina, & hac cœli vix cauda in parte quieſcit:
Altera qua ſpiræ ſinus eſt, ſublime reponit
Verticis, & curuo ceu circunclusa Dracone,
In dorſum alterius dorſo iacet Anguis ab ore
Vertitur, ac longe poſtremam lapſus in Arcton,
Rurſum maioris repetit confinia ſigni.
Nec quæ ſtella caput flammarum inſignet honore,
Sola micat, ſoláue rubent incendia criſta:
Sed ſetoſa duplex adolet duo tempora fulgor,
Et duo ſub geminis oculi fulgoribus ardent.
Vnicus ignis item mento æſtuat, ipsáque forma
Verticis in nutum veluti curuata parumper,
Quà per dimenſos demittitur ordo meatus,
Flectitur, atque Helices caudam ſpectare videtur,
Cuius in extremum ſpacio propiore per æthram,
Sibila protenti ſuccedunt ora Draconis.
Quin ſuper illa etiam ſumma confinia caudæ
Stella ſubit, dextri quæ temporis igne coruſcans,
Aemula vicinis accendit lumina flammis:
At decliue caput vertexque obliquior aſtris,
Hac in parte ſacri procumbere cernitur axis:
Qua pater Oceanus rutili reparatus Eoi,
Occaſus ortusque ſolo moderante coërcet,
Et gemina alternæ miſcet diuortia metæ.

A. B. AEQVINOCTIORVM COLVRVS.

DRACO, δράκων, inflãmatus, flammiger, vociferãs capite leuũ Herculis pedẽ ferè cõtingit, vẽtre ad Cephea reflectitur. Deinde exiens extra Arcticum, rurſus quaſi circundat Vrſam minorẽ, rediẽſq́; rurſum verſus caput maioris Vrſæ, ingreditur. Nec ad vnũ aliquod Dodecatemoriõ referri poteſt, cum omniũ ferè extremas partes attingat quemadmodũ id ſigna circumſcripta declarant. Continet in vniuerſum ſtellas triginta vnum, ex quibus precipuè ſunt iſtæ ſequentes.

3.	Supra dextrum oculum.	Tertia
5.	In extremitate capitis prope aurem dextram.	Tertia
24.	Poſt tertium nodum ſinuoſi flexus ſerpentis.	Tertia
23.	Inter præcedentem & quartum nodum.	Tertiæ
27.	In vltimo nodo, quarto ſcilicet flexu caudæ.	Tertiæ
29.	In ſequenti caudæ parte.	Tertiæ
30.	Prope caudæ finem.	Tertia
	In extremo caudæ.	Tertiæ
6 7.8.	Tres in colli flexu poſitæ.	Quarta
1.	In lingua.	Quarta

De harũ ſitu quẽ in cælo habent, figurã conſule.

Vrſa minor, ἄρκτος μικρά, Cynoſura, eſt iuxta polũ Arcticũ, huius cauda attingit polũ, caput vergit ad caudam maioris Vrſæ, interpoſita cauda Draconis.

Sunt in minori Vrſa, ſtellæ ſeptem, quarũ nulla vnquã in noſtro Climate occidunt, vti ſingulæ iam ordine recenſentur.

1. Ea quæ eſt in caudæ extremitate, quã nautæ vt plurimũ obſeruãt, quoniã polo omniũ maximè ſit vicina. Tertia

6 Quæ in angulo figuræ quadrilateræ cõſiſtit, eſtq́; vna illarũ duarũ quæ ſunt in eius ſiniſtro humero. Se.

7 Altera

2. 4. 5. Altera ſiniſtri humeri. Se. In angulo & quæ in illijs eſt. Quar. Imago ſitum demonſtrat.

EN GONASIN.

7 INDE pruinoſo ſi lumen abusq́ue Dracone,
In conuexa feras,oculosq́ue in proxima mundi
Declines,qua parte globo tu met altior ortus,
Illa laboranti ſimilis ſuccedet imago:
Protinus expertem quam quondam dixit Aratus
Nominis,& cuius latuit quoque cauſa laboris:
Panyaſi ſed nota tamen,ceu longior ætas
Eruit excuſsis arcana exordia rebus.
Nam dura immodici memorat ſub lege tyranni,
Amphitryoniaden primæuo in flore iuuentæ,
Quà cedunt medij longè ſecreta diei,
Heſperidum veniſſe locos,atque aurea mala,
Inſcia quæ lenti ſemper cuſtodia ſomni
Seruabat,carpſiſſe manu:poſtquam ille nouercæ
Inſaturatæ odijs ſerpens victoris ab ictu,
Spirarumq́ue ſinus,& fortia vincula laxans,
Occubuit,ſic membra genu ſubnixa ſiniſtro,
Suſtentaſſe ferunt,ſic inſediſſe labore
Deuictum fama eſt:ac tum Tirynthius,Aethræ
Inclytus & ſolio fultus ſublime paterno eſt.
Iuppiter hanc ſpeciem,miſeratus acerba laborum,
Reddidit,& talem cerni permiſit Olympo.
En manus ipſa Dei violenta in verbera pendens
Erigitur,dextræq́ue dehinc impreſsio plantæ
Tempora deculcat maculoſi prona Draconis.

HER-

F. C. TROPICVS CANCRI.

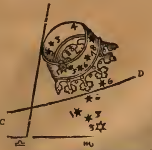
HERCVLES, Theſeus, Tamyris, ἐν γόνασιν, ideſt in genibus, Geniculator, capite Serpentarij̃ prope taugens. Lauã ad Vulturẽ vſque cadentem extendit, Genua nonnihil incuruat &c. pedẽ dextrum ad baculum Bootis, ſiniſtrũ ad caput Draconis conuerſum tenens. Caput & dextrũ brachium tranſeunt Tropicum verſus æquinoctialem. Duo dodecatemoria occupat Scorpij & Sagittarij. Quidam hunc ſaltatorẽ vocant, alij Lycaoni tribuunt. Stellis conſtat 29. quarum hæ ſunt præcipua

1	*In Capite.*	*Tertia*
2	*In dextro humero.*	*Tertia*
3	*In dextro brachio*	*Tertia*
5	*In Siniſtro humero*	*Tertia*
11	*In Coxa Siniſtra*	*Tertia*
14	*In eius vicina parte*	*Tertia*
7.8 9.10.	*Quatuor illæ quæ ſunt in Leonis exuuio.*	*Quarta*
23.24.25.	*Illæ quæ in coxa dextra ſunt.*	*Quarta*
29	*In dextri pedis extremitate, nempe ea quæ eſt in fine clauæ Bootis, huius ſideris 29. iſtius .9. quemadmodum ex Arctophilacis figura elucet.*	*Quarta*
18	*In genu ſiniſtro.*	*Quarta*

Quarum ſitus, figura atque complexus ſchemate proponitur. Verum ſtellam hanc primi ordinis, quã à ſiniſtra imagini adiectam videmus, referimus ad teſtudinem ſeu fidiculam.

CORONA.

POPLITE ſuccidui quà ſideris ampla pateſcunt
8 Terga dehinc merſumq́ue iacet ſublime humerorum,
Aſpice ceu rutilis vibret lux Gnoſia flammis.
Hęc quondam Bacchi monumentum fulget amoris:
Hæc Ariadnęi capitis teſtatur honorem.
Trina ter illuſtrant hanc lumina, parsq́ue Coronæ
Serpentem vicina ſubit, qua ſibila in Arcton
Ora Draco inclinans ſtridet flabris aquilonis:
Poſt tergum Nixi pars voluitur, ac velut hærens
Rurſum defeſsi referatur nuncia ſigni.

C. D. TROPICVS CANCRI.

CORONA Borealis, ϛέφανος βόρειος, Corona Ariadnes iuxta manum Bootis dexteram, non lõge à Tropico diſtat Cancri. habet ſtellas 8. quarum hæ ſunt præcipua.

1 Splendidiſsima

1	*Splendidiſſima omnium quæ tanquam gemma emicat dicta Alpheta.*	*Secunda*
2	*Iuxta ſplendidiſſimam ex vna parte.*	*Quarta*
5	*Iuxta ſplendidiſſimam ex altera parte.*	*Quarta*
3	*Quæ hanc ſequitur.*	*Quarta*
7	*Quæ iterum ſequuntur iſtam.*	*Quarta*
8	*Vltima ſtellarum omnium quæ ſibi hoc modo ſuccedunt.*	

Quarum ſitum atque complexum ex figura cognoſcimus.

OPHIVCHVS.

9 ISTIVS extremo ſub vertice, vertice quippe
Sideris Innixi, clarum noſces Ophiuchum.
Triccæi ſidus ſtat nominis, & cui pingui
Thure Epidaureæ fumant altaria ſedis.
In ſtyga decurſis Parcarum ab origine fuſis
Merſerat Hippolytum ſors vltima: iamque per imas
Cocyti tenebras & ſtagna nigrantia Ditis,
Portitor ille Charon Theſide fata vehebat.
Hic immaturi ſed enim miſeratus acerbum
Lethi ſupplicium, Neptunique aſpera iuſſa,
Algentes artus Erebo procul intimo ab vſque
Suſcitat, atque animæ rurſum tepefacta calore
Viſcera, mundanas reuocat medicator in oras.
Non tulit omnipotens ortu cuiquam generato
Deucalioneo, fas eſſe nouiſsima fata
Vincere, & incaſſum decurrere penſa ſororum:
Móxque triſulca polo iaculatus fulmina celſo,
Et ſuper aëriæ vibrans incendia flammæ,
Morte repertorem medicinæ audacis in vmbras
Deijcit: ac gnato reparans ſolatia Phœbo,
Aſperáque extincti miſeratus fata nepotis,
Surgere nocturno iubet inter ſidera motu.
Hic ergo inſignes ardens venas Ophiuchus,
Hic rigidos artus formæ Anguitenentis honore
Arduus, hic tantos humeris vibrantibus ignes
Euomit, vt pleno cùm Luna niteſcit in orbe,
Menſtruáque ingenti iam tempora diuidit ortu,
Nequaquam lentis obſcurior ex humeris lux
Marceat: at manibus non compar flamma rubeſcit.
Nam ſuffuſa leui reſplendent vltima luce:
Sed cerni ſunt prompta tamen: poſtremáque parco
Igne micant. ille angue manum conſertus vtranque
Erigitur, ſerpénſque dehinc elabitur ambas
Flexilis, & medium cingit ſpiris Ophiuchum:
Quem ſuper hærentem plantarum mole duarum

Scorpios in geminas effuſus viſcera parteis,
Afflictúſque oculos, maculoſáque pectora preſſus,
Suſtinet. attiguas euoluitur Anguis in auras,
Agmine non æquo, neque tanta volumina compar.
Nam quà dextra manus ſinuoſo affigitur Angui,
Parcius ab domino terga explicat, altera porro
Plurimus, ac multo per læuum pondere lapſus
Funditus: & rutilo quà lux ſedet ignea mento,
Vſque Ariadnææ ſeſe vicina coronæ
Lubricus inclinat. pòſt ſpreta brachia quondam
Formidata truci ſuſpexeris Orioni:
Hæc conceſſa etenim curuis mercatio velis.
Huc falcata Hiodij repſerunt cornua monſtri,
Sidereæ nimium facis indiga: nanque hebes ollis
Ignis & obtuſo marcent incendia crine.

H. I. TROPICVS CANCRI. L. M. AEQVATOR
O. P. ECLIPTICA.

Ophiuchus, Serpentarius, ὀφιοῦχος, qui tenet Serpentem, ſeu Aeſculapius, Anguiger, caput proximum Herculis vertici habet. Vtraque manus à corpore longius protenſa, Serpentis circumuoluentis ſe amplexu circumducuntur, pes vterque vſque ad Scorpionis ſignum deſcendit & ob id capricorni tropico inſiſtit cum angue tria occupas dodecatemoria ♏ ♐ & ♑

Conſtituitur autem hoc aſtrum, prater eas quibus ſerpens componitur ſtellis viginti quatuor, quarum inſigniores magiſque conſpicua ſunt iſta.

1	*In capite.*	*Tertia*
7	*Vna duarum qua ſunt in ſiniſtra manu.*	*Tertia*
8	*Altera earum duarum qua licet hic figuram habeat quarta magnitudinis, in cœlo tamen quantitatis coſpicuur.*	*Tertia*
12	*In genu dextro.*	*Tertia*
13	*In tibia dextri pedis.*	*Tertia*
19	*In ſiniſtro femore.*	*Tertia*
2	*Vna ex illis duabus, qua in dextro humero ſunt.*	*Quarta*
4	*Vna ex duabus qua in ſiniſtro humero ſunt.*	*Quarta*
15	*Vna è quatuor, qua ſunt in dextro pede.*	*Quarta*
23	*In ſiniſtri pedis planta, qua Scorpij pedem attingit.*	*Quarta*
10	*Vna è duabus qua in dextra manu ſunt.*	*Quarta*
11	*Earum duarum altera.*	*Quarta*

Oſtenditur autem ſchemate, quiſnam ſit earum in cœlo poſitus.

ὄφις ὀφιούχου ſinu flexuoſo implicat Aeſculapium in magnam ſeſe expandens amplitudinem, caput enim eius cum ſiniſtra manu Ophiuchi quam complectitur ſe girans in ſpyram ſerpens, in ♏ ſigno apparet, maxima eius corporis pars, cum figura Anguitenentis, in ſigno ♐ cauda ſinuoſis ambitus, in ſigno ♑

Sunt autem ſtella quibus componitur. 18. è quibus pracipua ſunt qua ſubijciuntur.

3	*In capitis initio*	*Tertia*
4	*Vna e duabus qua in colli initio ſunt.*	*Tertia*
7	*Earum duarum altera.*	*Tertia*
9	*In primo Serpentis flexu à capite ad ſiniſtram manum Aeſculapij.*	*Tertia*
10	*Earum duarum altera.*	*Tertia*
2	*Quatuor qua dextrum oculum circumſtant.*	*Quarta*
15	*Iuxta dextram Aeſculapij manum in cauda flexu.*	*Quarta*
16	*Poſt dextram manum qua cauda adhuc inflectitur.*	*Quarta*
17	*Iuxta cauda extremitatem*	*Quarta*
18	*In extremo totius Cauda.*	*Quarta*

Monſtrat autem figura, quam illa in cœlo diſpoſitionem habeant.

BOOTES.

10 CALLISTO rutilat ſtellis, quibus vtque ferinam
Prona ſit effigiem, quo cardine torqueat axem,
Semper in occiduis attollens lampada flammis
Arctophylax, ſiue, vt veteres cecinere, Bootes,
Famoſa Arcadici teſtans commenta tyranni.
Et licet inſtanti ſimilis, ſimiliſque minanti
Terga Helices iuxta premat arduus, haud tamen vnquam
In picturatæ plauſtrum procurrere matris
Fas datur, antiqui quoniam contagio in illo
Criminis, & veterum prohibetur culpa malorum.
Nec minus in membris lux olim maxima vibrat

Omnibus, ardet apex capiti, micat ignea late
Dextra flammam, humeri flammam mouet inſtar
Inter vtrunque femur, quà ſe confinia lucis
Diducunt pedibus, maior quà luminis auras
Verberat, & rutilo ſidus magis æſtuat aſtro.
Nam locus Arcturo ſacer * adſcribitur, illinc
Aurea qua ſummos adſtringunt cingula amictus,
Ebria flammanti conſurgit ſtella rubore.

♎

A. B. CIRCVS AESTIVVS CVIVS IN VICINA PARTE HERET ARCTVRVS RVTILANS.

Bootes ſeu Bubulcus, Βοώτης, Arctophylax cuſtos Plauſtri, læuum brachium ad caudam maioris Vrſæ extollit, pedes ad virginis ſidus deflectit, vltra Tropicum intra crura illuſtris ſtella collocatur, clara & rutilans Arcturus & Altamech dicta.

Sunt autem in Boote ſtellæ 22. præcipue hoc loco mentionem faciemus earum quæ magis illuſtres ſunt.

1	*Inter vtrunque femur quæ Arcturus appellatur.*	*Prima*
5	*Supra ſiniſtrum humerum.*	*Tertia*

20 In

20	*In ſiniſtro genu duabus alijs vicina.*	*Tertia*
6	*In capite.*	*Quarta*
7	*Supra dextrum humerum.*	*Quarta*
10	*In medio claua quam manu tenet.*	*Quarta*
9	*In eiuſdem fine qua Herculis vnum pedem attingit vt monuimus in explicatione eius imaginis*	*Quarta*
16	*Sub dextro brachio prope ſpinam dorſi.*	*Tertia*
18	*In media ſpina dorſi.*	*Quarta*
19	*In dextro femore iuxta genu.*	*Tertia*

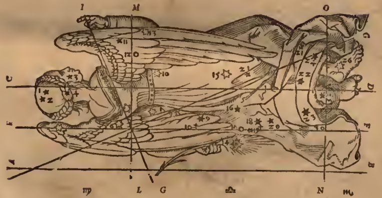
Quis vero ſit earum ſitus atque figura, in cœlo monſtratur præſenti ſchemate.

VIRGO·

11 QVA protenduntur veſtigia ſumma Bootis,
Quáque per immenſum circunflagrantibus aſtris,
Circulus obliquo late iacet Aſtriger orbe,
Contemplare ſacros ſubiectæ Virginis artus.
Quam te quam memorem, ſiue eſt genitor tibi ſummus
Iuppiter ex Themide in terras demiſſa parente:
Seu patris Aſtræi clarum es genus, aurea cuius
Sidera ſunt proles, & qui pro munere morum
Inculpabilium nomen dedit omnibus aſtris:
Aut Pelusiaci magis es dea littoris Iſis,
Digna Poli conſors, & cura latrantis Anubis.
Seu tu diua Ceres, ſic nam tibi flagrat ariſta,
Et ceu Siriaco torretur ſpica calore:
Protentata manu ter quæ pernicibus alis,
Nec ſat certa gradum, viduatáque vertice ſummo
Fluxipilæ veſtis veſtigia, lubricum vt æuum
Sors agat, & ſubitis obrepat mobile fatum
Temporibus, precor in terras procul æthere ab alto
Flecte oculos, placidamq́ue meis venerabilis oro
Pande ſacris aurem. Tu cùm ſincera priorum
Vita hominum nullis ageret ſub legibus æuum,
Aureáque innocuos ſeruarent ſecula mores
Sponte ſua, nec criminibus via prompta pateret,
Inter confuſos populorum libera cœtus
Verſabare libens, nulliq́ue obnoxia culpæ
Corda inhibens media, caſto res more tenebras:
Nullus telluri limes datus, indice nullo
Culta ſecabantur, neque iam diſcretio campum
Metiri in dominos monſtrauerat: omnia rerum
Vſurpantis erant, promiſcua thura per agros
Præſtiterant cunctis communia cuncta videri.

Denique cùm placidas crebrò Dea viſeret vrbes,
Tectáque iuſta virûm paſsim ſuccederet illa,
Feruentis late pelagi natura, ſalumque
Fluctibus inſtabile, & glauci vada turgida ponti,
Quà ſenior cano nutrit ſub gurgite Nereus
Delphinos virides, & phyſeteras anhelos,
Ignorata ſuo ſecluſáque fine iacebant.
Nulla fides vndis, tumido commercia fluctu
Nulla petebantur: neque longis nauita terris
Inſinuare ratem ius fecerat, exul vt oris
Omnibus externas veheret per inhoſpita gazas
Aequora, & inſano penderet ſæpe profundo
Omnia: ſed cunctis naſci dabat aurea terris
Iuſtitia, & nullo diſcreuerat aëre regna.
At poſtquam argento deformis viluit ætas,
Rarius in terras os inclinabat honeſtum
Iam Dea, vix ſummos adlabens denique monteis,
Cùm cedente die Phœbus ſub nocte propinqua
Occiduus pronos vrgeret in æquora currus,
Vſurpandam oculis ſe dabat adcurrentum:
Non vt feſſa virum repararet gaudia vultu,
Sed crepula vt latè vomeret conuicia voce.
Parcite vile genus, lacrimis aiebat obortis:
Cauſa querelarum veſtrum eſt ſcelus, aurea quondam
Iudice me veſtri vixerunt ſecla parentes.
Degener in vobis animus, ſolertia vobis
Peruigil, arte noua vitam traducere mos eſt:
Omne æuum ſtudijs excuditis: hinc quoque rurſum,
Proh pudor atque dolor, naſcetur vilior ætas.
Et lacerata genas ibit Bellona per vrbes
Saucia, vt infidas agitent certamina mentes.
Hæc vbi permœſto rauco congeſſerat ore,
Alite procurſu ſeſe in conuexa ferebat
Protinus, atque oculos fugiens exoſa ſequentum
Linquebat cœtus hominum. ruit hæc quoque rurſum
Viuendi ſeries, ac ſucceſſere pudendo
Aerea ſecla habitu: fraus ilicet, & furor ardens,
Atque cruentus amor chalybis, ſegníſque libido,
Et malesuada lucri rabies ſubit omnia, terror
Degener, ac mœſtæ facies formidinis implet:
Secreti immodicus vada gurgitis vltima verſat
Tiphys: Agenoreo color hinc mentirier oſtro
Incipit, Aſſyriúmque bibunt noua vellera ſuccum,

Ebria vt extremo ſplendeſcat lana veneno,
Sic iuſta in populos mox Virginis inculpatæ
Exarſere odia,& cœlum pernicibus intrat
Diua alis,ſpaciumque ſibi ſubuecta per auras,
Vnde procul terras ſumma vix cerneret æthra,
Propter anhela libens late capit aſtra Bootis.
12 ISTIVS extremis humerorum partibus vrget
Stella faciem,qualique rubent incendia flamma,
Quæ ſubiecta procul caudam maioris ad Vrſæ
Vertice brumalis circu nuoluuntur Olympi:
Talis vtrique modo ſimul & fulgore micat lux
Plurima:quippe procul clarè fax ardet in Arcton.
Nec contemplandi labor anxius,omnia primis
Obuia ceu vibrant obtutibus,vnus ob ora
Quæ ſunt prima ferè veſtigia,præminet ignis:
Altera quà pedibus regio eſt clunalibus,ardet
Stella itidem,genibúſque dehinc ſe tertia promir,
Aemula qua rutilæ flagrant confinia caudæ.
Non tamen his ſpecies,non ſunt cognomina certa,
Sed permixta ſimul vulgi vice conuoluuntur.

A. B. ET C. D. LIMITES AC TERMINI ZODIACI. E. F. SOLIS VIA. A. G. AEQVATOR QVI IN LINEA L. M. ECLIPTICAM INTERSECANS AEQVINOCTIVM FACIT. N. O. FINIS LIBRAE.

Virgo,παρθένος plus quam gradus decem ſideris quod Leo occupat obtinet. Pedes quoque priores libra inſerens,manu dextra vltra Aequinoctialem(ibi enim Zodiacus vltra æquatorem egreditur) illuſtrem tenens ſtellam vnde clariores quidam proyciuntur radij,& dicitur Spica. Græcis ϛαχύς, Arabicè Azimech. Alas habet. Ala vero à latere dextro Zodiacum egreditur,in hac ſtella maxime Borealis προτρυγητὴς id eſt vindemiator dicitur Sunt autem ſtellæ quæ hanc virginem illuſtrant 26. quarum præcipua ſequuntur.

4	*Splendida illa in ſiniſtra manu quæ appellatur Spica.*	*Prima*
6	*Ad ſiniſtra ala exortum.*	*Tertia*
26	*In dextro pede qui magis ad boream accedit.*	*Tertia*
13	*In ſiniſtra ale extremitate.*	*Tertia*
24	*In tibia dextra.*	*Quarta*
10	*In cinctura à latere dextro.*	*Tertia*
15	*In dextro femore.*	*Tertia*
7	*In ſiniſtra cinctura parte*	*Tertia*
25	*In ſiniſtro pede.*	*Quarta*

Earum ſitus quem in cœlo obtinent, ex figura fuerit petendus.

GEMINI.

13 ILLA quidem ſupero conſerta relabitur axe,
Inſcia piſcoſi ſemper ſalis, ipſius autem
Subiectos capiti Geminos tibi cernere fas eſt,
Spartanam Geminos ſobolem, prolémque tonantis
Egregiam, & proprio pòſt reddita numina cælo.
Nam Lacedemonijs Mars cùm caluiſſet Aphidnis,
Caſtora Cecropij tulit inclementia belli:
At frater lucémque & fata ſuperſtitis æui
Exoſus, ſortem lachrimis efflagitat æquam:
Protinus alternæ germanos tempore vitæ
Iuppiter attollit, cælíque in celſa receptans
AEternæ flagrare facis iubet ignibus ambo.

A. B. ET C. D. LIMITES ZODIACI. E. F. ECLIPTICA. L. M. ET E. G. LACTEAM VIAM NOTANT.

Gemini, δίδυμοι, Caſtor & pollux. Apollo & Hercules capitibus parum tranſeunt zodiaci limites, itemque pedes, aliàs verum ſuum locum occupant. In vtriuſque capite prælucida ſtella conſtituitur.

Sunt

Sunt ſtellæ quibus ornantur in vniuerſum 18. è quibus hæ quæ ſequuntur magis conſpicuæ ſunt.

2	*In capite eius, quo ad Boream propius accedit.*	*Secunda*
6	*In capite alterius, aliquantum rubeſcens.*	*Secunda*
17	*In dextro pede eius qui Auſtralior eſt.*	*Tertia*
13	*In eiuſdem clunibus.*	*Tertia*
11	*In eiuſdem ſiniſtro femore.*	*Tertia*
12	*In ſiniſtro ilio eius qui Auſtralior eſt.*	*Tertia*
7	*In eiuſdem dextro latere.*	*Quarta*
14	*In ſiniſtro calcaneo eius qui ad Boream magis eſt ſitus.*	*Quarta*
5	*In eiuſdem dextro humero.*	*Quarta*
4	*In eiuſdem ſiniſtro humero.*	*Quarta*
10	*In femore dextri pedis.*	*Tertia*

Earum autem ſitus atque figura, per ſchema exprimitur.

CANCER.

ALVO Heleces Cancer ſubuoluitur: aſtraque Cancro
Iuno nouercales vt ſemper proderet iras,
Præſtitit. hic etenim Lernæi gurgitis Hydram
Vreret Alcides cùm flammiger auſus in ipſum
Repere victorem, quà duro concaua dorſo
Tegmina curuantur, geminus micat ardor in auras:
Hos dixere Aſinos, ortos Theſprotide terra,
Et ſidus Lenææ tuum diſterminat aër
Craſsior. hos itidem qualis præſepibus eſſe
Forma ſolet, diſpar Chelarum flamma coruſcat
Nanque tribus ſtellis adoletur dextera Cancro:
Leua duas pigro ſuccendit fomite flammas.

♋ ♌ ☾ A. B.

A. B C. D. ZODIACI LIMITES. E. F. ECLIPTICA H. G. LINEA AD ANGVLOS RECTOS SECANS VIAM SOLIS, INCHOAT LEONEM AC TERMINAT CANCRI SIGNVM.

Cancer, καρκίνος nouem ſtellarum. Inter quas præſepe φάτνη nebuloſa in pectore & Aſelli duo, ὄνος βόρειος & νότιος, ſtella obſcura, ſed mira efficatia in ciendis tempeſtatibus ſecundum Aratum. Hic ad Geminos irrepens, multum ſpacij ibi occupat, vnum atque alterum brachium quoque ex Zodiaco extendens. In ſua ſede parum loci obtinet. ſunt autem hæ eius ſtellæ præcipuæ.

1	*Vna illarum quatuor, quæ in eius medio corpore quadrilateram figuram conſtituunt, quæ aſinus nuncupatur.*	*Quarta*
4	*In vicina & contigua parte capitis, ad Septentrionem.*	*Quarta*
2	*In ſiniſtra dorſi parte, vna illarum quæ quadratum conficiunt.*	*Quarta*
3	*Altera earum quatuor quæ ſunt in corpore, quam maxime proclinans in Auſtrum.*	*Quarta*
5	*Prima quæ in medio & vmblico cancri conſiſtit, adhærens.*	*Quarta*
6	*In brachio dextro.*	*Quarta*
7	*In ſiniſtro boreali.*	*Quarta*
9	*In pede verſus Auſtrum*	*Quarta*
8	*In pede verſus Aquilonem.*	*Quarta*

Earum autem ſitus & complexus mutuus ex figura petendus eſt.

LEO.

Hi verſus quibus Leonis Aſtrum exornatum eſt in Pariſienſi exemplari, quod figuris caret Cancri coniunguntur. Verum nos licet continuus textus videatur maluimus eum diuidere, vt figura aſtrorum ſitum continentes carminibus quibus explicati aſtriſſimi ſint ſubiungi poſſint.

QVA poſtrema pedum rutilant veſtigia in Arcto,
Maxima flammigeri mundus trahit ora Leonis.
Membra dehinc longi qua ſeſe ſemita cæli
Plurima protendit, torrentur fomite acuto
Singula, & aſsiduis ardet Leo viſcera flammis.
Hic Hyperionij flagrat viæ ſolis, & iſto
Se duce cærulei referunt momenta caloris.
Tunc ſuccisa Ceres ſtatim cum mergite culmi
Conſtruitur, flauos tondentur ſemina crines
Omnia, & auectas late coquit area meſſes.
Tunc & Threicij repetunt animoſa aquilones
Flabra polo, tunc Oceanum ſtata flamina cæli
Propellunt pelagus: longis hoc tempore in anni
Ocia ſunt remis: pontus vehit ipſe carinas.

A B. C. D. LIMITES AC ZODIACI TERMINI. E. F. SOLIS ITER. C. B. SOLSTICIALIS CIRCVLVS. H. I. DODECATEMORII LEONIS FINIS ET VIRGINIS INITIVM.

Leo, λέων pulcherimum ſidus, in quo multæ ſunt lucidæ ſtellæ, dimidiatum ferè ſignum occupat in quo regnat Cancer. Dorſum, cauda, & caput, extra zodiacum progrediuntur planè ſub Vrſa maiore collo catur, quod eo accuratius monemus, vt habita alicuius vnius ſigni certa cognitione reliqua eò facilius deprehendantur. præterea & illud diligenter hoc loco notandum eſt circa Leonem, inter eius extrema & vr ſæ, ſtellas eſſe nebuloſæ inuolutionis, informes tamen, quas vocant Berenices crines, ab harum ſitu Plinius terram ſecundum latitudinem, formam orbis abſoluti globatam habere declarat. Berenices crines inquit, non cernit Aegyptus nec Troglodytarum ſedes (qui in terra cauernis & ſpecubus morantur. Hæ ſtellæ autem, ob id Berenices coma vocantur, quod cum Ptolomæus Aegypti rex, vt Aſiam olim expeditionem ſuſcepiſſet, Berenice eius coniunx, comam ſuam pulcherrimam Veneri deuouerit, ſi modo rex victor rediret, Et cum deinde ſuperatis hoſtibus rediſſet & optatam victoriam obtinuiſſet illa comam abſciderit, & Veneris vti prius vouerat ſuo in templo ſacrarit, quæ cum paucis poſt diebus, non amplius in templo, vbi ſuſpenſa erat, appareret, ab Aſtrologis quibuſdam in cœlum euecta, et iuxta Leonem collocata, dicebatur.

Sunt autem ſtellæ quibus hoc aſtrum ſplendet 27. quarum iſtæ quæ ſequuntur præcipuæ ſunt.

8 *In eius corde, quam vulgo cor Leonis & Regulum, latini Regiam, Græci βασιλισκόρ vocant. hæc omnium quæ in cœlo hærent, efficaciſſima eſſe creditur, quod propè Eclipticam exiſtens, ſolis lumine maxime adiuuetur.* Prima

27 *Splendida illa, quæ eſt in cauda extremitate.* Prima

6 *Media illarum trium quæ ſunt in collo. Hæc vt facile videre eſt linea C.G. quæ Tropicum cancri notat contigua eſt.* Secunda

5 *Altera earum quæ vltra Tropicum eſt verſus Boream.* Tertia

7 *Tertia earum, amplitudini zodiaci inhærens. Hæ ſtellæ, τρεῖς ἐν τῷ τραχήλῳ, id eſt, in ceruice, ſunt ſatis notæ in cœlo, cum oculi & viſus earum quantitatem facile diſtinguat.*

3 *Vna earum quæ ſunt in capite, ea quæ ſupra oculum eſt.* Tertia

4 *Altera propius ad terminum Zodiaci Borealem accedens.* Tertia

22 *Supra ſiniſtrum femur.* Tertia

23 *In ſiniſtro femore.* Tertia

Patet autem illarum in cœlo ſitus ex ſchemate Leonis.

AVRIGA.

14 AVRIGATOREM par ſit quoque cura videre:

 Namq́ue

Nanque tuas aures implebit fabula ſolers
Cræteí pecoris: hæc lac memoratur alumno
Infudiſſe Ioui Capra, nutrix dicta tonantis.
Stelligero ſubuecta polo eſt: ille impiger autem
Pulcher Erichthonius, currus & quatuor olim
Iunxit equos, pronus qui non procul in Geminorum
Leua iacet, fuſoque ſuper ſe corpore tendit
Plurimus, atque Helices caput inclinatur ob ore.
Ille quidem in ſpacium membra explicat: at Capra læuo
Fixa humero clare ſuſtollitur: ipſius autem
Fine manus paruas Hœdorum ſuſpice flammas.
Qui poſtquam Oceano ſeſe expediere ſonoro,
Sæua procelloſis immittunt flabra fluentis,
Vt ſpumoſa truci pulſentur littora fluctu,
Et vaga cæruleas inuoluant æquora puppes.

C D

♉

C. D. LIMES AC TERMINVS CIRCVLI ZODIACI BOREALIS, CVI INSISTIT ERICHTONIVS EXTREMO PEDIS, CORNV TAVRI DEXTRVM CONTINGENS.

AVRIGA, ἡνίοχος, Erichtonius, Vector, Agitator, vbi ab vrſa maiore diſceſſeris, intra Arcticum & Tropicum Cancri inuenitur: ſiniſtrum brachium conuertens ad Dextrum Perſei pedem. Ornaturque ſtellis tredecim ex quibus hæ quæ ſubijciuntur præcipuæ ſunt.

3 *Lucida ſtella in ſiniſtro humero, quæ αἲξ Capella, ſiue Capra vocatur.* *Prima*

11 *In dextro calcaneo, cum Tauri cornu extremitate communis, in hac imagine numero 11. notatur, in figura Tauri numero. 21.* *Tertia*

4 *In humero ſiniſtro.* *Secunda*

10 *In ſiniſtro Calcaneo.* *Tertia*

1 *Vna duarum quæ ſunt in capite.* *Quarta*

2 *Altera*

2	*Altera duarum quæ exiſtit in capite.*	*Quarta*
6	*In dextro cubito tertij ordinis eſt, licet in figura quarta magnitudinis videatur.*	*Tertia*
89	*In ſiniſtro brachio quæ ἔριφοι, id eſt Hædi vocantur horum in auctoribus frequens vſus eſt.*	*Quarta*
5	*In dextro brachio.*	*Quarta*
7	*In ſiniſtro cubito.*	*Quarta*

Talem in cælo diſpoſitionem obtinent, qualis figura exprimitur præſenti.

TAVRVS.

15 NEC minus Aurigæ quà ſunt veſtigia curui,
Cornigeri late tenduntur pectora Tauri.
Illic ſetoſam pecoris perquirere frontem
Eſto memor: flexo iacet illic crure, minaces
In terram figens oculos tum cætera ſigna
Flammarum ſimilem procul inter ſidera formam
Oſtentare valent: gemino ſic cornua ductu
Erigit ætherij rigor ignis & ignis vtrinque.
Sic camuris ardet protractibus, haud tibi ſignis
Perquirenda alijs pecoris frons æqua reſurget:
Oceano proprio Taurum deprenderis ore.
Cornua ſic vera ſub imagine curua dehiſcunt:
Sic media creber pecori frontem aſperat ignis:
Sic Hyades Tauri toto procul ore coruſcant.
At boream læuo quà Taurus acumine pulſat,
Deſuper Aurigæ dexter pes imminet aſtro.
Vna pedem Aurigæ dextrum cornúque ſiniſtrum
Stella tenet pecoris: ſimul in conuexa feruntur:
Sed prior occidui Taurus ſubit æquoris vndas

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

A. B. C D. LIMITES ZODIACI. E. F. ECLIPTICA. I. F. TROPICVS CANCRI. L. M. AEQVATOR H. G. LINEA TERMINAS TAVRVM, ET INCHOANS GEMINOS.

TAVRVS ταῦρος magna ex parte recumbit in illo ſpacio quod Arieti deputatum videmus, vix dimidium capitis cum cornibus ſuis imponens gradibus ſeu regioni ſuæ, pedes ſeu crura extendens vltra Zodiacum verſus Aequinoctialem. Cum autem dimidiatum ſignum ſit dubitatum eſt Taurus ne, an Vacca cenſeri deberet an ad Europa vectorem, an Ius potius immutationem referendum. Verum conſuetudo obtinuit vt Taurus haberetur. Ouidius.

Vaca ſit an Taurus, non eſt cognoſcere promptum
Pars prior apparet, poſteriora latent.
Seu tamen eſt Taurus, ſiue hoc eſt fœmina ſigno
Iunone inuita munus amoris habet.

Habet autem ſtellas, quibus inſignibus præditus Taurus eſt. 23.

1	*Splendida illa & rubeſcens, quæ in ſiniſtro oculo exiſtit, ingens & rutilans, Caldaicè Aldeboran Græcè λαμπαδίας, Latinè palilicium nominatur.*	*Prima*
11. 12. 13. 14. 15.	*Totum hunc manipulum ſtellarum, de earum maxima diximus latini veteres ſucculas dixerunt ὗς enim idem quod ſus valet. Sed Græci nominauerunt ὑάδας ἀπὸ τοῦ ὕειν, quod non ſine pluuia exoriantur.*	*Tertia*
21	*In eius cornu extremo quod ad Boream tendit illa ſcilicet, quam ſupra diximus herere in ipſius Erichtonij dextro pede. 11. numero, quemadmodum eo in loco cornu Tauri pedibus adherens declarat.*	*Tertia*
19	*In extremitate cornu Auſtralis.*	*Tertia*
6	*In pectore, iuxta dextram ſcapulam.*	*Tertia*
7	*In dextro genu.*	*Quarta*
8	*In dextro calcaneo.*	*Quarta*
9	*In ſiniſtro genu.*	*Quarta*
10	*In calcaneo ſiniſtro.*	*Quarta*
1. 2. 3. 4.	*Ille que in ventre ſunt Taurum terminantes.*	*Quarta*

Eſt autem earum ſitus quem in cœlo habent, ipſo ſchemate expreſſus. Sunt autem & aliæ ſtellæ in dorſo Tauri collocatæ, quæ à Babylonijs dicuntur Atarage, Græcis πλειάδες, ἀπὸ τοῦ πλεῖν, quod ortu ſuo nauigationis tempus oſtendant: Latinè dicuntur Vergiliæ quòd extremo vere, cum æſtas incipit, exoriantur. Verum cum ſpeciali tractatu harum meminerit auctor, ſuo loco de ijs dicemus.

CEPHEVS.

16 NEC mea muſa ſenem tacitum Cephea relinquet:
Iaſidem quoque ſumma poli Cephea reuoluunt:
Illum quinetiam rutilæ pater intulit æthræ,
Donauitque polo. tergum Cynoſurĭdos Vrſæ
Poſt habitat, geminaſque manus à pectore tendit.
At diducta pedes tamen huic menſura feniles
Diuidit, extrema quantum pede diſtat ab Vrſa.
Non eget huius enim ſedes ſacra numinis hilum.

A. B.

A. B. CIRCVLVS ARCTICVS. D. E. COLVRVS AEQVINOCTIORVM.

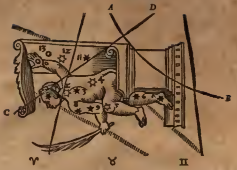
CEPHEVS, κηφεὺς, maritus, Caſsiopea, Babilonys Ficares, ſuccenſus, & dominus flāma ad alterū latus poli arctici Vrſa maiori opponitur, partim intra Arcticum cum ventre & pedibus, partim extra Arcticum cum brachijs & capite. Conſtat autem Cepheus ſtellis 12. ex quibus præcipua magiſque conſpicua ſunt hæ ſequentes.

1	*In dextro pede.*	*Quarta*
4	*Supra dextrum humerum.*	*Tertia*
10	*In pileo, quæ media eſt, inter duas vicinas.*	*Quarta*
2	*In pede ſiniſtro.*	*Quarta*
3	*In cincturæ, prope dorſi ſpinam.*	*Quarta*
6	*Supra dextrum cubitum.*	*Quarta*
8	*In brachio ſiniſtro.*	*Quarta*
7	*In dorſo.*	*Quarta*
12	*In fronte.*	*Quarta*

Monſtrat autem earum ſitum atque complexum quem inter ſe habent, in cælo figura flammigeri.

CASSIEPEIA.

17 RVRSVM decliui ſi viſum tramite vergas,
Prima tibi vt flexi linquatur ſpira Draconis,
Infortunatam ſpectabis Caſsiepeiam.
Sed nec multa tamen, cùm cælum lumine toto
Luna replet, terram vt ſuperet fax aurea noctem,
Occurret genitrix oculis quærentibus: adſunt
Lucida mœrenti, tenuis rubet ignis, & ægrè
Lux hebes eſt matri: vix qualem Caria quondam
Nouerat intrantem per clauſtra tenacia clauem,
Formatur ſtellis diſtantibus inque humeros vix
Tenditur anguſtos, natæ ſera fata tetundunt.

A. B. CIRCVLVS ARCTICVS. C. D. COLVRVS AEQVINOCTIORVM. NOTVLIS DVAE DVCTAE LINEAE, TERMINI SVNT LACTEAE VIAE.

Caſsiopea, κασιόπεια, iuxta pedes Andromedæ ſedet, erecta paululum verſus Cepheum maritum Conſtituitur autem illa atque ſedile, cui incumbit brachia ad ſidera tendens, ſtellis in vniuerſum tredecim, è quibus illæ quæ hic ſubyciuntur magis claræ atque conſpicuæ ſunt.

4	*In renibus.*	*Tertia*
3	*In ſiniſtro genu.*	*Tertia*
12	*In medio eius ſedis.*	*Tertia*
2	*In dorſo prope collum.*	*Tertia*
1	*In capite.*	*Quarta*
7	*In dextro pede.*	*Quarta*
6	*Sub genu dextro.*	*Quarta*
9	*In ſiniſtro brachio.*	*Quarta*

Quo ſitu ſe inuicem in cœlo complectantur monſtratur figura præſenti.

ANDROMEDA.

18 NANQVE ſubeſt, teretiſque poli ſimul orbe notatur,
Andromeda incendi, quæ ſemper luce coruſcans
Sponte oculos im membra rapit: face denique vertex
Ardet anhelanti, geminamque per aëra fundunt
Lucem humeri, & ſummis lux æſtuat ignea plantis:
Ignea quinetiam per cælum ſingula flagrant
Andromedæ, & toto vibrant in corpore flammæ.
Sed tamen hic etiam viuax eſt pœna dolenti:
Nam diducta vlnas magna diſtendit in æthra,
Vinculaque in cœlo retinent quoque tenuia, quippe
Brachia contortis adſtringunt nubila nodis.

A. B. CIRCVLVS AESTIVALIS LONGISSIMAM DIEM CONFICIENS. G. D. COLVRVS AEQVINOCTIA CONTINGENS.

ANDROMEDA ἀνδρομέδη catenata, capite ad Pegaſum eleuatur, ibi eſt præſignis quadã ſtella. Extenſis brachijs in cœlo conſiſtit quorum dexterum tendit ad Galaxiam, ea parte qua Cephei caput conſpicitur. Siniſtrum ad piſces, imo vni piſcium quaſi incumbere videtur. Catena aurea à ſiniſtra vſque in dextram manum per dorſum ei tranſit. Stellis non procul à Perſeo 23. illuſtrata fulget, quarum præcipuæ magiſque claræ ſunt hæ, quas iam ſubijciemus.

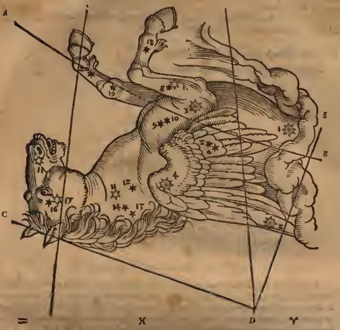
1	*In ſiniſtro humero.*	*Tertia*
12	*In ſpina dorſi.*	*Tertia*
15	*In ſiniſtro pede.*	*Tertia*
11	*In cubito ſiniſtro.*	*Quarta*
23	*Iuxta dexteram manum in qua tres aliæ conſpiciuntur.*	*Tertia*
4.5.6.	*In dextero humero.*	*Quarta*
15	*In calcaneo dextero.*	*Quarta*
7.8.9.	*Tres in dextera manu.*	*Quarta*

Atque harum diſpoſitio per ſchema exprimitur, in quo præter ſtellas iam enumeratas aliam in capite fulgentem cernimus ſecundi ordinis, veram illam dum in alato equo quadratum conſtituat tribus alijs coniuncta, non huc, ſed ad Pegaſum referimus.

EQVVS.

EQVVS.

19 RVRSVS odorato quæ vertex crine tumeſcit,
Andromedæ capiti ſuccingitur indiga pleni
Aluus Equi,ſommo quam fax in vertice vibrat
Virginis,ínque auras cornu vice ſurgit acuti.
Ipſa ſub abſciſſo latè micat aurea ventre,
Cornipedis ſimul hunc lux indiſcreta renectit.
Communíque rubent duo ſemper ſidera flamma.
Treis latus atque armos aliæ pecoris pinxere,
Et ſpacio diſiuncta pari fax æmula flagrat.
Plurimus ignis ineſt,vaſto globus æſtuat orbe.
Sed non & capiti ſimilis rubor,ipſaque ceruix
Quanuis procero ſurgat iuba maxima collo,
Languida marcenti vix eſt ſpectabilis igne.
Vltima quæ mento ſeſe explicat,haud minor illa
Quattuor eſt primis quæ formam lumine claro
Cornipedis ſimulant:non hinc Equus integer artus.
Non quadrupes cælo ſuſtollitur,at tenus aluo
Erigitur,media iam cætera ponè negantur,
Et quatit ætherias primis modo cruribus auras.
Nunc hunc Aonio quondam memorant Helicone
Inclita poſt Lyciæ redeuntem bella Chimæræ,
Myſtica qua rupes doctis obmurmurat antris,
Herbarum carpſiſſe comas,& gramine odoro
Expleuiſſe famem,ſed cum ſitis arida fauces
Vreret,ac nullo manaret gurges hiatu,
Illiſiſſe pedem,cornúque excita repente
Lympha camœnalem fudit procul Hipprocrenen.
Aones hoc latici poſuerunt nomen equino
Paſtores:ſtrepit hæc placido inter ſaxa ſuſurro,
Atque Helicone cadens ſeſe ſitientibus herbis
Inſerit,Aſcræas donec vaga gurgite valles
Viuificet,rigat has animas & Theſpia pubes
Semper,& in latices inhiat gens fontis alumni.
Aſt Equus alterno redit inter ſidera motu,
Oceaníque ſalo caput exerit,haud tibi magni
Cura laboris erit cœlo ſpectare ſereno
Cornipedem:micat ille procul flagrantibus aſtris,
Et perfuſa recens educit pectora ponto.

A. B. TROPICVS CANCRI SIVE CIRCVLVS SOLSTITIALIS, C. D. AEQVIDIALIS SIVE AEQVATOR. D. E. LINEA DISTERMINANS AEQVINOCTIA QVAM PAVLO SVPERIVS COLLVM ANDROMEDAE SECARE VIDIMVS.

PEGASVS, Ἵππος ſeu equus alatus, Equus volans, Maior Equus, Equus ſecundus, cum duobus tantum pedibus prioribus pingitur, alis quoque inſignitus, vltima parte caput Andromeda, pede ſiniſtro alam ſiniſtram Gallina contingens, malim potius alam dexteram Cigni.

Exornatur autem ſtellis 20. inter quas inſigniores ſunt iſta quas ſubijcimus.

1	*In vmblico quam paulo ante in capite Andromeda hærere diximus, hæc vna eſt quadrati, ex ſtellis ſecundi ordinis in Pegaſi corpore conſtitutis.*	*Secunda*
2	*In dextera alæ extremitate.*	*Secunda*
4	*In dextra alæ ſummitate, quæ tres ſtellæ triangulum conſtituunt.*	*Secunda*
3	*In exordio dexteri pedis in coxa ſcilicet illa quæ tribus alijs coniuncta quadrangulũ conſtituit.*	*Secun.*
7	*Supra genu dextro.*	*Tertia*
11	*In collo.*	*Tertia*
15	*Supra dextrum oculum.*	*Tertia*
17	*In naribus.*	*Tertia*
6	*Vna earum quæ ſibi in pectore vicinæ ſunt.*	*Quarta*
10	*Altera dictarum duarum.*	*Quarta*

18 In

18 *In dextero calcaneo.* *Quarta*

20 *In ſiniſtro calcaneo.* *Quarta*

Quis autem ſit harum ſtellarum ſitus in cœlo per figuram exprimitur. Hunc Ouidius, è ſanguine qui ab exciſo Meduſæ capite defluxit, genitum eſſe in Faſtis refert.

Creditur hic cæſe grauidæ ceruice Meduſæ
Sanguine reſperſis proſiluiſſe comis.

DE EQVO PRIMO SIVE MINORI.

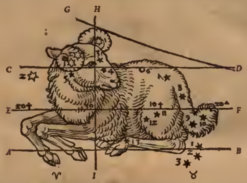
EQVI SECTIO, ſeu equus primus προτομὴ ἵππου Equulus, Equi caput ſiue roſtrũ, alias Hinnulus, Item præciſio equi, collo attingit caput Pegaſi (neque enim plus habet ſectio equi dicta) & aliquo modo capiti Aquarij incumbere videtur: Stellas non niſi in capite quatuor habet eaſdemque tam paruas, vt ab Aſtrologis nebuloſa occultaque dicantur: quapropter nec mihi operepretium facturus videor, ſi copioſius de ijs diſſeram cum figura eas ſatis exprimat, ſtella autem quæ in collo hæret eadem eſt cum illa quã paulo ante in naribus maioris equi apparere diximus quod & numerus 17. adiectus declarat, qui non huius ſed ſuperioris imaginis eſt. Nihil de hoc equo dignum memoria legimus, quare ab ijs auctoribus qui hanc tractarunt materiam plerunque omiſſus eſt. Aratus non meminit eius neque hic eius (vt recte) Paraphraſtes neque Ceſar Germanicus, neque Hyginus in ſuo Poëtico Aſtronomico, Sic nec Manilius, Anſonius, Vitruuius: Verum dum ex ſententia Ptolomei ac Procli Aſtriferi globi conſcripti cum habeant ne quid adeſſet eum adijcere voluimus.

ARIES.

TVNC celer ille Aries, longi qui limitis orbe
Aethera percurrens, nunquam Cynoſuridos Vrſæ
Segnior ablapſu conuertitur, haud procul aſtro
Viſus Equi, magno celſum ſecat aëra motu.
Parcior hic rutilæ ſemper facis, indigus ignis
Spectatur iuſti. nam quanti luminis aſtra
Eſſe ſolent, aciem quibus aurea Luna retundit,
Marcida lanigeri tantum ſe forma ſub auras
Exerit: in tenui quanquam primordia Phœben
Orbe habeant, nullóque decus dea proferat ore.
Sed licet hunc oculis fruſtra ſectere per æthram,
(Nam ſemper proprijs caret ignibus) en tibi propter

Andro-

Andromedæ claro rutilantia cingula in aſtro
Suſpectanda parent. vocat ingens baltheus vltro
Quærentem, non longa Aries ſtatione locatus,
In conuexa redit paruo ſe tramite: ſubter
Diſtinet & medio cœlum citus ordine currit,
Vltima Chelarum qua brachia, quáque coruſco
Circullsaxe means rutilum ſecat Oriona.

A. B. C. D. LIMITES AC TERMINI SVNT ZODIACI. E. F. ECLIPTICAE. G. D. TROPICVS CANCRI. H. I. LINEA TERMINANS TRIGESIMVM GRADVM ARIETIS, ET INCHOANS PRIMVM TAVRI.

ARIES, κριός, eo loco ponitur ex oppoſito verſus æquinoctialem, quo Perſeus tendit ad Polum Arcticum plane intra Zodiacum, niſi quod caput nonnihil prodit. Stellis exornatur 13, admodũ enim in cœlo non potuit ſplendere quod Aureum vellus in terris reliquerit, cuius gratia & hoc noſtro euo magni bellorum motus & ingentes pertubationes in rebup. Chriſtiana exorta ſunt, quas ſi non Agnus imaculatus pro noſtra ſeſe offerens ſalute ſedauerit ingruentibus obruemur malis. Stellæ autem eius præcipua quæ mediocriter fulgent ſunt hæ.

1 *Vna è duabus quæ in cornu dextro exiſtunt nempe ea quæ magis vicina eſt termini Septentrionali Zodiaci.* *Tertia*

2 *Altera illarum magis ad Boream proclinans.* *Tertia*

Sunt alia quæ non imaginis continentur implexu ſed parum ab ea diſtant quæ precedit & cornu contuetur ſiniſtro. *Tertia*

9 *Vna illarum Trium quæ ſunt in cauda.* *Quarta*

8 *Altera.* *Quarta*

10 *Tertia.* *Quarta*

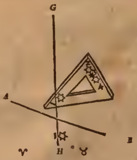
13 *In poſterioris dextri pedis extremitate.* *Quarta*

Monſtratur autem earum in cœlo ſitus ipſo ſchemate.

DELTOTON.

21 EST etiam Craio quod ſemper nomine noſtri,
Deltoton memorant: ſimile eſt latus iſtud vtrunque:

Porrigitur ſummum ſigno caput: angulus arctat,
Et gemini ſuprema iugi vicinia mordet.
Tertia quę ſtantes ſuſtentat linea ductus,
Parcior, haud ſimili ſeſe ſub limite tendit,
Et contracta modum gemina face flammigerarum
Stellarum ſuperat. quin & quę ſubter in aſtro
Lanati marcent pecoris, pluuióque tepeſcunt
Iam vicina noto, minor iſtic linet luce
Et fulgore facis peruertitur: at locus olli
Poſt tergum Andromedæ, ſic ſe tulit ordo dicatus.

A. B. SOLSTITIALIS CIRCVLI LINEA.

TRIGONVM ſeu δέλτωτον, Triangulus, è regione Arieti opponitur, conſiſtens extra Tropicũ fere iuxta caput Gorgonis, Triangulũ hunc ob id in cælum relatũ volunt vt per eum Arietis aſtrũ quod alioqui obſcurius eſt, melius atque facilius cognoſceretur. Alij volunt Cererem obtinuiſſe à Ioue olim, vt in cælum aliqua figura referreretur, qua Siciliam exprimeret, qua quoniam triangulus quaſi eſt, Triangulũ hunc in cælum transferri contigerit. Nec deſunt qui dicunt hoc triangulo ſignificari totius terra in tres partes diuiſionem. Stellæ quæ hanc figuram coſtituunt ſunt quatuor numero.

1	*In Angulo occaſum verſus.*	*Tertia*
2	*In angulo ſuperiori*	*Tertia*
4	*In latere dextro.*	*Tertia*
3	*Inter hanc & ſuperiorem.*	*Quarta*

Vt autem earum ſitum atque figuram intelligas, ſchema aſpicito.

PISCES.

22 HINC ſi vicino flectaris lumina viſu,
Inque notum ſenſim boreali ab cardine doctus
Inclinare oculos, proles tibi tertia Piſces
Surgent Bombycij: ſedes data quippe duobus
Piſcibus, ingenti quà celſam circulus æthram
Orbe ſecat, tendit quà penna extrema ſiniſtræ
Ales equus, mundo à pectora Laniger alto
Vrget, & aduerſo ſurgentem corpore Taurum
Reſpicit, hinc medio ſignantur ſidere Piſces:

Quorum

Quorum alius rigida conſurgit in aëra forma
Celſior, & boream propior ſapit alter aquarum,
Troicus haurit aquas, funditque ephebus ab vrna:
Ponè auidus iacet in notialia nubila pronus.
Sed tamen hi latè ſtellis ex ordine fuſis
Nectuntur caudas, & lenta trahuntur vtrâque
Vincula per cœlum coeunt quæ cingula rurſum,
Et rutilo confixa quaſi ſuper igne tenentur,
Cæleſtem memorat quem ſolers Græcia Nodum.

A. B. C. D. ZODIACI TERMINI E. F. ECLIPTICA G. H. AEQVATOR. SIVE AEQVINOCTIALIS L. M. LINEA, ECLIPTICAM AD ANGVLOS RECTOS SECANS, TERMINAT PISCIVM PRISTINAM SEDEM, ET INCHOAT ARIETIS SIGNVM. N. O. COLVRVS AEQVINOCTIORVM QVI HOC LOCO VERNVM AEQVINOCTIVM FACIT. N. P. LINEA TROPICVS CANCRI.

PISCES, quorum vnus νότιος alter βόρειος filo quodam cõiunguntur, quod alij linum, alij lineolã, alij ligamentũ vocant. Non vt facile cernimus coniunctum ponuntur ſed vnus in ſua fere regione deliteſcit, alter in regione Arietis extra Zodiacum iuxta adromedã hæret: adeo vt ex aſtriferis globis colligere licet vt eum brachio aliqua ſui parte tegat. Sunt autem ſtellæ quibus exornantur 24. è quarum numero hę lucidiores ſunt.

22 In ligamine quo duo Piſces coniunguntur, iuxta nodum qui Piſcis Borealis caudam ſtringit, hæc eadem eſt quæ Arietis imaginem tamquam informis precedit, vt & monuimus. — *Tertia*

19 In nodo, qui hiſce piſcibus cetum coniungit. — *Tertia*

4.5. In eiuſdem dorſo. — *Quarta*

7 In eius ventre. — *Quarta*

13 In medio quaſi eius ligamenti. — *Quarta*

32

33 In ventre piſcis Borealis, in numero aſsignando à ſculptore erratum eſt cum 53. poſuerit pro 33. Exprimitur autem illarum ſitus quem in cælo habebit ipſa figura.

PERSEVS.

23 EX humero Andromedæ læuo quoque noſcere Piſcem,
Qui rigidum celſi ſuſpectat cardinis axem
Perfacile eſt: vlnæ nam proximus iſte ſiniſtrę
Cærulus erigitur. Quin & veſtigia propter
Perſea ſub volucri par eſt tibi quærere forma
In caput ínque humeros rotat ægram machina mundi
Andromedam: Threici nam ſub flabris aquilonis,
Nititur alato vindex pede, maxima cuius
Dextera mœrentis ſolium prope Caſsiepeiæ.
Tenditur, ingentíque dehinc veſtigia paſſu
Puluerulenta quaſi cano procul aëre pandit.

G. H. LINEA PER VERTICES ZODIACI DVCTA, TOTVM COELVM DVABVS PARTIBVS AEQVALIBVS DISTERMINANS, FINIT ARIETEM, AC INCHOAT TAVRI SIGNVM.
L. M. N. O. TERMINI SVNT LACTEAE VIAE CANDORE PERFVSAE.

PERSEVS, περσεὺς, Andromeda liberator. in manu dextera enſem tenet, id eſt ἅρπην, lœua ſiniſtra tenet caput quod à Babyloniјs caput Algol, à Græcis γοργόνιον à noſtris Gorgonis ſeu Meduſæ caput, & propter infœlicitatem perniciemque ſuam κακοδαίμων dicitur. Videtur autem quod fabula illa quæ fertur Meduſa caput gladio abſciſſum à Perſeo, non ab re huic ſideri ſit accommodata, cum illi, cui iniqua radiatione natali die fulſerit, vt veteres tradunt, minetur, eum aut ſecuri aut gladio feriendum eſſe, aut capite triuncandum.

Habet autem ſtellas 26. quarum hæ quæ ſequuntur inſigniores ſunt.

7	*Splendida illa quæ eſt in dextero latere.*	*Secunda*
ez	*Inſignis etiam illa quæ eſt in capite Meduſæ, quod ſiniſtra manu tenet*	*Secunda*
05	*In ſiniſtri pedis extremitate.*	*Tertia*
3	*In humero dextero.*	*Tertia*
26	*Vna ex tribus quæ ſunt in dextero latere.*	*Tertia*
23	*Supra genu ſiniſtro.*	*Tertia*
25	*In ala ſiniſtri pedis.*	*Tertia*
3	*In capite.*	*Quarta*
16	*Vna illarum quatuor quæ in dextero genu conſiſtunt.*	*Quarta*
e3	*Iuxta ſplendidam illam quæ eſt in capite Meduſæ.*	*Quarta*

Atque iſta talem in cœlo ſitum atque complexum tenent, qualis figura exprimitur.

PLEIADES.

24 PLEIADES femoris pariter ſub fine ſiniſtri
Perſeus protollit: locus has habet arctior omnes
Connexas. lente facis haud procul iſtas
Oſtentat rutili lux ſideris, ægra ſororum
Lumina, nec claro flagrat rubor aureus aſtro.
His genitor, vero ſi fluxit fabula fonte,
Pœnus Atlas, ſubijt celſæ qui pondera molis,
Cælifer, atque humero magnum ſuper æthera torquet.
Fama vetus ſeptem memorat genitore creatas
Longæuo: ſex ſe rutila inter ſidera tantum
Suſtollunt. ſeptem fert fabula priſca ſororum
Nomina, ſex ſeſe tenui ſub lumine reddunt,
Electra, Alcyone, Celæno, Taygetéque,
Et Sterope, Meropéque, ſimul famoſáque Maia.
Prole dei cerni ſex ſolas carmine Mynthas
Aſſerit: Electram cælo abſceſsiſſe profundo
Ob formidatam memorat prius Oriona.
Pars ait Idææ deflentem incendia Troiæ,
Et numeroſa ſuæ lugentem funera gentis,
Electram tetris mœſtam dare nubibus orbem,
Sæpius obſcuris caput vt ſit cincta tenebris:
Nonnunquam Oceani tamen iſtam ſurgere ab vndis,
In conuexa poli, ſed ſede carere ſororum:
Atque os diſcretum procul edere deſtitutam,
Germanóque choro ſobolis lacerata ruinis,
Diffusámque comas cerni, criniſque ſoluti

Monſtrari effigiem:diros hos fama cometas
Commemorat triſti procul iſtos ſurgere forma.
Vultum ardere diu,perfundere crinibus æthram,
Sanguine ſub pingui rutilóque rubere cruore:
Quin Meropen addit poſtquam Siſypheia vincla.
Et thalamos ſæuo ſortita eſt omine diuûm,
Indignam aëria credunt mage ſede fuiſſe.
Sic anceps numeri fit fabula,ſexq́ue per æthram,
Vergilias cerni tenet vſus,ſed ſimul omnes
Arctauere globum:ter in auras angulus exit
Flammiger,& mixtis Atlantides ignibus ardent,
Nec tamen eſt famæ ſimilis vigor,ampla ſorores
Fabula nobilitat:modus ollis pàrcus,& ignis
Vix tenui longè face fit ſpectabilis iſtas
Alterno redeunt cum bina crepuſcula mundo,
Seu nox auſtrales adolet cum cęrula flammas,
Seu matutinus cum ſidera diſijcit ortus
Conuolui cœlo ſummę pater annuit æthræ.
Nec minus arenti cùm crine attollitur æſtus,
Et cùm cana comas redit anno bruma rigenti,
Tempora deſignant.nam ſi ſe gurgite tollunt
Vergiliæ,curuas in flaua noualia falces
Exercere dies:ſi condunt æquore flammas,
Tellurem preſſo proſcindere tempus aratro.

Pleades vt ſupra diximus,alio nomine Vergiliæ appellatæ,in Tauro cernuntur.quare nullam hic earũ figuram adijcimus. Dicuntur fuiſſe Atlantis & Pleones filiæ,& quod Iouis ſeu Bachi nutrices vt teſtãtur quidam fuiſſent cœli ſede remuneratæ fuerunt,& in Tauri dorſo collocatæ,ibi continuo ſaltare & choreas ducere viſuntur. Vna autem ex illis cui Electra nomen eſt,vix cerni poteſt:quod poſt Troianorum ruinam mœſta cum ſororibus amplius choreas ducere noluerit,ſed ab eis diſceſſerit,ſeque iuxta circulum Arcticũ occultarit,ibi ſola latitans,non niſi rariſſime ac meſtiſſimo vultu apparet & quoniam lucem ſuam veluti comam quandam ſpargere videtur Crinita ſeu Cometa nominatur. Earum etiam vna Maia Mercurij mater eſt qua non raro pro omnibus ſumitur vt Virgilius in Georgicis de ſatione tritici.

Multi ante occaſum Maiæ cæpere ſed illos
Expectata ſeges vanis eluſit Ariſtis.

LYRA.

25 EST Chelys illa dehinc,tenero qua luſit in æuo
Mercurius,curua religans teſtudine chordas,
Vt Parnaſſeo munus memorabile Phœbo
Formaret neruis opifex deus.hanc vbi rurſum
Concentus ſuperi compleuit pulcher Apollo,
Orphea Pangæo docuit geſtare ſub antro.
Hic iam fila nouem docta in modulamina mouit,
Muſarum ad ſpeciem:Muſa ſatus ille repertor

Carmina Pleiadum numero dèduxerat:at cum
Impia Baſſaridum carpſiſſet dextera vatem,
Et deuota virum tegeret Libethra peremptum,
Intulit hanc cœlo miſeratus Iuppiter artem
Præſtantis iuuenis,pecudes qui & flumina vates
Flexerat:Adnixi quà ſemet ſidera porro
Suſtollunt,læuum propter Chelys hæc femur adſtat.
Aduolat aſt aliud latus Ales,& ore canoros
Tenditur ad neruos,media èſt Lyra ſede dicata
Cycneo capiti,& curuo contermina ſigno.

A. B. TROPICVS CANCRI.

LYRA, λύρα ſeu, fidicula Chelys, Tympanum, Vultur cadens, Teſtudo, Falcon, inter Herculem & Cygnum conſtituitur, habet autem lyra quæ æterna Orphei memoriæ cauſa in cœlum ſublata eſt, ſtellas decem quibus exornatur.

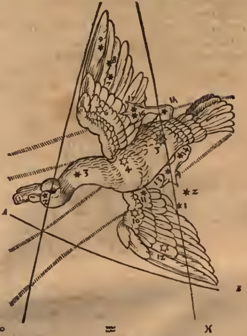
1	*Splendida illa in Lyra initio, quæ etiam lyra nuncupatur, hæc illa, eſt quam ſupra huc retulimus quæ exuuiò Leonis in imagine Herculis adhæret.*	*Prima*
9	*In lyra dorſo ſeu in media eius latitudine, quo loco quatuor, efficiunt quadrilateram figuram.*	*Tertia*
7	*Altera duarum.*	*Tertia*
2	*Vna duarum, quæ iuxta ſplendidam ſunt.*	*Quara*
3	*Altera duarum.*	*Quarta*
5	*Vna è duabus quæ ſunt in ala dextera Lyræ.*	*Quarta*
6	*Altera earum.*	*Quarta*
8.10.	*Duæ illæ quæ quadratum in lyra dorſo faciunt.*	*Quarta*

Schemate exprimitur illarum ſitus atque figura quem in cœlo obtinent.

CYCNVS.

26 NANQVE & ſidereis Cycnus ſecat æthera pennis.
Donatus cœlo, non claro lucidus aſtro,
Sed tamen os flagrans,& guttura longa coruſcans,
Grandibus haud equidem ſtellis, non his tamen atris
Obſcuriſve micat, trahit in conuexa volatum

Perfacilem & dextro latè Cepheida dextram
Radens remigio, ſumma ad veſtigia læuam
Declinatur Equi: ſic magno præpes Olympo
Subuehitur, ſubit occidui ſic marmoris vndas.

A. B. CIRCVLVS TROPICI CANCRI.

Olor auis ὄρνις vel κύκνος Gallina, Cygnus, latè patentes expandit alas: ſiniſtram vſque ad collum Draconis: dextrã, ad ſiniſtrum pedem Pegaſi equi, capite contingens Vulteris cadẽtis alam dextram. Sunt autem in ipſo Cygno ſtellæ 17. è quibus præcipuæ, magiſque ſplendidæ, ſunt iſtæ ſequentes.

5	*Splendida illa quæ in eius cauda conſiſtit, vna videlicet earũ quinq; ex quibus crux cõſtituitur.*	*Secun.*
1	*In extremo capitis, roſtro ſcilicet.*	*Tertia*
12	*In dextera alæ flexu.*	*Tertia*
4	*In pectore vna earum quinque.*	*Tertia*
6	*In ſiniſtra ala.*	*Tertia*
10	*In dextera ala.*	*Tertia*
7.8.9.	*In extremitate ſiniſtræ alæ.*	*Tertia*
15.16.	*In ſiniſtro pede.*	*Quarta*
13.14.	*In dextro pede.*	*Quarta*

Monſtratur autem earum ſitus quem in cælo habent ſchemate præſenti.

AQVARIVS.

27 NAM poſt Cornipedem flagrant duo ſidera Piſces,
Piſces Bombicij: caput autem ſubter equinum Laome-

Laomeduntiadæ ſe dextera tendit ephebi.
Ipſe dehinc longos inſignis Aquarius artus
Adſtat ad hirſuti caudam pulcher Capricorni.

A. B. ET C. D. LIMITES AC TERMINI ZODIACI E. F. ECLIPTICA L. D. AEQVATOR. B. N. TROPICVS CAPRICORNI. G. H. LINEA, INCHOAT PISCIVM SIGNVM, ET TERMINAT AQVARII.

Aquarius ὑδροχόος Ganymedes, Non deſunt autem qui putent Aquarij ſigno, Deucalionem ſignificari & continua aqua effuſione maximū illud Diluuium exprimi, quod ſuo tempore fuiſſe legimus, manū ſiniſtram fere ad caput Capricorni extendit, capite attingit caput prioris equi. In dextero latere tenens vrnam, effundit aquam quæ multis ſtellis vſque in piſcem cadit ſidus Auſtrale quod pedibus attingit. Illius ſtellæ omnes ſunt 42. inter quas non niſi iſtæ clariores apparent.

42	*In extremitate aquæ effuſæ, illa nempe ſplendida quæ eſt iuxta os piſcis Auſtralis.*	*Prima*
11	*Vna illarum trium quæ ſunt in dextera manu.*	*Tertia*
6	*In ſiniſtra manu.*	*Tertia*
8	*In vicina & contigua parte ſiniſtræ manus.*	*Tertia*
2	*In dextero humero.*	*Tertia*
9	*In dextero brachio.*	*Tertia*
4	*In brachio ſiniſtro.*	*Tertia*

18 *Sub genu dextro.* *Tertia*

Stellæ illæ duæ quæ in vicina parte Aquarij ſunt, ad ſignum Capricorni ſpectant. Monſtratur autem earum ſitus quem in cælo habent, figura præſenti.

CAPRICORNVS.

28 IMVS vt auſtrali deſcendit circulus axe
Signifer, ínque notum rutili cadit orbita ſolis,
Hiſpida ſetoſi marcet ſpecies Capricorni.
Huc cùm Threicio veniens à cardine Phœbus,
Vertit iter, pulsúſque deum, mirabile dictu,
Brumalis redigit, non tum mihi longa phaſelis
Aequora tententur, non tum freta turbida pinu
Quis petat: anguſto decurrit tramite nanque
Parua dies, vaſtóque dehinc deprenſus in alto,
Nequicquam pigræ clamarit ſidera lucis:
Interea totis notus acer ſæuiet vndis,
Excitúmque ſalum verret notus. aurea ſolis
Cùm rota cornigeri ſidus pepulit Capricorni,
Tum dirum cælo frigus redit: aſpera nautis
Tunc ſunt fluctiuagis: tamen iſti ſæpe malorum
Immemores, agitant totos in fluctibus annos,
Mergorum & focæ ſimiles, trahit vnda pauentes,
Ac retrahit: quærunt oculis diſtantia longè
Littora, & in pontum cogunt lucra ſemper hiantes.

A. B. C. D. LIMITES AC TERMINI SVNT ZODIACI E. F. ECLIPTICA G. H. LINEA, FINIT CAPRICORNI SIGNVM, ET INCHOAT AQVARII. E. I. CAPRICORNI TROPICVS.

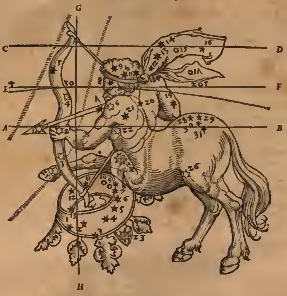
CAPRICORNVS αἰγοκέρως pedibus proiectis extra ſigniferum, capitis anteriori parte immiſſo ad Sagittarim, pingitur. Eius ſtellæ ſunt in vniuerſum 28. quarum præcipuæ ſequuntur.

1	*Vna duarum quæ in cornu dextero exiſtunt.*	*Tertia*
2	*Altera earum quæ Boreali zodiaci termino continetur.*	*Tertia*
23	*Vna duarum quæ ſunt in caudæ principio.*	*Tertia*
24	*Altera earum quarum etiam paulo ante mentionem fecimus, hæ enim illæ ſunt quas tanquã informes in vicina parte Aquari hærere cernimus, quod & numerus eo loco ſtellis aſcriptus declarat, qui in hac figura idem eſt. Sic & hoc loco quæ aſcribuntur, referimus ad manum ſiniſtram Aquarij.*	*Quarta*
12	*In ſiniſtro genu.*	*Quarta*
17	*In pectore.*	*Quarta*
19	*Vna duarum quæ ſunt in ſpina dorſi.*	*Quarta*
14	*Vna duarum quas ſub ventre habet.*	*Quarta*
28	*In caudæ extremitate.*	*Quarta*

Earum ſitus quem in cœlo habent ex figura erit petendus.

SAGITTARIVS.

28 PAR metus ex pelago tibi ſit quoque, ſole Sagitta
Cum leuis adflatur, cùm lux in arundine flagrat,
Ignis mundani cùm tela extrema coquuntur.
Cúmque Sagittiferi torret vapor aureus Arcus.
Tum quoque ſi piceam ſpectaris ſurgere noctem
Informem tetris tellurem vt veſtiat alis,
Littus ama, fuge ſolers cærula tegmina noctis,
Exitiúmque ſali, rabidíque pericula ponti
Anteueni, iam ſolue memor vaga carbaſa malo,
Iam prolixarum iacet rigor antennarum.
Menſis at infauſti vel duri ſideris index
Scorpius exoriens ſit tempore noctis adultæ.
Huc matutino veniens procul æquore cælum
Exigit è pelago, telum trahit vltima cauda.
Cunctatur pigro poſt tergum ſidera iuxta,
Arcitenens tardos et gurgite liberat artus.
Tum Cynoſura et iam maturæ in tempore noctis
Altius in boream ſuſtollitur, abditus autem
Orion redeunte die, tum brachia Cepheus,
Protentáſque manus, mediámque immergitur aluum.

A. B. C. D. LIMITES AC TERMINI ZODIACI E. F. ECLIPTICA. G. H. LINEA INCHOANS CAPRICORNI SIGNVM, ET TERMINANS SAGTTARII DODECATEMORIVM.

SAGITTARIVS, τοξότης, Arcitenens, cuius pectus cum capite & cum dimidio arcus, ſunt in zodiaco, cetera ſub ipſo zodiaco apparent, numero ſtellarum copioſus eſt, cum & Corona quæ prioribus pedibus adiecta eſt hoc ſidus exornet ςέφανος νότιος dicta. ſtellæ autem quibus in vniuerſum cõſtat ſunt 31. ſed inter eas non niſi iſtæ ſequentes aliquantulum ſplendere viſuntur.

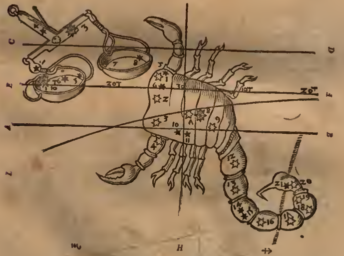
23	*In calcaneo ſiniſtri pedis anterioris ſcilicet, in vicina & contigua parte Coronæ hærens.*	*Secunda*
24	*In genu ſiniſtro, inter hanc & ſuperiorem, Corona interiecta eſt.*	*Secunda*
1	*In ſagitta ferrato acumene.*	*Tertia*
2	*In ſiniſtra manu qua arcum tenet.*	*Tertia*
3	*In ea arcus parte quæ in Auſtrum proclinat.*	*Tertia*
4	*In illa parte arcus quæ ſeptentrionem reſpicit, in vicina & contigua Ecliptica ſede.*	*Tertia*
6	*In humero ſiniſtro.*	*Tertia*
22	*In latere ſiniſtro.*	*Tertia*
23	*In dextro calcaneo anterioris pedis.*	*Tertia*
27	*In pede dextro poſteriori.*	*Tertia*
26	*In femore ſiniſtri pedis poſterioris.*	*Tertia*

Inter Auſtralem piſcem, & caudam, eiuſdem magnitudinis quædam ſtellæ conſpiciuntur in cœlo, eas ad caudam Sagittarij referre licebit.

Exprimitur autem ſitus earum quo ſeſe in cœlo amplectuntur ipſa figura.

LIBRA ET SCORPIVS.

Antiqui illi Aſtrologi, qui Zodiacum primi in duodecim partes ſecuerunt, ſingulis ijs partibus animalis cuiuſpiam nomen impoſuerunt, ſeu quod ſtellæ quæ eo loco eſſent, aliquam eorum animalium formam exprimerent: aut quod earum natura vis atque efficacia, aliquam cum ijſdem affinitatem haberent: ſiue etiam vt immortalem hoc modo redderent alicuius memoriam, qui aliquid præclare hic in terris geſsiſſet: quod vt commodius facere poſſent ex multis ſtellis quæ in quaque Zodiaci parte eſſent, eas aſſumebant, per quas figura quam ipſi volebant aptiſsimè fingeretur, Cum autem in hac Zodiaci diuiſione animaduerterent Scorpij figuram tantam eſſe. vt duarum partium Zodiaci ſpacium occuparet eam in duo ſigna diuiſerunt, & ex prioribus eius ſtellis aliud ſignum formantes, illud, libram nuncupauerunt, ſiue quod libræ perſimilem figuram referat, ſiue etiam quod vbi ſol ad eius initium peruenit diem nocti æqualem, ac ſi certa ſtatera libraret, efficiat. quod autem ex poſterioribus efformatur ſtellis Scorpioni deſtinatum eſt. Quemadmodum itaq; veteres vnum ſignum volunt duplici tamen aſtriſsimo exornatum: eandem rationem in figura conſtituenda obſeruare voluimus, quam adijciendam eſſe putauimus etiamſi ipſe auctor nullam vel exiguam horum ſignorum mentionem ficiat. Indecorũ enim eſſet dum ſigna Zodiaci primum locum inter Phęnomena obtineant omnia non explicare, & partim ea figuris proponere, partim negligere. Explicabimus primum eo ordine, quo hactenus conſueuimus primas Scorpij partes quibus libræ ſignum adheret, deinde, Scorpij quæ eam ſequitur imaginem.

A. B. C. D. LIMITES AC TERMINI SVNT ZODIACI, E. F. ECLIPTICA G. H. LINEA, INCHOANS SAGITTARIVM ET TERMINANS SCORPIONEM, F. L. TROPICVS HYBERNVS QVI ET CAPRICORNI DICITVR,

Libra Chela χηλαι. Veteres Chelas brachia Scorpij vocarunt, alias dicitur ξυγος ſiue Iugum, Sunt autem libra ſtella, qua ex Scorpio mutuata octo, quarum pracipua ſunt iſta.

In eius parte oris Scorpij, quæ Septentrionalior eſt, prope trutinam hærens. Secunda
3 In Auſtrali parte Scorpionis, in ipſa ecliptica, quæ eius alteram lancem conſtituit. Secunda
1 In initio chordæ, qua Auſtralis lanx ſuſpenditur. Quarta
2 In auſtrali lance. Quarta
6 In Septentrionali. Quarta
8 Exprimitur vt in cœlo ſunt ſita, figura ipſa.

SCORPIVS σκόρπιος, Cauda eius longe extra Tropicum Capricorni progrediens, vſque ad ſidus auſtrale, quod dicitur Ara. Galaxia ſe quoque in fine inſerit. Qua occaſione Scorpius in cœlum venerit ex ſequentibus liquet. Orion ex Iouis, & Mercurij, & Neptuni, vrina natus, vbi adoleuiſſet venator egregius euaſit, ac cum in ea arte diu multumque fuiſſet exercitatus, neque reperirentur qui cum eo poſſent conferri, gloria quadam cupiditate motus, ſe valde iactabat, ac nullum poſſe animal tam ferum ex terra generari dicebat, quod nō ſua venādi peritia vellet interficere. Qua de cauſa, irata terra, Scorpiū produxit, cum quo decertans Orion ſuperatus eſt et occiſus. Iupiter autem vt quid de nimia audacia nocumento ſentiret aliquod ſignum poſteris relinqueret, Scorpium victorem ad ſidera euexit, & ſtellis pluribus ornauit, præter eas quas Libram conſtituere diximus. E quarum numero præcipuæ ſunt hæ quæ ſequuntur.

8 Media illarum trium quæ in eius corpore mediocriter ſplendent, quæ Scorpij cor nuncupatur lucida & magis rutilans exiſtens, Græce ἀντάρης dicta. Secunda
9 Altera prædictarum trium quæ in eius corpore ſunt. Tertia
7 Tertia harum quæ magis ad Libram accedit. Tertia
2 Vna ex tribus quæ ſunt in eius fronte, illa ſcilicet, quæ eclipticæ ab Auſtrali parte adhæret. Tertia
1 Altera harum quæ à parte Boreali eſt. Tertia
3 Tertia ad Auſtrum proclinans, terminum Zodiaci prope contingens. Tertia
12 In primo Caudæ ſpondilio. Tertia
13 In ſecundo. Tertia
14.15. In tertio. Quarta
16 In quarto quæ quaſi incidere videtur in galaxiæ contactum. Tertia
17 In quinto hæc cum ſequentibus Galaxiam occupat. Tertia
18 In Sexto. Tertia
19 In eodem. Tertia
20 Ea quæ extremam caudæ præcedit. Tertia
Exprimuntur autem vti in cœlo ſunt & ſe mutuo amplectuntur, ſchemate præſenti.

SAGITTA.

QVIN norunt alia ſuperûm conuexa Sagittam:
Sed tamen hæc arcu tereti caret, inſcia nerui:
Inſcia nam domini eſt: cælum ſuper aduolat ales,
Ales Olor, ſed Threicio conterminus axi,
Cana pruinoſas extendit colla ſub Arctos.

A. B. TROPICVS CANCRI C. D. F. G. EXTREMITATES LACTEAE VIAE SVNT. G. H. LINEA. PER AQVARII INITIVM TRANSIT.

SAGITTA, ὀϊστὸς, Telum, Demon meridianus, hac voce Galaxiam aliquos appellaſſe teſtatur Schonerus, in cuius ſplendidiſſima parte hoc Telum cernitur. Eſt prope alam dexteram Vulturis volantis, atque illud Telum refert, quo Hercules vt Prometheum ad Caucaſum montem alligatum è vinculis atque cruciatibus liberaret aquilam, eius viſcera depaſcentem interemit. Hæc Sagitta deinde in memoriam tantæ virtutis, quæ in Hercule apparuiſſet, ad cœlum euecta eſt, & ſtellis quinque exornata: quæ iam ſequuntur.

1 In Sagittæ illa parte quæ ferro iungitur, quæ in linea incidit. — Quarta
5 Quæ vicina eſt priori in acumine exiſtens ferreo. — Quinta
4 In præcedentis eius vicina parte — Quinta
3 Quam proxime huic accedens, quæ tres, linea recta coniunguntur. — Quinta
2 Eſt & minuta quantitatis aliis vix conſpicua. — Sexta

Figura ſitum declarat.

AQVILA

29 ARMIGER hanc etiam Iouis aduolat, arbiter ignis
Aetherij, ſed membra minor: procul hic tamen alto
Cùm redit à pelago, & mouet in conuexa volatum,
Fine tenebrarum, ſummæque in margine noctis,
Spumoſum latè mare ſubruit, omnia cæli,
Omnia terrarum mox flabra procacia verrunt.

A. B. AEQVATOR, IN CVIVS VICINA PARTE HAERET AQVILA.
C. D. LINEA TERMINANS CAPRICORNVM.
ET INCHOANS. AQVARIVM.

AQVILA, Merops, ἀετὸς Vultur Volans, iuxta æquinoctioalem ſita, qua parte Galaxia tranſit ad Sagittarium. Hæc non illa eſt Aquila quam paulo ante Promethei iecur atque interiora depaſtam & ab Herculis Telo interemptam diximus: ſed illa quæ Ganymeden rapuit & ad cœlū tranſtulit. Fuit enim hæc auis præ ceteris omnibus Ioui dilecta, ſolaque aduerſus Solis radios apertos oculos intente tenere poteſt. Aquilā igitur ob expetitā hanc prædā quā illi attulit cœleſti ſede adhærere voluit, et ſtellis nouē decorare.

3 Media illarum trium lucida in μεταχρένῳ Aquilæ, ſiue ἀετὸς dicitur. Arabica Alkair. — Secunda
2 Illa quæ in collo hæret vna ex tri[?]us dictis. — Tertia
9 Tertia harum quæ ad caudam proclinant. — Tertia
1 In capite. — Quarta
6 In fine caudæ. — Tertia

Illa quæ paulum ab Aquila diſtat numero 1. notata eſt in capite Antinoi.

Figura monſtrat earum in cœlo poſitionem.

 DELPHIS.

DELPHIS.

TVM curuus caudam ſubit inter ſidera Delphis,
Dux Neptune tui quondam ſuper æquor amoris.
Hic iam detruſæ in latebras procul Amphitrites,
Arduus occiduos humeris vbi ſuſtinet axes.
Pleiadum genitor, perruperat hic vagus omni
Gurgite dilectam domino maris vltimo ab orbe.
Mollis dorſa tulit: breue ſigno corpus in aſtris,
Et ſuper auritum ponto ſurgit Capricornum:
Hic medios artus teter ſtupet, altera porro
Quatuor illuſtrat facibus rubor aureus, atque
Bis gemino diſcreta ſitu micat ignipotens lux.
Omnia quæ ſoli & rigido interfuſa aquiloni
Aetheris incurui moles rotat, ínque frequentes
Occaſus ortúſque trahit moderator Olympi,
Sunt digeſta mihi, quæ rurſum limite abúſque
Seſe Hyperionio, pluuialis concaua in auſtri
Dimittunt, tetram donec notus ambiat æthtram,
Dicere Romuleo connitor carmine ſolers.

A. B. TROPICVS CANCRI. C. D. AEQVATOR A. C. LINEA TERMINANS SIGNVM CAPRICORNI ET INCHOANS AQVARII.

DELPHINVS, δελφὶν intra Vulterem & Equum minorem occupans ſpacium, caudam deprimens ad æquatorem, caput erigens ad Tropicum, ſed tamen nonnihil depreſſum verſus Pegaſum. Duplicem cauſam reddunt quod Delphinus in cœlum ſublatus ſit: prima eſt eorum qui aſſerunt Neptunum

olim

olim Amphitriten adamaſſe, cumque ſibi coniugio iungere niteretur, illam, quæ perpetua virginitate viuere decreuiſſet fuga Atlantem montem petiuiſſe, in extremis videlicet occidentis partibus. Poſtea vero Neptuno diuerſos homines ablegante, vt inueſtigarent quonam illa terrarum perueniſſet ſolum Delphinum piſcem, aut vt alijs placet, hominem quendam Delphinum nomine, illam inueniſſe, ac perſuaſiſſe etiam ei vt ſecum rediens Neptuno nuberet. Cuius rei cauſa ac tali nuptiarum apparatui præfectus deinde etiam in cœlum tranſlatus fuerit. Altera eorum eſt, qui putant Arionem muſicum illum excellentiſſimum, cum olim mare iuxta Siciliam traiceret, ac ſecum ingentem pecuniam veheret, quam diuerſa loca peragrans iucundiſſima lira ſua cantu increuerat aduertiſſe periculum ſibi à nautis atque famulis impendere: qui dicerent ſatius eſſe, opibus illis inter ſe diuiſis, dominum in mare præcipitem dare quam perpetua ſeruitute premi. Itaque cum ſibi inſidias ita ſtructas eſſe vidiſſet, petiuiſſe ab ijs, vt ſibi morituro tantum temporis concederent quo veluti Cygnus exequias ſibi ipſi canere & ex ſuauiſſimo lira ſua cantu, vltimam voluptatem precipere poſſet: cumque id ei fuiſſet conceſſum tam dulce melos cecinisſe in ſuum obitum, vt eius ſuauitate moti Delphini ad audiendum vndequaque acceſſerint: cantuque finito ſuper eos, tanquam ad vltimum ſuæ vitæ refugium proſiluiſſe, & per vnum ex illis qui tergum ei ſponte porrexerat, ad tenarum littus fuiſſe aductum. hanc Arionis fabulam & plura alia quæ ipſe vera eſſe contendit, narrat Plinius de Delphino. Hac occaſione antiqui Aſtrologi locum Delphino inter ſidera tribuerunt eumque ſtellis 10. ornarunt.

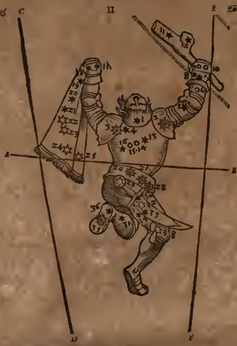
7	*Illa quæ in eius capite fulget.*	*Tertia*
6	*Huic quæ proxime adhæret in ventre exiſtens.*	*Tertia*
5	*Altera earum*	*Tertia*
4	*Tertia earum quæ iuncta duabus præcedentibus, triangulum facit.*	*Tertia*
1	*Illa quæ caudam reſpicit.*	*Tertia*
2.3.	*Aliæ duæ quæ huic coniunguntur.*	*Tertia*

Quarum ſitus vti in cœlo ſunt diſpoſita, ipſa figura exprimitur.

De Delphino hæc Plinius libro 9. cap. 8 ex quibus non immerito cœlum occupare Delphinum colligitur, cum primum locum inter beluas marinas habeat. Velociſſimum omnium animalium nõ ſolum marinorum Delphinus: ſed ocior volucre: acrior telo: ac niſi multum infra roſtrum os illi foret medio pene in ventre: nullus piſcium celeritatem eius euaderet. Sed affert moram prouidentia naturæ: quia niſi reſupini atque conuerſi non corripiunt quæ cauſa præcipue velocitatẽ eorum oſtendit. Nam cum fame concitati fugientes in vada ima perſecuti piſcem diutius ſpiritum continuere: vt arcu emiſſi ad reſpirandũ emicant. Tanta vi exiliunt, vt plerunque vela nauium tranſuolent vento. Agunt vere coniugia, pariunt catulos 10. menſe, æſtiuo tempore. Interdum & binos nutriunt vberius ſicut Balena. Atque etiam geſtant fœtus in infantia infirmos. Quinetiam adultos diu comitantur magna erga partum caritate. Adoleſcunt celeriter. 10. annis putantur ad ſummam magnitudinem peruenire. Viuunt & tricenis. Quod cognitum præciſa cauda in experimentum. Abduntur tricenis diebus circa canis ortum occultanturque incognito modo. Quideo magis mirum eſt, ſi ſpirare in aqua nequeunt. Solent in terram erumpere incerta de cauſa. Et ſtatim tellure tacta moriuntur: multoque ocius fiſtula obturata. Lingua eſt his contra naturam aquatilium mobilis, breuis atque lata, haud differens ſuillæ. Pro voce gemitus humano ſimilis, dorſum repandũ, roſtrum ſimum. Qua de cauſa nomen ſimonis omnes miro modo agnoſcunt, maluntque ita appellari. Delphinus non tantũ hominis amicum animal, verum & muſica arte mulcetur ſymphoniæ cantu & præcipue Hydrauli ſono. Hominem non paueſcit vel alienum. Obuiam nauigijs euenit. Alludit exultans, certas etiam, & quamuis plene prætereũt vela.

ORION.

31 SVBTRAHIT obliquo quà ſeſe circulus orbe
Signifer, in boream auſtrales egerit vmbras:
Vt medij iam mole polifera pectora Tauri,
Suſcipit Orion: neque quiſquam nocte ſerena
Tranſierit, celſo latè ſe cardine pandit,
Auratúmque rubens dimittit baltheus enſem.

A. B. AEQVATOR CVI MEDIO CORPORE INHAERET ORION. C. D. LINEA, TERMINAT TAVRI SIDVS ET INCHOAT GEMINORVM. E. F. DISTINGVIT GEMINOS A CANCRO.

ORION, ὠρίων, qui veteribus latinis Virgula ſeu Iugula eſt, recentiores ſublimatum & fortiſſimum nominarunt. huius mentionem fieri in ſacris literis docti indicant, cum per כְּסִיל *Orionem, vnde & menſem* כִּסְלֵו *denominatum volunt intelligant. vnde haud dubijs argumentis colligi licet ſtellarum obſeruationem Phœnicibus à ſanctis patribus poſt diluuium, velut per manus traditam eſſe, Phœnices hac apud græcos latius propagaſſe. vt ita cœleſtium rerum admirandam cognitionem acceptam ferre debeamus ſanctis patribus. Orion ſiniſtra ſua, ad Tauri cornua erecta, in qua viridem pannum tenet dependentem cum aliquot ſtellis, dextra vſque ad Geminos eleuata conſiſtit, pes dexter pertingit vſque ad Leporē qui iuxta Capricorni Tropicum collocatur. Enſis iuxta pendens aſſixus Orioni, aliquot ſtellis conſtat, in dextra manu clauum tenet.*

Imago autem Orionis conſtat ſtellis 38. ſed inter omnes præcipua ſunt iſta quæ ſequuntur.

2	*Rubeſcens quæ in dextero humero refulget.*	*Prima*
35	*Splendida illa quæ eſt in ſiniſtri pedis extremitate.*	*Prima*
27	*Media illarum trium ſplendidarum quæ ſunt in cingulo.*	*Secunda*
26	*Altera harum quæ æquatori magis vicina eſt.*	*Secunda*
28	*Tertia earum quæ magis proclinat in Auſtrum.*	*Secunda*
3	*Illa quæ in ſiniſtro humero hæret.*	*Secunda*
22	*Vna ex quatuor quæ ſunt in panno viridi quem alij Clypeum vocant.*	*Tertia*
23	*Altera earum quæ magis ad æquatorem accedit vicina ſuperiori.*	*T[illegible]rtia*
24	*Tertia quæ aliquantulum diſtat à ſuperiori.*	*Tertia*
		25 Quarta

25	*Quarta qua cum ſuperiori in ipſo æquatore hæret.*	*Tertia*
49	*In gladÿ Manubrio.*	*Tertia*
31	*In vagina initio vbi gladium reconditur.*	*Tertia*
32	*Altera earum quæ in eodem conſpcitur.*	*Tertia*
38	*In genu dextero.*	*Tertia*

Exprimitur autem ſitus quem in cœlo ſtellæ habent, ipſa figura, quæ admirandum illud ſidus præclariſsimis luminibus decorum, & cana ac veneranda antiquitate celebratum ſitus ratione, quem in cœlo habet, refert.

Qua ratione Orion in cælum venerit non alienum erit hoc loco narrare. Sunt qui aſſerunt Dianam Orionis amore captam fuiſſe, nec violata virginitatis ſuſpicione caruiſſe, quapropter ab Apolline ſæpius fuiſſe reprahenſam. Et cum propterea Orionis è medio tollendi occaſionem quæreret, quodam die in mari natantē conſpicatus, vbi nihil ſupra aquas niſi caput habebat: Diana dixerit, non es tam ſagittandi perita, vt ſignum tam exiguum atque remotum, vt illud nigrum quod in mari cernis (Orionis caput demonſtrans) poſsis Sagitta pertingere. Dianam autem vt inſignem ſuæ artis peritiam monſtraret, ſumpto telo Orionis caput, aliud eſſe ſuſpicata, ſubito transfixit. Et vbi errorem ſuum poſtea cognouiſſet, vehementer doluerit, cumque nihil illi iam poſſet amplius præſtare, in cœlum ad reliqua ſidera euexerit, quo in loco ſtellis fulget Orion.

SIRIVS.

32 TALIS & ipſe virum gemina ad veſtigia cuſtos
Inſequitur, ſic flammigero diſtinguitur aſtro
Aetheriæ Canis ille plagæ, cui plurimus ardor
Aeſtuat in mento, multus rubor imbuit ora,
Stridit anhelanti face peſtifer aëra motu,
Torret & immodicis terras coquit ignibus aſtri.
Hic varios ardet ſtellis rutilantibus artus:
Sed non eſt ſimilis cunctis vigor: vndique quippe
Aluus cyanea eſt, mento grauis effluit ardor,
Qui formidato ſub nomine Sirius æthram
Vrit: huic rutilos ſi ſol adflexerit axes,
Quantus corporibus, quantus labor imminet agris:
Marcebunt ſita cuncta: diu nanque indiga ſucci
Si qua iacent, cedunt, valido penetrata calori,
Ac decoctorum languebunt germina florum:
Illa autem interno quæ ſunt animata vigore,
Si prius attollit blandúſque illabitur herbas
Sirius, & dulci nutrit tepefacta ſereno.
Hunc hunc flammanti cùm primum vibrat ab ortu,
Auribus atque animo capimus procul. altera ſi qua
Stellarum fulgent, rutilant quæ plurima, longi
Bellua fert lateris, neque multa luce coruſcant.
Et deſignandis tantum ſunt addita membris.

A. B. TROPICVS CAPRICORNI LONGISSIMAM NOCTEM BREVISSIMAMQVE DIEM CONFICIENS. G. H. LINEA PER CANCRI PRINCIPIVM ET GEMINORVM FINEM, TRANSIENS.

CANIS maior, κύων, ex vtroque latere Tropici Capricorni ſtellas habet, commoratur autem ſui aliqua parte in via lactea, cauda attingit nauem qua Argo dicitur, ingens autem illa atque maxime ſtella, quæ in ore eius lucet, Canicula item σείριος dicitur. Hac matutino in exortu in ſpeculo etiam in die medio, impoſitis aquis contra Solem cernitur. Solíſque calorem mire adauget. Solis enim ſplendor, radij Caniculæ, ardentibus Leonis aſtris dum coniunguntur intentiorem æſtum procreare ſolent quam Sol in longiſsimo reflexu conſtitutus Cancrum percurens. trium enim ſiderum euſdem qualitatis comixtio mirum in modum auget æſtum. quod Horatius ſenſiſſe videtur dum ruſtica vitæ amænitate: deſcribit.

Ponendæque domo quærenda eſt area primum:
Nouiſti ne locum potiorem rure beato?
Eſt vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem canis & momenta Leonis,
Quum ſemel adcepit Solem furibundus acutum

Canis autem hic ſtellis 18. exornatur, inter quas magis ſplendent iſta quas modo ſubijcimus.

1	*Lucidiſsima in eius ore quæ Canis vocatur, & ſæpius ſcintillas, arabice dicta Alhabor.*	*Prima*
15	*In ventre, inter poſteriora femora.*	*Tertia*
18	*In clunibus.*	*Tertia*
14	*In latere ſiniſtro.*	*Tertia*
9	*In pede anteriori ſiniſtro.*	*Tertia*
17	*In poſteriori dextero pede.*	*Tertia*
2.3.	*In capite.*	*Quarta*

Quem inter ſeſe ſitum in cælo obtineant monſtratur ipſa figura.

LEPVS.

33 PARVVLVS in ſtellis Lepus eſt quoque: nanque

Emicat

Emicat Orion gemina ad veſtigia ſubter
Vrgetur curſu rutili Canis:ille per æthram
Effugit inſtantem,premit autem Sirius ore.
Auritum primis emittit gurges ab vndis:
Ille minax pauidum ſuperęditur,& procul idem
Cùm Lepus occiduum ſeſe inclinauit in æquor,
More latebrarum repetens freta,Sirius alto
Defluit ab cœlo,merſúmque per humida quærit

A. B. TROPICVS CAPRICORNI, C. D. LINEA TRANSIENS PER GEMINORVM INITIA, E. F. PER CANCRI,

LEPVS, λαγωὸς ſub pedibus Orionis,qui haud dubie non alia de cauſa eo in loco conſiſtit, quam vt per eum,æterna memoria proderetur, quantopere Orion venandi peritia excelluiſſet. Inſignitur autem ſtellis 12.numero, inter quas ſunt iſtæ lucidiores.

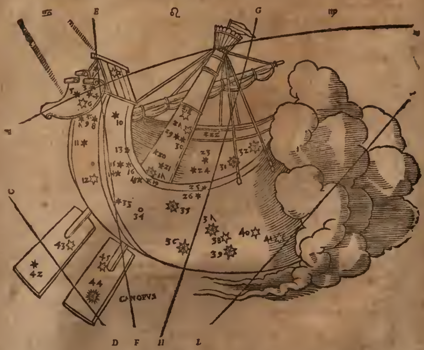
7	*In medio eius corpore.*	Tertia
8	*In femore ſiniſtri pedis anterioris.*	Tertia
5	*In capite.*	Quarta
6	*In ſiniſtro pede anteriori.*	Quarta
10	*In ſiniſtro pede poſteriori.*	Quarta
9	*In pede dextero poſteriori.*	Quarta
11.12.	*In dorſo.*	Quarta

Exprimitur autem illarum ſitus quem habent in cœlo,ipſa figura

ARGO.

34 MAGNVS Iaſoniam cauda Canis extrahit Argo,
Puppe refulgentem:neque enim ſe Theſſala cymba
Solenni in faciem monſtro mouet extima puppis.
Surgunt oceano velut alto à gurgite nautæ,
Cùm portum tenuere auidi,volitantia raptim
Sipara conuertunt,tergóque in curua remuclo
Littora certatim ſubeunt ſimul,illa marinas
Iam defuncta vias,procul imi littoris algas

Pone ſubit, terrámque tenens ſecura quieſcit:
Sic Argo rutilam tantum inter ſidera puppim
Ducitur, occultat rigido tenus altera malo.
Sponte gubernaclum pupis dimittit in vndas,
Celſior, ac merſo deſcendit in æquora clauo.

A. B. TROPICVS CAPRICORNI. C. D. COLVRVS SOLSTITIORVM, CANCRI SIGNVM, A GEMINORVM SIDERE DISTERMINANS. E. F. LINEA, TRANSIT PER FINEM CANCRI ET LEONIS INITIVM. G. H. FINIT LEONEM ET INCHOAT VIRGINEM. I. L. LINEA INCIDIT IN AEQVINOCTIVM AVTVMNALE.

ARGOS ἀργώ, Nauis Iaſonis, arca Noe præclari[illegible]imum & celeberrimum Antarctici cœli ſidus, hanc nauem inter ſidera relatam volunt, quod prima omnium fuerit, quo & ob nouitatem eius, & mortalium audaciam temeritatemque omnibus conſpicua foret. Illi enim es triplex circa pectus erat, qui fragilem truci commiſit pelago ratem. Alij autem appellant arcam Noei qua ille, aquis ad inſolitam magnitudinem excreſcentibus ab ingenti aquarum [illegible]luuio ac inund[illegible]tione, deo duce euaſit. Exornatur autem ſtellis in vniuerſum 48. inter quas præcip[illegible]æ ſunt [illegible]4, quas modo ſubijcimus.

44. Omnium

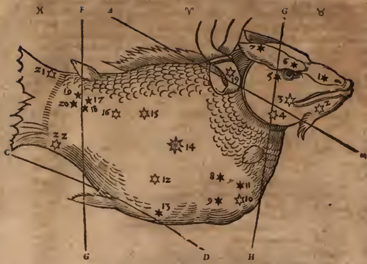
44. Omnium illarum quæ ſunt in Argo, naui, lucidiſsima, quæ in argoi gubernaculo Auſtrali, hærens καὶνωβος dicitur, quemadmodum dictio latinis caracteribus adiecta declarat. Hæc quemadmodum Canicula ſidus toto cælo notiſsima eſt, adeo, vt ipſe Ariſtoteles & poſt eum Plinius orbis habitati rotunditatem ab ipſa probent. Canopum inquit non cernit Italia, quaſi dicat propter deuexitatem terræ, cum tamen in Aegypto appareat, & Alexandriæ tertia parte horæ ſupra horizontem conſpiciatur, & in Sicilia horizontem ſtringat. Americus Veſputius tradit tres Canopos cerni circa verticem Auſtralem uobis in hac terra parte degentibus perpetuo occultatum & demerſum: quod tamen non ita intelligendum quaſi plures Canopi ſint: ſed potius cum eandem formam & habitudinem, quantitatem, & ſplendorem preſeſerant cum Conopo, hoc nomine eas appellari voluit. eſt autem magnitudinis Canopus. *Prima*

43	*Altera in eodem gubernaculo hærens Canopo vicina.*	*Tertia*
43	*In altero gubernaculo.*	*Tertia*
17	*Splendida illa quæ eſt in imo mali.*	*Secuuda*
31	*In ipſa naui.*	*Secunda*
32	*Huic vicina & contigua.*	*Secunda*
36	*In fundo nauis.*	*Secunda*
35	*Inter præcedentem & illam quæ eſt in mali imo.*	*Secunda*
37	*Illa quæ his duabus coniuncta triangulum conſtituit.*	*Secunda*
39	*Non procul ab hac diſtans.*	*Secunda*
38	*Inter hanc & ſuperiorem.*	*Tertia*
40.4.	*Duæ illæ quæ aliquantulum ab his remouentur in virginis ſede collocatæ.*	*Tertia*
12	*In illa parte nauis vbi regnat Cancer.*	*Tertia*
6	*In nauis clypeo.*	*Tertia*
2	*In ſuprema & excelſa nauis parte.*	*Tertia*
27	*In mali medio.*	*Tertia*
28	*Altera earum præcedenti vicina.*	*Tertia*

Quem vero in cælo ſitum atque complexum habeant, monſtratur præſenti figura.

CETOS.

DISTANTEM Andromedam prolixi tramite mundi,
Perterret Cetos. nam Threicij prope flabra
Andromedam boreæ celſo rotat æthere cardo.
Bellua dira noto vehitur: trahit auſter in arcto
Ora inimica ſalo: nam qua ſe laniger alto
Cœlo Aries tollit, qua Piſcibus aſtra duobus
Augentur, rutilat ſubter Nereia Piſtrix,
Efflua percurrens non multi fluminis aſtra.
Illa memor longæ formidinis, illa duorum
Inter ſigna tenax, horret ſqualentia monſtri
Terga procul, pauidúmque ſuper caput inſerit vndis

A. B. AEQVATOR. C. D. TROPICVS BRVMALIS, F. G. LINEA TRANSIENS PER FINEM PISCIVM ET ARIETIS INITIVM. G. H. TRANSIT PER FINEM ARIETIS ET TAVRI INITIVM

CETVS, κῆτος, Balena, quem quidam marinum Leonem, quidam vrſum appellant, capite attingit Arietem, pectore Eridanum, cauda in vno latere Aquarij locum, altero Tropicum Capricorni, occupat raras ob magnitudinem ſtellas habere videtur, cum tamen non ſint vſque adeo rara. Pauci admodum explicant cauſam ob quam aſtrum hoc, & nomen & cœli locum ſortitum. Aſſerunt, à Neptuno Andromedam vehementer fuiſſe adamatam cumque non poſſet ille precibus vllis quod cupiebat impetrare, fuiſſe ſupra modum indignatum, adeoque vt ob eam cauſam ingentis magnitudinis Cetum immiſerit, qui illam deuoraret. Sed accidiſſe tunc vt Perſeus neſcio quo fœlici ſidere, acceſſerit, tunc forte victor reuertens ab expeditione contra Gorgonas: qui cum generoſiſſimam pulcherrimamque puellam in Saxo, vt illi beſtia marinæ eſca fieret, alligatam vidiſſet, miſericordia quadam motus illam liberarit, vxoremque duxerit, Cetum vero interemerit. Neptunum, quod Balena ſua cauſa mortem appetiſſe poterat videri, illam in cœlum tranſtuliſſe ac 22. ſtellis conſpicuam reddidiſſe. è quibus magis lucida ſunt iſta ſequentes.

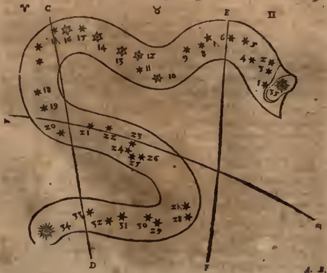
14.	*Splendida qua eſt in medio corpore ipſius beluæ, qua venter Ceti nuncupatur.*	*Secunda*
3.	*In ore.*	*Tertia*
2	*In labro inferiori.*	*Tertia*
4.19.	*In capite ea qua incidit in initium Tauri, & illa qua in nodo hæret.*	*Tertia*
22	*Vna earum qua ſunt in eius cauda nempe ea qua magis vergit ad Auſtrum.*	*Tertia*
21	*Altera harum que non in Auſtrum ſed in ſeptentrionem proclinans in ſede piſcium hærens.*	*Tertia*
15	*Illa qua eſt in dorſo.*	*Tertia*
16	*In præcedentis vicina parte qua magis ad caudam deflectit.*	*Tertia*
12	*In ventre.*	*Tertia*
10	*Vna illarum quatuor, qua in eius pectore quadrilateram figuram efformant.*	*Tertia*
89	*Duæ alia vicina.*	*Quarta*

Earum ſitum atque imaginem exprimit ipſa figura.

FLVMEN.

36 QVIN & cæruleo flumen quoq; gurgite manans Aſtra

Aſtra inter ſedéſque deum, pars æquoris eſſe
Credidit Auſonij: nanque hunc dixere priores
Eridianum, Venetos latè qui lapſus in agros,
Alpino Adriacos impellit gurgite fluctus:
Hic fuſum cælo quondam Phaethonta ſub vndas
Excepit ſenior, leue cùm ſenſere iugales
Aetherij rectoris onus, cúmque ignifer axis.
Tramite ſub mundi mortales ſpreuit habenas,
Dijs data tum latè texere incendia terras.
Aſtra vorax ignis, flammæ ſola cuncta coquebant,
Donec fata ſui miſeratus Iuppiter orbis,
Redderet ætherij Phœbo moderamina curſus.
Illum prolixis duræ Phaetontides vlnis
Planxerunt, redijt ſupero pax aurea mundo.
Eridanúmque ſenem nutu Iouis omniparentis
Aſtra receperunt. Pharium pars altera Nilum
Commemorat, largo ſegetes quòd nutriat amni,
Arentíſque locos, vnda fœcundat alumna,
Vel quod de medij prolapſus parte diei,
Vaſtus in æquoreas pelagi ſeſe inferat vndas.
Iſte pedem leuum rutili ſubit Orionis,
Fuſaque quæ geminos adſtringunt vincula Piſces,
Eridani coeunt anfractibus, vt procul ille
Tenditur effuſi vi gurgitis: huc quoque criſtæ
Cedit apex, ſumma quà lux Piſtrice coruſcat
Deſuper, & flamina caudarum cingula figit.

A. B. TROPICVS CAPRICORNI C. D LINEA INCHOANS TAVRVM ET TERMINANS ARIETEM, E. F. INCHOANS GEMINORVM SIGNVM, ET TERMINANS TAVRI.

ERIDANVS fluuius ποταμὸς Nilus, illuſtrem habet ſtellarum tractum. In vtroque fine inſignes habet ſtellas, vtrinque vnam. verum illa qua in fine Borealis eſt qua parte flumen Orioni iungitur, non eſt huius loci quod & numerus adiectus 35. & figura pedis Orionis, ſatis declarat, ab hac itaque qua eſt pedis ſiniſtri, ductus ſatis denſus ſtellarum exit vſque ad pectus Ceti. Inde rediens, tranſit extra Tropicũ Capricorni, & Meandrico quodam flexu curuatur, donec veniat ad alteram illuſtrem ſtellam in medio Capricorni tropici, & antarctici circuli ſitam, hanc, pulcherrimam huius fluuij ſtellam, Canopum nuncupans cum Canopus Inſula quædam ſit in Nilo, verum vt paulo ante in nauis explicationẽ monuimus non deſunt qui Canopum ſtellam eam eſſe exiſtiment, quæ eſt in Auſtrali remo nauis.

Sunt autem in hoc flumine 34. ſtellæ, inter quas lucidiores ſunt iſtæ.

34 *Splendida illa in fluuij fine* Prima
6 *Prima illarum quinque, quæ occurrit in regione Tauri cum à pede Orionis progredimur.* Tertia
12 *Secunda harum quæ magis in ſeptentrionem proclinat.* Tertia
13 *Tertia harum quæ cum prioribus obtuſum Triangulum facit.* Tertia
14 *Quarta quæ cum prima & tertia per rectam lineam iungitur.* Tertia
16 *Quinta quæ eſt vltra tertiam fluuij partem, ſi eius longitudinem ab initio metiri volueris.* Tertia
18.19. *Quæ ſequuntur ex deſcriptione innoteſcent.* Quarta

Illarum autem quam in cœlo deſcribunt figura, ipſo ſchemate exprimitur.

PISCIS MAIOR.

37 INTER demiſſum procul in vada cærula clauum
Puppis Iaſoniæ depictáque terga carinæ,
Et Piſtrim vndicolam, Leporis quà tenditur aluus
Stellarum creber rutilat rubor, haud tamen iſtis
Vel lux multa micat, vel ſit memorabile nomen:
Nulla etenim forma flammarum Iuppiter ignes
Diſcreuit, nullos ſimulant hæc corporis artus,
Qualia digeſto mundus ſacer ordine voluit,
Semper in antiquum retrahens iter omnia ſecum
Seclorum ſerie longa: iſtas denique ſignant
Interualla faces, ſimilis quoque lux habet omnis
Par modus, occaſu pariter referuntur & ortu,
Ne expectanda forent ponto quòd ſola carerent,
Cætera deſcriptis aptantur ſingula membris,
Formarum flagrans leporem, quà Sirius vrget
Languida, nec certo ſub nomine cuncta feruntur:
Vltra ſetoſi rurſum ſpeciem Capricorni,
Cardinis immerſi quà fluut auſtralia flabra,
In Piſtrim horrificam conuerſus viſcera piſcis
Subuehitur. notium vocat iſtum Græcia piſcem.
Stellæ aliæ mundo quà pulcher Aquarius inſtat,
Et quà criſtato conſurgit bellua dorſo,
Vſque ſub aërij rutilantia ſidera Piſcis,

Sunt mediæ flammæ ſteriles ac lucis egenæ:
Nam paſsim ignoti vice vulgi ſemet in æthrem
Protollunt dextram,ſed tantum propter ephebi
Pocula,quem diuûm menſis geſtare loquuntur,
Efflua ſe ſpecies liquidarum fundit aquarum
Partes in geminas:lux illic clara duabus
Eſt ſolum facibus,non hæ ſpacioſa per æthram
Interualla tenent,neque lumen lumine forte
Collidunt,vni Phrygium nam ſubter ephebum
Ardet apex,alij quà curuam bellua caudam
Terminat inſignis,lato vomitur globus igni.
Cunctis nomen Aqua eſt,quæ ſtellæ denique propter
Ora Sagittigeri,quà ſi veſtigia prima
Cornipedis ſimulant,circunuoluuntur Olympo
Quies face ſub tenui tenebroſus marceat ignis.

G. H. LINEA TERMINANS AQVARII SIGNVM ET INCHOANS DODECATEMORIVM PISCIVM

PISCIS Auſtrinus ἰχθὺς νότιος Marinus ſeu magnus, qui ideo in cœlũ tranſlatus eſſe dicitur quod olim venerem in fuga Gigantũ exceperit. habet in ore ſtellam lucidam primæ magnitudinis, Arabicè Fomahant vocatam. Conſtat autem ſtellis 12. ex quibus iſtæ quæ ſequuntur ſunt præcipuæ.

1 Splẽdida in eius ore, ea ipſa, quæ eſt in fine aquæ quã effundit Aquarius, hãc ſupra retulimus, vt in aquarij explicatiõe videre eſt, ad effuſam ex vrna Deucalionis aquã, quẽadmodũ id etiã numerus adiectus declarat.

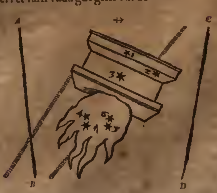
8	*In dorſo.*	*Quarta*
9	*Quæ huic proxime adhæret magis in caudam proclinans*	*Quarta*
7	*Ab altero latere ſuperioris.*	*Quarta*
3	*Vna duarum quæ ſunt in ore iuxta ſplendidam.*	*Quarta*
4	*Ea quæ quaſi media eſt, inter ſplendidam & ſuperiorem.*	*Quarta*
5	*In ſummo capite.*	*Quarta*
11	*Prope caudam.*	*Quarta*
10	*Magis verſus dorſi ſpinam.*	*Quarta*
12	*In extremitate caudæ.*	*Quarta*

Earum collocatio atque ſitus quem in cœlo habent, ex ſchemate fuerit petendus.

ARA.

38 ECCE venenatæ quà Scorpius agmine caudæ
Plurimus erigitur,tepidúmque ſupermicat auſtrum,
Paruulus hic Arã locus exprimit.hoc ſatis arcto G 4 Tem-

Tempore ſuſpicies mundo rutilante referri
Nam polus aduerſo qui tollitur axe Bootis,
Quantum ſuſpenſo vada linquit turbida cœlo
Ociani, tantum in ſibimet contraria tendit.
Arcturum vertex leuat arduus, imbrifer auſtri
Aram cardo premit: breuis olli ſemita cœli,
Occaſúsque celer, tamen iſto luciparens nox
Fata hominum miſerata prius, miſerata labores,
Certa procellarum ſtatuit procedere ſigna,
Ne tibi cum denſo conducitur aëre cœlum,
Inter nimbiferas nubes ſpectabilis extet
Ara poli, longa vt glomerent, circumque ſupráque
Fœta pruinarum ſe vellera, qualia triſti
Coguntur vento, terráque excita per æthram
Nubila conceptos effundunt deſuper imbres.
Non Aræ, non ſit tali ſub tempore vertex
Clarior hoc: nam ſæpe nouum prænoſcere ſigno
Nox docuit, noctis ſi quis præcepta ſequatur,
Incaſſum zephyri voluunt mare: ſi quis at iſta
Reſpuat, incautas percellent flabra carinas:
Vix, ſcis, fera Iouem ſubeat miſeratio rerum,
Pigra ſalus nautis redeat fluitantibus alto.
Certior aſt ollis veniet ſpes, axe ſupremo
Si boreæ ſtringat rutili coma fulguris auras.
His ſignis auſtri raptabunt flabra fluentum,
Donec de boreæ rutilum iubar emicet axe.
At ſi Centaurum medio ſub tramite cœli
Videris, vt fluctu tantum diſcedat eoo,
Quantum adit occaſum, ſit tectus deſuper autem
Nube humerum, & cœlo ſint omnia ſigna priora,
Eurus erit, verret falſi vada gurgitis eurus

A. B. INITIVM SAGITTARII ET FINIS SCORPIONIS C. D. FINIS SAGITTARII E. F. CAPRICORNI INITIVM

ARA ſeu Thuribulum θυμιατήριον, Sacrarium, recentiores puteum vocant, ſidus non vſque adeo illuſtre, intra Antarcticum & caudam Scorpij collocatum. Non procul à Centauro diſtans, ſeptem ſtellis exornatum.

1	*In primo altaris gradu, quæ nunquam nobis oritur, cum Italis conſpicua ſit.*	*Quinta*
2	*In ſecundo gradu.*	*Quarta*
3	*In medio Aræ.*	*Quarta*
6	*Vna illarum quatuor quæ ſunt in medio igni.*	*Quarta*
5	*Superiori vicina.*	*Quarta*
7	*In fine ignis quæ apparet.*	*Quarta*
4	*Omnium vltima.*	*Quinta*

Hæ ſtellæ in noſtro Hemiſphærio non conſpiciuntur, verũ ijs qui minus obliquum horizontem habent & oriuntur vt cætera, de earum autem ſitu conſule figuram.

Titanum Gigantum ſæpius quoque à nobis facta mentio eſt in ſuperioribus: Hi cum Iouẽ ſummo odio proſequerentur, conabantur magno cum apparatu illum cœleſti ſede deijcere, & montes vaſtiſsimos, vt ad ſydera vſque poſſent pertingere, congerebant. Qua de cauſa, cum cæteri quoque Dij ſibi periculum imminere viderent, conueniendum, & aduerſus hoſtis immanitatem fœdus arctiſsimum inter ſeſe faciendum eſſe exiſtimauerunt, quod vt maiore religione atque fide ſeruaretur, ab Cyclopibus Vulcani miniſtris Altare ſibi fabrefieri curarunt, ad quod omnes vbi conueniſſent, iurarunt ſeſe coniunctis viribus immaniſsimo hoſti vnanimes reſiſtere velle: cum autem victoriam poſtea obtinuiſſent, voluerunt eam Aram inter ſydera collocare, in perpetuam cœleſtis regni à ſeſe defenſi memoriam. Poſuerunt ergo illam non procul à Centauro.

CENTAVRVS.

39 CONTEMPLATOR enim geminæ [illegible] formæ
Viſcera, quod ſignis ſubtexit membra duobus.
Nam qua parte hominem quadrupes ſuſtollit equino
Ventre ſuperſtantem, verſatur Scorpius ingens:
At qua cornipedem media vir fundit ab aluo,
Curua v[illegible]ati ſunt tantum brachia ſigni.
Ille autem dextram protendere viſus ad Aram
Cælicolum, iuſtæ perſoluit munera vitæ,
Agreſtemque manu prædam gerit: hic vbi celſo
Pelion adſurgit dorſo, nemoroſaque late
Inſerit aërijs iuga nubibus, arbiter æqui
Egerat Alcidę legum poſt bella magiſter.

A. B. [illegible]INEA TERMINANS LIBRAM ET INCHOANS SCORPIONIS SIGNVM. C. D. TERMINANS SCORPIONEM ET SAGITTARIVM INCHOANS.

CENTAVRVS, qui etiam Typhon dicitur, κένταυρος monſtrum, ſidus factum, conficit Lupum, eodem parique fero modo, iuxta antarcticum circulum [illegible]onitur, quo vrſa maior circa arcticum. Sunt ſtellæ eius numero 37. inter quas iſta ſunt pulchriores.

16	In dextero brachio.	Tertia
6	In dextero humero.	Tertia
5	In humero ſiniſtro.	Tertia
2.	In capite.	Quarta
13.14.	In medio dorſo.	Quarta
18	Equina ſpecies, humana vbi co[illegible]ur	Tertia
35	Splendida illa in dextero pede priori.	Prima
29	In ventre ad latus dexterum proclinans.	Secunda
28	In vicina & com[illegible] ſuperioris, parte.	Tertia
[illegible]6	In [illegible] priori ſi[illegible].	Secunda
3[illegible]	In d[illegible] pe[illegible] poſteriori.	Secunda
[illegible]2	In poſt[illegible]iori [illegible]extroque Calcaneo.	Secunda
34	In ini[illegible]o pede poſteriore.	Secunda

26 Inclun-

26	*In clunibus.*	*Tertia*
23	*In dorſo.*	*Tertia*

Licet hæ ſtellæ quas in equina ſpecie Centauri hærere diximus, nunquam nobis exoriantur: tamen dum certum ſit eas tali ferma cœlo adhærere deſcribendas putauimus. Situm igitur ſi cognoſcere velis figuram conſule.

FERA, Lupus, θήριον, quam beſtiam tenet Centaurus, & transfigere videtur. Hæc quaſi cadens capite, ad Scorpium vſque prolabitur, cauda recta fere ad pectus Centauri, Sunt autem in Lupo ſtellæ 19. quarum præcipuæ ſequuntur.

1	*In poſteriori dextero crure.*	*Tertia*
2	*In poſteriori dextero pede.*	*Tertia*
16	*Vna illarum quatuor quæ in eius capite & collo quadrilateram figuram conſtituunt.*	*Quarta*
13	*Vna duarum quæ ſunt in cauda.*	*Quarta*
19	*In priore pede ſiniſtro.*	*Quarta*
3	*In ventre.*	*Quarta*

Earum ſitum figura ipſa demonſtrabit.

Chiron Centaurus è Saturno & Phyllira natus fuit, cuius tanta iuſticia atque religio fuiſſe dicitur, vt non modo Centauros reliquos omnes, verum etiam homines ipſos ea ſuperauerit: adeoq́ue ea ipſa meruerit in Aſtrorum numerum referri. Sunt qui aſſerant Herculem cum illo olim colloquutum de ſuis rebus copioſè, cumq́ue ei ſagittas commonſtraret, quibus à diuerſis monſtris victoriam obtinuiſſet, eis fortè vna ex manibus ciderit ſuper Centauri pedem, eumq́ue tam grauiter læſerit, vt mortem, ob eam rem, obire fuerit neceſſum. Iouem verò illius pietate motum, illum in cœlum tranſtuliſſe ibiq́ue ita expreſſiſſe, vt prope Altare, de quo diximus conſtitutus, ſacrificare velle videatur, & antiquam probitatem etiamnum teſtari.

HYDRA.

DESVPER ingenti ſeſe agmine porrigit Hydra,
Quæ prolata ſalo longè latus explicat æthra.
In Cancrum protenta caput, caudámque feroci
Centauro inclinat, tranſit ſpacioſa Leonis
Viſcera, & ingenti ſub Virgine ſumma quieſcit.
Quinetiam ſpirare putes, ſic agmina cœlo
Lubrica conuoluit. ſic ſpiras pendula torquet,
Sic & flammigero linguam iacit ore triſulcam:
Spirarum medio geſtat Cratera coruſcum,
Vltima cæruleum ſuſtentat agmina Coruum,
Ales vt intento fodiat vaga viſcera roſtro.

Inter cæleſtia ſigna numeratur etiam in cœlo Hydra ſiue ſerpēs quidam iuxta Craterem plenum aqua ſitus, qui Coruū ſiti propè confectum, quo minus bibere auſit, deterret. Cuius rei rationem reddunt hanc. Appollinem olim ſacra facientem, Coruum, vt ſibi aquam è fonte quodam hauriret miſiſſe, quòd hæc auis præ cæteris in eius tutela eſſet: ille vero cum iuxta fontem vnde aquam haurire debebat, ficum cum immaturo adhuc fructu cōſpiceret, iuxta eum conſederit, donec maturi fructus fuiſſent, & tunc tandem poſtquam multos ex iis deuoraſſet, Craterem cum aqua Apollini attulerit. Apollinem autem cum tantā eius moram ferre nequiuiſſet, & alia aqua vſus eſſet, mox vbi aduolantē cum Cratere vidiſſet, ex aue candidiſſima, qualis tunc erat, eum in atram commutaſſe, & hanc præterea pœnam adiecisse, vt dum ficus matureſcunt aquam bibere nequeat. Quare vt æterna memoria proderetur, hanc Hydræ imaginē in cœlo Antiqui illi Aſtrologi atq; Poetæ fixerunt, qua & Corui ſitis vehementia, & Crateris ne inde bibat cuſtodia, vt diximus, exprimeretur. Eorum autem opinio, qui putant hanc eſſe Lerneæ illius Hydræ effigiem, quam Hercules ſuperauit, bonis autoribus minime probatur, neque nos hoc loco recenſebimus eam hiſtoriā præſertim: quod neque Corui neq;, Crateris, cur in hoc aſtro exiſtant, rationem contineat.

A. B. LINEA, PER INITIVM LEONIS TRANSIT. C. D. PER FINEM EVS, ET INITIVM VIRGINIS. E. F. PER PRINCIPIVM LIBRAE SEV AEQVINOCTIVM AVTVMNALE, CVIVS COLVRVS, LITERIS G. H. NOTATVR. I. L. TERMINAT LIBRAM. M. N. AEQVINOCTIALEM. O. P. TROPICVM CAPRICORNI.

HYDRA, ὕδρος, longiſſimum ſidus, caput Cancro fere annectit: deinde preteriens Vrſeum, Coruum, peruenit vſque ad caput Centauri, adeo, vt fere per 90. gradus tranſeat, vbi in cœlo Cancer, Leo, & Virgo ſita ſunt. Stellas autem habet 25, ex quibus celebriores ſunt iſtæ quæ ſequuntur.

12	*Poſt primum Hydræ flexum, non procul à collo, in numero aſſignando erratum eſt à ſculptore, cum 21. pro 12. ſculpſerit.*	*Secunda*
16	*Vna duarum quæ ſunt in medio eius ventre, prope Craterem.*	*Tertia*
18	*Altera harum quæ propius ad Cratera accedit.*	*Tertia*
23	*Iuxta caudam, fere inter Coruum, & Craterem.*	*Tertia*
1	*Supra ſiniſtrum oculum.*	*Quarta*
2	*Vna earum quatuor, quæ in capite quadrilateram figuram conſtituunt.*	*Quarta*
8	*Vna duarum quæ in primo nodo ſunt.*	*Quarta*
10	*Illa quæ poſt primum eius flexum deinceps ſequitur.*	*Quarta*
14	*Vna duarum quæ ſunt in ſecundo flexu.*	*Quarta*
20	*Illa quæ vas ipſum ſequitur, in Tropico Capricorni hærens.*	*Quarta*
21.22.	*Duæ illæ quæ ſunt in regione Libræ.*	*Tertia*
24	*Quæ ſubiecta eſt cudæ Corui.*	*Tertia*
25	*Illa quæ eſt in caudæ extremitate, & proxime adhæret vertici ipſius Centauri, quemadmodum cauda hydræ capite Centauri adpicta, declarat.*	

Exprimitur harum ſitus vti in cœlo locatæ, figura hydræ.

CRATER, κρατήρ, Vas, ſeu vrna, Vrceus, iuxta æquinoctialem ponitur, vbi zodiaco iungitur: ſed paulo eſt depreſſior verſus Tropicum Capricorni. habet autem ſtellas quibus exornatur ſeptem.

1	*Illa quæ eſt in eius pede cui inſiſtit.*	*Quarta*
7	*In anſa boreali.*	*Quarta*
6	*In anſa Auſtrali.*	*Quarta*
4	*In orificio ſeu labro extremo.*	*Quarta*
5	*In illa parte marginis, quæ ad Septentrionem ſpectat.*	*Quarta*
2	*Vna è duabus quæ in medio eius corpore ſunt.*	*Quarto*

Exprimitur autem harum ſitus ipſo ſchemate.

CORVVS, κόραξ, qui hydræ inſiſtit, fabula legatur de Coruo li. 2. Faſto Ouid. Sunt ſtellæ Corui 7.

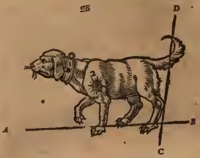
1	*In roſtro.*	*Tertia*
2	*In capite.*	*Tertia*
5	*Ad ſiniſtra alæ exortum.*	*Tertia*
6	*In vicina præcedentis, parte.*	*Quarta*
4	*In ala dextera.*	*Tertia*
3	*In collo.*	*Quarta*
7	*In pede ſiniſtro.*	*Tertia*

De earum ſitu vide ſchema Corui.

PROCYON.

41 VLTIMVS eſt Procyon Geminorum ſubditus aſtro,

Ore micans rutilo, trina face viſcera lucens.
Iſta volutatos cernuntur cuncta per annos,
Hæc vehit Oceanus pater omnia, merſáque rurſus
Hauriet Oceanus, trahit ingens machina cœli,
Cuncta ſuperpingunt rutilam ſua ſidera noctem.

A. B. EQVATOR C. D. LINEA TRANSIENS PER LEONIS INITIVM ET CANCRI FINEM.

MINOR Canis, ſeu Canicula, προκύων duarum ſtellarum. eſt quarum lucidiſſima à Plinio Canicula dicitur, Arabibus Algomeiſa, Alias dicitur Antecanis, cum ante canem oriatur.

2 Splendida quæ Canicula nuncupatur. *Prima*
1 In collo. *Quarta*

Earum ſitum atque imaginem exprimit ipſa figura.

PLANETAE.

42 QVINQVE itidem ſtellæ, ſimilis quibus haud ſit imago,
Nec quas formarum doctus notet adfixarum,
Per biſſena poli volitant rutilantia ſigna.
Nullus eas alio pacto deprendere certet:
Tam vaga per totam cunctis via defluit æthram,
Semper & aduerſo referuntur tramite mundi.
Mundus ab Eoo trahitur reparabilis alto,
Pronus Atlantei procul in vada cærula ponti:
Illæ in ſubiecti cogunt iter ætheris orbem,
Nitentes in ſumma poli, motúque feruntur
Aduerſo Solis radijs, ceu cum vada cymbam
Prona vehunt, ſi quis prora nitatur ab alta
In pupim proferre pedem, via carpitur olli
Curſibus inceptis contraria: vis tamen iſtis
Obuia, labenti ſemper ſuſtollitur æthræ,
Vnicáque in Solis adolent incendia flammis,
Longa volutandis tamen ollis tempora currunt,

Pigrá-

Pigráque ſe referunt [illegible]es fortit[illegible] priores
Omni[illegible] non [illegible]s audac[illegible]us [illegible]rgo:
Carmine non [illegible] o te[illegible]tau[illegible]us, h[illegible]c ſ[illegible]tis vnum
Muſa mi[illegible], ſ[illegible]s hoc [illegible] bor egerit æui,
Si defixa[illegible] curſ[illegible]s & [illegible]a retextam.

Corpora cæ[illegible] diuidi potiſſimum hoc loco obſeruandū erit: in ſtellas fixas, de quibus iam diximus: & in [illegible]ellas erraticas ſeu Planetas. Ratio nominis inde ſumpta, non quod innumera[illegible] ſtella, omnino adhæreant & affixæ cœlo [illegible]: ſed quod eandem inter ſe diſtantiam & habitudinem [illegible] obſeruent. ſic Vergiliarum compago nunqua[illegible]tur, nec Anguis qui inter vtram[illegible]ue [illegible] circumfuſum non mutat amplexum, ſed eoſdem ſemper aſteriſmos, [illegible] omeτρικὰ σχήματα, conficiunt. Non enim [illegible] ac rationi con[illegible], hunc inenarrabilem [illegible] infinitū ſtellarum numerum, pluribus con[illegible] cum cœleſte[illegible] imagine[illegible] omnium ſeculorum [illegible] monio ſibi eodem mo[illegible] ſtent, ne [illegible] Errantes autem, qui & [illegible]lanetæ dicuntur, [illegible] quod incerta lege vagentur ac erre[illegible] propter diuerſ[illegible]atem & di[illegible]udinem vniform[illegible] motus ipſorum: miram enim varietatem oculis noſtris obijciunt: [illegible] enim aliquando, [illegible] aperiuntur, tum accedunt, tum recedunt [illegible] Sole: A[illegible]quando etiam ant[illegible]unt, [illegible]tur, tum mouentur celerius tum tardius, tum omnino ne mouentur q[illegible]em, ſ[illegible] ad quoddam [illegible] ſiſtere videntur. Quod autem ad motum at[illegible]inet, alium, atque calum [illegible] habent [illegible] cœlum, immenſa celeritatis impetu, in læuam mundi partem, hoc eſt in occiduā, c[illegible], in aduerſam partem nituntur, & [illegible] vertigine, ſuos paſſus [illegible] ſoluunt. Sunt autem numero ſeptem, Saturnus Iupiter, M[illegible] Sol, V[illegible] Mercurius, [illegible]una, verū noſtrum ſequentes [illegible] ordine, primo loco, de S[illegible]e di[illegible]mus. [illegible] enim Plinius, Mundi totius animum, ac planius mente appellat, principale naturæ regimen, ac [illegible]men.

DE SOLE.

SOLEM varijs appella[illegible] [illegible] & [illegible] priſcos rerum cœli & naturæ interpretes, men[illegible] In quib[illegible] omnit[illegible] habentur Phœbus, & Apollo. [illegible] lumen [illegible] teſte, qu[illegible] ἀπαλλάττ[illegible] [illegible]at. [illegible] authorita[illegible] quo opiſ[illegible] [illegible] Cor Sol [illegible] Apollo.

Inuen[illegible] [illegible] dicta me[illegible] n eſ[illegible] opiferq[illegible] Di[illegible].

Cur Sol, ſiue A[illegible] medicorum inuentor.

Nam [illegible] ſub radij, adhæc vitali motu, & tepore plane [illegible]mo, quæcunque de vaſtiſſimo telluris vtero prodeunt: & materiam curandis, abigendisq́; morbis idoneã ſufficiunt, deſuper vegetat, fouet, ac facultatibus partim cognitis, partim abſtruſis aſpirante reliquo ſtellarum choro, efficaciter illuſtrat. Ex quo [illegible]t, vt apud eundem Poetam de ſe etiam meritò dicat.

Herbarum ſubiecta potentia nobis.

Ouid. Lib. 1. Meta.

Claud. Ptolem. libro 1. ἀποτελεσμάτων.

Ille enim vnus eſt, qui & luce, & viribus, & calore, adhæc magnitudine, energeia, ac ſpiritu, vniuerſa tam in ſuperiori, quàm inferiori mundo excellit: leniter calefaciens, & fouens, eum effectione ſenſibus manifeſtiore, quàm reliquorum planetarum. In quam rem ſideliſſimũ accerſam teſtem Claud. Ptolm. ſua ſic lingua nobiſcũ loquentem, ὁ ἥλιος κατείληπται τὸ ποιητικὸν ἔχων τῆς οὐσίας ἐν τῷ θερμαίνειν & ἠρέμα ξηραίνειν· ταῦτα δὲ μάλιστα τῶν ἄλλων ἡμῖν εὐαισθητότερα γίνεται διὰ τό τε μέγεθος αὐτοῦ, καὶ τὸ τῶν κατὰ τὰς ὥρας μεταβολῶν ἐναργές. Quod eſt: conſtat Solẽ vim habere calefaciẽdi, & leniter deſiccandi: quæ effectiones facilius ſenſibus percipiuntur, quàm aliarum ſtellarum: propter eius magnitudinem, & euidentes mutationes in anni vicibus ac temporibus. Hæc ille. Quæ dum argutiſſimus inter Peripateticos Auerrhoës, præclarè, vt multa, intelligeret, cum antiqua philoſophia, vitæ & generationis ſeminaria, penes Solem conſtantiſſime deponere nihil eſt veritus, vt, qui moderatum calorem, primigenium rerum humidum, modificantem, foueat, & excitat [illegible]m, vegetandumq́ue ſuſcipiat: ſicuti

Sol, quomodo vitæ & generationis author.

ſucciſiua rerum mundi generatio quotannis indicat. Quotuſquiſque enim eſt, qui naturæ ſeriem contemplans, non videt de Solis acceſſu & receſſu, vitæ, ac interiens ſigna in omnibus infundi? quid inquam ſignatiuo verò vitam ipſam, & interitum præſentiſſimè immutti? Quis non obſeruat quotannis experrectiſſimum telluris gremium, ſolares radios (in quibus tepor ille æthereus, & aura plane cœleſtis omnia exhilarans delitèſcit) tanquam ſemen aliquod vitale, & prolificum, non dicam excipere, ſed vteri muliebris

Terram ſolares radios meretricari.

modò, ad rerum generationem, quaſi emulgere, ac pertinaciſſimè retinere. Quod in animalium, necnon vegetabilium generatione, & per certos gradus incremento, cum Peripateticis locũ etiam habere tibi perſuadebis. Nam Sol & homo, vt ſcribit Ariſtoteles, hominem generant, Sol & planta, plantam. Qui homo,

Ariſtoteles lib. 2. de phyſica auſcult.

(nam de illius corporis ſympathia, & ὁμοιοίᾳ cum cœlis hîc maximè agere inſtitui) quia quandiu ſpirat, viuere dicitur, ideo ſpiritus (quos pro innato calore incomparabilis ille Galenus quandoque agnoſcit) corpus mouentes, ſenſus excitantes, & cogitationes, mentemq́ue fouentes, Soli qui vniuerſa mouet, agitq́ue, & viuentium omnium, poſt Deum, eſt cauſa, iure optimo veneranda aſcripſit antiquitas. Qui ſpiritus, Ho-

Soli ſpiritus aſcribuntur, quorũ eſt fautor & excitator.

mero omnis philoſophiæ fonti vberrimo, tales quotidie nobis ineſſe traduntur, quales Sol, planetarũ princeps ac dominus, afflat, mouet, irradiat, & per medium aërem apparat, excoquit, ac elaborat. Quem vnũ (aërem dico) quia Hippocrati & Galeno, qualis qualis eſt, velimus nolimus, continenter, ac neceſſariò inſpirare cogimur: & pulmonum adminiculo, per os, & aſperam arteriam, attrahere: & hinc rurſum in ſi-

Aëris neceſſitas & ſumma in noſtrũ corpus ãrigo ſum.

niſtrum cordis ventriculum, ſpirituum corpus vegetantium, & animalem vim, vt alibi docuimus, ſuſtẽtanteium, & fouentium pleniſſimum, emittere: Adhæc in cerebrũ, per nares, & in corpus vniuerſum, quod totum eſt conſpirabile & confluxile, per arteriarum anaſtomoſes, & poros excipere: mirum vt leti non debee, ſi pro aëris motu & temperatura, de Sole & vniuerſa cœli facie pendente, vno die, quàm alio hebetiores nobis ſpiritus, aut acutiores ineſſe deprehendantur. Præſertim animales, & qui ab his manant ſenſus,

Spiritus noſtros aëre ſub ſeruare.

rationi perutile ſeruientes, atque ſang[illegible]nis ſpiritus ipſi. Vnde illi tales nobis adeſſe ſolent, quales ſunt ſpiritus, & ſpiritus tales, qualis eſt ſanguis humores reliquos complexus. Quos humores, ab aëre, & his, quæ intra corpus iniiciuntur, ſic, vel ſic temperari, ac modificari, docet medicus, aſſentitur philoſophus. Ex quo. rectè dixiſſe mihi ſemper ſunt [illegible] Hippocrates, & illius σύγχρονος Democritus, cum pleriſque omnibus medicis & philoſophis, permultum referre, ſub quali cœlo & ſolo corpora locentur ac viuãt. Quod in plantis, nedum in ſolis homini[illegible] etiam locum habere exiſtimabis.

Virgilius in Georgicis.

Hic ſeget[illegible]s (inquit Poeta) illic veniunt fœlicius vuæ:
Arborei fœtus alibi: at[illegible] inuiſſa vireſcunt
Gramina. Et rurſum.
Nec verò terræ fe[illegible]nia poſſunt:
Fluminibus ſalic[illegible]lu[illegible]us Alni
Naſcuntu[illegible] montibus Orni.
Littora [illegible] te[illegible]der[illegible]e apertis.
Bacchus amat co[illegible] aqui[illegible]em [illegible] frigora Taxi.

In brutis præterea [illegible] omni [illegible] genere, idipſum etiã tibi licebit, dũ voles, explorare. Quibus naturale hoc eſſe [illegible] enum aërem & lympidiſſimum cœlũ, exhilarentur, cantillent, & (vt ſic dicam)

cam) rideant: per obſcurum verò & pluuium, triſtentur & gemant: vel ſidem faciente eodem Poëta.

Volucres vt etiam homines aere ſubijci. Ibid. Georg.

Verum (inquit) vbi tempeſtas & cœli mobilis humor
Mutauere vias: & Iupiter humidus auſtris
Denſat erant quæ rara modò, & quæ denſa relaxat:
Vertuntur ſpecies animorum, & corpora motus
Nunc alios, alios dum nubila ventus agebat,
Concipiunt. Hinc ille auium concentus in agris,
Et lætæ pecudes, & ouantes gutture Corui.

Sed de his copioſius leges in noſtris Phænomenis, aut (ſi mauis) Ephemeridibus aërijs. Erit itaque Sol, vt eò redeam vnde abij, ſpirituum, corpus & animum per aërem modificantiũ, & impellentium, fautor ac illuſtrator. Qui, quandiu ſuam ſymmetriam, ſeruabant, mentem ſanã in corpore ſano, tantiſper tuebuntur, donec cum innato calore vtrunque deſerere cogentur. Qui ſanè calor cõmune hoc habet cum ſolaribus radijs (vnde ignẽ cœleſtem, & radium alicubi vocat Galenus) vt quaquauerſum citò, niſi fortaſſe in refractaria materia, penetret: ſenſuumq́; titillationes varias, & motiones cum corporis, tũ animi multiplices exciset. Quod, vel ruſtica muliercula ad colum & penſa nata cognouerunt ſtupidos, hebetes, & obtuſos, non ſine grauis nota, eos inclamantes, quibus calidum hoc paucum adeſt: & proinde paucos è ſanguine ſpiritus educit: quos Hippocrates, Galeno teſte, ὁρμοῦντας, hoc eſt impetũ facientes, ſcita appellatione omnium primus nuncupauit. Cæterum quia in humanis corporibus ſedem aliquam eſſe oportuit, in qua calor ille verè diuinus, tanquam in prætorio, ius ſuum exerceret, & in reliquum corpus aurigante ſpiritu, radios ſuos vitales effunderet, familiãq; vniuerſam foueret, & fotam moueret: priſci rerum corporis nomenclatores, illam ipſam ſedem cor dixerunt: Soli, vt alibi monuimus, deſtinatum, eiq́; ſanè quam ſimile, (in quo triſte iacet hoc viuere noſtrum, partim cauum, & ſinuoſum, vt ſanguinem caloris hoſpitem, dextro ſuo ſinu contineat, & artificioſa naturæ œconomia, per venam arterioſam, quaſi per canalem & tubulum à præduite fonte, & verè aureo manantem, pulmones nutriat, ac refocillet, partim etiam ſpiſſum, & pariete craſſiore, ſiniſtro ſinu obuallatum: ne dictus calor, vnà cum ſpiritu (cuius eſt comes) diffletur & exhalet: præpediatq́; ne hac & illac, ob partium tenuitatem, adminiculante valuarum multitudine, totus ſenſim effluat: & corpus moribundum, frigidum ac inutile relinquat: non ſecus atque Sol terram: dum ab ea viuificos ſuos radios longius euocat: & ſubducit. Sed hîc me dies potius deficiat, quàm verba. Itaque à Sole ad Lunam, aut (ſi placet) à fratre ad ſororem, viam præmonſtrante mihi natura opportunè tranſeo. In qua parcius calamum exercebo, cùm ob alia, tum quòd de varijs eius effectis in hæc inferiora ſenſui manifeſtiſſimis, fuſiſſimè in noſtra Luna & oceani concordia, tibi ſum propediem ſcripturus. Veruntamen verò, priuſquàm hinc abeam, monuiſſe non pigebit, quòd Sol & Luna in humanis corporibus peculiare quicquã propriè non agnoſcunt. Nam vniuerſales rectores rerum omnium mundi, nedum corporis, ſecundum Deum, antiquis, & maximè Trimegiſto habentur. Vnde particularia quæque dedignantur. In reliquis planetis, ſecus accidere audies. His poſitis, inſtitutum noſtrum, aſpirante Mercurio, hunc in modum & ſequor, & perficio.

Calor innatus, quod commune habeat cũ ſolaribus radijs.

Cor humanũ Soli deſtinatũ ſedes eſt & fundamentũ caloris natiui.

Cordis pulchra anatome.

Sol & Luna, vniuerſales ſunt rerum mundi & corporis rectores.

Pontanus hæc de Sole.

Ad medios cœli tractus, medij atheris oram:
Fons lucis Sol auricomus Sol igneus ambit,
Sol qui terrarum flammis opera omnia luſtrat.
Ipſe quidem ſuperum princeps ductorque choreæ,
Ad cuius numeros & dij moueantur, & orbis
Accipiat leges, præſcriptaque fœdera ſeruet.
Agnoſcunt auræ imperium, maria alta tremiſcunt,
Audiet & longè tellus fatalia iuſſa.
Atque hunc ne qua opere in tanto decor vllus abeſſet,
Præfecit luci rerum pater, ipſe nitentes
Spargeret vt radios, ipſe vt luſtraret olympum
Et terras ſimul, & magnas liquidi aëris oras.
Vnde dies, quique in ſua terga reuoluitur annus
Atque æui ſimulacra fluunt, & tempus & ætas. &c.

DE LVNA.

Luna à primis Græcorum nomenclaturis Σελήνη dicta eſt, quòd τὸ σέλας, hoc eſt lumen, ἄνω deſuper, habeat: vel, quòd παρὰ τὸ σέλας ἀεὶ νέον ἔχειν, quia lumen ſemper nouum habet. Sed omiſſa nominis ratione, medicè & aſtronomicè de Luna philoſophemur. Poſteaquàm perfectum hominem vitalis aura ſuſcepit, ſeque diuinæ mentis ſpiritus, corpori infudit, certũ eſt (vt ſcripſit Firmicus) quòd cõpoſiti natura, pro qualitate curſus Lunæ moderatur, eiusque motũ ac vires agnoſcit. In quã item verba Claud. Ptolemæi Firmico ſubſcribẽtis, tibi profero ἡ Σελήνη (inquit) δηλοῖ τὰ τοῦ σώματος, ὡς ὁμοιοῦνται αὐτῇ κατὰ τὴν κίνησιν: quod eſt. Luna ſignificat ea quæ corporis ſunt: vt quæ ei pro motu ſimilia cenſeantur: profero & Claud. Galeni, Ptolemæo concinentis ſententiam alteram, ex tertio dierum decretoriorum libro, ne quis cõmentum putet. Porrò illud (inquit) denuo repetendum, quod nos obſeruãtes veriſſimum eſſe comperimus ab Ægyptijs aſtronomis inuentum, Lunam non modò ægris, ſed etiam ſanis, dies quales tandem futuri ſunt poſſe præmonſtrare. Omitto reliqua tibi in ſequentibus fuſiſſimè deſcribenda. Eſt itaque Lunæ progreſſio ſagaci inquiſitione cum alijs, tum medicis non indigna: cuius ſtatum niſi ad vnguem tenuerint, propriæ cæcitatis duces, & ſtolidæ mentis præcones, in errores quàmplurimos prolabentur, vt author eſt Maternus. Quod viderint ſcioli aliquod, rerum cæli vniuerſarum, nedum ſolius Lunæ deriſores, & contemptores: de quibus per occaſionem alibi. Conſtat ſanè quòd Luna in rerum generatione, ob humidũ cui præeſt, materiæ ſubminiſtratrix habetur: perinde atque Sol, ob calidum, formæ quorum alterum ſine altero, indiuiduo, & fraterno ſocietatis vinculo, quàm ægrè ſtare poſſit, vel philoſophiæ tyrunculo tam notum eſſe arbitror, quàm eſt cocis ſuum (quod dicunt) piper. Adducã tamen Ptolemæi teſtimoniũ. ἡ Σελήνη inquit τὸ μὲν πλεῖον ἔχει τῆς δυνάμεως ἐν τῷ ὑγραίνειν διὰ τὴν περιγειότητα δηλονότι, καὶ τὴν τῶν ὑγρῶν ἀναθυμίασιν καὶ διατίθησιν, οὕτως ἀντικρυς τὰ σώματα πεπαίνουσα τὰ πλεῖστα, κεκοινώνηκε δὲ ἠρέμα καὶ τοῦ θερμαίνειν διὰ τοὺς ἀπὸ τοῦ ἡλίου φωτισμούς. Quam rem dum primi admirandarum & ſublimium rerum artifices & cæli obſeruatores animaduertiſſent, proxima & coniuncta in Zodiaco domicilia, vtriſque appoſitiſſimè ſtatuiſſe mihi ſemper ſunt viſi: Soli in Leone maſculino ſigno, diurno, calido & ſicco. Lunæ verò in Cancro, fœminino, nocturno, frigido, & humido, cuiuſmodi Luna eſſe perhibetur. Vnde illa matris vices, ob humidi prouentum & Sol patris, ob calidi largam manum, in rerum generatione, non ineptè ſuſtinere traditur. Quibus addes, quòd quemadmodum natura negatum eſt animal naſci, niſi ex vtriuſque gignentium maris, inquam, ac fœminæ copula & conſortio putredinẽ excludo ita vbi Solis & Lunæ congreſſus ac præſentia deſiderantur, in inferiori hac rerum materia produci commodè poteſt nihil. Quod egregiè intellexiſſe mihi videtur Orpheus in ſuis hymnis: vtrunque viuificos & prolificos mundi oculos nuncupans: & verè ter maximus Hermes, duo rerum naturæ organa præſtan-

Humanũ corpus motui Lunæ ſubijcitur.

Aphor. 61.

Galeni ſententia medicis ſummè aduertenda.

Luna materiæ eſt ſubminiſtratrix, & Sol formæ.

Li. 1. Apotel.

Solis & Lunæ proxima in cælo domicilia.

Solis & Lu-

præſtantiſſima, Moſi κατ' ἔμφασιν Luminaria dicta, itidem inſcribens. A quibus non longè receſſit Pla- ma præſtãtia, ac dignitas.
to: Solem & Lunam magnos mundi deos alicubi nominans, & legislatori Moſi acquieſcens, Ptolemæus,
τὰ φῶτα, hoc eſt lumina, & hanc & illum perappoſitè dicens ac vocitans. Ergo, vt è diuerticulo in viã re
deam: ſicuti ſe habent in generatione materia & forma, adhæc genus, quod è mare conſtat & fœmina, Sol & Luna
inſuper tempus, quod die & nocte metitur, ſic ſe habere ſolent Sol & Luna, generationis rerum omnium generationis
poſt deum authores, & penè dixerim, parentes. Nam Luna materiam aptat & præſtruit, Sol formam in- rerum authores & fomites.
ducit. Hic, quia mas, diurnum tempus moderatur: illa, quia fœmina, nocturnum. Rurſum, hæc corpori ali-
moniam præſtat, ille, animalitatem, vt ita dicam, ſeruat ac tuetur. Nihil ille negligit eorum quæ ſpiritui
& ſenſibus, quæque animato corpori conferunt, hæc, nihil eorum quæ ipſi corpori, & eius materiali com-
pagini debentur. Quæ, & alia multa, cùm erudita antiquitas animaduertiſſet, Lunam Solis ſociam, vi- Luna Solis ſocia, vicaria, & ſoror.
cariam, & ſororem (vnde vt ille Phœbus, ita hæc Phœbe dicitur) necnon vita rerum omnium cum illo cu-
ſtodem rectè admodùm ſtatuiſſe mihi ſemper eſt viſa. Nec temere meo iudicio. Nam ex eodem partu eo-
démque vtero, vt egregiè ſunt philoſophati poetæ, vtrunque in Delo edidit Latona, mater, & parens. Vn-
de, fraternis ligari legibus, pariaque habere multa, & furtiuam copulationem olim admiſiſſe, vt hodie ſin
gulis menſibus manifeſtum, non eſt quòd legendo, imò verò videndo, poſt hæc mireris: nec admodùm mouea
ris, ſi Lunam morborum teſtem, ac indicem eſſe audis: adhæc eorum ferè omnium quæ incidunt, in his, aut Luna morborum teſtis eſt ac index.
alibi, ſociam, & cauſam cum Sole, penè dixerim magiſtram. In quam rem duorum in rebus cœli & natu-
ræ exercitatiſſimorum virorum, teſtimonia, ne quicquam à me hic commentum putes, in medium tibi Lib. 3. de diebus de[illegible]
proferam: Galeni primùm, deinde Ptolemæi. Quæ incidunt (inquit Galenus) omnibus his quæ ſubſiſtunt,
horum cauſam Luna habere obſeruata eſt, maximéque in tetragonis, & diametris ſtationibus ea immu
tans. Nam ſi in Tauro exiſtente illa, ſemen concipiatur, vel partus, vel alterius cuiuſdam principium con-
tigerit, mag[illegible]eim mutationes inuenias, cùm in Leone, Scorpio, & aquario ſigniferum ambiuerit. de-
inde hæc ſubnectit. Porrò, illud denuo repetendum, quod obſeruantes veriſſimum eſſe comperimus ab Ae-
gyptijs aſtronomis inuentum, Lunã non modò ægris, ſed etiam ſanis dies quales tandem futuri ſunt poſſe
prænuntiare. Si enim cum planetis temperatis ſteterit, (quos etiam ſalutares Latini, ἀγαθοποιοὺς Græ Galenus rerũ cœleſtium peritiſſimus.
ci nominãt) illos fauſtos, ac bonos producet, ſi cùm intemperatis erit (quos Latini maleficos, Græci κακο-
ποιοὺς dicunt) graues ac moleſtos experietur. Fingamus (inquit) homine quodam naſcente, ſalutares pla
netas in Ariete, malignos verò in Tauro eſſe. Is homo, cùm Luna in Ariete, Cancro, Libra, & Capricorno
fuerit, pulchrè deget. Cùm verò Taurum ipſum, vel eius tetragonum aliquod, vel diametrum ſignum oc-
cupabit, malè, & moleſtè vitam tranſiget. Atque morborum initia huic cum Luna in Tauro, Leone, Scor
pio, & Aquario fuerit, peſſima erunt: ſine periculo autem, & ſalutaria, cùm Arietem, Cancrum, Libram,
& Capricornum permearit. Hactenus Galenus. Sequitur Ptolemæi teſtimonium, quo in rebus cœli (quod
ſciam) nullus φυσικότερος, Si quis rectè conſiderauerit (inquit) facilè intelliget non modò conſtitutio- Lib. 1. Apotel.
nes rerum affici, à Solis, Lunæ, & ſtellarum motibus neceſſe eſſe, ſed etiam ſeminum initia, & perfectiones
fingi ac informari. addit paulò poſt. Quicquid in vniuerſum accidit, hoc non contemplatione naturæ, ſed
ſola obſeruatione de euidentibus Solis & Lunæ, necnon reliquarum ſtellarum configurationibus manare
ſolet. Hæc ſummi illi viri: qui quantum Lunæ tribuant: niſi ad illorum ſententias, ceu ad ἐπῳδὸν vocem
obſurdeſcis, vel me tacente, audire facilè potes. Quæ ſi paruam adhuc fidem tibi faciunt, vnum atque alte-
rum eiuſdem Galeni teſtimonium tibi rurſum depromam. Luna (inquit) vt Princeps non mediocris inter Lib. eodem.
Solem & nos medius conſtitutus, terreſtrem regionem meritò gubernare cenſetur, non potentia modò cæ
teros planetas, ſed vicinitate etiam ſuperans: creſcente ea, augmenta in corporibus ſentimus, decreſcen-
te verò, damna & detrimẽta. Hanc Galeni ſententiam Iulius Firmicus, cœleſtium interpretum, apud Lib. ſua matheſeos. 4.
Latinos primus & princeps, tibi hunc in modum obfirmabit. Scire (inquit) debemus, quid humani corpo-
ris Luna ſuſceperit: & quid illius poteſtati deputatum ſit. Nam & creſcentis in ea luminis augmenta: &
deficientis, damna ſentimus. Medulla humani corporis cum illa creſcunt. cum verò luminibus cœperit in-
anis deſtitui, tenuati corporis fatigatione langueſcunt: ſed & humanum corpus deficiente ea, deficit: &
creſcente, ſolennibus complementis inundatur. Fitque vt omnis ſubſtantia terreni corporis, iſtius nu-
minis prouidentia gubernetur. Hæc ille, vbique ſanè magnus: quo dimiſſo, Claudius Galenum, & item Teſtimoniorũ multitudo ad faciendam fidem eſt efficax.
eius contemporaneum Ptolemæum repeto, ne tibi tota (quod dicunt) teſtimoniorum plauſtra deſint: ex
quibus, ceu de quodam copiæ cornu, leuiter accipere poteris quas vires, & quantam energeiã Luna in has
inferiorum corporum ſubſtantias exerceat, & ſuo ſibi iure meritò arroget. Luna (inquit Galenus) vna Lib. eodem.
eſt quæ menſtruorum ſtatum tempus in mulieribus conſeruat, comitialium circuitus cuſtodit, prout ra- Vires Lunæ in hæc inferiora magna.
diorũ Solis plus, minúſue ſibi vendicarit: omnia ſiquidẽ quæ facere nata eſt, vbi falcis figuram repræſen-
tat, languida fiunt, dum plena fuerit, conualeſcunt. quapropter, & fruges interea adauget, maturat que

I 2 celerrimè,

celerrimè, ferarum occiſa corpora in tabem viſo ſuo reſoluit, ſomno ſopitis ſub eius lumine, vel aliter diutius immoratis, pallorem & capitis dolorem conciliat: in ſumma humifico ſpiritu omnia replet. Galeno ſic Ptolemæus ſubſcribit. Luna inquit, vt proxima terris, manifeſtè in terrena inſtitit: cum illa enim conſentiunt & commutantur pleraque omnia, & animata, & inanimata, Germina, & animantes, aut omnino, aut aliqua ex parte, vnà cum ea incrementa, & decrementa ſentiunt. Vis iterum, imò verò tertiò, & quartò, Galenum Ptolemæo concinentem, ceu ἐν ἐπιμέτρῳ (quod Græci dicunt) audire? Cæterum (inquit) quòd aliæ res vniuerſæ à Luna quæ mutentur, omnibus non perinde conſtat, ſed ijs duntaxat, qui huiuſmodi accuratè obſeruarunt: Addit paulò poſt. Hoc axioma non Aſtronomis tantùm, vel naturalibus philoſophis, ſed agricolis quoque, & nautis, hominibusque omnibus receptum eſt, Lunam terreſtrem plagam, veluti principem quendam magni regis Solis immutare. In poſterioribus enim & vltimus cœli regionibus, vt ſcribit Firmicus, collocata, & terræ imperium ex vicinitate ſortita, omnia corpora quæ diuina mentis inſpiratione animantur, curſus ſui multiplici varietate afficit, monet, ac cum Sole fœcundat. Nam & occulto ſpiraculo, & aſſidua peruagatione, viſione, vt ita dicam, ac reuiſione, cum Sole primùm, deinde cum reliquis ſtellis, via omnem ſenſum fugiente, humiditates corporum, prout illas inuenerit fermentat, & cum prouentu in hunc, vel illum ſtatum exagitat. Quod omnium maximè, veluti conſitentur, qui fluxionibus ad articulos tentari ſolet. Sed in Luna viribus verſati ſatis, de quibus in noſtra Lunæ & Oceani harmonia (vt dictum eſt) ampliorem commentationem, cum fuſiſſima exemplorum demonſtratione aliquando es habiturus. Itaque reliqua ad inſtitutum noſtrum pertinentia commodùm ſequor & expedio. Luna in humano corpore, partes peculiares, & propria organa ſibi vendicat. In quibus vterum ac vuluam connumerant: eamque humani diuerſorij cellulam, quæ hodie à Latinis medicis matrix, à Græcis verò μήτρα, dici conſueuit, in quibus & fœtus concipitur, & conceptus ipſa fouetur, donec imperante Lucina, partus materna clauſtra rumperit. Quod vel de Claudij Galeni verbis tibi conſtabit: quem vnum de medicis omnibus, honoris, & eruditionis nomine, tibi multoties obijciam. Poſt ſeminis conceptionem inquit omnis impregnatio, & poſt partum adauctio, magnas alterationes in ſeptimanos Lunæ per Zodiacum circuitus retinet. Mammas præterea ſibi inauguratas luna: è quibus, tanquam ex lympido fonticulo, lac infantulorum alimentum manat. Quæ, vt muliebria ſunt membra, ita muliebri planetæ appoſitiſſimè deſtinata fuerunt. Porrò quia Luna ſolaris luminis vt toties cecinimus eſt vicaria, &, vt ſcripſit Ariſtoteles, paruulus quidam Sol, idcirco in humano corpore, ſiniſtrum oculum, perinde atque Sol dextrum, de antiquo ſibi vendicat priuilegio. Vt enim dextra maſculina eſſe traduntur, ita ſiniſtra, fœminina. Volunt inſuper illam eandem cum Sole dominari ſtomacho, omnium quibus corpus alitur receptaculo nobiliſſimo: vel ob id vnum, quòd coctio fit à calido in humido. Adhæc cerebro, quod qui malè affectum habent, & Lunæ metamorphoſes de inconſtantia ex interuallis agnoſcunt, Lunatici vulgò nuncupari ſolent. Ex facultatibus humanum corpus diſpenſantibus, Ptolemæus naturalem illi adſcribit. ἡ σελήνη inquit τῆς φυσικῆς δυνάμεως ἐστὶ πηγή. quod eſt. Luna naturalis facultatis fons eſt. Eidem ex humoribus corporis, antiqui pituitam addixerunt: quæ creſcente Luna, creſcere plurimùm ſolet, decreſcente verò minui, aut ſaltem minus moleſta eſſe. Sed de Luna, quòd ad hunc locum attinet, paucula hæc de multis erunt ſatis. Itaque, ab imo planetarum ad ſummum & ſupremum me confero: nimirum à Luna ad Saturnum falciferum vetulum tardigradumque Deum.

Lib. eod.

Lib. eod.

Lunæ curſum ſentiunt omnia.

Luna, quas partes in corpore ſibi vendicet.

Galenus Lib. 3. de dieb. decre.

Luna paruulus quidam Sol.

Lunatici vnde dicti.

Aphor. 86.

DE

DE SATVRNO.

Saturni ſtellam, Chaldei, Arabes, Græci, & Latini rerum cœlsinterpretes peritiſſimi, cum Claudio Ptolemæo & Galeno, intemperatam, ac maleficam, vbique nuncupant, fortaſſe ob melancholicum humorem, moleſtum ſanè & grauem: cuius prouentum, vi occulta, in humanis corporibus vberrimum promouet: & hinc illa aggrauat & ſaturat (vnde Latinis Saturnus fortaſſe dictus) necnon ſenio ante tempus, ac vetuſtate conficit: ex quo χρόνος, etiam dici Græcis potuit. Illum aridum ſimul & frigidum, modò ſiti fuerit, in his inferioribus, nedum in ſolis hominum corporibus fouet abundè, & excitat. Cuius rei teſtimonium dabit Ptolemæus ὁ δὲ τοῦ κρόνου ἀςὴρ inquit πλείω ἔχει το ποιοτητος ἐν τῷ ψύχειν, καὶ ἠρέμα ξηραίνειν, quod eſt, Saturni ſtella maximè frigidifica eſt, ſed & nonnihil areſacit. Quæ duo vitæ humanæ calido & humido temperatæ, quantùm incommodent: imò verò quantùm ex diametro pugnēt, nemo eſt qui neſciat. Eſt itaque ad corrumpendum procliuis ſtellæ huius natura. Verùm in omnibus, & omnia, vt etiam humor ipſe melancholicus, ſuas vires æquè non exercet: nec tam obſtinatè agit, quin ſuū aliqua ex parte commodum non habeat. Nam vt ex venenis arte temperatis, ei ita noxam magna aliquando cōmoda proueniunt, ita de ſideris huius quanquā inauſpicati proba cum alijs ſtellis temperatione mistura, & radiatione, non vulgaria manant emolumenta. Ex quo factum videas, vt ad quam artem melancholici plerique animum appulerint, in ea præter cæteros, vel leuiſſimo labore, valeant plurimum. In quam rem, poſt Platonem fidiſſimus accerſetur teſtis Ariſtoteles: ſcribens melancholicos fuiſſe omnes quis ingenio floruerunt, vel in philoſophia, vel reipublica adminiſtratione, vel cudendo carmine, aut artibus alijs excolendis. De quorum claſſe cum Socrate, Pericle, Demoſthene, Archimede, Vliſſe, Scipione, Aiace, Aenea, & alijs. Democritum, Platonem, Galenum, Cæſarem, Virgilium, Herculem, & huius pluma innumeros tibi proferam: quos de lucubrationibus, & laborum ærumnarūque pertinaci tolerātia, ingenti cogitatione, & inuentionū miro ſtudio, ceu de tabella quadam, tales fuiſſe, hiſtoriarū & vitarū ſcriptores diligentiſſimis repræſentarūt. Verū de his alibi. Tacendū tamen non arbitror, quòd melancholicus humor, cui vt diximus, præſidet Saturnus, cogitationis firmitate, ſtudiorū aſſiduitate, & pertinaci labore, vbiq; comites ferè ſecū ducit voluptatē ac delectationē: quæ tanta illi ineſt, vt in vnius eius rei adeptione quā ſemel animo conceperunt melācholici, ſummū ac peculiare bonū exiſtimēt collocatū: præterq; illud, aliud nihil aut expetāt, aut ſequātur: etiā neglecta re familiari, neglectis ciuibus, neglecta vxore & liberis. Vnde paupertas, ceu de voto, illis familiaris eſſe ſolet, ac domeſtica. Cæterū, hic etiā ignorandū non eſt, quòd Saturni defluuiū cum ſuo humore, in omnibus corporibus ſuas vires ex æquo nō exigit, perinde atq; vinū: quod ob corporū ἰδιοτροπίας, et naturarū varietates, à ſe inebriatos oēs vno modo nō afficit, nec eodē motu agit. Nam quoſdā ad garrulitatē & hinc ad rixas, alios ad vomitū, nonnullos ad taciturnitatem, ſomnū, vel riſum, plerosq; ad ſtrepitū & gladios rapit. Sic Saturnus, & ſub illo militans melancholicus ſuccus, quoſdā ad riſum mouet, vt Democritū: alios

Saturni ſtella quare malefica.

Lib. 1. Apotel.

Saturnus vbique malus non eſt, ſed ſua aliquando habet, commoda.

Lucubrationes ſunt velut tabella vita & ſtudiorum.

Philoſophi ſunt plerumque pauperes.

Pulchra vini, cum melancholico [comparatio]

cholia compa-ratio.

ad lachrymas,vt Heraclytum:nonnullos ad loquacitatem,vt Therſitem:aliquot ad facundiam,vt Neſtorem:ad ſilentium & patientiam,vt Socratem,vt Vliſſem:ad metum,vt Piſandrum:ad hylaritatẽ,vt Lucullum:triſtitiam,vt Craſſum:cogitationem,vt Archimedem:in ſumma,alios ad alia,pro ſua qualitate & quantitate cõponit ac excitat.Quæ omnia fuligini,fumis ac vaporibus de ſaturnino ſanguine,hoc eſt melancholico,pro varia maioris & minoris ſua latitudine(quòd ad limum & craſſitiem attinet)aſcribere ſi videbitur,per me liberum tibi erit.Qui fumi,quia arcẽ animi tecta petunt,ſpiritũque animalẽ illis remiſti obturbant:atque cerebrum,(in quo ſenſuum,& principum animæ actionum officina latet)longè lateque occupant,ac obſident:ideo varias imaginationes,apprehenſiones,cogitationes,ratiocinationes,

Vnde melancholici varijs cogitationibus & ſtudijs tenentur.

ſtudia,ac phantaſmata cient,fouent,& mentiuntur:pro varia,vt dictum eſt,natura in qualitate & quãtitate dicti ſanguinis melancholici,hos vel illos ſpiritus,& fumos ſurſum exhalantis non ſecus atque ex ignita & incenſa materia fieri ſolet.Ex abiete enim,vel picea,fumos craſſiores & turbulentiores,peiusque olentes attolli conſtat,quàm ex alno,aut carpino.Sic ex querno ſtipite,quàm populeo,ex lapideo carbone,quàm ligneo:ex ſulphure,quàm thure:face vini vſta,quàm calce,& ita deinceps. Quarum rerum

Saturni & melancholici humores & ex ingenia tarde mouentur.

imaginem in melancholico ſucco,& ex eo fermentato ſanguine,vt tuque potes agnoſcere:ſimulque fateri,Saturnum cum ſuo radio,vt abſtruſa,humores in hominum corporibus altius infixos,atque ob id perniciosos ſæpenumero excitare,qui tales eſſe ſolent,vt tardiſſimè,ſicuti illorum aui hoc Saturnus,moueantur:moti tamen & incenſi,grauiter ſæuiant.Quod tum ſuis periodis indicant morboſæ diſpoſitiones hinc cõciliatæ:cuiuſmodi ſunt quartana,cancri,melancholia,& ſimiles.Citra morbum,ſummam nonnunquã & inexpugnabilem præſtant contemplationem:adeò,vt pœnas Saturni pendere mihi videantur,non diſſimiles his,quas ob cœleſte furtum Prometheum rerum cœli contemplator indefeſſus,adhuc ſoluere in Caucaſo fabulatur.Itaque ex Saturnino humore,hoc eſt ex atra bile,vbi concaluit,tanquam è quodam ſeminario,pullulant,tum ſimulacrorum,tum cogitationum germina,quæ deinde in hominum ingenijs

Humoris Saturnini & melancholici variatio natura.

Melancholia vt ſulphur.

ceu in agro quodam,fruges,ac fructus vberrimos proferunt.Addam quod etiam ſtella hæc cum ſuo humore & fermento,nonnunquam audaciam conciliat,vt in Hercule:& ob aduſtionem,formidabilem quandoque ferocitatem,vt in Aiace,longo tempore,propter ſtabilitatem terrenæ qualitatis,perſeuerantem. Quod ſi extremè refrixerit,aut ad frigiditatis latus potius quàm caliditatis & ſiccitatis deflexerit,timorem etiam ſibi adiungit,cum extrema ignauia,vt in Piſandro,Therſite,& alijs.Ex quibus manifeſtum euadit,quod ſideris huius defluxus,cum ſuo limoſo ſucco,in craſſa materia intempeſtiuè exceptus,ſit quaſi venenum,quod equidem in viuentibus quibuſdam corporibus latet ſopitum,ceu ſulphur à flamma remotum.In alijs vero flagrat,atque vt ſulphur accenſum,non comburit tantùm,ſed vapore etiam noxio omnia circumplent ac propinquantia inficit.Saturnus ſui iuris factus,& in natali cœlo fortis ac potens quia Ptolemæo & Galeno,maleficus eſſe ſolet cum ſuo humore melancholico:& quandoque anceps,idcirco tùm animis,tum corporibus nunc mala,nunc bona,quandoque varia vt antea dictum eſt,quadam tenus appingit.Vnde homines reddit natura odio plus quàm nouercali præditos:ſemel cum Craſſo in vita videntes,de face,exhauſto ab alijs dolio,bibentes,lentè in omnibus feſtinantes:acetum in pectore geſtantes:ſpem pretio ementes:lupum vbique auribus tenentes:κακοζυλία laborantes:metum ex conſtã-

Saturninorũ hominum mores & natura.

tia ſuſtinentes:ſinapi victitantes,& cepas olfacientes,in occipitio multos oculos geſtantes:de proximo nihil curantes:in amicitia querulos,& vt ſolent edentuli,edentium dentibus inuidentes:curru vtentes neglectis bobus:Heracliti familiam agnoſcentes:in Areopagitarum ſchola educatos,& qui ſapientũ octaui ſibi videantur,aliud ſtando,aliud ſedendo cogitantes:raro tum annoſit ſimijs laqueo ſeſe inijcientes,odia amicitijs præferentes:ex eodem ore & frigidum & calidũ ſufflantes:dextram cuiuis non facilè concedentes:Rhodamanto inexorabiliores:in re certa incerti:duro alloquio Scythis moroſiores,defixis in terram oculis contuentes,ſupercilia vbique contrahentes,cœnam Hecates plerũque cœnantes,in nocte concilia capientes,vt vultures cadauera expectantes,à fronte & tergo,vt Ianus,videntes,aureis machinis omnia oppugnantes,oculatas manus habẽtes,quæ nihil credant,niſi quod vident,nihil,niſi quod Ariſtophanis & Cleantis lucernã oleat emittẽtes,habendi cupiditate inſatiabiles,oĩa trutina penſantes,ad

Mira melancholicorum pictura.

viuũ cuncta reſecantes,& oberatos ad oſſa vſq; reddẽtes ſpẽ vultu ſimulantes.& altũ dolorẽ corde premẽtes,nomine potius quã cõſuetudine notos,anethũ & mentã decimantes,quod verba,tot ſenſus plerũque habentes,cũ Fabio cunctãtes,roſam quæ præterijt rurſum quærentes,panẽ lapidoſum mãducantes,vltores animos occultãtes,omnia,vt Midas,in aurũ vertẽtes,diſſimulandi æquè ac ſimulãdi artifices,pilũ vt lupi,ægrè mutãtes,cunctãdo Scipionẽ imitãtes,ſalſuginoſam viciniã,amãtes dicẽda & tacenda callẽtes,altera manu panẽ,altera lapidẽ circũferentes,veluti ab aſino delapſos,ignauos,quibus ferax ſemper eſſe ſolent,cenſores,caſtigatoresq; virorũ,ſordidos,& vt hyrundines,ingratos,veluti auro ſubæratus,propter ta ſcorpiũ reddẽtes,cumini ſectores,amicũ,quam verbũ perdere charius habentes,ſobrietatũ oſores,nihil niſi cũ moriuntur benefaciẽtes,lucri ex re qualibet odorẽ bonũ & ſuauem exiſtimantes,vel à ſtatuis,& mor-

mortuis tributa exigẽtes: multas aures & oculos habentes: lucrũ pudori præferentes: inexplebile dolium animo gerentes: cũ laruis luctãtes: ingeniũ, mori farina varietatũ, ſuſtinẽtes: ſardonio riſu oĩa cõdientes: magis mutos quã piſces: pauperculũ Chriſti pecus deglubẽtes, potius quã tondentes: caput ſine lingua circũferentes: ne gry qdem in menſis & cœtu ducẽtes: ſuos loculos, vt medici, inanes vbique prædicãtes: ſuſpendio arborẽ plerunque diligentes, ſalẽ lingentes, & lapſana victitãtes: ante tubam trepidantes: pilos pro lana reddentes: Tantali pœnã ſuſtinentes: in pulicis morſu Deũ inuocantes: ſpem dũ anima eſt, habentes: vbiq; ſcrupulũ injicientes: cochlea vitã agentes: ſacrũ ſine fumo facientes &c. Quod hic reliquũ eſt, ignorandũ non venit, ſaturnini cum ſuo humore, de antiquorũ præceptis & obſeruationibus peculiaret habẽt morbos quibus ſuã ſobolẽ plerũq; tentat, in quorũ catalogo ſunt quartana, epilepſia, elephantiaſis, morphea, cãcer, ſcirrhus, hydrops, paralyſis, hæmorrhoides, dyſenteria, colli & renũ dolores ac huius nota alij qui vel de humorũ melãcholici, cuius author & motor eſt Saturnus, largo, pronẽtu & effuſione, vel de ſanguinis facta ab eo corruptela, cacochymia itẽ, flatibus, cruditatibus, imbecillo calore, vel abundãte pituita, oboriri plurimũ ſolent aduerſus quos præcautiones cũ idoneis remedijs quiſquis volet à rerũ cœli et medicina perito opportune exigat. Quòd ad alia pertinet, melancholici, pulſus habent tardos & paruos: ſudorem acidulũ & grauẽ: deiectiones ſubatras: ſomnia terribilia, vt mortis, cadauerũ, ſepulchrorũ, tenebrarũ, cruciatuũ, dæmonũ, et rerũ nigrarũ. Ex facultatibus humanã vitã cũ corpore diſpenſantibus, ob innatã malitiã Saturnus nullam agnoſcit, quamquã nõ deſunt qui in retẽtrice qua naturali ancillatur, nõnihil illis ſcribãt, ſed de Saturno feſtinãti mihi ad aliorũ planetarũ maieſtatem, paucula hæc ſatis erunt.

Melancholicus humor varia corporibus & animis impingit.

Saturnini morbi de antiquorum obſeruationibus.

Nota Saturninorũ ab his quæ excernũtur & alijs.

DE IOVE.

Iouis Stellæ, vires non dicã naturales, ſed cũ Sole oẽs pene, in humanis corporibus ſi qua eſt alia clemẽtiſſimè fouet. Quod poëtæ tã Græci quã Latini cognouerunt, Iouem vbiq; decenti epitheto ſoſpitatorem, ſeruatorem, fructiferũ, ſatorem hoſpitalem, beneficũ, ſalutare numen & benignũ, nec non patrem hominumq; Deũmq; nuncupantes. A quorũ veſtigijs non longè declinauerunt Grammatici, poëtarũ interpretes diligẽtiſſimi, & linguarũ Quintilianus cuſtodes doctiſſimi: quibus et quid aliud ſonat Iupiter, quã iuuans pater, & Ζεῦς, vt alibi dixi, quaſi Ζωή, hoc eſt, vita? Iouis: vt ex Arato trãſtulit Maro, ſunt omnia plena: ille colit terras, ille de ſuperis omnibus ſolus eſt, qui ob beneficia, vt in Clodiũ teſtatur Cicero optimi titulũ, et ob vim, maximi ſibi demeruit. Quod elogiũ reges, quos à Ioue naſci et educari vult Homerus, non temere ſibi adoptaſſe mihi videntur. Nam benefacere primùm, & non ſubditos expilare, deinde viribus regnandi illis à Deo conceſſis non abuti, illorum maximè proprium eſſe debet. Quid eſt quod in planeta huius menſe altero, nimirum à conceptu ſecundo, vitam, vt tradunt ἰατρομαθηματικοί, fœtus in vtero accipit, & in altero, nono ſcilicet, in lucem vitalis emittitur, niſi quod propter ſummũ radiorum temperamentum, vita, quàm in calidi & humidi ſymmetria poſitam eſſe diximus, cùm ſole præeſſe creditur? Eſt itaque Iouis ſtella, natura temperata. Quod ex Claud. Ptol: hunc in modũ confirmabo,

Iouis appoſitiſſima epitheta.

Mirè beneſica Iouis natura.

Regum officium de Iouis nomine.

Lib. 1, Apo.

bo, ὁ δὲ τοῦ Διὸς ἀςὴρ, εὔκρατον ἔχει τὸ ποιητικὸν τῆς δυνάμεως μεταξὺ γινομένης τῆς κινήσεως αὐτοῦ, τοῦ τε κατὰ τὸν κρόνον ψυκτικοῦ, καὶ τοῦ κατὰ τὸν ἄρεα καυσικοῦ, θερμαίνεται καὶ ὑγραίνει. *Quod interpretamur Stella Iouis temperata eſt natura, propterea quòd media fertur inter frigidificum Saturnum, & æſtuantem Martem, vnde calefacit & humectat. Cæterũ, pulmonibus qui cordi aërem attrahunt, condiunt, & elaborant, præſidere traditur. nec non arterijs, quæ pulſatoriũ continent ſpiritum: partem in vitali facultate cum Sole habens & in animali, cum Luna. Sed omnium maximè in naturali ſe agnoſcit, quæ ſanguifica eſt, & ex his quæ naturali ancillantur coctricem fouens. Nam coctio eſt à calido temperato, in humido: quas re vera qualitates, vna Iouis ſtella ſuas eſſe prædicat. Sed vegetatricem vim, ad quam incrementa referuntur, etiam ſibi inauthorat vel ob id vnum, quod qui creſcunt, vt* ἀρχίατρος *ille Hippocrates præclare admodùm ſcripſit, calidi plurimũ habent. His addere* πάρεργον, *non erit, quòd Iuppiter ſui iuris factus, ſicuti Ptolemæo & Galeno ſalutatus eſt planeta & beneficus, nec non temperatus, ita temperatam reddit ſanguinis miſcellaneam. Vnde tam animis quàm corporibus, quæ laudabilia ſunt & probata, ac temperata inſtillare ſolet. Efficit itaque homines, qui, non vt vellēt ſed vt poſſunt libenter alijs benefaciunt: inſuper, quod adeſt, boni conſulunt & pro ſuis opibus mœnia conficiunt: menſæ venus propria viuunt: amicis fidi ſunt amici. cara tractabiliores, & colũba mitiores: genio indulgent, & ſine riuali diligunt: ſiculiſſant quandoque, & pergræcantur: ſermonibus feſtiuis dubiã menſam inſtruunt, omnia cum amicis habent communia: benefactorum ſunt memores, alia dant, alia negãt: equis & canibus gaudent, necnon aprici gramine campi: ad vindictam procliues videntur quandoque, rectam viam ingrediuntur, genuinum habent pudorem: digni ſunt, quibuſcum in tenebris mices: tempori ſeruiunt, & mutuas tradunt operas: de vultu vecunq; iudicant, & viciſſim iudicantur: geſtus habent magna cum dignitate ſpectabiles: laudis & gloriæ ſtudioſi apparent: ſunt vxoris, ac liberorum amantiſſimi, & publici boni procuratores ſoliciti: fores tritas habẽt, ac nullos à ſe reijciunt: riſu omnia condiunt, duabus ancoris nauigant: in ſuo loco & fano gaudent: extra lutum pedes perpetuò gerunt: & in vtranuis aurẽ ac vtrunque oculum ſecurè dormiunt &c. Cæterum hiſce morbis plurimum tentari ſolent: ſynocho, ophthalmia, capitis grauitate, colicis cruciatibus, peripneumonia, hæmoptoe, calculo, pleuritide, apoplexia, phlegmonis, exanthematibus, conuulſionibus, gonorrhæa, lethargo, lyenteria, & alijs huius pluma: qui de ſanguine, in qualitate aut quantitate peccante, vel de plethora aut cacochymia, necnon obſtructionibus putrefactione, item ac cruditatibus promanare ſolent. Iuppiter ex quatuor humoribus corporis ſanguinẽ habet cum Sole, ob qualitates cum illo communes: ex ſenſibus, auditum, qui, vt ille, planè eſt aërius. Iouiales homines leui quacunque occaſione, ſanguinem è naribus, vel de opportuno corporis meatu alio, identidem excernunt: & quia calidi ſunt & humidi facilè ſudant, atq; hinc grauiter hircũ olent, pulſus plenos habent, & quandoque vndantes: ſomnijs læta, & rerum pulchrarum plenis gaudent: in quibus plurimũ, vel rubra vident: vel hæmorrhagias, & natationem in ſanguine, aut ſimilia ſibi repræſentari ſuſtinent. Sed hæc de Ioue plus ſatis eſſe, gradiuus Mars conqueritur: ad quem nunc demũ tranſire & iuuat, & expedit: ne ille ſua in nos tela contorqueat*

Iuppiter quibus corporis partibus præſideat.

Iouealiũ hominum mores & natura.

Vera pictura hominum vt diuina ſanguineorum.

Morbi Iouea les.

Iuppiter ex re bus corporis quidnã ſuum agnoſcat.

Nota ab interioribus & exeretis hominum Iouialium.

DE MARTE

Martis ſtellam, igneæ naturæ eſſe & planè æſtuantis, vel de epitheto annuerunt Græci, quibus Mars ipſe πυρόεις dictus eſt. Nam vrentem calorem, & ob intemperantiam maximè noxiū habet: quapropter flaua bili, omnium quæ in corpore ſunt calidiſſima, præeſſe meritò exiſtimatur: & qualitates vnà cum radio, propter naturalem malitiam, ad perdendū quàm generandum procliuiores deorſum refundere. Quod Græcorum antiquiſſimi, poſteritatem latere noluerunt, apud quos ἄρης id eſt Mars, ἀπὸ τοῦ ἀναιρεῖν, hoc eſt à ſuſtollendo & corrumpendo: aut, ἀπὸ τῆς ἀρῆς, vt Phurnutus ſcribit, id eſt, à damno, & interitu, nomenclaturam eſt adeptus. Propterea inauſpicatum ſidus, & cum Saturno maleficū eſſe rectè cum Ptolemæo aſſeuerat Galenus. Nam huius caloris, vt dictum eſt, vrere & perdere proprium eſt magis, quā fouere. Id quod in humanis corporibus flaua bilis præſtat, & agnoſcit. Quid enim ex igni producas ac generes: Hinc vitia & mala cùm corporis, tum animi quamplurima inducit: de quibus poſtea. Ex intemperato enim ardore, & bilis vehementi commotione, intemperatas perturbationes innumeras excitari certū eſt: quas incompoſitas quoque actiones, & violenti, inconſideratique affectus ſequuntur. In quorum acie militant rixæ, contentiones, homicidia, bella, & ſimilia. Vnde Mars belli, & armorum deus, à Poëtis non temerè dici ac fingi mihi cenſetur: nutricem habens Belonam, vel, vt alijs placet, matrem, aut ſororem. Quid enim à calore immodico qui iam efferbuit, ac ſuapte natura vrendo cuncta conficit, & in flammas euolat (qualis eſt bilioſus, æſtus merè martius) ſperari, aut expectari queat? nihil me hercule, niſi immoderatum & præceps, breuiq; periturū. Eſt itaq; ad vrendum, areſaciendum, & perdendum in primis apta Martis ſtella: modò non aliunde impedita, ſui iuris fuerit. Quod Ptolemæum, ſummum rerum cœli philoſophū innuiſſe audies. ὁ δὲ τοῦ ἄρεος ἀςὴρ (inquit) ξηραίνειν, μάλιςα καὶ καυσοῦν ἔχει φύσιν, τῷ τε πυρώδει χρώματι οἰκείως, καὶ τῇ πρὸς τὸν ἥλιον ἐγγύτητι ὑποκειμένης αὐτῷ τῆς ἡλιακῆς σφαίρας. quod verti poteſt. Martis ſtella, & areſacit, & vrit, ſicut congruit igneo ipſius colori, & Solis vicinitati, vt qui illius ſphæra ſubiectus ſit. Hinc factū facilè crediderim, quod ex facultatibus corpus humanum, & vitam diſpenſantibus, ob innatam malitiam, Marti nullam aſcripſerunt antiqui: ſicuti et iā nec Saturno, vt ſuprà eſt dictum. Sed ex his quæ naturali ſubſeruiunt, attractricem ei tribuerunt: & ex viſceribus hepar, aut potius fellis veſiculam eidem appendulam: quàm Græci, κύστιν χοληδόχον nuncupant, Latini bilis folliculum, ſeu bilioſi humoris, cui Mars præſidet, armariolum. Ille in natali cœlo potens, & futuris factus, quia Ptolemæo, & Galeno maleficum eſſe cenſetur, ac bilem flauam æſtuantem, ac præcipitem ſibi inauthorat, idcirco homines cum animo, tum corpore tales agnoſcit, qui gladiatoriè & minaciter loquuntur ac incedunt: perque enſes, perque ignes irruunt: non mouenda mouent: caput cerebro vacuum geſtant: alterius poteſtatis, æque ac iniuriarum ſunt impatientes: præpoſteris conſilijs omnia agunt: ſeſe periculis temerè præcipitant: propoſitum ſæpenumero mutant: ſui ſunt profuſi, & alieni appetentes: ſummis viribus res arduas tentant: arcem ex cloaca faciunt: cornua & ſupercilium vbique attollunt: cœlum, ceu digito attingentes, omnia territant: tragicè, vt Gygantes, loquuntur: fœnum in cornu habent: cœlum terra miſcent: pennas nido maiores vbique extendunt, pugnis ac calcibus in omnes, & per omnia graſſantur: plauſtra conuicijs onerata circumferunt: in fermento iacentes frenum mordent: ceu œſtro quodam perciti, cadunt omnes, inque vicem committunt crura ſagittis, Manliana & Phalaridis imperia ſuſtinent: litem vbique mouent: nec magis humilibus, quàm lupi parcunt: currenti ad iras calcar addunt: corpus ſine pectore geſtant: infreni ore columnas rumpunt: ferrum ferro exacuunt, et litem lite componunt: ignem igni addunt & oleo incendium extinguunt: ſunt vbique vt Martis pulli, fel in ore habent, & ignem in corde, iura ſibi data negant, de alieno corio liberales ſeſe præſtant, &c. Quod ad morbos attinet huic ſtellæ familiares, & congeneres, talem de priſcorum obſeruatione illorum habito catalogum, Tertiana febris, icterus, phrenitis, cauſus, eryſipelas, hemoptoem, dyſenteria, vrinæ ardor, hemicrania, huius notæ alij, qui de bilis flauæ quantitate, vel qualitate, vt dicunt, peccantis, adhæc de ſanguinis aduſtione, igneis ſcintillis & vaporationibus bilioſis, necnon totius corporis incendio, & ſimilibus cauſis emergere plurimùm ſolent, aduerſus quos tam præcauendo, quàm curando, peritus aliquis medendi magiſter, te protſum immunem reddere poterit. Cæterum qui Martiam naturam agnoſcunt, hi pulſus habent magnos & celeres, vrinam flauam, igneam, ac mordacem, ſudorem acrem, ſalſum, vel amarum, deiectiones flauas, linguam ſiccam, narium muccum paucum, eumque ſubflauum, cum ſimili oculorum lippitudine, aurium ſordes multas & bilioſas, ſomnia, ignis, incendiorum, homicidiorum, litium, armorum, & huius picturæ aliorum. Sed de marte, quòd adhunc locum attinet ſatis.

Martis ſtella ignea & æſtuans.

Martis certa ex epitheto natura.

Mars plurimorum malorum eſt author & conciliator.

Li. 1. Apotel.

Ex rebus corporis quanā ſibi vendicet Mars.

Martialium hominum mores & natura.

Mira bilioſorū hominum pictura.

Morbi Martiales & cholerici.

Nota tam interna quàm externa martialium hominum & bilioſorum.

DE VENERE.

Venus vnde appellata, cũ ſua natura.

Veneris ſtella quòd ad res omnes veniat, Ciceroni ſimpliciter eſt dicta. Alijs genitale aſtrum, & prolificum, ob humidi temperaturam, inſitamque vim beneficam, quam habet ac infundit. Cui ea ineſſe fertur natura, vt corporibus, & ſubſtantijs inferioribus, tantiſper dum generantur, vel fouentur, ſuccum blandum, & humidulum ſuggerat: ita tamen, vt irroret, magis quàm mergat & inundet: ſequaturque roris potiùs naturam, quàm imbrium. Quæ res (opinor) effecit, vt Venus decenti epitheto apud priſcos poëtas, homines re vera φιλοσοφωτάτους καὶ ἀστρολογωτάτους, *ab alendo, alma paſſim nuncupetur.*

Venus quomodo frigida eſſe intelligatur.

Quod attinet ad alteram illius qualitatem, nimirum frigiditatem: quemadmodum in calore, alium poſſumus qui foueat & alat, qualis eſt Solis, deinde Iouis, & qui illum æmulatur calidi innati: alium inſuper qui vrat & perdat, qualis eſt Martis, & qui illum agnoſcit flammabilis. Sic in frigidi natura, vnum vtcunque temperatum ſtatuemus, quale eſt in Veneris radio, & pituita dulci, cui præeſt Cypria: alterum corrumpens & intemperatum, quale eſt in Saturno & melancholico ſucco.

Duæ ſtellæ beneficæ, & totidem maleficæ.

Lib. 1. Apotel. ſub finem.

Ex quibus facilè moueor, vt Ptolemæo aſſentiam, ac Galeno ſubſcribam, qui de numeroſiſſimo ſtellarũ choro, duas ſimpliciter adiutrices, beneficas, & natura amic[illegible]s dixerunt, Iouem ſcilicet ac Venerem: duas verò alias, Saturnum inquam & Martem, corruptrices, natura inimicas, ac maleficas. Sed ipſius Ptolemæi ſententiã Latinam, ne nimium ſim longus, hic adſcribere conſultius erit. Cùm quatuor ſint humores (inquit) ſeu primæ naturæ, duæ fœcundæ & viuificæ, nempe calidi & humidi, ex quibus omnia coaleſcunt at roborantur: itemque duæ exitiales & detrimentoſæ, aridi & frigidi, vnde rurſum diſſipantur & debilitantur omnia: tradidere veteres ſtellas beneficas eſſe Iouis, Veneris & Lunæ, eò quòd temperatæ naturæ ſint: & in quibus plurimum inſit calidi & humidi. Stellas verò Saturni & Martis maleficas, quòd contrariæ ſint naturæ & effectus: alteram enim frigidiſſimam, alteram ferventiſſimam eſſe voluerunt. hactenus ille.

Veneris temperamentum & qualitas.

Exiſtimabis itaq; Veneris ſpiraculum humidum eſſe ſed abſque vllo exceſſu, cum pauco, eoq; temperato tepore. Quòd antiqui poëtæ, fortaſſe reſpexiſſe voluerunt, dum Venerem è ſpuma (quæ eſt veluti aquarum ſpiritus & medulla) genitam fabulati ſunt: à qua ἀφροδίτη *nomen habet. Vel, quòd ſpumoſa ſint animaliũ ſemina, vel quòd omnia humore gaudeant. Vel, vt verè cõmentus eſt Euripides, quod* ἄφρονες *ſint, & parùm ſana mentis, qui ſe à Venere ſuperari ſinunt.*

Venus, quibus corporis partibus præſit.

Quibuſdam, hepar inter alias corporis partes, illi cum Ioue ſcribere viſum fuit: in quo concupiſcibilẽ facultatẽ, cupiditateſq; omnes pharetratos (quibus Venus mater eſſe creditur) necnon titillationũ, & appetituum ſedem ſtatuerunt Plato, & Galenus: ſine quibus, an animal vllum ſentiens eſſe poſſit, quum materia ex qua aliquid fit, formæ ſit appetens, iudicabunt philoſophi. Sed genitalia animalium membra illi rectiùs addicta exiſtimatim: vnde voluptatum miniſtra, & libidinis dea ſuo quodam iure eſſe cenſetur.

Quibus corporis ſenſibus imperet Venus.

Cum his etiam in odoratu, & guſtatu partem habet: in quibus cùm animi, tum corporis delitias ſitas eſſe ambigit nemo. In quam rem alluſiſſe mihi videtur Lucretius poëta in omni philoſophia ſummus: apud quem Venus, hominum, diuûmque voluptas: ornatur

natur titulo conueniente rei. habet inſuper de facultatibus appetitricem, & ex humoribus pituitam vt dixi, dulcem, inſipidam, ac naturalem: qua in ſanguinem vita amicũ tranſire, & niſi omnes mentiũtur Aſclepiada, à natiuo calore excoqui facilè poteſt. Caeterum, quia Venus cum ſuo radio, planeta eſt vt diximus, temperatus, idcirco homines agnoſcit, in quibus eſt cygnea cantio, & atticus lepos: qui mores amicorum noſcunt magis, quàm odio habent, floribus gaudent & vnguentis: munditiarum ſunt amantiſſimi. Cupidinis crumenam porri folio vinctam circunferunt: vno digitulo caput ſcalpunt: melle perunctt lesbiantur ac corynthiantur: ſummis vnguibus incedunt: lentiſcum mandentes, Lydio more viuunt, auricula infirma, & quauis ſpõgia ſunt molliores ac delicatiores: cuticulam ſplẽdide curant, ac ſibi ipſis placent: mellis modullas vbiq; in ore habent: caput demulcentes cauda blandiuntur: oleum in dextra auricula geſtans: ſtatũ corporis & oculorum decorum habent: molliculo ſunt capillitio, & cute delicatula, gignenda proli, & propagando generi deditiſſimi: rebus amatoriys ac catilenis vacant: pietatis miſericordia, & fauoris ſunt ſtudioſiſſimi: omnibus gratiys inſignes habentur, in vtrauis aurem, & vtrunque oculum dormiunt. &c. Huius proles, peculiares & ſuos morbos habet, in quibus catharri, coryzae, branchi, lethargus, paralyſis, apoplexia, gonorrhea, obſtructiones, renum, veſicè, vteri, & pudendorum dolores, quotidiana febres, capitis affectus, Lyenteria, diarrhea, hydrops, diabete, ſaliua ſtomachalis, & huius farina aliy, qui de cruditatibus, cacochymia, abundante plus ſatis pituita, flatibus, imbecillo calore, perfrigeratione, & ſimilibus prodire plurimùm ſolent: quorum omniũ & praecautionẽ & curationem, à praeſtantiſſimis medicis, ceu a Deorũ manibus, opportune exiges. Quod ad pulſus attinet, paruos, tardos. & molles habẽt: muccum per nares copioſum emungunt: ructus acidulos expectorant: ſudorem inſipidum exhalant: lotiũ album pallidum & tenue reddunt, craſſum nonnunquam & turbidum in alijs deiectiones albas excernũt humidas: muccoſas, lentas, & cruditatum plenas. Aquas plurimùm ſomniant, balnea, piſcationes, colubros, & ſimilia. In quibus hanc de Venere commentatiunculam tibi claudimus.

Veneriorum hominum mores & natura.

Morbi Venerorum & pituitoſorum.

Nota tam internas, quàm externas venerorum.

DE MERCVRIO.

Supereſt de vniuerſo ſeptem planetarũ theatro ſanèquam venerando, vnus Mercurius: cuius ſtellã verſatilis eſſe naturae, & Protheum quendam imitari, cum Ptolemaeo, & priſcis rerũ cœli interpretibus omnibus, fidẽ facit experientia. Nam alio tẽpore frigidũ eſſe illius ſpiraculũ, alio humidũ, quandoq; calidum, & retorridum, nonnunquam ventoſum, ex commotionibus quas in aëre ciet, facilè eſt deprehendere: Nũc enim Solis naturam, nunc Lunae, nunc aliorum quibuſcum miſcetur, celerrimè induit. Vnde factum videas, vt nunc vir, nunc fœmina fiet, quẽadmodum ſcripſit poeta. Quae res, locũ fortaſſe dare potuit his quae de Hermaphrodito apud Naſonem ſub cortice aenigmatice circumferuntur. Habet itaq; hic planeta naturam mirè variam: quod de Ptolemai verbis probare aggredior, Mercury ſtella (inquit) vim ferè parem

Mercurij ſtella inconſtãs, verſatilis & varia.

Lib. 1. Apot.

habet in deſiccando & abſorbendis humiditatibus: propterea quòd non valde longè à Sole recedit. Aliquã do vero in humectando, quia vicina eſt Lunæ: quæ terræ proxima vehitur. Subitarũ autem mutationũ in vtranq; partem eſt effectrix, concitata celeritate ſua, qua mouetur circa Solem. Hæc ille. Itaq;, quia concitatioris motus eſt, idcirco eam concitationẽ in corporum qualitatibus & humoribus eorundem periuſcendis, ac alternandis retinere fertur. Vnde, quia vbiq; dubitant Mercuriales, vndecunq; etiam quærunt ac ſciſcitabundi perſcrutantur ſingula. perſcrutandoq; ad ſecretiora penetrant: & quæ prius erant obſcura aperiunt. Quinetiam proficiſcuntur vlterius ad intentata, dum non ſolum ſuos, legendo, audiendo, & ſcribendo, exacuunt ſpiritus: ſed etiam fidentiores faciunt, redduntq; indefeſſos. Cæterũ, humor ipſe quẽ Mercurij ſtella ciet, mirum in modum eſt acutus, & penetrabilis. Qua ex re fit, vt hominum, cogitationes ad eloquendum, ſcribendum, & ex tempore dicendum ac diſcendũ vehementer promoueat: atque animũ ad rerum ſubtilium, & ingenioſarũ peruestigationem promptiſſimè exacuat: adeò, vt quærendo Mercuriales quiduis facile inueniant, inueniendo cognoſcant, & cognoſcendo ſcientes euadant. Hinc rationalem animæ vim, quam Peripatetici artium omnium artem & officinam dixerunt, (propterea quòd ſola reliquas poteſtate comprehendit, vnà cum intelligentia, & phantaſia, (quæ receptaculum eſt eorum omniũ quæ ſenſibus offeruntur) illi meritò ſacrarunt antiqui. Inſuper, facundiam (vnde Gratiarũ dux fingitur) cum oratione, quæ concepta rationis eſt explicatrix. Rurſum & linguam, quæ cum vocalibus inſtrumentis, orationis eſt artifex, & intelligentiæ miniſtra. Ex quo ἑρμῆς à Græcis Mercurius dictus fuit: quòd ἑρμηνείαν, hoc eſt interpretationem auſpicatum ſtellæ illius deſluuium ingeneret. Fel præterea eidem nonnulli addiderunt, quod Ariſtoteli purgantis ſeſe iocinoris, vel, vt alijs placet, efferueſcẽtis ſanguinis, eſt excrementum: Cuius natura penetrabilis & acris, quantas ad inueniendum, intelligendum, diſſerendum, & eloquendum, vires habeat, docet, poſt Ariſtotelem, vetus prouerbium hoc, animum non habet, qui iram non habet. Quanquam non ſum neſcius de animoſitate etiam intelligi poſſe. Sed hic non omittendum, quòd ſtella Mercurij, melancholicæ quandoque eſt naturæ, aut, ſi mauis, melancholiam efficit, ſed celerem & ſubtilem, qualis eſt in apibus, & formicis: vnde, in his prouida diligentia, in illis verò, ſedula induſtria commendatur. Saturnus contrà, grauem & pigram efficit: qualis in aſinis & bobus apparet: ex quo in vtriſque laborum tolerantia mire probatur. De facultatibus corpus humanum regentibus, in animali, & eius ſobole, quæ ratiocinatrix dicitur, propter cauſas prius expoſitas partem ſibi vendicat. Stilbon, aut ſi mauis Mercurius, cuius ſtella cum ſuo radio (vt antea ſcripſimus) quia natura eſt verſatilis & ancipitis, nunc flauam bilem mouens, nunc atram. ſed dilutiorem tamen, idcirco varij temperamenti homines, & natura ſic ſatis contuſa, figurare ſolet: de quorum pictura ſunt, vt hinc exordiar, aureos montes pollicentes: quæ difficilia ſunt pulchra exiſtimantes, fallaciam fallacia trudentes, tanquam in ſpeculo multa videntes: in vtrumque parati, aut verſare dolos, ſeu certæ occumbere morti: cretiſantes contra Cretenſem: nodum vbique in ſcirpo quærentes: fumos vendentes: oua ſubuentanea parientes: duos parietes de eadem fidelia dealbantes: Chamæleonte mutabiliores, ventorum campos circumferentes: duabus ſellis plerumque ſedentes: vulpinæ pelli leoninam ſubſuentes: bullatas nugas plenis loculis gerentes: ſomnia ſibi fingentes: animis pegaſo velociores: nunc de toga, nunc de pallio rixantes: ad omnia, ceu nauibus & quadrigis feſtinantes: ante victoriam triumphum canentes: vias quibus effugiant multas habentes: omnes naſo ſuſpendentes, libenter & facilè diſcentes. græcam fidem poſſidentes, proprijs ingenij viribus confidentes: ſciendi cupiditate à publicis negotijs abſtinentes: ab augenda re domeſtica, & promouendis liberis ob mirum ſciendi deſyderium, animum prorſus alienum gerentes, vnde pauperes in paupere tecto ſæpenumero moriuntur, nominis immortalitatem perituris diuitijs præferentes &c. Morbi quos Mercurij ſtella agnoſcit, & ſuis immittit, ſunt epilepſia, phrenitis, cholera morbus, quandoque cauſus, melancholia, dyſenteria, angina, phthiſis, pleuritis, teneſmus, vertigo: in ſumma affectus omnes qui partim ſunt Saturni, partim Martiales, aduerſus quos, optimus medicus, optimo remedijs, ſi mature illum conſulueris, te peropportunè præmuniet, & immunem reddet. De pulſu, excrementis, & inſomnijs, & alijs, quæ hæc ſtella ſuæ ſoboli communicat, nihil peculiariter hic poſſum ſcribere, propterea quòd vnius naturæ, (vt iam admonui) haud quaquam eſſe ſolet, quare confuſè varia ei omnia adſcribes, de qua ſtella & reliquis ſex in cœlo primarijs, hoc eſt, de planetis ſeptem, quod ad medicam & aſtronomicam de illis commentationem peculiariter attinet, verbum non amplius addam, alijs ſuum locum ex ordine daturus, modò mihi placidè conceſſeris ex his quæ hactenus & alibi ſcripſi, rerum cœli, cum rebus corporis magnum eſſe commercium. Ad hæc peritum aſtronomum, cum perito medico, admodũ conuenire, Quod facile ex precedentibus colligere licet.

Mira Mercurialis ſtellæ natura: & ingeniorum quibus præeſt.

Mercurius quibus rebus corporis præeſt.

Mercurij ſtella qualem melancholiam quandoque efficiat.

Mercurialiũ hominum mores & natura.

Morbi Mercuriales.

Res cœli, cũ rebus corporis magnum habens commercium.

CIR-

CIRCVLI.

43 QVATTVOR aerios Zonæ cinxere meatus:
Quattuor has curſus & tempora noſſe volentem
Scire ſat eſt.quin ſigna etiam ſunt quattuor iſtis
Plurima,quæ zonis hærentia conuoluuntur.
Ipſæ inconcuſſa retinentur ſede per annos,
Mutuáque implexa ſibimet conſortia mordent:
44 At modus in binis protenditur. Aëra,pepli
Sidera nocturni,ſi ſuſpectare libebit:
Nec ſcindunt medium Phœbeia lumina menſem,
Languet vt in ſtellís ſpecies hebes,omnia cœli
Illuſtrante dea,ac flammas ſuperante minores.
Orbe ſed haud pleno ſinit igni feruere acuto
Sidera,candentis ſpeciem ſuper inſpice Lactis
Protendi cœlo:color olli nomen ab ortu
Primigeno ſtatuit ſe,Zonam Græcia ſolers
Concelebrat,noſtro ſic Baltheus ore notatur.
Non iſti forma ſimilis,ſimilíſve colore
Circulus eſt alius:modus & menſura duobus,
Eſt compar ſolis:alios duo parcior arctat
Linea,nec multa trahit iſtos ambitus æthra.
45 HORVM alius duri cum ſoluunt flabra aquilones,
Et cum præcipitant borealia flamina ſeſe,
Axe Lycaonio iacet obuius:hîc Geminorum
Sunt capita,hîc genua Aurigæ defixa quieſcunt:
Circulus hic idem retinet pede Perſea læuo,
Atque ſiniſtro humero cubitu tenus:hic quoque dextram
Suſtinet Andromedæ manus extima,deſuper acri
Subrigitur boreæ,cubito inclinatur in auſtrum
Merens Andromeda:hic celeris veſtigia ſumma
Præſtringuntur Equi,præſtringitur Ales ab ipſo
Verticis extremo,ſecat hic humeros Ophiuchi
Circulus,& ſecum flagrantia dorſa reuoluit:
Erigone tepidum ſeſe ſummittit in auſtrum,
Virgineúſque pudens Zone ſuperemminet artus.
Sed Leo,ſed Cancer borealis tramite cœli
Viſcera protendunt,at circulus ima calentis
Pectora pérque aluum procul in poſtrema Leonis
Succedit:ſecat aſt alius per viſcera plana,
Et medio ſubter caua tegmina diuidit orbem,
Lumina recludens altrinſecus.orbita porro
Iſta poli partes ſi diſcernatur in octo,

Quinque ſuperuoluit ſe partibus:at tribus alti
Intrat ſtagna ſali:ſol iſtinc flamiger æthram,
Iam relegit,pulſúſque deus ſemel ordine facto
Flectitur æſtiuo,neque celſum ſemita in axem
Sideris erigitur,via rurſum nota iugales
Suſcipit,ínque notum rutili redit orbita ſolis.
Circulus iſte quidem Cancro tenus adiacet axe.
46 SEMPER in occiduo procul alter cardine in auſtri
Diuidit imbriferi corpus medium Capricorni.
Idæíque pedes pueri,poſtremáque caudæ
Cæruleæ,breuis hic lepus,hic canis artus
Conditur extremos:hic Theſſala cernitur Argo:
Hic Centaureæ fera molis terga ſecantur:
Iſtæ venenatæ diſiecta volumina caudæ
Amputat:hic arcu protenditur ampla Sagitta.
Vltimus hic Phœbo locus eſt,vbi lapſus in auſtrum
Pellitur,albenticùm canent tempora bruma:
Sideris hic metæ procul iſtuc cælite curſu,
Axe ſereniferi deſcendit Sol aquilonis.
Partibus iſte tribus tantum ſe circulus effert,
Quinque latet,creperi ſuccendens ſtagna profundi.
47 INTER vtrunque dehinc quantus iacet ambitus illi
Zonarum,cana ſpeciem quo lactis in æthra
Cernitur,ingenti ſe tramite linea tendens,
Diuidit ima noti:diſcernit & alta aquilonis:
Hic luci modus & tenebris ſub lege magiſtra
Penſatur,nox æqua diem ſubit æmula,Phœbus
Lumina ſubſtituit paribúſque reuoluitur horis,
Vel cum ſumma æſtas coquit agri viſcera hiantis,
Vel cum floricomo iam tellus vere mouetur.
Aſt iſti celſæ quà tramite panditur æthræ,
Indicium eſt Aries:hunc totum linea quippe
Suſtinet:hic Tauri curuantur crura minacis,
Et rutilat ſtellis hic baltheus Orionis.
Spira Anguis leuis hic,cratérque tenacia corui
Ora inhiant:hic ſunt flexarum denique flammæ
Chelarum:genua hic rigidi vibrant Ophiuchi.
Nec Iouis armigero caret Alite:nanque per ipſum
Fulua Aquila eſt caput.hic Equus eminet,hícque comanti
Ceruice erigitur claræ dator Hippocrenes
Treis omnes rectè contentos tramite cœli,
Diſtantéſque pari ſpacio ſibi tranſigit axis,
Omnibus & medijs vt circunfunditur idem.

48

43 DESVPER obliqua eſt alijs via, quartus & iſtè
Stringitur arctatus Zonarum more duarum,
Quas ab diuerſam mundi regione locatas
Scire repercuſsi momentum diximus aſtri.
Hunc alius medium medius ſecat, haud dea Pallas,
Vel licet cunctos præcellat acumine diuos,
Compingat parili ſic lubrica plauſtra meatu,
Implicet vt ſpacijs ſibimet diſtantibus orbes,
Qualia de uexo nectuntur ab ordine cuncta,
Vrgentúrque viam ſimilem, noctéſque diéſque,
Lucis ab exortu procul in vada Calpetitana
Nanque Titaneo cum ſunt elata profundo,
Rurſus in occiduos merguntur ſingula fluctus
Ordine partito. ſimilis naſcentibus ortus:
Scandendi lex vna mouet. par denique lapſus
Omnibus, & ſimili conduntur ſidera caſu.
Ille autem oceani tantum deſcendit in æquor,
Quantum ab cæruleo diſtat Cancro Capricornus.
Et quàm multus item eſt vbi gurgite protulit ortum.
Tantus in aduerſas itidem eſt cum labitur vndas,
Signifer in ſpacium quantum deducitur oræ
Ambitus extremæ puncti vice terra locanda eſt,
Vnde acies oculis cum tenditur, hæc quoque puncti
Sedem habet: hoc ſigno procurrit miſſa per auras
Signiferi in ſummum, medio de tramite ſi quis
Dirigat obtutus agilis procul, hóſque locorum
Defeſſos longo ſpacio tener amputet aër,
Id quod contenti viſus abſcinditur vltro
Si qui in ſigniferi patulum circunferat orbem
Sex olli partes magnæ dabit ambitus oræ.
Aſt hæ dimenſa ſpacij ſic lege locantur,
Bináque deciſis includunt partibus aſtra.
49 OLLI Cancer ineſt, Leo flammifer, Attica Virgo,
Brachia ſunt itidem Chelarum, & Scorpius ipſe,
Arcitenens: ſetoſa dehinc ſpecies Capricorni
Voluitur, auratam protendit Aquarius vrnam:
Tum duo ſunt Piſces, Aries, Taurus, Geminíque.
His ſe biſſenis ſol admouet, híſque recurrens
Omnibus abſoluit totos reparabilis annos:
Quæ cum ſigniferi graditur ſol aureus orbem,
Singula frugiparos attollunt tempora vultus.
50 ILLIVS oceano quantum ſubmergitur alto
Tantum telluris ſupereminet, omnibus iſte

Noctibus illabens pelago ſex inſerit aſtra,
Sex reparat:tanto nox humida tempore ſemper
Tenditur,extulerit quantum ſe circulus vndis.
51 AT ſi ſcire velis,mora lucem quanta retentet,
Et quanto nox atra ſibi trahat ocia lapſu,
Quæ procul oceano conſurgunt ſigna notato:
Horum ſemper enim comes eſt Titanius vni:
Horum prima oculis memor incunabula quære
Luminis ipſa,vagi captans venatibus ipſa,
Ipſa notans mundo quæ ſic ſe nubibus abdent.
Aut ſi conſurguut,vt tellus ſæpe tumeſcit,
Occultata iugo,prætentáque rupe latebunt,
Prompta via eſt alijs venientum tempora ſignis
Noſcere nanque ipſo deprenderis indice cuncta
Oceano,magnam quà circum amplectitur vndis
Tellurem,curuet celando vt littora mundo,
Latius atque ſinu patuli ſalis hauriat aſtra,
Iſtius indicium præbebunt cornua ſemper,
Vel matutino quà perſtrepit aëre fluctu,
Acer Atlantei vel quà furit æquoris æſtus.
52 NAM non obſcuræ,cùm Cancer commouet,ortum,
Oceano ſtellæ circunuoluentur vtroque
In freta labentes,aut quæ rurſus eoi
Parte ferunt mundi.Minoæ clara Coronæ
Serta cadent,auſtri tergo cadet incola Piſcis:
Hunc medium pendere tamen,medúmque ſub vndas
Cedere per ſpina rutila labente Corona
Semper ſuſpicies:at tergi plurima verſum
Ventre tenus ſummo ſupera inter ſidera cernes:
Os & colla dehinc & pectora vaſta per æquor
Merſantur.premit ab genibus celſos Ophiuchum
Vſque humeros Cancer.Cancer premit ortus & Anguem,
Agmine quà vaſto fluit ad caput aſpera ceruix.
Qua tumet & ſpiris:qua turgent pectora,primis.
Parte nec Arcturus diſtabit multus vtraque:
Iam minor in ſuperis,iam viſcera plurimus alto
Conditur:hunc etenim conſortem quattuor aſtris
Oceanus recipit.ſatur hic vix luminis Amni
Cedit,& inſpiciens tandem conuexa relinquit.
Tum iam plus medijs nox inclinabitur horis,
Cùm labente die Phœbo comes ibit in vndas:
Iſta quidem vaſti conduntur gurgitis alto:
Contra autem nulli concedit ſideris ortu

Orion

Orion rutilans ardentia cingula late,
Et flagrans humeros,& ſplendens enſe coruſco,
Eridanúmque trahens alio ſe littore promit.
53 ADVENIENTE dehinc villoſo colla Leone,
Omnia quæ Cancro ſeſe emergente per æthram
Extulerant,abeunt:quin & Iouis Ales in vndas
Conditur,& totis raptim petit æquora pennis.
Sed Nixus genibus replicato luce reſidens
Poplite,iam ſuperi cælatur corporis artus.
Non tamen iſte genu,non læuam gurgite plantam
Occulitur,non oceanus vorat omnia ſigni
Proferit Hydra caput,claro Lepus exilit ortu,
Et Procyon,primíque pedes Canis ignicomantis.
54 ERIGONE ſalſis cum vultum exegerit vndis,
Aëris vt patuli iam conſcia permeet æthram,
Aſtrorum numeroſa premit.nam Virgine eoa
Conſurgente,freto cedit Lyra Cyllenæa,
Cedit Delphinus pelago,ceditque Sagitta,
Primáque pennarum pars canum condit Olorem:
Vix iam cauda ſalum ſuperat:vix lumine parco
Eminet Eridanus,ponti procul efflua tingit.
Cælatur Sonipes caput impiger,ardua ceruix
Tethyos ima petit ſalſæ,iubar ora madeſcit.
Hydra ſuperpoſitum procul in cratera mouetur:
Parte alia & liber veſtigia Sirius ardet:
Vltima cæruleo producens æquore pippim,
Illa micat,malóque tenus ſeſe exerit Argo,
Cum iam virgineos æther vehit altior artus.
55 NEC cum flagratus emittunt marmora Chelas,
Sideris expertes & clara luce carentes,
Non eſt nota dies,aut eſt ignobilis ortus:
Nanque his indicium proprio fert ore Bootes
Plurimus exoriens,Arcturúmque cminus alto
Cardine ſuccendit:iam celſo Theſſala puppis
Aethere ſubuehitur:iam mundo funditur Hydra
Longior,extremæque polum ſubit indiga caudæ:
Curua Chij cœlo conſurgunt brachia ſigni.
Inſpice ceu dextra referatur ab æquore planta,
Inque Genu tantum nixus pede proferat ortum.
Iſte Lyræ rutilat conterminus,atque ſub vndis
Hic tenebris petit occidui vaga cærula ponti,
Et mox oceano reparatur clarus eoo
Cum Chelis igitur pede tantum promitur vno:

Ipſe dehinc verſus procul in caput, vltima monſtri
Terga manet, manet Arcitenens dum ſpicula cœlo
Exerat, & ſupera vibret bellator in æthra.
Hoc ſidus reuehunt Chelæ, crus Scorpius ipſe,
Cætera cum medio, læuam, & caput, oráque rurſum
Arcus agit, tribus hic tandem memorantia membra
Partibus erigitur, tria totum denique ſigna
Abſoluunt pelago. mediæ tum ſerta Coronæ,
Ex qua Centauro diffunditur extima cauda,
Prima venenati cùm repunt brachia mõnſtri,
Surgunt oceano iam gurgite, & vltima Cygni,
Et caput acris Equi premit æquora: iam procul iſta
Marmoris occidui penitus petiere profundum,
Hauſta ſalo caput Andromedæ freta vaſta receptant:
Ac formidatam deuexi cardine mundi
Fluctigeni ſpeciem monſtri ſuperinuehit auſter.
Sed boreæ de parte trucis velut aggere ab alto
Proſpiciens ſuperi ſubiecto verticis axe,
Intentúſq; procul ſpecie, vaga brachia Cepheus
Exerit, & ſæuam pelagi monet adfore peſtem.
Illa tamen verſa in fluuium poſtrema profundo,
Tingitur ab ſpina capite quæ proxima ſummo eſt,
Vndéque ſuccedens Cepheus, & verticem & vlnas
56 Merſatur patulus. Quin & tum Scorpius acer
Naſcitur oceano, quicquid per ſidera aquarum
Ad ſpeciem Eridanus pater expuit, abditur alta
Tethye, & occidui tegitur Padus æquore ponti.
Scorpius ingentem perterritat Oriona,
Proſerpens pelago. vetus, ô Latonia virgo,
Fabula, nec noſtro ſtruimus mendacia verſu
Prima, neque obduri compegi germinis: ætas
Prima dedit populis. cæcus mos mentis acerbæ,
Immodicúſque furor ſceleris penetrauerãt œſtro
Impia corda viri: tabuerunt dira medullis
Protinus in medijs incendia: plurimus ardor
Pectore flagrauit téne improbus ille, procáxque,
Te dea, te dura valuit contingere dextra?
Cùm ſacrata Chij nemora, & frondentia late
Brachia lucorum, cùm ſiluæ colla comáſque
Deuotæ tibimet manus impia demolita eſt.
Audax haud facinus dorſum foret O Enopioni:
Digna ſed immodico merces ſtetit illicet auſu.
Nam dea nubiferi perrumpens viſcera montis,

Dirum

Dirum antris animal ſæuos vomit hoſtis in artus.
Ergo vt falcatis monſtrum petit Oriona
Morſibus,& totas in membra ferocia chelas
Intulit,ille male mali pœnas luit.iſta furori
Præmia debentur,ſunt hæc commercia læſis
Semper numinibus.metus hic,metus acer in aſtro
Permanet,& primo cùm Scorpius editur ortu,
Orion trepido terræ petit extima curſu.
Nec minus Andromedæ quicquid volitabit in æthrā
Et ſi quid Piſtrix reliquum conuexa vehebant,
Hoc oriente ruunt:omnes procul in vada terror
Ingerit,& cunctos pauor vnus in æquora cogit.
Cepheus ipſe caput,diſtentáque brachia vaſto
Induitur ponto:tellurem cingula radunt
Extima,& oceano merſantur pectora rauco
Sola ſenis,reliquum polus aſt à littore verſat.
Semper in occiduo genetrix quoque Caſsiepeia
Sidera præcipitis ſequitur labentia natæ,
Deformémque trahit procul in vada cæca ruinam,
Prona capútque ſolo,ſolio veſtigia ab alto
Suſtollit miſeranda:ſuperquatit ira furórque,
Doridos & panopes poſt fata nouiſsima matrum,
Ac memor has pœnas dolor exigit.omnia fluctus
Hæc ſimul occiduos ſubeunt.tamen altera in vndis
Sufficit,ínque vicem lapſorum multa reportat.
Tempore nanque iſto reliquæ ſe ſerta Coronæ
Expediunt pelago,poſtremíque agminis Hydra
Erigitur caudam,caput.& turgentia membra
Centauro exuperant,manus effert dextera prædam
Siluarum nam prima feræ veſtigia mollis,
Arcum ſera manent,Arcu redeunte per æthram
Protulit,incipiunt reliquum Serpentis & artus
Anguitenentis,item fert primis fluctibus Arcus
Amborum capita,& primis geminas Ophiuchi,
Ac primam rutili ſpiram Serpentis eoo
Scorpius oceano ſurgens agitat.pede Nixi,
Quem procul aduerſum ſemper ſalis altera mittūt,
Tunc artus medij,tum pectora vaſta humerúſque,
Dexteráque vlnarum ſpumoſi gurgitis æſtu
57 Procedunt, Pariter caput & manus altera porro,
Tota ſagittiferi cum vibrant aſtra,feruntur,
Mercurialis item Lyra voluitur,altáque Cepheus
Cardine ſuſtollens veſtigia,gurgite nondum

Pectora liber agit,ſed pectora merſus in vndas,
Plauſtra Lycaoniæ pulſat pede deſuper Vrſæ.
Tempore non alio magni Canis ignea cedunt
Sidera:protentum freta iam procul Oriona
Hauſerunt pelago,toto Lepus occidit aſtro,
Tum quoque & oceano fugientem Sirius vrget.
Sed non Aurigam,cùm gurgitis ille profundi
Ima petit,pedibus Capra mox,Hœdiue ſequuntur:
Iſta polo rutilant,illum vada liuida condunt:
Hæc membris diſcreta alijs, extantiaque alte
Læuum humerum & ſummæ,ſeſe attollentia palmæ
Cernuntur, donec labenti congrada ſoli,
Sidere deuexo freta late cærula turbent.
58 NANq; manũ Aurigę,reliquũ celsúmq; coruſci
Verticis & dorſo quà ſpina attollitur alto,
Deprimit hirſuti ſidus ſurgens Capricorni.
Membra Sagittigero cedunt poſtrema reuecto,
Iam non alatus remoratur ſidera Perſeus
Aeris in ſpacijs,neque clauum vendicat Argo.
Alluuione ſato Perſeus pede denique dextro,
Atque genu libero,merſatur cætera ponto.
Argo quod curuis puppim ſuptrahit oris,
Tingitur,& duro tingit vada cærula dorſo.
Ipſa dehinc manet exortum Cilicis Capricorni:
Totaque cum pelago cœlo deſcendit ab alto,
Aequora cum Procyon,greſſum ſectatus herilem,
Intrat,& oceano permutat celſa profundo.
Hæc habet occidui plaga gurgitis,iſta ſonoro
Supprimit vnda ſalo.rurſum procul erigit æthra
Cygnum,Aquilamq; Iouis.ſurgunt flãmata Sagittæ
Sidera,pérque notum rutila tum numinis Ara,
Delphinum paruas promit Capricornus in auras,
59 ET matutino cùm ſurgit Aquarius orbe,
Os Equus atque pedes nouus exerit:ecce cadentis
Parte poli trahit occiduum nox atra ſub æquor
Centaurum cauda,ſed non caput,aut humerorum
Vaſta ſimul recipit:perſiſtit pectore celſo
Cornipedis ſpecies,& cœlum vertice fulcit.
Ora dehinc Serpens,& prima volumina tantum
60 Conditur:Ingentis late tamen agmina caudę
Ponè trahit ſubit iſta ſolum,ſubit æquora rurſum
Integer oceani,cùm ſe Centaurus in vndas
Iecerit,atque nouo vibrarint ſidere Piſces

His

His in ſumma poli ſurgentibus,ille per auſtrum
Piſcis item planta,quem pulcher Aquarius vrget,
Redditur, haud toto tamen hic ſe corpore promit:
Sed manet alterius venientis tempora ſigni:
Parte latet,partem ſuperain conuexa ſonoris
Fluctibus abſoluit pelagi:ſic brachia mœſtæ
Andromedæ,ſic crura dehinc humeríque nitentes
Paulatim recauo redeunt maris aurea cœlo.
Poſtquam adolent Piſces incendia,denique Piſces
Cum rutilant,mundo dextram hæc attollet in vlnã,
Leuáque virginei rurſum ſe corporis edunt.
61 PHRIXEI et poſtquã pecoris proruperit ortus
Auſtralem hic aries Aram procul admouet vndis
Gurgititis occidui:quà lux redit,excitat idem
Perſea proceri ſuſtollere verticis aſtra,
Et claros fulgere humeros:ac cætera nondum
Sunt exempta ſolo,quin totum hoc inuida veri
Natura ambigua rerum ratione reliquit,
Extimus an reliquos Aries produceret artus:
Perſeos,an Tauro freta pelleret adſurgente
Hoc vna cœlum,ſubit intiger haud ipſe vlla
Viſcera,naſcentis noua Tauri deſerit aſtra,
Quippe huius flammis Aurigæ ſidus inhæret,
Nec tamen hunc totum ſuſtollit Taurus in æthram.
Aurigam ſalſis euoluunt fluctibus omnem
Surgentes Gemini,Tauro,Capra,plantáque læua
Nempe hœdi euadit,cùm primum rurſus ab vndis
Cetoſa inſuperum referuntur viſcera cœlum.
Nam caudæ & criſtæ rigor arduus aëra celſum
Tunc repetunt,diri cùm ſidera gurgite monſtri
Voluit præcipitis teres inclinatio mundi,
Eminus ingentem condit pars prima Bootem.
Quattuor hic etenim ſignis ſurgentibus altum
Vix penetrat pelagus,neque ſumma totus ab æthra
Labitur arcturus.manus olli quippe ſiniſtra
Iuge manet,celſiſque ſuper ſubducitur Vrſis.
63 AT cùm iã pedibus repetit fluctus Ophiuchus,
Vt genua oceanus vaſto procul æquore condat,
Signum erit eoa Geminos procedere parte,
Nec lateri Piſtrix cuiquam vicina videtur,
Sed iam tota ſuper ſuſtollitur,expuit atram
Iam pelagus ſpeciẽ,nec adhuc tamẽ extima ſorbent.
Quid ne naſcentis ſuſpectat nauita ponto

Agmina prima Padi cœlo cum feruere aperto?
Vicinâſque faces rutili manet Orionis,
Curricula vt ſolers vero mox indice diſcat
Certa tenebrarum, poſsitque fideliter aſtro
Explorare notos & tuto carbaſa ponto?
Credo ni deſit magnorum congrua cura,
Prompta via eſt ipſo cognoſcere talia ſemper,
Præceptore Ioue, & cœlo tibi ſigna magiſtri
Omnia ducentur, monet alta Iuppiter æthra
Singula nos, facilis veram dedit arbiter artem,
Ne tempeſtatum primordia cæca laterent.

PROGNOSTICA.

64 NONNE vides, primum cùm Phœbe in cornua ſurgit
Tenuia, & anguſto lumen iacit ore per æthram,
Decedente die, pronóque ab tramite ſolis,
Promat vt ingreſſus ſolers tibi tempora menſis?
Nanque facem quarti ſibimet profitebitur ignis
Corpora cùm primum perfundens lumine noſtra,
In ſubiecta ſoli tenuem porrexerit vmbram.
Aſt orbis medij ſi cedat Cynthia formam,
Octauos ortus, octauáque plauſtra docebit.
Denique cum toto dea iam ſurrexerit ore,
Integer vt magni reſplendeat ambitus orbis,
Effluxiſſe ſibi medij iam tempora menſis,
Monſtrabit cœlo: pleni cùm rurſus egena
Oris eat, tanto procedens lumine formæ,
Inſerit aërijs quantum dea nubibus ignes,
Eſſe ſeneſcentis ſibimet diſpendia menſis
Illa docet, quibus in rutili confinia fratris
Tertia vix mundo ſupereſt via: cùm minus autem
Vmbrarum excludit, ſunt tales quattuor ortus
Marcentis Lunæ, quales ſub menſe renato
Quattuor exurgunt languentis luminis vmbræ:
Atque his octonas includunt ordine luces.
Interiectorum numerum quoque noſſe dierum
Prompta via eſt, proprio ſemper dea proditur ore.
Scandat quanta polum, quoties temone iugales
Strinxerit, & quanto iam tramite liquerit vndas.
65 AT decedentis poſtrema crepuſcula noctis,
Bis ſex ſigna tibi quæ verſat Signifer orbis
Monſtrabunt curſu nam Phœbus ſingula mutat,

Semper & alterno ſuccedit in omnia lapſu,
Conficiens iter ætherium: nunc igneus iſtud
Aſtrum adolet flammis, alij nunc aurea Titan
Lumina miſcetur, vel cum deuexus in vndas
Labitur, & rebus formam abſumpſere tenebræ:
Vel matutino redit in cunabula linquens
Cum pelago, & rebus ſuffudit luce colores.
Sic diuerſa diem comitantur ſidera ſemper.
Non ego nunc longo redeuntia ſidera motu
In priſcas memorem ſedes, habet iſta priorum
Pagina, & incerta rerum ratione feruntur.
Nam quæ Solem hiberna nouem putat ęthere volui,
Vt Lunæ ſpacium redeat, vetus Harpalus ipſam
Ocyus in ſedes momentáque priſca reducit.
Illius ad numeros prolixa decennia rurſum
Adieciſſe Meton Cecropia dicitur arte,
Inſedítque animis, tenuit rem Græcia ſolers,
Protinus & longos inuentum miſit in annos.
Sed primæua Meton exordia ſumpſit ab anno,
Torret rutilo cùm Phœbus ſidere Cancrum,
Cingula cum veheret pelagus procul Orionis,
Et cum cæruleo flagraret Sirius aſtro.
66 HOC vt fons eſt, vnde & duxit tempora Lunæ
Nauita, quo longum facili rate curreret æquor,
Aequora ruris amans, telluri farra parenti
Crederet: ingenti petat hæc indagine ſemper,
Seu qui vela ſalo, ſeu qui dat ſemina terræ.
Nec mora diſcendi. breuis hic labor, & breue tempus
Poſcitur: innumeros habet autem induſtria fructus.
Vtilitas te certa manet, prænoſcere motus
Si libet aerios, & tempeſtatibus ipſis
Edere principium, te primum ſponte procellis
Arcebis rabidis, te rurſum principe fluctus
Vitabunt alij, ſi certis ſingula ſignis
Tempora diſcernas. nam mundi cardine verſo,
Vt ſtata rauciſoni redit indignatio ponti.
Sæpe etenim quanquam tranquillæ noctis amictu
Mitia protenti requieſcant terga profundi,
Doctus ſecuram ſubducit ab æquore claſſem
Nauita, & Arctæa retinet ſtatione phaſelum,
Cum matutinæ præſenſit ſigna procellæ.
Nanque alias cælo cùm tertia lumina Phœbus
Exerit, ille ſali fuit implicabilis horror,

Adfore quem pelago comitem ſibi dixerat aſtrum:
Crebro quinta dehinc lux cõmouet Amphitriten:
Sæpe inopina mali clades ruit.omnia certis
Indicijs tibi Luna dabit,ſeu lucis vtrinque
Cæſa facem,ſeu cùm terretem concreſcit in orbem,
Sol quoque venturas aperit tibi ſæpe procellas,
Sidera producens,& cùm ſale ſidera condit,
Nec minus ex alijs aderit cognoſcere motus
Aequoris,& magnos cœli callere tumultus,
Quos det certa dies,quæ longi tempora menſis,
Aſtrorúmque vice & mundi ratione trahantur.
Aeris immadidum quiddam tellure creatum
Spiramenta vomunt,vis hoc cum fundit in auras
Venarum,occulte patulo prætexitur agro
In ſubiectum oculis,terrámque ſupernatat omnem.
Multáque materies,quam cùm calor ignicomantum
Hauſit ſtellarum,ſuperas ſubducit in auras,
Et concreta diu compingit nubila mundo.
Si minor hæc madidi ſubſtántia ceſpite ab imo
Subrigitur,tenues nebulæ caligine fuſa
Tenduntur cœlo:vis autem ſiccior olli
Cum fuit,in celeris diſſoluit vndique ventos,
Vicinúmque ſibi flabris dominantibus vltro
Aera propellit,ſi maior protinus humor
Conſurrexit humo,pluuias quoq; nubila fundunt,
Et pluuijs late calor eſt pater.hic ſuper imbres
Exprimit,& ducta feruentis vt obice mundi
Reſpuit humorem:ſi molles,magna vtriuſque
Occurſet ſibimet velut obuia, cominus agris
Compulſa aërio fragor intonat,ampláque late
Murmura diſcurrunt pariter crepitantibus auris.
Hic inflictus item,diuerſorùmque per æthram
Sæpe ſuperna furens,illiſos fulguris ignes
Excludit,rutilis totamque volantibus æthram
Præſtringit flammis,& cœlum ſulfure odorat.
Omnibus his genitrix tellus,& ceſpite ab imo
Ducuntur ſuperi motus: ignea mundi
Lumina,flammigero Phœbus temone coruſcans,
Et quæ noctiuagos attollit Luna iugales,
His peperere malis exordia.nanque deorſum
Mouit humum cùm forte calor,laxata repente
Spiramenta ſoli venas procul altáque pandunt
Viſcera telluris,bibit imum terra calorem

Deſuper,

Deſuper,& madidum tepefactus ceſpes anhelat.
Aeris hos motus,rabiémque volubilis vndæ,
Flabra procellarum,mundani tramitis iras,
Præſentire decet.cape ſolers ſingula mente,
Præceptíſque virûm ſitientia pectora pande.
64 CYNTHIA cum primum cœlo noua cornua promit,
Cautus vtrinque deam circunſpice:nanque reuectæ
Nequaquam ſemper ſimilis lux imbuit ortum:
Séd ſpecies diuerſa trahit,varióque notatur
Formarum primi cùm ſurgit luminis igne,
Tertia cum rutilat,cum maior ſideris æthram
Scandit,& aerias quarta face luminat oras,
Ingredientis erit plenè tibi nuncia menſis.
Hæc caſtigato ſi tertia fulſerit ortu,
Pura ſit,vt fœdis ab ſordibus adfore dices,
Clara,ſerena diu:tenui ſurrexerit autem
Si face,& ignito ſuppinxerit ora rubore,
Turbida certantes conuerrent æquora cauri,
Luminia iſta dehinc ſi craſsior,atque retuſis
Cornibus ingreditur,ſi quarti ſideris ortu
Percuſsi vt tenuem prætendat corporis vmbram,
Imbribus aut zephyris hebetabitur,arguet vltro
Flabra noti, aut pluuias.nam craſſus deſuper aër
Cornua cæca premens,notus vuidus aëra cogit.
Tertia ſi rurſum protollat Cynthia currus,
Sic ſubrecta faces & acumina tenta coruſcans,
Vt nec curua quaſi declinet cornua,nec tum
Fuſa ſupinatum diducat lumen in auras,
Occiduo zephyrum prædicet ſurgere mundo,
Aut Libyæ de parte notum.ſin quattuor autem
Cynthia curriculis cœlum ſubit,atque coruſcis
Cornibus immodice proſtantibus vſſerit ignes,
Vix prolixa ſalum ciet,ocyus omnia cauri
Marmora conuoluent,fera verrent flabra profundum.
Iſtius in boream quòd ſe ſuſtollit acumen,
Si curuum ſpecie,velut annuat,adfore cœlo
Sæua procelloſi prædicet flabra aquilonis.
Nanque hoc vrgeri ſeſe adferit,hocque grauari
Indice,rurſus eo veniet notus,hanc vbi partem
Pone ſupinari conſpexeris,inque reclinem
Sponte habitum,pandi nam ſubrigit auſter acumen
Inferiore plaga.ſi Lunam tertius ortus
Proferat, atque deæ conuoluat circulus oras,

Suffuſus rutilo, mox tempeſtate ſonora
Spumoſum late pelagus caneſcere cernes.
Maior & hæc rauci verſabit gurgitis vndas,
Ipſa quoque immodice ſi vultum Luna rubeſcat.
68 CONTEMplator itẽ, ſeu plenũ luminis orbẽ
Cynthia diſtendit, ſeu cùm teres ambitus olli
Ceditur, & mediæ velut indiga lucis, vtrinque
Suſtinet obductæ ſibimet diſpendia formæ.
Cornua prima replens, & cornua feſſa dehiſcens
Induit, & qualem procedens ore colorem
Hinc perpende oculis. ipſo monitore dierum
Signa tene, ac totum diſcerne in tempora menſem.
Non vnum deprenſa diem tibi ſigna loquuntur,
Nec vulgo in cunctis adſunt præcepta diebus:
Sed quæ ſigna nouo dederit nox tertia motu,
Quartáue ſuſtollat medios dum Cynthia vultus,
Durabunt cœlo: medio quæ edixerit ore,
Ignes in plenos: hinc in diſpendia rurſus
Altera prouiſæ ſignantur tempora Lunæ.
Illa dehinc donec germani luminis ignis
Accedat Phœbe, menſis poſtrema notabunt.
Hoc quod protento vehit ingens mundus inani,
Aëra nomen habet: quod ſpirat ceſpite tellus,
Nubila dicuntur: cœlum ſuper aula deorum,
Axe compactum conuoluitur. hîc ſua certis
Sunt loca numinibus: borealis verticis alta
Regia Saturni: qua ſiccior annus anhelat,
Aeſtatis rutilo, calida ſtat Iuppiter æthra,
Immodicus terram qua deſuper ignis aduret,
Gradiuo incolitur, brumalis pulſus habenas
Quà Solis redigit, pulchro Venus obtinet aſtro:
Aſt vbi demerſo latet ater circulus orbe,
Ceſſit Mercurio locus imbrifer, his ſuper amplas
Quinque tenens Zonas, certo via feruida Solis
Limite decurrit, cum Luna nubila propter,
Exhalantis humi quà ſpiramenta madeſcunt
Ima, vehnnt cœli, luxit dum fruſtra frequenter,
Deſuper in nubes rutilantis lampade Lunæ.
Paſcitur humore, & varias dea lumine formas
Exprimit incerto, ſic crebro denique Phœbo
Nubibus ambiri cùm ſubſint nubila, Lunæ
Creditur, hanc quoties includere circulus ergo
Spectatur, proprio ſuccedunt ordine ſigna,

Ille

Ille alias trino cùm voluit tramite Lunam,
Et geminis plerunque meat, ſolet vnicus idem
Cingere. Si ſimplex circunuerſabitur orbis,
Signa procellarum certiſsima. ſigna ſereni
Præferet: abruptus ſubito prænunciat euros.
Marceſcens tenui ſenſim caligine, & æthra
Digeſtus patula, docet vndis adfore pacem.
Si duo ſe Lunæ circunfudere, repente
Maxima vis pontum, vis verret maxima terras,
Maioréſque dehinc ſtagna agitabunt procellæ.
Si trinus rutilum conſtrinxerit ambitus orbem,
Et magis immodica formidine ſæuiet auſter,
Zonarum teter fuerit ſi tractus in æthra,
Denique diſrumpant ſi ſeſe cingula Lunæ,
Vltima tempeſtas ruet imi gurgitis æſtum.
96 SOLIS quinetiam, Solis tibi cura videndi
Sit potior, Solem melius præuiſa ſequuntur,
Aſtrorúmque duci monſtrata tenacius hærent:
Siue ille occiduas vergat decliuis in vndas,
Seu ſe luciferis reparabilis exerat oris.
Iſtius ingentes radij, caliginis atrum,
Et nebuloſarum tractus piceos tenebrarum
Lumine diſpiciunt, cùm per chaos vmbriferum vis
Flammea peruaſit, cùm ſemper noctis amictus
Inſerit aeriæ fulgor facis: ille calore
Pigra mouet, ſimulac rutilis torpentia flammis
Sol ſoſpita animet, Sol dura obſtacula primus
Curru adamanteo referat pater, efflua Phœbus
Igne inhibet, Phœbus radijs denſata relaxat.
At cum flammigeri cedit vis inclita Solis
Lucis egens, craſſæque deus latet obice nubis,
Et cœlo & pelago magnos ait adfore motus.
Non hic cùm primos educet gurgite vultus,
Ceu picturato diuerſos ore colores,
Proferat: haud etenim tali tibi Sole reuecto,
Mitia iam cœli fas expectare ſerena.
Et ſi tranquillo conuexa cucurrerit auſtro,
Indideritque facem ponto deus integer, atra
Nube carens, purúſpue coma, & ſplendidus orbe,
Conuenit eoæ faciem præſumere lucis.
Sed non ora cauo ſimilis medioque recedens
Orbe, quaſi vel ſi radios diſcingitur vltro,
Figat vt auſtralem porrecto ſidere partem,

Aut boreæ rigidi iaculetur luminis igne,
Et vento & pluuijs reparata in luce carebit·
49 DENIQVE per flammas procul atque incendia,Solis
Ipſa dei cedunt blandi ſi lumina,ſolers
Tende oculos,certa hoc ducentur ſigna magiſtro.
Et ne ſanguineus late rubor induat ora,
Qualia protractu vaga nubila ſæpe rubeſcunt:
Aut ne labenti piceus color abdat amictu
Lampada,quære diu,ſi tetro craſsior orbe eſt,
Vueſcet pluuijs tellus,inflatáque celſas
Aggere deuicto ſuperabunt flumina ripas.
Ignea ſi fulgor præcurrit plurimus ora,
Flamina crebra ſalis quatient vada,flumina terras
Conuerrent omnes,& duri flabra aquilonis,
Siluarúmque comas,& celſa cacumina flectent.
Vis ſimul amborum ſi vultum Solis oberret,
Cuncta noti quatient,imbres procul arua rigabunt.
71 ECCE alias primo naſcentis Solis in ortu,
Vel cum præcipites pelago deus inſerit ignes,
Vt coëunt radij nebuloſo:cætera quippe
Pars Hyperioniæ rutilat facis,hícque comarum
Vis confuſa micans mundo ſua lumina præſtat:
Hic globus ater item liuentia nubila cogit,
Nonnunquam craſſo nebularum tectus amictu,
In conuexa redit,tum cœlo rurſus aperto
Cum ruit,oppoſita vultum cali[illegible] co[illegible]it,
Omnibus his ſignis in terra [illegible]r.
72 Plurimus. Interdum ten[illegible]is præuertere nubes
Viſa deum [illegible]c cel[illegible]is ſi præſurrexerit ortum,
Ipſ[illegible]que pon[illegible]quens radiorum luce carere
C[illegible]atur,nimbis ingentibus arua madebunt.
At matutini ſi Phœbum in littoris acta
M[illegible] ſolito produxerit,atque per æthram
M[illegible]centi ſi[illegible] defluxerit extimus orbis,
Alta dehinc ſcandens minuat iubar igniferum Sol,
Pura ſerena aderunt,nanque olli gurgitis aër
Craſsior in modicum ſurgens diffuderat orbem.
Et iam ſi tenero ſuſtollens tramite cœli
Oblitum iuſti iubar attrahit,hic quoque magnis
Cum madefacta die ſub tempeſtatibus horret
Pallidus hora cadens promittet pura ſerena,
Diſploſi etenim per apertam nubibus æthram
Ora laboranti ſimilis languentia pallet,

Et

Et diſiectarum moles late nebularum
Indicat exuti faciem clareſcere mundi.
Quin naſcente die venturos conuenit imbres
Noſcere, cum proni procul ad confinia cœli
Deferri piceo ſpectaris nubila tractu.
Et cum declinant radij ſe partem in vtranque,
Lucis in occaſu, nox vt ferat algida rores,
73 Imber erit. Puras ſi Phœbus condit habenas,
Et Calpetano tranquillum gurgite lumen
Tingat, ac in lapſu nubes ignita ſequatur,
Nóxque diéſque dehinc venturi rurſus eoi
Nimborum expertes & tempeſtatibus atris
Durabunt. Sed cum radijs marcentibus ardor
Languet, & in tenui tenduntur acumine fruſtra
Phœbei crines, nimbos arguet atra procella.
Talis & obducti cernetur forma diei,
Qualem fraternos ſubtexens Luna iugales
Lucem hæbetat: ſubit hæc ſuperi ſacra lumina Solis
Inferior, mediæque inter ſtans lampadis orbe,
Arcet flammigeræ radium facis: aut tibi rurſum
Cum matutinos molitur lucifer ortus,
Ebria ſanguineæ ſubuoluant vellera nubes.
Nanque grauis cœlo fundetur protinus imber.
74 NEC ſi Sole procul rutila inter ſtagna morante
Emineant radij, radios quoque craſsior vmbra
Contegat, ille dies pluuijs ventóque carebit.
Quin erit imber item, ſi Solem circulus ater
Ambiat exortum: maior ſe denique nimbus
Vrgebit cœlo, maior ſola perluet imber:
Circuufuſa adeo ſi cingula neſcia ſolui
Seruarent terræ ſpeciem torpentia molis.
75 SAEPE etiam Phœbo nubes percuſſa rubeſcit,
Et meditata dei formam, procul igne recepto
Concipit effigiem, ſimulato luminis orbe.
Id qua parte poli ſpectaueris, adfore ab ipſa
Parte tene ventos: tamen hæc tamen omnia ſemper
Decedente die melius ventura docebunt.
76 CONVENIT hic etiã paruũ Pręſepe notare:
Id nubi nomen, quæ Cancro obuoluitur alto:
Græcia docta dedit, duo propter denique Aſellos
Suſpice, quorum alius Septem vicina trioni
Aſtra adolet, tepidum procul alter ſpectat in auſtrũ.
In medio quod nube quaſi concreſcit adacta,

Id Præſepe vocant.porro hoc Præſepe repente
Si ſeſe ex oculis procul auferet,ardeat autem
Congruus aerijs late rubor ignis Aſellis,
Nequaquam tenues agitabunt ſtagna procellæ:
At ſi ſideribus ſimilis lux duret,& illi
Tetra ſit effigies,cadet altis nubibus imber
Lenior,& parco mox tellus rore madebit:
Sed boreæ ſi parte trucis velut indiga iuſtæ
Stella facis,lento marceſcere cernitur igne,
Et procul alterius iuba late flagrat Aſelli,
Protinus Aethiopum ſurget conuallibus auſter:
At regione noti ſi lucem ſtella ſeneſcat,
Segnis Riphæis aquilo crepitabit ab oris.
77 QVIN & terrenis cape rebus certa frequenter
Signa procellarum:nam cum traxere tumorem
Aequora prolixum,cum littora curua reſultant
Sponte procul,neque cæruleus colliditur æſtus:
Aut cùm proceris vertex in montibus vltro
Perſtrepit aerium,ventos inſtare docebunt.
78 ET cum parua fulix trepido petit arua volatu,
Stagna ſinens,longáſque iterat clangore querelas,
Indicat inſanis freta mox caneſcere ventis.
Denique cum cœlo tenduntur pura ſerena,
Sæuitura polo ſunt flamina,primus in ipſa
Mox picturati conuertit pectoris artus
Sturnus edax,premat vt tenues vis obuia plumas,
Et ne poſt tergum pateat penetrabilis euro.
79 LATIPEdémq; anatem cernes excedere póto
Sæpius,& ſumma nebulam ſe tendere rupe:
Iámque ſuper latices florum volitare ſenectam,
Stellarúmque comas rumpi procul æthere celſo,
Decidere in terras,rutilarum ſpargere crines
Flammarum,& longos à tergo ducere tractus:
Inde etiam ventos mox adfore præmonet vſus.
80 QVOD ſi diuerſis ſe paſsim partibus ignes
Excutiant,verret pelagus ſine fine modóque
Turba procellarum,ſi duri limite ab euri,
Si regione noti,ſi lenis parte fauoni,
Aut de Biſtonio mundi procul axe coruſcat.
81 SI repetunt veterem ranæ per ſtagna querelam,
Vellera ſi cælo volitent,ſi diſcolor iris
Demittat gemino ſe fornice,circulus albam
Si ſtellam teter velut ambiat,æquora propter

Si crepitent volucres,ſi gurgite ſæpius alto
Pectora merſentur,ſi crebro garrula hirundo
Stagna adeat,rutilæ cum ſint primordia lucis.
Si matutinas vlulæ dant carmine voces,
Improba ſi cornix caput altis inſerit vndis,
Flumine terga rigans,ſi ſæuet gutture rauco,
Plurimus abruptis fundetur nubibus imber.
82 IMBER erit,totis cùm bucula naribus auras
Concipit:& late pluuijs ſola cuncta madebunt,
Cùm proprias ſolers ſedes formica relinques,
Oua cauis effert penetralibus,aſpera quippe
Tempeſtas,gelidúſque dies,& frigidus æther,
Inſerit internis terrarum redditus æſtus,
Pectora cum curuo purgat gallinula roſtro.
83 AGMINE cùm denſo circunuolitare videtur
Graculus,& tenui cùm ſtridunt gutture corui,
Cùm procera ſalum repetit clangore frequenti
84 Ardea.Cum paruę deſigunt ſpicula muſcæ,
Et ſi nocturnis ardentibus vndique teſtis,
Concréſcunt fungi,ſi flammis emicet ignis
Effluus,aut lucis ſubſtantia langueat vltro,
Conuenit inſtantes prænoſcere protinus imbres:
Denique cùm patulam torrens Vulcanus ahenum,
Scintillas flamma circumlabente relinquit.
85 SI notus humentis Libyco trahit æthere nubes,
Si nimium ad montem nebularum craſſus amictus
Tendatur,ſummo nudentur vertice ſaxa:
Et quà pontus item freta per diſtenta quieſcit,
Nubila ſi longo ſe procumbentia tractu
Diffundunt cœlo,& Thetidi terríſque ſupinis
Pax aderit,nuſquam mundo ruet effluus imber.
86 SED cùm tranquillo tenduntur craſſa ſerena
Sub Ioue,venturæ prænoſcere ſigna procellæ
Conuenit:& rurſum cum perfurit aëris horror,
Inſpice quam referant terris pelagóque quietem.
Inter prima tamen paruum Præſepe notatur,
Arduus excelſo quod Cancer cardine voluit.
Hoc cùm concretus tenuari cœperit aër,
Diſcutit impoſitæ late ſibi molis amictum.
Nanque ſereniferi patet hoc in flabra aquilonis,
Cùm minus & primo purgatur flamine venti
Tempore,tum propior modulatur noctua carmen,
Tum veſpertinum cornix longæua reſultat,

Tum corui crepitant,& ouantia gutture rauco
Agmina crebra vocant,tum nota cubilia leti
Succedunt pariter,tum pennis corpora plaudunt.
87 TVNC & Strymonias circunuolitare repente
Suſpicies per aperta grues,vbi mitior annus
Sponte procelloſum diſiecerit aëra cœli.
Tunc quoq; cùm ſtellis hebes eſt lux omnibus vltro,
Nubila nec craſſos circunduxere meatus,
Vt iubar occulerent flagrantibus obuia flammis:
Nec caligo inhibet rutilantis lampados ignes,
Orbe nec expleto ſacra ſidera Luna recondit:
Sed iam ſponte ſua ſtellarum lumina marcent,
Conuenit hibernæ prænoſcere ſigna procellæ.
Nubila ſi cœlo conſiſtere,nubila ferri,
Si qua ſuperfundi ſibimet ſuſpexeris vltro.
Gramina ſi carpit ſemeſa petacius anſer:
88 SI nocturna tibi cornix canit,heſperus æthra
Cùm redit,innumero ſi cantu graculus inſtat,
Si matutino fringuilla reſultat ab ore,
Si fugiunt volucres raptim freta turbida Nerei,
Orchilos infeſtus ſi floricomis hymenæis
Ima petit,terræ ſi denique paruus eritheus
Succedit trepidæ ſcrupoſæ concaua rupis,
Cecropias ſi paſtus apis vicinus ad ipſa
Caſtra inhibet,florumq́ue ſimul libamina mœſtæ
Proxima decerpunt:ſi Threiciæ per aperta
Sponte grues trepidant,nec ſeſe audacius æthræ
Committunt,pennis vt longos ſæpe volatus
Formauere ſuper,ſi ſoluit aranea caſſes
Tenuia ſi toto vehit auſter licia cœlo,
Mox tempeſtates,& nubila tetra cientur.
89 QVID? maiora canam,cinis,cinis ipſe repente
Cum coit,albenti nix terras veſtit amictu,
Nix operit terras,rutilis vbi lumina prunis
Summa rubent,errántque breui caligine craſſa
Interius nebulæ,& denſo iam fomes in igni
Marceſcit penitus,pluuios mox arguet auſtros.
90 INDVIT immodicis cùm ſemet floribus ilex,
(Indiga nam ſucci ligno natura rigenti eſt)
Et cum floro nouo,cùm brachia glande grauantur
Vuentis cœli ſub nutrimenta latenter
Sponte operata docet.quin & lentiſcus amara,
91 Indicium eſt pluuijs. Ter fœtum concipit arbos,

Térque

Térque nouos genetrix fructus alit:ipſáque trino
Flore renideſcens tria tempora prodit arandi.
Ter prorumpentis ſcillæ teres erigitur flos,
Sulcandíque ſolum ter monſtrat tempus adeſſe.
92 SIC & crabronum rauca agmina,ſi volitare
Fine ſub autumni conſpexeris æthere longo,
Iam veſpertinus primo cùm commouet ortus
Vergilias pelago,dices inſtare procellas.
Síque ſues lentæ,ſi lanæ ſedula nutrix,
Si capra dumoſis errans in ſaltibus,vltro
In Venerem pergat:quippe ollis vuidus aër
Excitat internum per viſcera mota furorem,
Et tempeſtates & nubila protinus atra
93 Adfore præcipies. Quin & gaudebit arator,
Quíque ſolum iuſtis verſabit menſibus anni,
Plebe gruum prima:gaudebit tardus arator
Agmine pigrarum,ſic quadam lege deorum
94 His comes eſt imber. Pecudes ſi denique terrã
Lanigeræ fodiant,caput aut tendatur in arcton,
Cùm madidus per marmora turbida condit
Pleiadas occaſus,cum brumæ in frigora cedit
Frugifer autumnus,ruet æthra concitus imber.
At ne perruptis terrarum dorſa lacunis
Infodiant pecudes,ſi vaſto viſcera hiatu
Diſcutiant terræ,veniet vis æthere toto
Dira procellarum,nix omnes veſtiet agros,
Nix herbas lædet teneras,nix vret ariſtas,
At ſi contigerit plures ardere cometas,
Inualidas ſegetes torrebit ſiccior aër.
Nanque prorumpunt naturæ legibus vltro
Spiramenta ſoli,ſi iuſtus defuit humor,
Arida per cœlum ſurgentia deſuper æthræ
Igneſcunt flammis,mundique impulſa calore
Excutiunt ſtellas,& crebro crine rubeſcunt.
94 CONTEMplator item,ſi longo plurima põto
Agmina feſtinant volucrum,ſolidémque frequentes
Succedunt terram,ſterilis deſæuiet æſtus.
Ac ſitient agri,nam qua circunflua tellus
Adluitur pelago,coquit altam ſiccior aër
Ceſpitis arentis ventis,citiúſque calorem
Sentit humus ſic cinctis ſalo,fuga protinus ergo
Eſt auium in terras,pauet hos vt viderit æſtus
Agricola,& ſicco iam deſlet mergite culmos.

Sed ſi tum modico producant agmina ab vndis.
Nec trepido paſsim verſant conuexa volatu,
Lætitia eſt duris paſtoribus,adfore parcos
Præſumunt imbres:ſic in contraria ſemper
Vota homines agimur,noſtríque cupidine fructus
Poſcimus alterius diſpendia:denique & ipſa
Solers natura,& rerum genitabilis ordo,
Certa ſuis ſtudijs adfixit ſigna futuri.
96 NANque & ouis cupido ſi gramina tondeat ore
Inſaturata cibi,decerpens latius agros,
Paſtor id indicium pluuialis frigoris edet.
Et ſi perſultans aries laſciuius herbas
Adpetit,aut ſeſe ſuſtollant ſaltibus hœdi,
Vel ſi iuge gregi cupiant hærere,nec vſquam
Matribus abſcedant,& ſi ſine fine modóque
Pabula delibent,cùm tutas veſper adire
Compellat caulas,monſtrabunt adfore nimbos
97 BVBVS arator item trahit atræ ſigna procellæ,
Lambere ſi lingua prima hos veſtigia forte
Viderit,aut dextrum proſterne corpus in armum.
Vel ſi prolixis auras mugitibus implent,
Paſcua linquentes vix veſpere.dat capra moti
Rurſum ſigna poli,cùm ſpinis ilicis atræ
Multa inhiat.docet hæc eadem ſus horrida,cœno
Gurgitis illuuie ſi ſæpius inuoluatur.
98 MARTIVS ipſe lupus villarũ proxima oberrãs
Affectánſque locos hominum,lectúmque larémque
Sponte petens,craſſo conſurgere nubila cœlo
99 Præmonet.Id parui cum ſtringunt deniq;mures,
Cùm geſtire ſolo,cùm ludere forte videntur:
Protendit tibimet canis id præſentia,multam
Tellurem fodiens:tamen hæc tamen omnia rerum
Adfore vel primo nimbos mox ſole docebunt,
Vel cum curriculis lux ibit cepta ſecundis,
Tertius aut verſo cum venerit ortus Olympo.
100 NON ſpernenda tibi ſint talia,ſed memor vni
Adde aliud ſemper:ſi tertia denique ſigna
Proueniant,firmo venturum pectore fare:
Et tranſactorum ſolers componere menſum
Signa laborabis,ſi ſic fluxere reperta,
Nequaquam trepidare pudor perſuadeat vllos
Aſtrorum lapſus,aſtrorum protinus ortus
Diſcute,ſi caſus ſimiles & ſtella per æthram

Prodi-

Prodidit:exacti iam ſumma crepuſcula menſis,
Et ſurgentis item primordia conſcius artis
Fare ſacræ.menſum confinia ſumma duorum
Cæca latent:luces hæc ſemper ſemet in octo
Inſcia lunaris tendunt facis: ipſe fideli
Perquires ſtudio:& ſi quid tibi forte repertum,
Pluribus indicijs ſolers fulcire memento.

IN FESTI AVIENI ARATVM.

HAC Auieni paraphraſi cudenda, vnico Aldino vſi ſumus exemplari, quamplurimis in locis ita deprauato, vt minimè mirum videri tibi debeat, ſtudioſe lector, ſi etiamnum hæſitandi locus multifariam ſuperſit. Ne verò aut nos aliquid temere mutaſſe ſuſpiceris, aut tibi liberum iudicandi arbitriū adēptum merito conqueraris, huc adſcribemus, è qualibus noſtra concinnauimus, non quidem omnia, ſed quæ admonitione aliqua digna viſa ſunt.

1 FESTO AVIENO. *Aldus, Auieno. Auienus citatur D. Hieronymo, Seruio, & veteribus alijs compluribus.*

3 NOX ET AGIT. *Scriptum erat, Nox agit, & verſo cen fixa, &c. & mox, Nam numer is & honore caret, micat, &c.*

AETHERIS. *Duobus verbis legebatur, In ſtabili. arbitror ſignificari hic orbem mobilem, non ſtabilem.*

HAC TERES. *Aldus, Ac teres.*

VT MVNDVS *ſubijs Arctos. Claudicat verſus quinto pede. vide itaq; num legendum ſit, Subijcit Arctos.*

ADSVETAS. *Hi duo verſus, corrupti meo iudicio leguntur in Aldino libro, hunc in modum.*

Adſuetas duris quondam venantibus æthra
Intulit & raptor geneſricis flore ſacrauit.

CVM PVER *Agreſtes. Aldus, Agreſtis. quod puto, Agreſteis ſcribendum fuiſſe, vt multis alijs in locis, & vt etiam, pag. 69. verſu viceſimo quarto Apes.*

5 PRAECLARI *Nominis. Ald. Proclari nominis arcto.*

7 ERIGITVR. *Exigitur, antea legebatur.*

9 TRICCAEI. *Ald. Triccæi Aeſculapium ſignificat, de Tricca vrbe Theſſalia ita nominatum.*

NITESCIT *in orbe. Ald. Niteſcet. verbum Diuidit quod ſequitur, vtrum legendum, monſtrat.*

10 VISCERA PARTEIS. *Antea erat, Partis.*

NEQVE *Tanta volumina. Tanta hic poſitum eſt operarum incuria pro Tenta.*

IN *picturata. Aldus vno verbo, Impicturata.*

14 LACHRIMIS *Aiebat obortis. Prior erat lectio, ab ortis.*

ALITE *Procurſu. Aldi codex habet.*

Alite pro curſu ſeſe inconnexa ferebat.

15 NEC *Contemplandi. Aldus, Ne contempl.*

20 PLVRIMVS. *Pro Atque, legendum Adque.*

AT *Deducta. In Aldino codice verſus hic, vna hac ſyllaba, Huic, mancus eſt*

24 IGNEA. *Pro Singula, Cingula legendum eſt.*

28 SEGNIOR. *Aldus impreſſit, Ab lapſu. & mox pro Parcior, Partior.*

29 SIMILE EST. *Aldinus codex, Similem.*

30 PROLES. *Aldus habet, Proles tibi tertia piſcis Surget Bombycij, numero vnitatis.*

33 LOCVS *has habet arctior omnes. Aldina lectio, Omnis.*

34 VERGILIAS *Cerne tenet vſus. Aldus cudit, Vergilias cernit. tenet.*

35 PECVDES QVI. *Aldus, Pecudéſque.*

GRANDIBVS *Haudequidem. Pro negatione, coniunctionem disiungentem, Aldus cudit, Aut pro Haud.*

38 IMVS *Vt auſtrali. Ald. Auſtrali: & mox pro, Huc cùm Threicio, idem, Hic iam Threicio.*

ANGVSTO *Decurrit. Ald. Decurrat. & mox, Clamauit.*

39 TVM *quoque ſi piceam ſpectaris, in Aldino eſt, Specteris*

INSCIA *Nerui. Ald. in dandi caſu numeri pluralis, Neruis. & mox pro Cōterminus, Cōterminat.*

47 TORRET *Et immodicis. Aldus legit, Et in modici.& verſu abhinc tertio, Aluem Oceanea eſt.item paulo poſt, Gemina florum.*

STELLARVM. *Aldus, Stellarum ſulcent rutilant, qua plurima longi Bellua, &c.*

49 SOLENNI. *Aldus, Soleune.& tertio pòſt verſu, Tergúmque.*

62 QVINQVE *Itidem ſtelle, ſimilis quibus. Aldus ita cudit,*
Quinque itidem ſtella ſimiles, quibus haud ſit imago.
Ne quas formarum doctus notet adfixarum.

77 AC *Flammas. Aldus, Flammans.*

ERIGONE. *Ald. Erigones.*

79 AST *Ha dimenſa. Aldus cudit, Aſt Hedi menſa, & verſu ſequ. Includant.*

80 DISTABIT *Multus. Ald: Inultus.*

81 SIDERIS *Expertes. Ald. Expertis & clara luce carentis.*

82 CAECVS MOS, *Aldus Cœtus.& verſu qui ſequitur, Penetrauerit.*

83 NEC *Minus Andromede, Aldus, Andromeda eſt.& mox, Omnis procul in vada terret.*

RELIQVVM *Polus aſt à littore. Aldus cudit, Polus aſta littore.*

ARCVM *Sera. Aldus, At cum ſera manent.*

FERT *Primis fluctibus. Aldinus codex hic & verſu ſequenti habet Primos.*

84 CILICIS *Capricorni. Cilici, Ald.*

ET *Matutino cùm ſurgit. Conſurgit, Aldus legit.*

SIDERE PISCES. *Piſcem, cudit Ald.*

CESISQVE. *Aldus, Celſique.*

86 PRONO *Qua. Pronoque, Aldina editio.*

87 HOC *Vt fons eſt, vude. Aldus, Hoc vt fontem.*

88 COMPVLSA. *Lege, Compulſu.*

HIS *Peperere malus exordia. Corruptè Aldus cudit, Perpere.& mox, Viſcera telluri.*

89 CAVTVS *Vtrinque. Ald. Vtrunque.& verſu abhinc 8. adfore dicet.*

SIDERIS *Ortu. Ald. Ortum.*

90 IGNES. *Aldus, Ignis in plenos.*

EXPRIMIT *Incerto. Legendum, Inſerto.*

91 PRAEFERET. *Abruptus. Ald. abruptos.& verſu ſequenti. Tenuis ſenſim.*

DESCRIBEBAT ET TYPIS MANDABAT THEODORVS GRAMINAEVS TYPOGRAPHVS, ARTIVM MATHEMATICARVM PROFESSOR, COLONIAE AGRIPPINAE, M. D. LXIX. CALEND. IANVARII.

ARA-

ARATI PHAENOMENA PER GERMANICVM CAESAREM IN LATINVM CONuerſa, & in eadem Commentaria.

CAELVM Circulis quinque diſtinguitur, quorum duo extremi, maximè frigidi: Auſtralis humillimus, & Aquilonius excelſiſſimus. His vtrinq; proximi duo, Paralleli vocantur, vt ita dixerim, æquediſtantes: ideo Tropicus vnus Solſtitialis, alter Hibernus, per quem ſol tranſiens ac tenens octauam partem Capricorni, ſolſtitium hibernum facit: alter æſtiuus, per quē ſol tranſiens ac tenens octauam partem Cancri, ſolſtitium æſtiuum facit. Medius eſt Aequinoctialis, qui octauam partem arietis tenens, æquinoctium vernum facit: octaua Libra, autumnale conſtituit. Vt Circuli in cœlo, ita Zonæ in terra vocantur. Inhabitabiles frigidi circuli ſunt, ob rigorē, quòd ab his longiſſime ſol abeſt. ſub torrido quidam habitare putant Aethiopiæ maximam partem: item plurimas inſulas Maris rubri, alióſque vertices eminentiáſque terrarum noſtris ampliores, ſub Tropicis habitare nulli dubium eſt.

Noſter Solſtitialis Aeſtiuus eſt excelſus atque arduus. Diuiſi autem ſunt à nobis circulo Aequinoctiali, qui antichthones nominantur, & videntur humiles atque depreſſi, qui antipodes infra ſunt: quod vt eſſe videatur, efficiunt flexus obliquitatéſque terrarum, quas antichthones & antiſtocha & antiſcepta inhabitare dicuntur. Incipit autem Signifer, non ab extremo circulo, nec ad extremum extenditur: ſed ab infimo Tropico auſtrali, brumaliſque eodem, per Aequinoctialem ad ſummum ſolſtitialem, eundemdémque æſtiualem per medium: in his longitudo latitudiniſq; porrectus. Obliqua circuli Signiferi partes, ccclxv. ſigna xij. partium ſingula tricenarum, quorum quædam minora, quædam ampliora, & populo Canophora dicuntur: ſed compenſatio quinque partibus creditur applicari, vt ſint omnes Signiferi partes, ccclxv. Horum incipientia ab ariete, alia ſunt maſculorum naturalibus, alia fœminarum. Item quartum quoq; eorum, aut Tropicum, aut ſolidum, aut deforme. Incipiet dinumeratio ab Ariete. Signa tropicorum duo ſunt æquinoctialia, aries & Libra: duo ſolſtitialia, Capricornus & Cancer. Tropicis maxima ſolida ante poſita, hi deformia.

HIC eſt ſtellarum ordo, vtrorumque circulorum: Septentriones duplices ad auſtrum vertuntur, figura auerſis caudis inuicem ſibi aduerſantes: inter quas obliquus dilabitur Draco. Sub vnius anguis pede eſt ſerpentarius, cuius ſerpentarij pedes attingunt frontem ſcorpionis. a latere autem retro ſtat Cuſtos ſub pedibus quidem eius Virgo, habens igneam in manibus ſpicam retrorſus verò, veſtigijs eius adiacens Leo, medio æſtiuo ſolſtitio Cancer & Gemini. Genua autem agitatoris caput Gemini attingunt, pedes autem eius Tauri cornibus iunguntur, cuius Hœduli deſuper obtinent locum ſeptentrionis. Habet autem ſeptentrio à dextris iuxta Coronam deſuper, ſerpentem in manibus ſerpentarij, & eum qui in Geniculo ſtat, & ſiniſtro pede ſeptentrionalis Draconis verticem, calcans vnum brachium Libræ, alterū dans Coronæ. nam ad minoris ſeptentrionis, vltimus pes Cephei continetur, Cycnum manu dextra apprehendens: ſuper cuius alis Equus extendit pedem, & ſuper equum aquarius extollitur, iuxta quem Capricornus eſt. ſub aquarij pedibus Piſcis magnus auſtrinus, conſtitutus ante Cepheum Caſſiepeia, & à dorſo agitatoris Perſeus pedem extendit: ſuper Perſei caput Caſſiepeia pedibus properare videtur. Inter Cycnū igitur & eum qui in Geniculo ſtat, Lyra conſtituitur. In quorum medio deſuper ab oriente Delphinus cognoſcitur: ſub cuius cauda eſt Aquila, in proximo habens Serpentarium. Sed tam de aquilonio circulo dictum eſt. nunc ad auſtralem ordinem properemus.

SV Baculeo Scorpionis, Sacrarium conſtitutum eſt: ſub corpore eius anteriora Centauri videntur, in quo eſt beſtia. Conſpicitur & Sagittarij pes ſummus ex alia parte. Sub auſtrali circulo prope Centauri membra, Hydra cauda, & Coruus: ad genua Virginis. vrna eſt poſita: à ſiniſtris Orionis, qui & Incola, Fluuius, qui & Padus, necnon & Eridanus: ſub pedibus Orionis, qui & Incola dicitur. Lepus ſplendida effigie conſpicitur. retrorſum verò à pedibus eius. Canis ſplendida refulget: poſt cuius caudam Nauis conſtituta eſt: ad Tauri pedem protendit manum Orion: pedibus Gemini appropinquat Anticanis: ſuper caput Arietis non longe ab Andromeda pedibus, Triangulus poſitus eſt. ſub Ariete & Piſcibus Cetus. connexio verò Piſcium communem habet ſtellam.

ARATI PHAENOMENA

AB Ioue principium magno deduxit Aratus
Carminis:at nobis genitor tu maximus auctor:
Te veneror,tibi ſacra fero,doctíque laboris
2 Primitias.Probat ipſe deûm rectórque ſatór que,
Quantũ etenim poſsint anni certiſsima ſigna,
Qua Sol ardentẽ Cancrum rapidiſsimus ambit,
Diuersáſque ſecat metas gelidi Capricorni:
Quæúe Aries & Libra æquant diuortia lucis,
Si non parta quies te præſide,puppibus æquor,
Cultoríque daret terras,procul arua ſilerent.
Nunc vocat audaces in cœlum tollere vultus,
Sideráque & varios cœli cognoſcere motus,
Nauita quid caueat,quid vitet doctus arator,
Quando ratem ventis,aut credat ſemina terris.
Hæc ego dum lætis cogor prædicere muſis,
Pax tua túque adſis nato,numénque ſecundes.

1 QVAERITVR cur à Ioue incepit,& non à muſis,vt Homerus? Conueniens magis hoc exiſtimauit principium Phenomeneis,vt Iouem inuocaret,quòd ipſorum carminum origo eſt Iupiter.non ſolus autem ita cœpiſſe videtur Aratus,ſed & Crates comicus,A Veſta incipiens & profari carmina, Sophron in mimo,qui nuncius inſcribitur,à Veſta incipiens,Omnes inuocant Iouem omnium principem. Sed quaeritur cuius Iouis meminerit,vtrúmne fabuloſi,an naturalis? Et philoſophi quidem plurimi, naturalis aiũt eum Iouis meminiſſe.Sed Crates ait Iouem dictum cœlum inuocatum verò meritò,quia in aere & æthere ſunt ſidera,& Homerum dixiſſe Iouem in aliqua parte,cœlum,& ipſe Aratus,quod dicit Herodotus Iouem dictum aëra,& Crates quidem eiuſdem eſt opinionis,teſtémque eſſe Philonem comicũ dicit, hoc autem conſtat & ipſum dicere.Nam quia nihil aliud eſt Vox,quàm percuſſus aer,videtur conuenienter dixiſſe,quare praſteut auctoritatem,plenas Ioue vias referens,& omneis hominum cõuentus.Nihil eorum quæ in terra ſunt,ſine aere eſt,ratione etiam Cuius omnes vſum deſideramus.nam cunctis mortales oſtendunt vſum ſuſpirio,& cum viuimus,aere indigemus.Ad quod ait,Dextra monſtrat,ad auguria pertinet auium,propter quod & Stoici Iouem eſſe affirmant,qui per materiã manat ſpiritus,& ſimilis eſt noſtra anima.Zenodotus autem Aetolus & Diodorus aiunt,nec ad fabuloſi Iouis ſufficere eiuſmodi opinionẽ,eſſe enim talem cauſam Iouis,& conuenire omnes vias eo confertas,quas tanquam loco eius deſcribit.Dicendo autem,Etiam genus,oſtendit animæ immortalitatem,bene,propterea quòd ait,nouerat enim virtuti aliquid annulum futurum.Dei igitur aduerſus delicta lenem eſſe,eſt,quoniam omnium parens affirmatur,& non ſolùm hominum,ſed etiam deorum.

3 CAETERA quæ toto fulgent vaga ſidera mundo,
Indefeſſa trahit proprio cum pondere cœlum,
Axis at immotus ſemper veſtigia ſeruat,
Libratáſque tenet terras,& cardine firmo

4 Orbem

4 Orbem agit extremum. Geminus determinat axẽ,
Quem Graij dixere polum: pars merſa ſub vndas
Oceani, pars celſa ſub horrifero aquilone.
5 Axem Cretææ dextra læuáque tuentur,
Siue Arcti, ſeu Romani cognominis Vrſæ,
Plauſtrúmve: & facies ſtellarum eſt proxima vero,
Tres temone rotíſque micant, ſublime quaternæ:
Si melius dixiſſe feras, obuerſa refulgent
Ora feris, caput alterius ſuper horrida terga
Alterius lucet: pronas rapit orbis, in ipſos
Decliueis humeros. veteris ſi gratia formæ,
Creſsia vos tellus aluit, moderator olympi
Donauit cœlo, meritum cuſtodia fecit,
Quòd fidæ comites prima incunabula magni
Viderunt Iouis, attonitæ cùm furta parentis
Aerea pulſantes mendaci cymbala dextra,
Vagitus pueri patrias ne tangeret aures,
Dictæi exercent dominæ famuli Corybantes.
Hinc Iouis altrices, Helice Cynoſuráque fulgent.
Dat Graijs Helice curſus maioribus aſtris,
Phœnicas Cynoſura regit. ſed candida tota,
Et liquido ſplendore Helice nitet, haud prius vlla,
Cùm ſol Oceano fulgentia condidit ora,
Stella micat cœlo, ſeptem quàm Creſsia flammis
Certior eſt Cynoſura tamen ſulcantibus æquor,
Quippe breuis totam fido ſe cardine vertit,
Sidoneámque ratem nunquam ſpectata fefellit.
4 Has inter medias, abrupti fluminis inſtar,
Immanis ſerpens ſinuoſa volumina torquet
Hinc atque hinc, ſuperátque illas mirabile monſtrũ.
Cauda Helicen ſuperat, tendit ſimul ad Cynoſuram
Squammigero lapſu qua deſinit vltima cauda,
Hac caput eſt Helices, flexu comprenditur alto
Serpentis Cynoſuræ ille explicat amplius orbes,
Sublatúſque retro maiorem reſpicit Arcton.
Ardent ingentes oculi, caua tempora claris
Ornantur flammis, mento ſedet vnicus ignis,
Tempus dexterius quæ ſignat ſtella Draconis,
Quæque ſedet mento, lucet nouiſsima cauda,
Extremúmque Helices ſidus micat, ac radiatur
Serpentis decliue caput, quæ proxima ſigna
Occaſus ortúſque vna tanguntur ab ore,
Oceani tumidis ignotæ fluctibus Arcti,

 Semper

Semper in occiduis ſeruantes ignibus axem.

4 *VERTICES extremos circa quos Sphæra cœli voluitur, Polos Græci nuncupauerunt, è quibus vnus eſt auſtralis, qui terra obiectus à nobis nunquam videtur: alter autem ſeptentrionalis, qui boreus vocatur, & nunquam occidit.*

5 *DVAE ſunt Arcti, quarum maiorem vocant, Helicen: minorem, Canis caudam. Alterutra quidem harum capita deorſum, alterutra ſurſum aſpiciunt. Altera namque Helice eſt, quæ apparet prima noctu: altera puſilla quidem, ſed à nauigantibus obſeruatur maria enim conturbat. Helicen autem dicit Heſiodus Calliſto Lycaonis regis filiam fuiſſe, & in Arcadia ſolitam cum Diana venari, & in montibus vagari, & à Ioue compreſſam, rem celaſſe Dianæ. Quàm grauidam, nudam ſe lauantem cùm aſpexiſſet Diana in lauacro, partum eius accelerans, beſtiam eam eſſe iuſſit: & dum eſſet vrſa, Arctum enixa eſt, quem Arcadem vocant. Amphis autem comicus poeta, refert Iouem in Dianæ effigiem transfiguratum in venatione Calliſto oppreſſiſſe tempore partus plena cum vexaretur, Dianæ culpam indicaſſe, & iratam Dianam in vrſam transfiguraſſe. Quæ dum in montibus vagaretur, à quibuſdam paſtoribus apprehenſa, cum puero perducta eſt ad Lycaonem: poſt tempus in Lycæi Iouis templum confugientem, cum eã Arcas filius ſequeretur, quo eam nefas erat intrare, ab Arcadibus vtrique interfecti ſunt. Iupiter autẽ vtroſque cœli aſtris intulit, Vrſamque eam nominauit. Ouidius à Iunone in beſtiam conuerſam ſcribit. Habet autem ſtellas, in capite ſeptem, in ſingulis humeris ſingulas obſcuras, in armo duas, in pectore vnam, in pede priore claras duas, in ſumma cauda claram vnam, in ventre claram vnam, in ſpina vnam, in crure poſteriore duas, in extremo pede duas ſuper caudam tres: ſiunt omnes, XXIIII. Porro Arctus minor à pluribus Phœnice, à Græcis Arctophylax, à nonnullis Canis cauda vocatur. Quam Sidones aſpicientes continuo nauigant. Dicitur à Ioue inter aſtra collocatus, vt duplex honor Helices monſtraretur. Agathoſthenes quidem in Aſiaticis carminibus, Cynoſuram dicit Iouis fuiſſe nutricem, vnam ex Idæis nymphis, à qua in Cretæ oppido Hyſtoe Nicoſtratus conſtituit portus, & circa eum locum Cynoſuram fuiſſe, cum Telchinijs qui dicuntur Curetes Idæi. Aratus Cynoſuram & Helicen Cretenſes Iouis nutrices fuiſſe dicit, ob quod ſunt cœleſti donatæ honore.*

Habet autem ſtellas, in humero ſplendidam vnam, in pectore claram vnam, in ventre claram vnam ſuper caudam claras tres: ſiunt omnes ſeptem, ſupra alias decem, quæ præcedunt & dicuntur ludentes: et maxime altera quæ vocatur Polus, in quo à quibuſdam putatur totus orbis circumuerti.

6 *INTER ambas ergo Arctos, maximus flexuoſo corpore adiacens Draco, qui vtranq; Arcton flexuoſo corpore ſemicingit, Helices ſuperuoluit caput, Phœnices circumcingit caudam. Hunc Pherecydes dicit intèr aſtra collocatum beneficio Iunonis, eo quòd cum nuberet Ioui Iuno, dijs offerentibus munera, Terra quoque obtulerit aurea mala cum ramis, quæ Iuno in hortum ſuum, qui erat apud Atlantem, inſerri iuſſit, & Heſperides Atlantis filias cuſtodes poſuit, quæ cum à filiabus Atlantis ſubtraherentur & ſæpe vexarentur, Iuno cuſtodem horti Draconem peruigilem implicuit arbori, quem Hercules interfecit, & illa aſtris intulit. Hunc alij Iouem vaſtris intuliſſe dicunt, ob memoriam virtutis Herculis, Mineruæ obiectũ, quõ illa contortum cœlo immiſit, & inter Septentriones locauit. Habet autem ſtellas, in capite ſplendidas tres, in corpore verò vſque ad caudam. XII. ab inuicem diſtantes. Sunt autem omnes XV.*

7 HAVD procul effigies inde eſt defecta labore,
Non illi nomen, non magni cauſa laboris:
Dextro nanque genu nixus, diuerſáque tendens
Brachia, ſuppliciter panſis ad numina palmis,
Serpentis capiti figit veſtigia ſæua.

DRACONEM immenſæ magnitudinis, hortorum cuſtodem inſomnem, dum à Iunone ad cuſtodienda aurea mala eſſet conſtitutus, Hercules, cum ad mala aurea profectus fuiſſet, vt refert Panyaſis Heraclea, fertur peremiſſe & idcirco inter aſtra à Ioue hunc laborem memoria dignum honoraſſe, & vtroſque ſideribus intuliſſe, ita vt in certamine fuerint eorum habitus, ſerpentis capite iam deſecto. qui ideo in genuſtans, manibus ſurſum extenſis, dextro pede contra draconem porrecto pingitur, vt certaminis labor ſignificetur. Ideo pellem leonis in ſiniſtra manu habere fingitur, vt inſigne virtutis monſtretur, quia leonem inermis interfeciſſe narratur. Habet autem ſtellas, in capite vnam, in ſingulis humeris ſingulas ſplendidas, in ſiniſtro cubito vnam, in eadem manu vnam, in eodem brachio vnam, in ſiniſtro femore vnam, in dextra parte femoris duas, in coxa duas, in genu dextro vnam, in eadẽ tibia vnam, in crure duas, in eodem pede vnam, in dextra manu vnam, in claua quam eadẽ tenet manu, vnam, in leonino pelle quatuor. Sunt omnes viginti quatuor.

CORONA

CORONA.

8 CLARA Ariadnææ propius ſtant ſigna Coronæ.
Hunc illi Bacchus thalami memor addit honorem.

8 HAEC corona dicitur eſſe Ariadnes, quam Liber aſtris intuliſſe dicitur, dum eius nuptias dij in inſula Creta celebrarent, cogitans præclaram facere, pro qua primum noua nupta coronata eſt. Sed qui Cretica conſcripſit, refert, quia cum Liber ad Minoem regem veniſſet, vt Ariadnen filiam eius duceret vxorẽ coronam dono Ariadnæ dediſſe Vulcani opere factam ex auro & gemmis precioſis, & talis fulgoris fuit, vt Theſea ex Labyrintho liberaret, quæ poſt aſtris affixa eſt, cùm in Naxon vtrique veniſſent. Signum amoris eius crines oſtendunt. & eſt ſtellis fulgentibus ſub cauda Leonis. Habet autem ſtellas nouem in circuitu poſitas, quarum tres ſunt ſplendidæ.

OPHIVCHVS.

9 TERGA nitens ſtellis, à quo ſe vertice tollit,
Succiduis genibus lapſum & miſerabile monſtrum,
Hic Ophiuchus erit, longe caput ante nitendo,
Et vaſtos humeros, tum cætera membra ſequuntur.
Illis languet honor humeris, manus integer ardor.
Luna etiam menſem cùm pleno diuidit orbe,
Lux tenuis manibus per quas elabitur Anguis
Preſſus vtraque manu, medium cingens Ophiuchum.
Scorpius ima pedum tangit, ſed planta ſiniſtra
In tergo reſidet, veſtigia dextera pendent.
Eſt impar manibus pondus, nam dextera paruam
Partem anguis retinet per læuam attollitur omnis:
Quantúmque à læua diſtantia Serta notantur,
Erigitur tantum Serpens, atque vltima mento
Stella ſub ætherea lucet crinita corona,
Ad quam ſi dorſo peruadit lubricus Anguis,
Inſignes cœlum perfundunt lumine Chelæ.

9 HIC eſt Serpentarius qui ſuper Scorpionem ſtat, tenens vtraque manu ſerpentem, qui ab aſtrologis dicitur fuiſſe. Aeſculapius filius Apollinis, qui cùm medicina arte vteretur, mortuos fertur ſuſcitaſſe. Quamobrem iratus in eum Iupiter, domum eius cum ipſo fulminis ictu percuſſit. Rogatu autem Apollinis patris, Iupiter ei arte ſua rurſus poſt obitum defuncto animam reſtituiſſe ad vitam, & inter aſtra conſtituiſſe putatur. Habet autem ſtellas, in capite claram vnam, in ſingulis humeris claras ſingulas, in ſiniſtra manu tres, in dextra quatuor. & duas ex eis claras: in ſingulis lumbis ſingulas, in ſingulis genibus ſingulas, in dextra tibia claram vnam, in ſingulis pedibus ſingulas claras. ſunt omnes XVII.

SERPENS quem tenet in manibus habet, ſtellas in orificio duas, in flexura capitis ſpiſſas quatuor iuxta manus Ophiuchi duas claras, in prima flexura octo, in ſecunda, quam tenet in dextra manu, alias octo, in tertia vſque ad caudam ſex. ſiunt omnes ſtellæ ſerpentis triginta.

SCORPIVS.

SCORPIVS ſaue inter aſtra à Ioue illatus eſt, pro eo quòd ſeruus ex terra ortum, ſummiſſúmque qui Oriona interficeret, ob eius loquacitatem, quòd ex venatione nullam ſe feram relinquere diceret: iſque Oriona percuſſit & occidit, & inde à Ioue aſtris illatus eſt, vt eius naturam futuri homines intelligerent. Nigidius autem dicit Scorpionem ad perniciem Orionis in inſula Chio in monte Chelippio ortum, voluntate atque ope Dianæ. Nam cum in monte Celſionio venaretur, irridens Dianam, contẽnebat eius

O opera

opera quæ in monte conſtituebat. Itaque Diana dicitur miſiſſe Scorpionem qui Orionem vita priuaret: poſtea ab Ioue impetraſſe, vt Scorpio in duodecim ſignorum memoria conſtitueretur. Hic ob magnitudinem in duo domicilia partitur. etenim ad aliud tendunt brachia eius, ad aliud corpus & cauda & aculeus. Habet autem ſtellas in vno quoque cornu duas, in ore vnam claram, in fronte duas, in dorſo claras tres, in ventre duas, in cauda quinque, in aculeo duas. ſunt omnes XIX. ex his quatuor quæ ſunt in Cornibus eius, duæ priores claræ, & duæ obſcuræ Libræ aſſignantur, quam Chelas Græci dicunt.

ARCTOPHYLAX.

10 INDE Helicen ſequitur ſenior, baculóque minatus
Se velle Arctophylax, brachiorum munera cæcus
Icarus, ereptam penſauit munere ripam,
Non illi obſcurum caput eſt, non triſtia membra:
Sed proprio tamen vna micat ſub nomine flamma,
Arcturum dixere, ſinus quà vincula nodant

10 BOOTES, qui & Arcturus, fertur eſſe cuſtos Plauſtri, eo quòd Plauſtrum ſequitur, id eſt Septentriones, & quaſi ſuccinctus ſit Septentrionibus. Hunc dicunt Arcadem Iouis filium eſſe, de cuius poſt nomine Arcadia dicta eſt, quem Lycaon Pelaſgi filius, cùm Iouem hoſpitio recepiſſet, infantem membratim lacerauit, & Ioui in epulis appoſuit, tentans Iouem, vtrum deus eſſet. Iupiter autem dicitur domum Lycaonis fulmine incendiſſe, eóque loco ciuitatem conſtructam quæ Trapezos appellata eſt: Lycaonem verò conuertiſſe in lupum, Arcadem autem compactis membris ad vitam reduxiſſe, & cuidam caprario dediſſe nutriendum. Qui cum adulta iam ætate eſſet, matri inſcius vim inferre voluit, quos cùm incolæ Lycæi montis occidere vellent, Iupiter vtroſque liberans, aſtris inſuit: quæ vt res geſta eſt, ita manent, illa Vrſæ natura, hic impetum faciens, quem Booten Homerus vocat. Habet autem ſtellas, in dextra manu quatuor, quæ non occidunt: in capite claram vnam, in ſingulis humeris ſingulas in ſingulis mamillis claras ſingulas, in dextra parte corporis ſub mamilla obſcuram vnam, in dextro cubito claram vnam, inter vtraque genua claram vnam, & magnā quæ eſt Arcturus: in ſingulis pedibus ſingulas. ſiunt omnes XIIII.

VIRGO.

11 FVLGET ſpica manu, maturíſque ardet ariſtis,
Quam te diua vocant: tangunt mortalia ſi te
Carmina, nec ſurdam præbes venerantibus aurem
Exoſa heu mortale genus, medio mihi curſu
Stabunt quadrupedes, & flexis lætus habenis,
Teque tuúmque canam terris venerabile numen,
Aurea pacati regeres cùm ſecula mundi
Iuſtitia, inuiolata malis, placidiſsima virgo,
Seu genus Aſtræi fueris, quem fama parentem
Tradidit aſtrorum, ſeu verò intercidit æuo
Ortus fama tui, medijs te læta ferebas
Sublimis populis, nec dedignata ſubire
Tecta hominum & puros mores ſine crimine, diua
Iura dabas, cultúque nouo rude vulgus in omnem
Formabas vitæ ſinceris artibus vſum,
Nondum veſanos rabies nudauerat enſes,
Nec conſanguineis fuerat diſcordia nota,

Ignotíque

Ignotíque maris curſus,priuatáque tellus
Grata ſatis,neque per dubios auidiſsima ventos,
Spes procul amotas fabricata naue parebat
Diuitias,fructúſque dabat placata colono
Sponte ſua tellus,nec parui terminus agri
Præſtabat dominis ſigno tutiſsima rura.
At poſtquam argenti creuit deformior ætas,
Rarius inuiſit maculatas fraudibus vrbes,
Seráque ab excelſis deſcendens montibus,ore
Velato,triſtíſque genas abſcondita ripa,
Nulliúſque larem,nollos adit illa penates.
Tantum cùm trepidum vulgus cœtúſque notauit,
Increpat,O patrum ſoboles oblita priorum,
Degeneres quæ habuit ſempérq; habitura minores,
Quid me nunc habitus ſuper & mala vota vocatis?
Quærenda eſt ſedes nobis noua:ſecula vaſta,
Artibus indomitis tradent ſcelerique cruento.
Hæc effata,ſuper montes abit alite curſu,
Attonitos linquens populos,grauiora pauentes.
Aerea ſed poſtquam proles terris data,nec iam
Semina virtutis vitijs demerſa reſiſtunt:
Quiſque priora tenet veſtigia,quiſque ſecunda:
Ferríque inuento mens eſt læta metallo,
Polluit & taurus menſas,aſſuetus aratro.
Deſeruit propere terras iuſtiſsima Virgo,
Et cœli ſortita locum,quà proximus illi
Tardus in occaſum ſequitur ſua plauſtra Bootes.
Virginis at placidæ præſtanti lumine ſignat
Stella humeros,Helicénque ignis non clarior ambit,
Quíque micat cauda,quíq; armum fulget ad ipſum,
Quíque priora tenet veſtigia,quíque ſecunda
Clunibus hirſutis & qui ſua ſidera reddit:
Nanque aliæ quibus expletum ceruíxque capútq;,
Vatibus ignotæ priſcis,ſine honôre feruntur

11 AD Aſpectum autem Bootes Virgo conſtituta eſt, quæ Erigone dicta eſt, quæ inter Leonem & Libram in Zodiaco locum tenet. Hanc Heſiodus Iouis & Themidu filiam eſſe dicit, homine Iuſtam. Hunc ſecutus Aratus dicit, quòd cum eſſet immortalis, in terris morabatur, & à virorum aſpectu ſe ſubtrahere ſolita, cum fœminis conſulto ludere & conuerſari videbatur, & ab eis Iuſta vocabatur; & nondum inter homines nequitiam, neque nauigationem fuiſſe: ſed illã in terris moratam, æquitatem hominibus præſtitiſſe eo ſeculo quod aureum dicebatur. Sed poſtquam diminuti homines à pietate quieuerunt, illa cum eis minimè conuerſata eſt: poſtquam verò hominum mores in deterius verſi ſunt, in toto ſe è terris abſtulit, & in ea parte cœli habitauit qua enumeretur. Nonnulli autem eam eſſe Cererem, eo quòd ſpicas teneat: alij Atargatim. quidam verò Fortunam, pro eo quòd ſine capite aſtris inſeratur. Nigidius de Virgine ita refert: Virginem Iuſtitiam dici ſine Aequitatem, quæ ab hominibus receſſerit, & ad immortales meritò tranſierit. Nam cum inter mortales conueniret omnibus locus conciliabuliſque ſolitam conſiſtere, & præcipere hominibus ne temere à iuſtitia & æquitate diſcederent: qui quandiu

monitis eius obedirent, dum in vita ſuæ cura & ſolicitudine fuerunt: ſed cùm negligentius æquitatem obſeruantes declinarent, inſidiyſque, cupiditate & auaritia alter alterum deciperet, ab hominibus diſceſsiſſe, & digna cæleſti numero immortale præmium pietatis poſſedit. Habet autem ſtellas in capite obſcuram nimis vnam, in ſingulis humeris ſingulas, in vnaquaque ala obſcuras duas: ex iis quæ ſunt in dextra ala à parte humeri, eſt clara vna: & in ſingulis cubitis ſingulas, in ſingulis manibus ſingulas: illa quæ dextra, clarior eſt, & vocatur Spica: in tunica obſcuras ſex, in ſingulis pedibus ſingulas. ſunt omnes decem & nouem.

GEMINI.

13 QVA media Helice, ſubiectum reſpice Cancrum:
At capiti ſuberunt Gemini.

13 *HI dicuntur Caſtor & Pollux, fratres Gemini maxima concordia, è quibus cum vnus cecidiſſet in pugna quam aduerſus Athenienſes gerebant, alter immortalitatem accepit, quos Iupiter vtroſque cælo intulit, ſideribúſque Geminos nominauit, qui Salutares ſunt appellati. Nam & horum ſtella ita ſe habent, vt occidente vna, oriatur altera. Alij volunt Zethum & Amphionem eſſe, ideo vnus zonam, alter lyram habet. Nigidius deos Samothracas dixit, quorum argumentum nefas ſit enumerare, propter eos qui miniſterijs præſunt. item dicit Caſtorem & Pollucem, Tyndaridas, Geminorum honore decoratos, quòd principes pacationis dicantur: quòd mare totum prædonibus maleficijſque pacatum reddidiſſent, & quo in tempore nauigauerunt cum Iaſone atque Hercule ad pellem inauratam auferendam, multis laboribus tempeſtatibúſque conflicti, periculorum atque animorum experti, impendia laboribus liberare ſtuduerunt: atque cum à Ioue eſſent elati, petierunt à patre, vt ſibi liceret in eo cæli loco conſtitui, vnde mortalibus auxiliantes proſpicere poſſent. Quamobrem eis conceſſum eſt immortali memoria locòque conſtitui, & pleriſque mortalibus auxiliantes ſui conſpectus gratia præbent. Quorum prior habet ſtellas, in capite claram vnam, in ſingulis humeris ſingulas claras, in dextero cubito vnam, in eadem manu vnam, in ſingulis genibus ſingulas, in ſingulis pedibus ſingulas. ſunt omnes nouem. Alter qui Proput appellatur, is iuxta cancrum eſt, habet ſtellas, in capite claram vnam, in ſingulis mammillis ſingulas, in ſiniſtro cubito duas, in eadem manu vnam, in ſiniſtro genu vnam, in ſingulis pedibus ſingulas, in ſiniſtro pede vltima diſtantia vnam: quæ vocatur Propus, ſiunt ſimul decem. Hi ſunt inter duodecim ſigna zodiaci circuli: ſed in medio circulo æquinoctiali tropici hiemalis, qui Auſtralis appellatur, ſita ſunt.*

CANCER in aſtris poſitus eſſe dicitur, beneficio Iunonis. Quod cum Hercules cum Hydra ad fontem Lernaeum depugnaret, hic Cancer Herculis pede morſu deprehendit, vt Panyaſis auctor dicit, quem miratus Hercules, calcaneo contriuit, beneficióque Iunonis magnis honoribus decoratus eſt. idem duodecim ſignorum numero annumeratus. ſunt in hoc ſigno aliæ ſtellæ quas Græci ὄνοις dicunt, Quod cùm Liber à Iunone inſania obiecta fugeret, ad occurſus Dodonæi Iouis, eiúſque in templo reſponſa peteret, vt Philiſcus refert, magni imbres cum grandine orti ſunt, ea parte qua tranſiturus erat. Aſinis è contra eis tranſeuntibus per aquas, in vno ex his ſedens & ipſe tranſuectus eſt ſine periculo, & ab inſania liberatus. Vni autem ex his effeciſſe dicitur, vt voce humana loqueretur, & poſt paucum tempus cum Priapo contendere cœpit de membro naturali. Priapus compreſſum aſinum occidit. Iouis autem beneficio vtrique immortali honore donati aſtris ſunt illati. Eſt & altera origo, quæ infertur ab alijs. Quòd cum aduerſus gigantes dij bellum agerent, idem Liber & Vulcanus & Satyri aſinis inſidentes. profecti ſunt ad pugnam. Quod genus viſo tumulto diro, cùm murmure rugiſſent, gigantes eorum voce territi fugerunt, & confeſtim dij de gigantibus triumphauerunt: & iccirco vná cum præſepio ſuo aſtris ſunt illati, & inſigno nobilis Cancri poſiti, cuius curſum ad occaſum tendit. Habet autem ſtellas in cornibus anterioribus duas claras, & tres obſcuras, quæ appellantur Nubilum: quod circa eum videtur, Præſepium dicitur: in ore vnam, in dextris pedibus ſingulas: ſunt quatuor obſcuræ. in ſiniſtris priores claras duas, in ſecundo vnam, in tertio vnam, in extremo minore vnam, in teſta duas. ſunt omnes XVI.

LEO.

QVA poſterior pes,

Horren-

Horrentéſque iubas & fuluum cerne leonem,
Hunc vbi contigerit Phœbi violentior axis,
Accenſa in Cancro iam, tunc geminabitur æſtas.
Tunc lymphæ tenues, tunc eſt triſtiſsima tellus.
Et denſas lætus ſegetes bene condit arator.
Ne mihi tunc remis pulſet vaga cærula puppis:
Dem potius ventis excluſo vela rudente,
Excipiámque ſinu zephyris ſpirantibus auras.

LEONEM beneficio Iunonis inter aſtra collocatum dicitur, eo quòd virtute cæteras præcellat. Periandrus Rhodius refert eum ob primos labores Herculis memoriæ cauſa, honorifice aſtris illatum. Nigidius refert hunc Leonem nutritum apud Lunam iuſſu Iunonis, & in terra Arcadia in regione Nemea in ſpelunca Mihdimon nomine fuerit, quam quidam Aphriſo dicunt, & iuſſu Iunonis ad Herculis exitium dimiſſum, quem Hercules iuſſu Euryſthei interfecit cum Molorcho hoſpite ſuo, cuius clauam pro viribus tributam principio eſt adeptus, cum qua Leonem interfecit, itaque poſtea claua pro gladio, pelle pro ſcuto reliquo tempore vti cœpit, & apud omnes mortales gratus ob virtutem habere cœpit: Iunoni porro magis odio eſſe. Quapropter leonem cœleſti memoria dignatum voluntate Iunonis nos arbitramur. Hic notabilis & maximus inter ſigna eſt. Plerique volunt Nemææ gymnicos ludos ob hunc Leonem inſtitutos. hic totus figuratur. Habet ſtellas, in capite tres, in collo duas, in pectore claram vnam, in ſpina tres, in cauda media vnam, in vltima cauda claram vnam, in medio ventre vnam, ſub pectore duas, in priore pede claram vnam, ſub ventre vnam claram, in medio ventris vnam, in poſteriore pede claram vnam, in genu poſteriori claram vnam. ſiunt omnes decem & nouem. Videntur aliæ ſtellæ obſcuræ ſeptem iuxta caudam eius, quæ vocantur crines Berenices, & ſunt earum virginum quæ Lesbo perierunt. illa autem magna & clara quæ in pectore eius eſt, appellatur Tyberone.

ERICHTHONIVS.

14 EST etiam Aurigæ facies, ſiue inclyta forma,
Natus Erichthonius, qui curru ſub iuga duxit
Quadrupedes, ſeu Myrtoas demerſus in vndas
Myrtilos hunc potius ſpecies in ſidera reddit.
Sic nulli curſus, ſic ruptis mœſtus habenis,
Perfidia Pelopis raptam gemit Hippodamiam.
Ipſe ingens tranſuerſus abit læuam Geminorum.
Maioríſque Vrſæ contra delabitur ora.
Numina præterea ſecum trahit: vna putatur
Nutrix eſſe Iouis, ſi vere Iupiter infans
Vbera Cretææ mulſit fidiſsima capræ:
Siderequæ claro gratum te geſtat alumnum,
Hanc auriga humero totam gerit: at manus hœdos
Oſtendit, nautis inimicum ſidus in vndis.
Orbis ab oceano celſus rapit. haud ſemel hœdi
Iactatam videre ratem nautáſque pauentes,
Sparſáque per ſæuos morie͂tum corpora fluctus.

14 HIC agitator Erichthonius dicitur fuiſſe Vulcani & Mineruæ filius. Qui Vulcanus cum Ioue fulmen efficeret, ab Ioue promiſſum cœpit, vt quicquid vellet præſumeret. ille Mineruam in coniugem petiuit. Iupiter imperauit Mineruæ vt virginitatem defenderet. Dúmque cubiculum introirent, certando Vulcanus ſeme͂ in pauimentu͂ iecit, vnde natus eſt Erichthonius, que͂ Minerua in ciſta abſcõdit, draconéq;

cuſtode appoſito, duabus ſororibus Aglauro & Pandroſo commendauit. Hic primus currus homines equis iunctis docuit ſimiles quadrigæ ſolis facere. primum Panathenaa conſtituiſſe, arcem templumque ædificaſſe dicitur, Quem Iupiter miratus aſtris receptum memoriæ tradidit. In hoc ſigno & Capra eſt, quam in humero portat, quæ Iouem nutriuit. Itémque eius filij Hœdi, quos auriga in brachio portat, qui fluctus ſignificare dicuntur, noſcuntur. Muſæus de capra hoc refert, datur Iouis infans nutriendus Themidi Althaæ quæ fuit domina capræ, quæ ex ea Iouem nutriuit. Eſſe autem hanc caprā filiam Solis dicunt, cuius aſpectus tam atrox fuiſſe dicitur, vt Titanes eam timerent, rogarentque matrem Terram, vt eam abderet. Terra autem in antro clauſam Amalthææ tradidit cuſtodiendam, ibique Iouem cum cura Amalthæa educaſſe. Qui cùm eſſet iuuenis, & ille contra Titanes inermis vellet pugnare, eius pellem dicitur acceptam pro ſcuto habuiſſe, quòd ſemper Titanibus agitator timoris fuerit, & dicebatur media pelle Gorgoneum caput habere: eo tectus tegmento capræ, tergo alterius pellis tecta reſtituit, vita etiam immortalitate donauit, cœlique aſtris intulit, & eius pellem appellauit. Alijs placet agitatorem Myrtilum eſſe Mercurij filium OEnomai aurigam, & à patre Mercurio aſtris illatum, cuius caput non multum diſtat ab Helice, genua apponuntur Geminis, pedes iuxta Tauri cornua. Habet autem ſtellas, in capite vnam, in ſingulis humeris ſingulas, ſed ea eſt clarior quæ in ſiniſtro humero eſt, & appellatur Capra: in ſingulis genibus ſingulas, in dextra manu vnam, in ſiniſtra duas, & ſuper ipſo brachio ſtellas duas, quæ vocantur Hœdi. ſunt omnes ſimul decem.

TAVRVS.

15 AVRIGAE pedibus trux adiacet ignea Taurus
Cornua fronte gerens, & lucidus igne minaci,
Quem Liber ignarum cœli formando docebat:
Et caput, & patulas nares, & cornua Tauri:
Fronte micant Hyades: quæ cornua flamma ſiniſtri
Summa tenet. ſub hæc eadem, veſtigia dextra
Aurigæ, mediáque ligant compagine diuos
Myrtilos exoritur ſummo cum Piſcibus ore,
Totus cum Tauro lucet, ruit oceano bos
Ante ſuper terras cum fulget Myrtilus ore

16 PORRO Taurum inter aſtra quidam putant poſitum, propter Iouem quòd in bouem ſit fabuloſe conuerſus. Nigidius hunc Iouem à Neptuno fratre per gratiam adduxiſſe, qui in figura Tauri ſenſum humanum haberet quem Iupiter Sidonem miſit, vt Europam Agenoris filiam ad ſe portaret, iſque per pelagus Sidonem venit, ibique Europam inter æquales ſuas ludentem in templo Aeſculapij conſpexit, eámque repentino arreptu collocatam ſuo tergo deuexit ad Iouem in inſulam Cretā. Ob hanc igitur cauſam Iupiter Taurum ſideribus dignatus eſt immortali memoria inferre. Eratoſthenes dicit hunc eſſe qui toijt cum Paſiphae. cuius priores partes apparent, reliquum corpus non apparet propter fœmineum ſexum. Spectat autem orientem. In ſigno autem Tauri frons & facies, Hyades vocantur, quas Pherecydes Athenæus nutrices Liberi dicit, quæ Dodonides nymphæ vocantur. Quæ cum à Lycurgo captiuitatem timentes, fugerent Thebas, ne ſibi à Iunone aliquid paterentur, Iupiter cœlo illatas ſideribus honorauit, Hyadéſque appellauit, quòd naſcente Libero eas inuenerit, quas in ſignum temporis poſuit: vel quòd ſint pluuiales: ὕειν enim pluere eſt, quia earum ortus imbres concitat: vel quia in modum Y literæ poſitæ ſunt. Muſæus & iſta refert, Ex Atlante & Hya duodecim filiæ procreatæ ſunt, & filius Hyas, quem dum ab apro vel Leone occiſum ſorores omnes nimis diligentes flerent, obierunt: è quibus quinque ſtellas figuratas Hyades appellauerunt; ſeptem autem, Pleiades. Myrtilus autem quinque filias Cadmo eſſe dixit. Habet autem Taurus ſtellas in capite quinque, quæ Hyades appellantur: id eſt in cornibus ſingulis ſingulas, in fronte duas, in naribus vnam: hæ ſunt Hyades: in ſingulis genibus ſingulas, in vngue anteriore duas, in palearibus duas, in collo vnam, in dorſo tres, è quibus nouiſſima ſplendida eſt: in ventre ſplendidam vnam, in pectore vnam, in palla vnam ſunt omnes XVIII. ab excisione Tauri vſque ad id quod ſeptem ſtellæ, ſunt quas quidem Pliades vel Pleiades dicunt, quæ non videntur ſimul, eo quòd ſeptima obſcura ſit.

CEPHEVS

CEPHEVS.

16 IASIDES etiam cœlum cum coniuge Cepheus
Aſcendit, totáque domo: quia Iuppiter auctor
Eſt generis. prodeſt maieſtas ſæpe parentis.
Ipſe breuem patulis manibus ſtat poſt Cynoſuram,
Diducto paſsim quantum latus à pede dextro,
Cepheus extremam tangit Cynoſurida caudam:
Tantundem à læuo diſtat minor vtraque iungit,
Regula. Cepheos veſtigia baltheus ambit.

16 CEPHEVS in ordine quarto loco poſitus eſt, quem Septentrionalis circulus occupat, à pedibus vſque ad pectus: reliquus medius eſt Arcturo, Aeſtiuo tropico circulo. fuit ergo, ſicut Euripides ſcribit. Aethiopum rex, Andromeda pater, qui filiam ſuam ad cetum dicitur expoſuiſſe, quam Perſeus ſaluauit: cuiuſque cauſa, & ipſe pater beneficio Mineruæ ſit aſtris illatus. Habet quidē ſtellas, in capite ſplendidas duas, in ſingulis humeris ſingulas, in ſingulis manibus ſingulas claras, in ſingulis cubitis obſcuras ſingulas, in zona tres obliquatas, in dextra coxa vnam, in ſiniſtro genu duas, ſupra pedes quatuor, in vltimo pede vnam: ſunt omnes XIX.

CASSIEPEIA.

17 QVA latus afflexum ſinuoſi reſpicit Anguis,
Caſsiepeia virum reſidet ſublimis ad ipſum,
Clara etiam pernox cœlo cùm Luna refulget,
Sed breuis & paucis decorata in ſidere flammis,
Qualis ferratos ſubijcit clauicula dentes,
Succutit, & foribus præ[illegible]ucit vincula clauſtri:
Talis diſpoſitis ſtellis ipſa ho[illegible]ida vultu.
Sic tendit palmas ceu ſit planctura relictam
Andromedam, meritæ non iuſta piacula matris.

17 CASSIEPEIA interea (vt refert Sophocles carminum vates) dicitur præpoſuiſſe formam ſuam Nereidibus, ob quam rem ira Neptuni Ceto tranſmiſſo vaſtabatur eorum terra: expoſtulatámque Andromeden & Ceto propoſitam: ob quam rem longe habitus eorum diuerſus eſt, ita autem eſt Caſsiepeia in ſella ſedens. Habet in capite ſtellam claram vnam, in ſingulis humeris ſingulas claras, in dextra mammilla claram vnam, in dextra manu claram & magnam vnam, in ſiniſtra manu claram vnam, in vmbilico claram & magnam vnam, in ſiniſtro femore duas, in eodem genu claram vnam, in vnoquoq; angulo ſellæ in qua ſedet, ſingulas claras. ſunt omnes XIII.

ANDROMEDE.

18 NEC procul Andromede, totam quam cernere nondum
Obſcura ſub nocte licet, ſic emicat ore,
Sic magnis humeris candens nitet, ac media ambit,
Ignea ſubſtricta fulget qua zonula palla,
Sed pene facies remanet, diſtrictáque pandit
Brachia, ceu magni teneantur r[illegible]bore ſaxi.

ANDROMEDA filia fuit Cephei & Caſsiepeiæ, quæ adamata eſt à Cupidine, & datum eſt reſponſum vt traderetur Ceto ad deuorandum. Quæ ſuſpenſa inter duos montes, & expoſita Ceto eſt cum omnibus ornamentis, à Perſeo autem liberata eſt, & ob id Perſea dicta: beneficióque Mineruæ aſtris rece-

 præeſt.

pta eſt. Euripides etiam dicit intra aſtra collocatam vt labor Perſes æternum pateret, manibus eius extenſis, quemadmodum Ceto oppoſita eſt. Quæ cùm à Perſeo liberata eſſet, neque patri, neq; matri voluit commorari, ſed continuò cum Perſeo profecta eſt. Habet ſtellas, in capite claram vnam, in ſingulis humeris ſingulas, in ſingulis cubitis claras ſingulas, in dextra manu claram vnam, in eodem brachio claras duas, in zona tres, ſub zona quatuor, in ſingulis genibus claras ſingulas, in dextro pede duas, in ſiniſtro pede vnam, ſunt omnes XXI.

EQVVS DIMIDIVS.

19 ANDROMEDAE verò radiat quà ſtella ſub ipſa
Aluo, fulget equus: tres armo, ſed latera æquis
Diſtinguunt ſpatijs: capiti triſtiſsima forma,
Et ceruix ſine honore obſcuro lumine ſordet
Spumanti mandit ſed quà ferus ore lupato,
Et capite & longe ceruice inſignior exit
Stella nitens, armis laterique ſimillima magno.
Nec totam ille tamen formam per ſingula reddit.
Primo præſtat equo, medio rapta ordine membra
Deſtituunt, viſus radijs hinc ſurgit imago.
Gorgonis hinc proles in Pierio Helicone,
Vertice cùm ſummo nondum decurreret vnda,
Muſæos fontes dextri pedis ictibus hauſit.
Inde liquor genitus nomen tenet Hippocrenen.
Fontes nomen habent, ſed Pegaſus æthere ſummo
Veloces agitat pennas, & ſidere gaudet.

19 *EQVVS præterea dimidius eſt, priore parte patens vſque ad vmbilicum. Aratus dicit ſuper Geniculatorem ſitum, & tam aſtris illatum, eo quòd à celſitudine Heliconis montis percuſſo pede dextro aquã produxit, quem liquorem Hippocrenen dicunt. Quidam pro eo quòd Iupiter eo vſus fuerit. Nonnulli verò Pegaſum putant qui ad aſtra pro Bellerophontis interitu euolauerit. Euripides dicit Melanippen Chironis filiam eſſe, quæ compreſſa grauida, profugit in Pelion montem, & dum à patre comprehendi timeret deorum miſericordia conuerſa in equum ad aſtra conſcendit, cuius poſteriores partes corporis propter fœminei ſexus pudorem non videntur. Habet autem ſtellas, in facie claras duas, in capite claram vnam, in ſingulis auribus ſingulas claras, in maxilla vnam, in ala proxima capiti claram vnam, in humero alæ dextra vnam, in media ala vnam, in extremis pennis vnam, in armo vnam, in pectore vnam, in ſpina vnam, in vmbilico claram vnam, in ſingulis genibus ſingulas, in ſingulis vngulis ſingulas. ſunt omnes XVIII.*

ARIES,

20 INDE ſubeſt Aries, qui longe maxima torrens
Orbis, & ad finem ſpacijs non tardior oram
Peruenit, & quando grauiore Lycaonis Arctos
Axem vel tutor quem tanto gratior ille
Diſtantes cornu properat contingere metas.
Claráque non illi eſt facies, nec ſidera poſſunt,
Officiat ſi Luna, ſua virtute nitere.
Sed quærendus erit zonæ ratione micantis,
Vt chelæ, candens aut baltheus Orionis.

20 *ARIES, vt Heſiodus & Pherecydes dicunt, inter aſtra collocatus eſt, propter Phrixum & Hellen*

Athamantis

Athamantis & Nebulæ filios. Qui cum nouercam occidere vellent, inſani à Libero dicuntur effecti: qui dũ in ſilua errarent, mater eis Arietem aurata pelle fertur adduxiſſe, qui cùm nauigare vellent, in mare proiecti ſunt, quod pelagus ab Helles nomine Helleſpontus vocatur. Helle autem (vt aiunt) à Neptuno ſaluata eſt, & ex ea puerum Paonem genuit. Phrixus autem inſidens præparato arieti, Colchos adductus eſt ad AEetam regem, ibique Arietem Marti immolauit, eique ſuam auream pellem conceſſit, antequam inter aſtra proceſſiſſet, quam Draco cuſtodiuit. Genitum autem hunc Arietem dicunt ex Neptuno & Theophane Altidis filia, quam cum adamaſſet, in inſulam Crinuiſſam traduxit, inque ouem cõuertit, cum qua in Arietem mutatus concubuit, ex qua Aries chryſouellus natus. Nigidius hunc Arietem dicit ducem & principem eſſe ſignorum zodiaci circuli. Immortali autem honore donatum, quòd cum Libea exercitum in Aphricam duceret, & aquæ inopiam pateretur, ſubito Aries ex arena exiuit, & Liberum cum ſuo exercitu ad aquam perduxit diuinitus. Hoc facto Liber eum Arietem Iouem Ammonem appellauit, eiq; fanum magnificum fecit, eo in loco in quo reperta eſt aqua, & abeſt ab Alexandria itinere dierum nouẽ, locus arenoſus & ſerpentum multitudine plenus, & ab arena Ammon eſt nominatus. Præterea Aries dux aquæ, immortalis mutatus, & cæli ſidera conſecutus. Conuertit autem caput ad Taurum, ipſe autem aſſequitur alijs ſignis. Habet autem ſtellas, in capite vnam, in auriculis tres, in collo duas, in ſummitate pedum anteriorum ſingulorum ſingulas, in dorſo quatuor, in cauda vnam, in ventre tres, in ſummitate ſingulorum pedum poſteriorum ſingulas. ſunt omnes XVIII.

DELTOTON.

21 EST etiam propiore deum cognoſcere ſigno
Deltoton, ſi quis donum hoc ſpectabile Nili,
Diuitibus veneratum vndis in ſede notarit.
Tres illi laterum ductus, æquata duorum
Sunt ſpacia, vnius breuior, ſed clarior ignis.
Hinc Aries iuxta medium Deltoton habebit.

21 *SVPER caput Arietis non longè ab Andromedæ pedibus adiacet ſignum quod Græci ob ſimilitudinem Delta literæ, Deltoton vocant: Latini autem ob proprietatem formæ, Triangulum dicunt. Quod quidam à Ioue per Mercurium inter aſtra poſitum dicunt, ſuper caput Arietis, pro eo quòd obſcurum eſſe dicitur. Quidam verò dicunt Aegypti eſſe effigiem, ſtellis figuratam in tribus angulis, id eſt trigeno, & Nilum talem ambitum facere. Habet autem ſtellas tres, in ſingulis angulis ſingulas, è quibus vna eſt clarior.*

PISCES.

22 INTER lanigeri tergum, & Cepheida mœſtam
Hinc vltra gemini Piſces, quorum alter in auſtrum
Tendit, Threicium boream petit alter, & audit
Stridentes auras, niueus quas procreat Hæmus.
Non illis liber curſus, ſed vincula cauda
Singula vtrunque tenent vno coëuntia nodo.
Nodum ſtella premit Piſcis qui reſpicit auras
Threicias. dextram Andromedæ cernuntur ad vlnam.

22 *PISCES hi ſunt, & maior Piſcis. Nigidius hos Piſces dicit in flumine Euphrate fuiſſe, & ibi ouũ inueniſſe miræ magnitudinis, quod voluentes eiecerunt in terram, atque ita columbam inſediſſe, & poſt aliquos dies excluſiſſe eam Syriæ quæ vocatur Venus: maximè quæ miſericors ad homines pertinebat: quæque multa quæ ad vtilitatem hominibus verterentur, ea dicitur inueniſſe. Quæ, quoniam Iupiter ſæpius à Mercurio laudari nominarique audiret, quod in deos religioſa, in hominibus officioſa diligenter fuerit, rogata à Ioue quod ſibi optanti tribui poſtularet: illa ait, Vt piſces qui ſuam originem ſeruaſſent, immortali præmio afficerentur. Iupiter in duodecim ſignis Piſces ſiderum ſplendore decorauit. Vnde hodie quoq;*

Syrineque hos Piſces edunt, & columbas poteſtate decorant. Horum autem vnus aquilonius eſt, alter auſtralis, ex aduerſo caudis vtrinque poſitis. Habent inter ſe alligamentum luteum, continens vſque ad priores pedes arietis. Andromeda autem humerus dexter, piſcis eſt ſignum. Habet idem aquilonius ſtellas duodecim. Alligamentum luteum, quo continentur in parte borea, habet ſtellas tres, in parte noti tres, ad orientẽ tres, ad occidentẽ tres. Auſtralis piſcis quindecim. ſunt omnes XXXIX.

PERSEVS.

23 TANTVS & ille micat, tantum occupat ab Ioue cœli.
Dextra ſublata ſimilis, prope Caſsiepeiam:
Sublimis fulget pedibus: properare videtur,
Et velle aligeris purum æthera tangere palmis.

23 PERSEVS quidem ex Diana & Ioue natus eſt. Iupiter enim in ſimilitudinem aurei imbris ſe transformans, oppreſſam debuſit Danaen, Acriſij regis Arginorum filiam, quam pater à Ioue vt vitiatam cognouit, intra arcam includens, præcipitauit in mare: quæ delata ad Italiam, inuenta à quodam piſcatore, & oblata regi, eam ſibi fecit vxorem, vna cum Perſeo quem enixa eſt in mari. Qui miſſus ad Polydectem regem inſula Seriphi, acceptis à Mercurio talaribus, & à Vulcano harpe adamantina, per aëra iter faciens ad Gorgones Phorci filias veniſſe perhibetur, quæ angues pro crinibus dicuntur habuiſſe, quóſque vidiſſent in lapides conuertere. Gorgones tres feruntur fuiſſe ſorores, vno oculo, vna pulchritudine inter ſe communicantes: quarum nomina putantur, prima Stheno, ſecunda Euryala, tertia Meduſa. Quidam verò eum à Minerua miſſum dicunt, & ab ea clypeum vitreum accepiſſe, per quem videre nec videri ab eis poſſet. Qui cum Gorgones dormientes inueniſſet, caput Meduſæ abſcidit & Mineruæ tradidit, quod illa in ſuo pectore aptauit, vt in bello terribilior eſſet. Perſeum autem inter ſidera collocauit. Habet autem ſtellas, in capite vnam, in ſingulis humeris claras ſingulas, in manu dextra claram vnam, in eodem cubito vnam, in manu ſiniſtra vnam, in dextra parte lumborum claram vnam, in ſiniſtro femore claram vnam, in ſingulis genibus ſingulas, in ſingulis tibijs ſingulas, in ſingulis pedibus ſingulas, in capite Gorgonis circumquaque tres, in harpe vnam. ſunt omnes XVIII.

PLEIADES.

24 SIDERA communem oſtendunt ex omnibus ignem.
Septem traduntur numero, ſed carpitur vna,
Deficiente oculo diſtinguere corpora parua.
Nomina ſed cunctis ſeruauit fida vetuſtas.
Electra, Alcyonéque, Celænóque Taygetéque,
Et Sterope, Meropéque ſimul, formoſaque Maia,
Cœlifero genitæ, ſi vere ſuſtinet Atlas
Regna Iouis, ſuperóſque, atq; ipſo pondere gaudet.
Lumine non multo Pleias certauerit aſtris:
Præcipuo ſed honore oſtendit tempora bina:
Cum primum agricolam ventus ſupereminet auſter,
Et cùm ſurgit hiems portu fugienda peritis.

24 PLEIADES à pluralitate Græci vocant: Latini, eo quòd vere exoriantur, Vergilias dicunt. Dicit autem Pherecydes Athenæus, ſeptem ſorores fuiſſe, Lycurgi filias, ex Naxo inſula, & pro eo quod Liberũ educauerunt, à Ioue inter ſidera ſunt relata. Harum nomina putantur, Electra, Alcyone, Celeno, Aſterope, Merope, Taygete, Maia: quarum ſeptima, vt ait Aratus, vix intueri poteſt, quam quidam præ timore Orionis fugiſſe putant: quidam à Sole perſecutam arbitrantur, vocatamque Electram, quæ non ſuſtinens videre caſus pronepotum, fugerit. Vnde & illam diſſolutis crinibus propter luctum ire aſſerunt, & propter comas, quidam Cometen appellant. Nonnulli verò Meropen eſſe autumant quæ nupta à quodam viro, nominata eſt Hippodamia. Muſæus autem refert filias Atlantis fuiſſe ſeptem, ex quibus ſex claræ ſunt, vna obſcura. cum dijs concubuerunt, tres cum Ioue, & ex Electra Dardanus, ex Maia Mercurius

ex

ex Taygete Lacedæmon:cum Neptuno duæ, Alcyone,ex qua Herus:Cæleno,ex qua Lycus:cum Marte Aſterope,ex qua OEnomaus:Merope,cum Siſypho. Magnam apud homines dignitatem habent.

LYRA.

25 TEMpora læua premit Parthi ſubiecta draconis,
Summa genu ſubuerſa tenet quà ſe Lyra voluit:

25 LYRAM inter aſtra collocatam dicunt,propter honorem Mercurij qui eam condidit ex teſtudinis ſimilitudine,de Apollinis boum cornibus:qui intendit chordas ſeptem Atlantidem numero Regrediente igitur Nilo ad ſuos meatus,inter cætera relicta etiam teſtudo eſt, quæ cum putrefacta fuiſſet & nerui eius extenſi intra corium remanſiſſent,percuſſa à Mercurio ſonitum dedit:in cuius ſimilitudinem Mercurius Lyram fecit,quam poſtea Apollini datam,alij Orpheo dicunt,eo quod vnius ex muſis,id eſt Calliope ſit filius,fecit autem chordas nouem iuxta numerum muſarum. Tanta nanque dicitur dulcedinis in modulando fuiſſe,vt arbores,ſaxa,beſtias,atque inferos commouerit ob coniugis Eurydices deſiderium ad inferos deſcendens. Qui cum Apollinem maximum deorum honoraret, Liberum autem patrem à quo fuerat glorificatus minimè glorificaret,ſedens in Pangæo monte,& expectans ſolis ortum, Liber indignatus miſit Bacchas,vt Aeſchylus ſcribit,quæ eum membratim diſcerperent,collectiſq; membris eius ſepelierunt eum in Lesbijs montibus:eius Lyram Muſæo dederunt,Iouémque rogauerunt, vt eius memoriam aſtris inferret. Habet autem ſtellas,in vtriſque pectinibus ſingulas,in cacumine chordarum ſingulas,in vtriſque humeris ſingulas,in fundo vnam,in modulo vnam,in tympano claram atque candidam vnam.ſunt omnes nouem.

CYCNVS.

26 CONTRA ſpectat auem,vel Phœbi quæ fuit olim,
Cycnus de thalamis candens,qui lapſus adulter
Furta Iouis falſa volucer ſub imagine texit.
Haud medij fulgoris erunt pennæ,vtraque læta,
Dexterior iuxta regalem Cepheos vlnam.
At læua fugit inſtantem ſibi Pegaſon ala.

26 CYCNVM dicunt inter aſtra conſtitutum,eo quòd Iupiter in Cycnum transfiguratus euolauerit in ramum Atticæ regionis,ibique compreſſerit Nemeſin,quæ & Leda dicitur (vt refert Crates tragædiarum ſcriptor) quæ enixa eſt ouum,vnde nata eſt Helena:ſed quoniam Iupiter rurſus in cœlū in Cycnum transfiguratus ſe recepit, vt fuit pennis tenſus,ſimulacrum eius ſideribus reliquit. Habet autē ſtellas,in capite claram vnam,in dexra ala quinque,vnam claram quæ eſt erga collum,in ſiniſtra ala quinque,in pectore vnam,in cauda vnam,quæ eſt ampliſſima.ſunt omnes XIIII.

AQVARIVS.

27 OCEANO merſus,ſopitas condere flammas,
Imbres,occaſus ortúſque,intercipit ora.
Et cùm terrores auget nox atra marinos,
Multum clamatos fruſtra ſpectaueris ortus.
Tunc rigor,aut rapidus ponto tunc incubat auſter,
Tarda miniſteria,& nautis tremor alligat artus,
Et rationem animi temeraria pectora ſoluent.
Nulla dies oritur,quæ iam vacua æquora cernat,
Puppibus & ſemper tumidis ratis innatet vndis.

P 2 Inte-

Interea tentare vndas iuuat, aſpera ſed cum
Aſſultat lateri deprenſæ ſpuma carinæ,
Tunc alii curuos proſpectant littore portus:
Inuentáſque alij terras pro munere narrant,
Interea exanimat pauidos inſtantis aquæ mons:
Aſt alij procul è terra iactantur in altum:
Munit & hos breue lignum, & fata inſtantia pellit,
Et tantum à leto, quantum rate fluctibus abſunt.

27 PORRO Aquarius nomen accepiſſe dicitur, quòd eius exortu imbres plurimi fiant. Quidam volunt Ganymedem eum eſſe, Trois & Callirrhoes filium, qui cum in Ida monte venaretur, ob nimiam pulchritudinem à Ioue adamatus, & per aquilam raptus, inter aſtra eſt collocatus, Dehinc Aquarius dictus eſt, quòd vndas funderet. Nigidius Hydrochoon ſiue Aquarium exiſtimat eſſe Deucalionem Theſſalũ, qui in maximo cataclyſmo ſit relictus cum vxore Pyrrha in monte Aetna, qui eſt altiſſimus in Sicilia & poſteaquam ſe & vxorem ſuam in terra relictum conſpexit, orbitatis & vaſtitatis miſertus, ab Ioue precari cœpit, vt aut & ipſi interirent, aut hominum genus reſtitueret. Iupiter reſpondit, & per ſortem indicauit, vt lapides quos ante ſe reperiſſent, poſt ſe iactarent. Reuerſi itaque, quot quot Deucalion miſit, viri fiebant, quos Pyrrha fœmina. Quo facto ruſus hominum genus natum eſt, ob quam rem λαὸς Græcè populus dicitur, quia lapis antiquitus Græcè λᾶας appellabatur. Ab antiquis quidem dicitur Ariſteus filius Apollinis fuiſſe quem Apollo dicitur ex Cyrene procreaſſe, quam compreſſit in monte Orpheo, qui Cyrenis eſt appellatus Ariſteus dicitur omnibus artibus doctus fuiſſe, quibus cæteros homines ad bonos fructus vtilitatémque perducebat. Is cum Caniculæ ſignum peſtiferum orireetur, & ſtatim præſentes fructus læderentur, & homines diuturna peſtilentia afficerentur, factum eſt vt à dijs impetraretur, maximè Neptuno, Iouis fratre, ne tempeſtatibus & ventis pateretur genus humanum affici indignis calamitatibus Itaque venia data, conſtitutum eſt à dijs, vt Canicula ſtella exortu, venti perflarent dies circiter quadraginta, eiúſque peſtilentiæ vim abſcinderent. Quapropter Ariſteus à dijs inter aſtra eſt collocatus. Habet autem Aquarius ſtellas, in capite obſcuras duas, in ſingulis humeris ſingulas amplas, in ſiniſtro cubito vnam, in dextro cubito vnam, in ſingulis manibus ſingulas, in ſingulis mammillis ſingulas, ſub mammillis ſingulas, in dextro lumbo vnam, in ſingulis genibus ſingulas, in dextra tibia vnam, in ſingulis pedibus ſingulas. ſunt omnes XVIII. Effuſio verò aquæ dextra læuáque, fit ſtellis XXXI. Quarum duæ ſplendidæ ſunt, cætera verò obſcura.

CAPRICORNVS ſane ſimilitudinem habet Aegipanos: habet enim poſteriorem partem Piſcis, priorem Capricorni: & hunc honorem dicitur aſſecutus, eo quòd cum Ioue ſit nutritus. Epimenides dicit in Ida vtroſque nutritos. & ad Titanum bellum cum Ioue eſſe profectum: quem Iupiter victor aſtris intulit, quod eius opera dij armati eſſent: itémque matrem eius Capram, quod Dicolon inueniſſet in mare, ideo Piſcis cauda notatum. Nigidius Capricornum refert immortali honore donatum, quo tempore Typhon in monte Tauro ſpeluncam haberet, & Aegyptum incoleret, ab Ioueque comeſſum habuiſſet, quemadmodum dijs poſſet obſiſtere, cúm eis conſilium panderet, ſi neque terras relinquere vellent: neque Typhonis immanitati reſiſtere, dij poſſent, inconſultæ figuras immutauerunt, in quam quis vellet, ſeu beſtiam, ſeu volucrem, ſeu piſcem pecudémve, Typhon ſe in Capram tranſmutaſſet: itaque immortales figuris ignotis Typhonis ante oculos crebro verſabantur: vnde adhuc maximè pro dijs multas beſtias obſeruans colúntque Aegyptij. Et cúm venit Typhoni neminem deorum aduerſari, ſibimet vanam cognouit dominantibus, arbitratus deos ſe veritos, propter metum: dominabatur imperitis fortuna vaſtitate, & periculi magnitudine inſtantis. Nam poſt XVIII. dies dicitur conſilium de eo repente à dijs factum vt interficeretur: ob idque vſque hodie in Aegypto hos dies, id eſt XVIII. feſtos perpetuo, annis ſingulis inſtituerunt: in quibus diebus qui naſcitur amplius quàm eos non viuit. Typhon autem fulmine interficitur ab Apolline, in templo Aegypti Memphis, vbi mos fuit ſolio regio decorari reges qui regnabant. Ibi enim ſacris initiabantur primùm, vt dicitur, reges: fas iis religioſe tunicari: & Tauro quem Apim appellant, iugum portare fas erat, quem deum maximum Aegyptij exiſtimant, & per vicum vnum duci, vt periti exiſtimabant, labore humana neceſſitatis, vt crudelius qua ſub eis ſint abutantur. deducitur autem à ſacerdote Iſidis in locum qui nominatur Adytos, & iureiurando adigitur, neque menſem, neque diem intercalandum, quem in feſtum diem immutarent ſed CCCLXV. dies peracturos, ſicut inſtitutum eſt ab antiquis. Sed illò reuertamur vnde digreſſi ſumus. Igitur dij poſtea quam Typhonem pœna affecerunt,

uerunt, & interfecerunt, ſancta aſtrorum memoria decorauerunt, & ei nomen Aegyptij, Aegypana impoſuerunt, quod cum tanti dij ſe in beſtias conuertiſſent, Typhon ſe in Capram transfigurabat. oppidumque magnificum in Aegypto ædificauerunt, quod Panopolim adpellauerunt. Habet autem ſtellas, in ſingulis cornibus duas, in naribus claram vnam, in capite claras duas, ſub collo vnam, in pectore duas, in anteriore pede vnam, in ſummitate ipſius pedis vnam, in dorſo ſeptem, in ventre quinque, in caudæ extremitate claras duas. ſunt omnes XXVI.

SAGITTARIVS.

28 BELLIGERVM Titan etiam cùm contigit arcum,
Ducentémque ferunt ſinuato ſpicula neruo,
Iam clauſum ratione mare eſt, iam nauita portu
Infeſtam noctem fugit, ad longáſque tenebras,
Signum erit exoriens nobis tum nocte ſuprema.
Scorpios ille micat ſuper freta cærula cauda:
Inſequitur grauis Arcus, & in lucem magis exit.
Tunc alte Cynoſura repit, tunc totus in vndas
Mergitur Orion, humeris & vertice Cepheus.

28 PORRO Sagittarius Scorpione oriente aſcendit, quo aſcendente Orion occidit totus, & Cepheus à vertice & humeris cum manibus, in cuius ſigni regione zodiacus circulus humillimus eſt propter equina crura. Quidam negant, dicentes nunquam Centauros vllis ſagittis vſos fuiſſe. Quidam autem dicunt, quòd quadrupedes eſſe non videantur, ſed ſtans bipes ſagittarius. Hic autem homo equinis pedibus eſt, & caudam habet veluti ſagittarij. Soſitheus autem tragœdiarum ſcriptor, illum affirmat eſſe Crotonem. Euphemes Muſarum nutricis filium, & inhabitaſſe Heliconem, atque ſagittis & venatis vitam exegiſſe, qui inter Muſas ſæpius commoratus, plauſu cantus earum diſtinguebat, id eſt ad pedem manibus plaudebat, quo alij tenerent. Hunc Muſæ beneficio Iouis aſtris intulerunt, cuius actes, id eſt plauſus & ſagitta, inter mortales manere. Nigidius de Crotone idem dicit, ſed non conuerſatum cum Muſis ſed dum illæ cantus choros que celebrarent, hunc procul auditu repentino plauſu ad pedem feriendo oblectato canentes, ob hoc eum à Ioue immortali memoria earum rogatu donatum, quod eſſet nutricis earum filius, idem Oceani nepos. Habet autem ſtellas, in capite duas, in arcu duas, in acumine ſagittæ duas in dextro cubito vnam, in eadem manu vnam, in ventre claram vnam, in ſpina duas, ſub cauda duas, in anterioribus geniculis ſingulas. ſunt omnes XV. Reliquæ verò ſeptem, ſubter crura, ſimiles quidem ſunt poſterioribus, quæ non oſtenduntur, quòd Centaurus duplex ſit. Iaculum autem eius, ex quo dicunt omnes Cyclopas ab Apolline interfectos, qui Iouis fulmina fuerant, abſconditum ſerunt ad aquilonem, & perlatum, ac potius ſedata lite, aſſumptum, & ad pedes ſagittarij inter aſtra collocatum. Habet autem ſtellas quatuor, in ſummo vnam, in medio obſcuram vnam, in pennis duas, vnam vero ſplendidiorem alijs.

AQVILA.

29 VNGVIBVS innocuis Phrygium rapuit Ganymedem
Et cœlo appoſitus cuſtos quo Iuppiter arſit:
In puero, luit excidio quem Troia furorem.

29 AQVILAM ſane inter aſtra collocatam dicunt, propter Ganymedem Iouis miniſtrum, quem rapuit in cœlum, eſt enim ea ſignum Iouis, quòd cum dij omnes volucres inter ſe diuiderent, eam in portione ſortitus ſit Iupiter. quòd altius cunctis volantibus euolet, & pene inter omnes principatum teneat, & quod ſola auium Solis radijs non terreatur. Nanque ita eſt ſpectans ad orientem pennis tenſis. Aglaoſthenes dicit Iouem in aquilam transfiguratum, Naxiam regionem vbi nutritus fuerat petijſſe, & regnum accepiſſe. Egreſſo verò de Naxo cum aduerſus Titanas proficiſceretur, & ſacrificium faceret, aquilā

etiam auſpicio apparuiſſe, & fulmina miniſtraſſe, quam bono omine acceptam tutela ſua ſubieciſſe. Habet autem ſtellas, in capite claram vnam, in humeris ſingulis alarum ſingulas, in pectore obſcuram vnam ſunt omnes quatuor. Sagitta autem quam tenet in pedibus, dicitur ſagitta Apollinis fuiſſe, cum qua Cyclopas interfecit, eo quòd Ioui fulmina facerent, quòd eo telo Aeſculapius eius filius à Ioue eſſet interfectus, quam ſagittam aſtris illatam in memoriam virtutis ſuæ reliquit. Habet autem ſtellas quatuor, in ſummo vnam, in medio vnam, in pennis ſagittæ duas.

DELPHINVS.

30 SIDERA quæ mundi pars celſior æthere voluit;
Quæque vident boream, ventis aſſueta ſerenis
Diximus: hinc alius decliuis ducitur ordo,
Sentit & inſanos obſcuris flatibus auſtros.

30 NEPTVNVS, *vt Artemidorus refert, Amphitriten voluit in coniugium accipere, quæ cum ob verecundiæ magnitudinem & virginitatis obſeruantiam ad Atlantem confugiſſet, Neptunus poſt eam multos miſit qui eam peterent, inter quos & Delphinum miſit qui eam peteret. Quæ cum circa inſulas Atlantis moraretur, reperit eam, nunciauitque Neptuno, quam ille ſuis perſuaſionibus ad ſuam perduxit voluntatem, Delphinóque maximos honores in mari tribuit, quem in aſtris intulit & in manu ſua habere inſtituit. Habet autem ſtellas nouem, & ideo muſicum ſignum dicitur, eo quòd in numero muſarum ſtellas habet, in ore vnam, in ſolio duas, in pinnulis ventris tres, in dorſo vnam, in cauda duas. ſunt omnes nouem. Delphinus autem non multum currit ſupra Capricornum.*

ORION.

31 TELA, caput, magniſque humeris, ſic baltheus ardet,
Sic vagina enſis, pernici ſic pede fulget.

31 ORION *qui & Incola dicitur, ante Tauri veſtigia fulget, & dicitur Orion, ab vrina, id eſt ab inundatione aquarum. Tempore enim hyemis habet ortum cum mare & terras aquis & tempeſtatibus turbat. Hunc Romani Iugulam vocant, eo quòd ſit armatus, vt gladius ſtellarum luce terribilis & clariſſimus, qui ſi fulget, ſerenitatem portendit: ſi obſcuratur, tempeſtatem annuit imminere. Hunc Heſiodus dicit Neptuni & Euryales filium, cui dono datum eſt à Neptuno, vt ſuper fluctus ambularet, veluti ſupra terram. Qui cùm Chium veniſſet, Meropem OEnopionis filiam compreſſit, quem Oenopion ob iniuriam excæcauit, & de finibus ſuis expulit ipſe cum Lemnum veniſſet, à Sole dicitur ei lumina reſtituta eſſe, & reuerſus eſt ad OEnopionem, qui cum à ciuibus terra abſconderetur, OEnopion, deſperata eius inuentione, Cretam eſt profectus: vbi cum immodiſe venaretur, & a Diana corriperetur, ait ſe nullam feram in terris relicturum. Tellus indignata Scorpionem extulit miræ magnitudinis, qui pœnas magniloquentiæ eius exigeret, Iupiter autem Orionem ob virtutem aſtris intulit. idem rogatu Dianæ Scorpionem inter aſtra duodecim cœlo collocauit, quorum contra magnitudinē ſtella quoque eorum ampliſſima ſunt. Ariſtomachus autem dicit Erythrea quendam Thebis voto petiſſe, vt filium haberet, ad quem Iupiter Mercurius & Neptunus hoſpitio deuenerunt: qui eis hoſtiam immolauit, vt filius naſceretur: cuius bonis pelle detracta, dij in eam vrinam fecere, iuſſuque Mercurij, terra obruta eſt, vnde puer ſupradictus eſt natus, quem Vrionem appellauerunt & aſtris intulerunt. Quidam autem dicunt Vrionem Methymnæum qui cùm eſſet citharæ potens, rex Corinthiorum Pyranthus nomine eum dilexit, qui cum á rege impetraſſet vt ciuitatem arte ſua illuſtraret, & magnum patrimonium acquiſiuiſſet, conſenſerunt famuli cum nautis, vt eum interficerent: quem cum vellent interficere petijt ac eis vt ante decantaret. Cum autem citharæ ſonus cum voce eius audiretur, Delphini circum nauim venerunt, ille ſuper vnum ex his ſe præcipitauit, qui eum ſublatum ad Regem Pyranthum Corinthum detulit. Delphinus ſubductis per aſtū aquis exanimatus eſt. Qui cum ſuos caſus Pyrantho narraſſet, iuſſit rex Pyranthus Delphinum ſepeliri, & ei monumentum fieri: poſt aliquantulum temporis nauis qua Orion deuectus fuerat, Corinthum delata eſt. Nautas cum ad ſe adduci rex imperaſſet, & de Orione inquireret, dixerunt eum obijſſe. Quibus ille, Craſtino, inquit, die ad Delphini monumentum iurabitis: eóſque cuſtodiri mandauit, atque Orionem ita ornatum ſicut ſe præcipitauerat, in monumento Delphini delitefcere. Cùm autem adducti per*

Delphini

Delphini monumentum iurarent Orionem obiiſſe, & de monumento prodiiſſet, illi cum videntes obmutuerunt, ibique regis imperio crucifixi ſunt, Dehinc Iouis miſeratione dicitur Orion cum Delphino inter aſtra poſitus. Nigidius autem refert quodam tempore Iouem cum cæteris diis apud Muſæum Biſiontorum regem hoſpitio dapſili copióſoque affectu prædito in hilaritate conſtituiſſe, vt in corio Tauri qui tunc immolatus fuerat, mingerent, eóque loco in corio terra obruta natus ſit Orion, qui factus adoleſcent digna deorum forma atque egregia virtute incitatus, immortali memoria obtemperabat, quibus ortus dicebatur. Nam cum in Celinio venaretur, Dianam irridens contemnebat eius opera, quæ in monte conſtituebat. Itaque Diana miſiſſe dicitur Scorpionem qui Orionem vita priuaret: Orion vita priuatus ſideribus illatus eſt. Habet autem ſtellas, in capite claras tres, è quibus media eſt ſplendidior cæteris: in ſingulis humeris ſingulas claras, in dextro cubito obſcuram vnam, in eadem manu vnam, in zona tres, in gladio quem tenet in manu, tres: in ſingulis genibus ſingulas, in ſingulis pedibus ſingulas, in mantili tres ſunt omnes XVII. & decem ex eis obſcuriores.

CANIS.

32 CVM tetigit Solis radios, accenditur æſtas,
Diſcernitque: ortu longe ſata viuida firmat:
At quibus arctatæ frondes, aut languida radix,
Exanimat: nullo gaudet maiúſve minúſve
Agricola: & ſidus primo ſpeculator ab ortu.

32 *SIRIVS, ſtella eſt in medio Centro cœli, ad quam cum Sol acceſſerit, duplicatur calor ipſius, & languore afficiuntur corpora humana. Sirium autem ſtellam vocatam putant, propter flammæ candorem. Latini autem illam Caniculam vocant, vnde & dies Caniculares dicuntur, quia quandiu Sol in ipſa eſt, peſtifera eſt, ſed pro qualitate adiacentium commutatur. nam aut vincitur, aut morboſis vritur viribus. hinc eſt, quòd cùm certo tempore oritur, non ſemper eſt noxia. Quidam verò dicunt Canem fuiſſe quæ Europæ cum dracone cuſtos data eſt, quæ poſtea Minos vtraque accepit. Eandem poſtea ob medicinæ cauſam Procridi in munere datam, quæ poſtea Cephalus vtraque poſſedit, vir Procridis, qui eam ad Thebas duxit ad vulpem Thebanorum agros infeſtantem: cui Cani fatum erat, ne ab vllo poſſet interfici, itémque Vulpi. Iupiter verò Vulpem in lapidem conuertit, & Canem aſtris intulit. Amphianus tragœdiarum ſcriptor refert, quòd cum hominibus ſtella relinquerent locum, miſſus eſt legatus Canis ad Doloram, quam vt vidit, tempore tempeſtiuo adamauit: qui cum flagraret amore, nec poſſet frui, magis aſperius vrebatur: calamitate accepta, & Deos adiutores inuocare cœpit: tunc Aquilo miſit filios ſuos adoleſcentes, qui operam Cani traderent, & ipſe flatu ſuo Canis ardorem ſedauit, qui flatus Eteſia dicitur: amoris autem memoria remanſit.*

Sunt qui aliter memorent. Icarius à Libero hoſpitio receptus eſt, qui ei in munere vtrem plenum vino tribuit, iuſſitque vt in reliquas terras propagaret. Icarius dehinc Athenam, cum in terram Atticam ad poſteros deueniſſet, eis genus hoc ſuauitatis oſtendit. paſtores autem cum immoderatius biberent, ebrii facti conciderunt. Qui arbitrantes Icarium malum medicamentum ſibi dediſſe, eum fuſtibus interfecerunt. Icarium autem occiſum Canis qui cum eo fuerat, Mæra nomine, vlulans, Erigone eius filiæ monſtrauit vbi pater inſepultus iaceret: quæ cum veniſſet eius corpus ſepeliuit, ipſáque ſe in monte Hymetro conſuluit, ibique laqueo ſibi mortem conſciuit. Tunc dicitur Liber à Ioue petiiſſe, vt Erigonem & Icarium aſtris inferret. Iupiter autem audita eius petitione, Erigonem ſignum Virginis nominauit: Icarium autem patrem eius, Arcturum. Qui cùm exoritur, tempeſtates mari terræque efficit. cúmque Athenas peſtilentia opprimeret, ex oraculo reſponſum eſt ceſſaturam peſtilentiam, ſi per annos ſingulos de frugibus & vindemia Icario & Erigonæ primum delibaretur. Quod factum eſt ab Athenienſibus, qui diebus feſtis inſtitutis aras conſtituerunt: ideo quia illam pendentem aſpexerunt, quod eſt apud Græcos: ex quo factum eſt, vt ſoli oſcillo iactarentur homines. Canis autem Icarii qui vlulans ante pedem pendentis Virginis mortuus eſt, Aſtrocyon nominatur, quod nos Canis ſtellam dicimus: qui ob eandem cauſam quando exoritur, ſummam peſtilentiam hominibus facit. Habet autem ſtellas, in capite vnam, quæ Iſis dicitur, claram: in lingua vnam, quam Sirium vel Canem vocant, quæ magna eſt

 & ſplen-

& ſplendida: in collo duas, in ſingulis humeris ſingulas obſcuras, in pectore claras duas, in anteriore pede ſiniſtro tres, in dextro vnam claram, in extremo ſupra dorſum tres, in ventre duas, in ſiniſtro femore vnā in posteriori pede ſiniſtro vnam, in ſummitate caudæ vnam ſiunt omnes XX. Situm autem eſt hoc ſignum inter hiemalem tropicum, & arcticum ſubterraneum qui Auſtralis vocatur.

DASYPVS.

33 SIC vtrunque oritur, ſic occidit in freta ſidus:
Tu paruum Leporem perpende ſub Orione.

33 *LEPVS ſub pedibus Antecanis & Orionis conſtitutus eſt. Hic dicitur Orionis canem fugere venantis. Nam vt venatorem eum finxerunt aliqua de cauſa, ita Leporem ei ad pedes fugientem finxerūt. Quidam negant tam nobilem tamque magnum venatorem, de quo ante in Scorpione ſigno diximus, & poſtea in ipſius figura dicemus, oportere Leporem venari. Callimachuſque accuſat eum, quòd cum Dianæ ſcriberet laudes, eam leporino ſanguine gaudere, & eos venari dixerit. Nonnulli à Mercurio inter aſtra collocatum dicunt propter nimiam velocitatem, ſiue quòd inter quadrupedes plus pariat, & quoſdam fœtus pariat, quoſdam verò in ventre habeat, ſicut Ariſtoteles philoſophus ait, qui de animalium ratione diſſeruit. Antiquitus autem dicebatur in inſula Lero nullum Leporem fuiſſe, ſed ex eorum ciuitate adoleſcens quidam ſtudio generis ab exteris terris Leporem fœminam produxit, & ad eius partum diligentiſſime quæ opus eſſent adminiſtrauit: itaque cum peperiſſet, & complures eius ciuitatis ad ſtudium intendiſſet, & partim precio, partim beneficio mercati eſſent, omnes Lepores alere cœperunt: quibus cùm nihil daretur ad manducandum, impetu facto, omnia comederunt, quo facto inſulam calamitas afflixit. itaque poſtea Leporis figuram aſtris contulerunt, vt homines meminiſſent nihil his exoptandum in vita, ſi inſolenter vtantur lætitia, qua dolorem capere poſterius cogantur. Habet autem ſtellas, in ſingulis auribus ſingulas, in pectore duas, in dorſo nitidam vnam, in poſterioribus pedibus ſingulas. ſunt autem omnes VII.*

ARGO NAVIS

34 AT cum decurrens inhibet iam nauita remos,
Auerſámque ratem votis damnatus ab ore,
Perlegit, optatam cupiens contingere terram:
Sed quia pars violata fuit coëuntia ſaxa,
Numine Iunonis tutus cùm fugit Iaſon,
Hæc micat in cœlo lateri non amplior, actus
Qua ſurgit malus, qua debet reddere proram,
Intercepta perit nulla ſub imagine forma:
Puppis demiſſo tantum ſtat lucida clauo.

34 *POST Canis igitur magni caudam, ſecundum ſtellarum ordinem Nauis conſtituta eſt, quam quidam beneficio Mineruæ inter aſtra collocatam dicunt, quæque prima ab ea fabricata eſt, & mare quod antea inuium fuerat hominibus, peruium nautis ingenio fecit, quam notatam in cœlo figurauit, ſed à gubernaculo vſque ad malum. Nonnulli dicunt Danaum Beli filium ex compluribus coniugibus quinquaginta filias habuiſſe. fratrem autem eius Egyptum totidem filios. Danaum autem & filias eius interficere voluit, vt regnum paternum ſolus obtineret, eaſque filijs ſuis vxores à fratre popoſcit. Danaus autem cognita malitia, Mineruam inuocauit adiutricem: tunc primum dicitur Minerua nauim feciſſe, quæ Argos appellata eſt, cum qua Danaus ex Aphrica Argos profugit. Aegyptus filios ſuos ad perſequendum fratrem miſit. Qui poſtquam Argos venerunt, patruum impugnare cœperunt. Danaus autem vt vidit ſe eis obſiſtere non poſſe, dedit eis filias ſuas, quæ patris iuſſu viros ſuos vna nocte interfecerunt, ſola Hypermneſtra Linum ſeruauit: ob quod fanum illis factum eſt. cæteræ verò dicuntur apud inferos in dolium pertuſum aquam ingerere. Habet autem Nauis ſtellas, in puppe quatuor, in cataſtroma quatuor, in malo ſummo tres, in ſingulis temonibus quinque, ſub carina quinque. ſunt omnes XXVI.*

CETVS.

35 DIVERSO poſita & boreæ vicina legenti,
Auſter piſtris agens duo ſidera, perlegit vnum.
Nanque Aries ſupra Piſtrim Piſcéſque feruntur:
Bellua ſed ponti non multum præterit Amnem.

35 PORRO ſub Ariete & Piſcibus ſuper fluuium Cetus in cœli regione collocatus eſt. Dicitur autem à Neptuno miſſus ad Cepheum propter inuidiam Nereidũ, à qua contra Caſſiepeiam & Andromedam exardeſcebat propter nimiam pulchritudinem. huic Ceto Andromeda propoſita erat, quem Perſeus interfecit, & ab Ioue aſtris illatus eſt, vt memoria actus maneret. Habet autem ſtellas, in cauda extremo claras duas, à cauda vſque ad gibbum eius ſex, ſub ventre ſex. ſunt omnes XIIII.

ERIDANVS FLVVIVS.

36 PLANXERE ignotis Aſiæ Phaetontides vndis
Eridanus medius liquidis inter iacet aſtris.
Huius pars vndæ læuum ferit Orionis
Lapſa pedem, procul à motis qui Piſcibus vſus,
Vincula coniectat nodus: criſtam ſuper ipſam,
AEquore Piſtris adit. ſunt illi libera cœlo
Sidera, nonnullam ſpecie reddentia formam:
Sub Leporíſque latus, verſam poſt denique puppim,
Inter & Eridanum, flexúſque cauúmque carinæ.
Atque hæc ipſa notat, ſi nullam ferre figuram,
Sunt etiam toto ſparſi ſine nomine mundi
Inter ſigna ignes etiam, quibus & ſua deſit
Forma, per oppoſiti noſcuntur lumina ſigni.

36 FLVVIVS, vt ſuperius diximus, ſubter Cetum collocatus eſt. cœli regione cernitur, ad quam ſiniſter Orionis pes extenditur. Ab Arato & Pherecyde Eridanus Padus eſſe putatur: & ideo inter aſtra collocatus, quòd à meridianis partibus dirigere cernitur. Heſiodus autem dicit eum inter aſtra collocatũ, propter Phaethonta Solis, & Clymenes filium, qui dicitur currum patris aſcendiſſe. Cúmque à tera altius leuaretur, præ timore in Eridanum fluuium, qui & Padus dicitur, cecidit, ab Ioue fulmine percuſſus: & omnia ardere cœperunt: causáque extinguendi vniuerſos amnes immiſſos eſſe, omnéque mortalium genus interiſſe, præter Pyrrham & Deucalionem. Sorores quoque Phaetontis flentes in arbores populos verſa ſunt, lachrimaque earum in Electrum durare dicuntur, Heliadéſque appellatæ. ipſa autem nomina habuiſſe, Merope, Helie, Aegle, Aegiale, Petre, Phœbe, Charie, Dioxippe. Cycnus quoque rex Liguriæ Phaethontis propinquus dum fleret, in Cycnum conuerſus eſt, id quoque monent flebile canit. A quibuſdam verò Nilus, qui & Gion exiſtimatur, & ideo inter ſidera collocatus, quòd à meridianis partibus curſum dirigat. Eſt autem ſidus multarum ſtellarum luce adornatum, & ſubiacet ei ſtella quæ vocatur Canopus, ſiue Ptolemæon ſplendens: tangitque temonem Nauis. apparet autem humillima, eo quòd circa terram eſſe videtur, & nullum ſidus inferius apparet, ob quod terreſtris vocatur. Habet autem ſtellas, in primo flexu quatuor, in ſecundo tres, in tertio tres, vſque ad nouiſſimum ſeptem, quas dicunt in ore Nili fluuij eſſe. ſunt omnes XVII.

PISCIS.

37 INFIMVS Hydrochoos ſed quà veſtigia figit,
Sunt aliæ ſtellæ, quà caudam bellua flectit,

Quàque caput Piſcis, media regione locatæ:
Nullum nomen habent, nec cauſam nominis vllam:
Sic tenuis cunctis iam pene euanuit ardor:
Nec procul hinc dextra diffundit Aquarius vndas,
Atque imitata cadunt errantis ſigna liquoris.
E quibus vna magis ſub cauda flamma relucet
Squammigeræ piſtris: pedibus ſubit altera ſigni
Fundentis latices: eſt & ſine honore corona,
Ante Sagittiferi multum pernicia crura.

37 PISCIS magnus, cuius nepotes dicuntur Piſces, qui in circulo zodiaco conſtituti ſunt, dicitur in aſtra collocatus, eo quòd decidens in Boeth ſtagno, Phacetis filia Veneris, in Piſcem ſit transfigurata, quã Syri deam nominauerunt. Quidam autem dicunt quòd de ſtagno filiam Veneris ſaluauerit. Vnde vſque hodie Syri Piſces argenteos in templo ſacrauerunt. Eſt autem ſignum in parte auſtrali, quod Piſcibus orientibus oritur, quem Piſcem dicunt Aquarij vrna habere effuſionem. Habet autem ſtellas XII. è quibus vna fertur eſſe ſub pedibus Aquarij, & tres in brachijs eius. ipſa autem clariores eſſe cæteris noſcuntur. inter hæc ſunt aſtra ſiue ſigna quæ Planeta appellantur.

38 OCEANVM occaſu tangit tanto & magis arte,
Thuribulum metæ vim cœlo ſuſcipit, & iam
Præcipiti tractu vaſtis dimittitur vndis.
Multa dedit natura homini rata ſigna ſalutis,
Venturámque nouis cladem depellere ſuaſit.
Inter certa licet numeres ſub nocte cauenda,
Thuribulum. nam ſi ſordebunt cætera cœli
Nubibus obductis, illo ſplendore timeto,
Ne pacem pelagi ſoluat violentior auſter:
Tunc mihi ſiccentur aſtricto cornua velo,
Erigat, emittátque latus per inane rudentes.
Quod ſi deprenſa turbauit lintea puppis,
Incubuítque ſinu laxo, vel mergitur vndis
Prona ratis, ſoluétque inimicum Nerea prora:
Vel ſi perſpexit ſeruator Iuppiter æger,
Vltima perſoluunt iactatæ vota ſalutis:
Nec metus ante fugit, quàm pars effluxerit orbis,
Quæ boream cœlum ſpectantibus indicet ortum.

38 SACRARIVM qui & Pharus dicitur, eſt ſignum nauigantibus ſemper contrarium, quod ſequitur Scorpionis caudam. Quod quidam locatum inter aſtra dicunt, quòd in eo dij primum mutuo coniurationem fecerunt, cum iupiter contra Saturnum fecit, quòd memoria non ſolùm aſtris illatum, ſed etiã hominibus hoc haberet inſtitutum, quia in agonibus & ludis quinquennalibus corona habentur, & fœderu teſtes adhibentur, itémque vates per quos futura reſpondentur in Sympoſijs domibus conſecrantur, & iure Iupiter igneum ſibi velamen, ne eius fulminum potentia deprehenderetur adhibuit. Habet ſtellas quatuor, duas in ſuperficie, in qua prima fuiſſe dicuntur, dũas in vaſe eius.

CENTAVRVS.

39 INDE per ingentes coſtas, per crura, per armos,
Nauſcitur intacta Sonipes ſub Virgine dextra,

Seu

Seu prædam è ſiluis portat,ſeu dona propinqua
Placatura deos,cultor Iouis admouet aræ
Hic erit ille pius Chiro,tutiſsimus omnes
Inter nubigenas,& magni doctor Achillis.
Hic humero medium ſcindens iter ætheris alti,
Si tenuem traxit nubem ſtellásve recondit,
Toto clarus equo,venientes nunciat euros.

39 CENTAVRVS dicitur Saturni & Philyræ filius.nam Saturnus cum Iouem filium quæreret in Thracea,cum Philyra Oceani filia in equum verſus dicitur concubuiſſe,& ex ea Chironem Centaurum natum artis medicinæ inuentorem,ipſamque in arborem φίλυραν,*hoc eſt tiliam verſam eſſe,& habitaſſe Chironem in Pelio monte inter homines æquiſſimum,à quo Aeſculapius medicina,Achilles cithara,in aſtrologia Hercules literis instructi ſunt:cuius hoſpitio cum Hercules vteretur,ſicut Antiſthenes dicit è pharetra ſagitta lapſa dicitur pedem eius vulneraſſe,acceptoque vulnere illum animam exhalaſſe,& ab Ioue aſtris illatum.eſt autem ſignum ad aſpectum Sacrarij.Vnde & ad idem Sacrarium ſacrificare videtur.Habet ſtellas,in capite obſcuras tres,in ſingulis humeris ſingulas claras, in dextro cubito vnam, in eadem manu vnam,in medio pectore vnam,in ſpina duas,in ventre ſplendidas duas, in dextro lumbo claram vnam,in cauda tres,in ſingulis genibus retrorſum duas,in vtroque armo vnam, in vtriſque pedibus anterioribus ſingulas.ſunt omnes XXXIII.Quidam arbitrantur tenere in ſiniſtra manu arma & Leporem.in dextra vero beſtiolam quæ* θηρίον *appellatur,&* βότρυν, *id eſt vtrem vini plenum,in quo libabat dijs in Sacrario.Habet autem ſtellas beſtiola,in capite vnam,in ſpina claram vnam,in cauda duas, in ſummo pede poſteriore claram vnam, in anteriori pede vnam claram, in thyrſo tres. ſunt omnes XXXIII.*

HYDRA.

40 HIC primos ortus Crater premit vlterioris,
Vocalis roſtro Corui,ſuper Hydráque lucet.

40 HYDRA, ſuper cuius caudam Coruum ſedere dicunt,& in medio Vrnam aſſerunt, eſt ſignum in parte auſtrali,caput deflexum habens ad Cancrum,cuius ſinuoſi corporis medietas eſt connexa ſub Leone,caudam vero extendit ad Centaurum,ſupra quam ſedet Coruus:qui Coruus ideo inter aſtra collocatus dicitur,eo quòd fuerit in tutela Apollinis,à quo miſſus ad fontem,vt dijs ad libandum aquam deferret:cum vidiſſet arbores groſſos ficus habentes,volans conſedit in eis donec matura fierent,& aquam deferre diſtulit:poſt paucos autem dies peracto ſacrificio, cum ille ficos comediſſet, & ſe dijs peccaſſe ſenſiſſet,denuò ad fontem vt aquam hauriret redijt,& ab Hydra exteritus vas vacuum reportauit, dicens exceſſiſſe aquam,quæ fuerat in fonte.cognoſcens Apollo ſibi Coruum peccaſſe,prohibuit eum eo tempore aquam bibere,vt Ariſtoteles dicit in eo libro,qui de beſtijs ſcribitur.Et Iſidorus in naturalibus,vel in phyſicis memoria tradidit,quod ipſe peccati pœnas daret,qui & poſtea aſtris illatus eſt.Crater autem in medio angue poſitus eſt:caudam autem anguis Coruus appetit roſtro, neque poteſt iuxta accedere vt bibat.Habet anguis ſtellas in capite,claras tres,in prima flexura ſex, & vna ex eis obſcura ad vltimum: in ſecunda flexura tres,in tertia quatuor,in quarta duas,in quinta vſque ad caudam octo claras. ſunt omnes XXVI.Paululum ſub prima flexura Crater ſiue Vrna ſitus eſt,inclinatus ad genua Virginis. Habet ſtellas in labris obſcuras duas,per ſingula latera tres,in fundo duas.ſunt omnes X. Coruus autem qui eſt ad vltimam eius caudam,ſpectans ad occaſum,habet ſtellas,in capite claram vnam,in ala duas,in cauda tres,in pedibus ſingulas ab vnguibus.ſunt omnes ſex.omnes ſimul ſiunt XXXXIII.

* *

AETHERIVM venit thalamum ſuper imbribus atrum,
Et tonitru,crebraque abſcondit grandine terras.
Temperat in Geminis annum,nec crede ſereno,
Nubila nec diuturna putes cum ſidere Cancri
Fons erit ardentis,tamen hoc in littore certum

Flagrantis placide lucens hic temperat annum.
Cùm poſuit ſedem Nemeæis finibus aſtrum,
Virginéque & Libra, ſemper pendentia tantum
Nubila continua magis in ſtatione manebunt.
Nunc quoque nulla fides cœlum cum Scorpion acer
Stat ſuper: incerta nanque omnia lege feruntur:
Heu quantis terras tum Iupiter ignibus omnes
Obruet, aut glomerata cadet quàm denſa per aſtra
Immitis grando cœlo, quàm ſæpe ſonabit,
Cum ſpatium attigerit tendentis ſinguláque ignis,
Non terris imbres, ponto non flamina deerunt,
Et cœli terret ſonitus mortalia corda,
Cum ſedem Aegoceri Cithereius attigit ignis.
Horridus at gelidos portendit Aquarius ignes,
Hibernæque cadunt pluuiæ, concretáque grando.
Piſcibus à geminis ſub prima recurrerit aſtra,
Heſperus, hæc tibi ſigna feret, cùm lucifer ora
Ingreditur Venus alma polũ, ſed vbi Heſperus ignes
Prouocat ætherios, & noctem ducere terris
Incipit, exoriens ecce hæc Citherea mouebit.
Vere caueto imbres, & fulmina culmine ab alto,
Phryxeum rutilo pecus irradiauerit aſtro
Nubila, commixtúſque fragor pluuialibus vndis,
Flamináque aſsiduo terris tum ſtantia pulſu.
E cœlo diri deiecti grandinis ictus,
Vere magis nitido Tauri cum ſidere fulſit.
Appota Geminis eadem conſtantia præſtat,
Cum dederit ſoles, inducit nubila cœlo:
Nubila cum fuerint, ſubitos mirabere ſoles:
Et modo te vento gelido, modo protinus imber
Lucens alterna ſuperabit nube ſerena.
Sin leuis ingreſſa ẽſt ſpacioſi ſidera Cancri,
Pacem mundus habet, non nulli corpore ſoles
Peſtiferi incendunt, non ſidera denſa ſolutos
Aſtringunt artus: alieno tempore lenis
Omnia pacato tum ſidere temperat aër.
Ac rapidis idem ne ſolibus æſtuet orbis,
Efficient magni conſpectu ſigna Leonis.
Virgine erunt pluuiæ, plerique in nube fragores,
Concaua quos reddunt incluſo nubila vento.
Detrahit autumno pluuias, eadémque repellit,
Nubibus aſsiduis, cœlúmque ob frigora prima,
Extremum autumni ſupererit glacialia terræ.

Scorpios at raris ne quis caua terra grauetur,
Horrebit pluuijs.ad diros omnia nimbos,
Continuóſque ruit,cum per ſinuoſa tenetur
Cornua Centauri rapida diſtincta ſagitta.
Aegoceros imbres,& crebro lumine ruptos
Nubibus elidet ſonitus,temploque nitore
Flagrantis teli mortalia numina vincent.
Hæc eadem fundens prædicit Aquarius imbrem.
Extremis ſæuis maria increbeſcere ventis,
Oſtendunt Piſces Veneris quos ſtella notarit.
Et quoniam certis extat via cognita ſignis,
Accipe quid moueat mundo Cyllenius ignis,
Si modo Phœbei flammas euaſerit axis,
Matutina ferens ſolitos per ſidera curſus.
Cum pecudum villis auratum fulſerit aſtrum,
Ventorúmque graues,& diræ grandinis iræ,
Non intermiſſo patienti tempore ſurgent.
Quin pluuias alias etiam in regione notabis
Aſtore non omni:nanque eſt tunc imber in aruis.
Aſt vbi ſe Taurus ſinuatis cornibus effert,
Grandine ſignificat.Geminis tranquilla ſereni
Et placidum nautis ſpondet cœlúmque fretúmque,
Nubila atque imbres,æſtus ac frigora miſcet.
Certior ardor erit,quanuis iuuet aura fauoni,
Cum vaſti calida radiabit ſede Leonis.
Templa ſed ætherei ſimul ac poſſederit ignis,
Omnia mixta feret,pluuias meditabitur ingens,
Vndique grando venit,rumpuntur culmina nimbis.
Centauri attigerit cum iam Cyllenius arcus,
Aut vbi conſurgit Capricornus & ipſe biformis,
Aut ſubitos cœlo deducet crebrius imbres
Fulminis,aut ictu magnum perrumpit Olympum.
Nullo ſerenato Capricornus nubila cœlo
Comparat,aut gelidos flatus,cœlíque fragores.
Non alio melius ſigno prædicere poſsis.
Piſcibus hæc eadem quanuis cognoſcere fas ſit,
Quandoquidem exoritur mundo Cyllenius ignis.
Quid faceret primum modo cum lumine Solis,
Tempus & occaſus moueat quoque diſcere Phœbi.
Ver erit hibernis totum execrabile nimbis,
Et crebro tonitru iunget florentia rura,
Spéſque nouæ ſegetis quatientur grandinis ictu,
Vretur cœlum,magni,cùm regna tonantis

Ingrediens pecudis ingreditur aurea terga,
Hinc & Agenorei ſtellantia cornua Tauri,
Quídve ferant Gemini, rapido quid ſidere Cancer,
Si penitus quæras: Taurum ſæuire videbis,
Grandine nec contra ferri ratione probanda,
Aut Cancro, aut Geminis: calidus veſtigia ſeruat
Hic quo dicta Leo ſæuiſque caloribus ardet.
Flatus at Geminis miſcet tranquilla ſerenis,
Spiciferæque manu tendenti libera nutu
Diſſentit diuæ, ſed vt hæc ventura ſerena
Nunciat, & ventis ceſſat mare, ceſſat & aër.
Scorpios in pluuias rarus, ſed nubibus atris
Creber agit nimbos: & ſæua tonitrua portat,
Clara Sagittiferi tetigit cum lumina ſigni.
AEgocero ſemper cœlo leuis excidit imber.
Frigidus at rapidis horrebit Aquarius euris,
Brumaléſque dabit pluuias, atque igne perenni
Cum ſonitu quatiet nubes ſecura laboris,
Non fruſtrans animum certo me limite ducat.
Hæc eadem tibi ſigna dabunt non irrita Piſces.

SOLEM per ſeipſum conſtat moueri, non cum mundo verti, ſed in zodiaci circuli obliquitate curſum peragrare, paulo ſuperius diximus: qui cum per trecentos ſexaginta quinque dies, & quadrantem zodiacum luſtret, & ſingula tricenis diebus deniſque horis ac ſemiſſe, id eſt dimidia hora, tranſcurrat incremento dimidiarum horarum quarto anno vnum diem complet, quem biſſextum nuncupant, qui dies conficitur ex quadrantibus. Nam cum duodecies ſemis ſex horas integras faciant, id eſt quadrantem, hic quadrans quater ductus viginti quatuor horas perficit, idem vnum diem cum ſua nocte complet, & in quarto biſſextum, vt præfati ſumus, efficit. Sol interea dum igneus ſit, præ nimio motu conuerſionis ſuæ amplius incaleſcit. cuius ignem dicunt philoſophi aqua nutriri, & è contrario elemento virtutem luminis & caloris accipere, vnde videmus eum ſæpius madidum atque rorantem. Tunc autem eclipſin patitur, quod Latinè defectio dicitur, quoties Luna XXX, ad eandem lineam qua Sol vehitur, peruenit, eique ſe obijciens eum obſcurat, vnde deficere nobis videtur, cum ei orbis Lunæ opponitur. Signa enim tempeſtatis vel ſerenitatis hoc modo aſtrologi mundi cognoſcenda eſſe dixerunt. Virgilius nanque ait, ſi Sol in ortu ſuo maculoſus ſit, atque ſub nube latens: aut ſi dimidia pars eius apparuerit, imbres futuros. item Varro ait, Si exoriens concauus videtur, ita vt è medio fulgeat, & radios faciat, partim ad aquilonem, partim ad auſtrum, tempeſtatem humidam & ventoſam futuram innuit: item, ſi Sol, inquit, rubeat in occaſu, ſincerus dies erit: ſi palleat, tempeſtatem ſignificat. Nigidius quoque ait, Si pallidus Sol in nigras nubes occidat, aquilonem ventum ſignificat. Hunc etiam Græci Apollinem appellauerunt, à quo ſe ſpiritum accipere arbitrantur. ἀπόλλων enim Græce, Latine perdens dicitur, quòd feruore ſuo omnem ſuccum virentium decoquendo perdat herbarum. Hunc etiam diuinationis deum eſſe voluerunt, ſiue quòd Sol omnia obſcura manifeſtat in luce, ſiue quòd in ſuo proceſſu, & occaſu eius orbis multimodos ſignificationũ monſtret effectus. Sol dicitur, aut ex eo quòd ſolus ſit, aut quòd ſolito per dies ſurgat & occidat. Hunc etiam ſine barba pingunt, quia occidendo & naſcendo ſemper eſt iunior, ſiue quòd nunquam in ſua virtute deficiat. vt Luna quæ creſcit aut minuitur. Hunc quoque illam ob cauſam, quòd aut quadripartitis temporum varietatibus anni circulum peragat, id eſt veris, æſtatis, autumni, & hiemis: aut quòd quadripartito limite dies metitur ſpacium. Vnde & ipſis equis condigna nomina poſuerunt, id eſt Erytræus, Aethon, Lampros, & Philogæus. Erythræus Græce ruber dicitur, quòd à matutino lumine rubicundus exurgat. Aethon lucidus dicitur, quòd tertia hora inſtante lucidior fulgeat. Lampros verò lucens vel ardens dicitur, quod ſit dum ad vmbilicum diei contra arcticum conſcenderit circulum. Philogæus Græce terram amans dicitur, quòd hora nona proclinior vergens occaſui pronus incumbat.

LVNA terris vicinior eſt quàm Sol, ſiue quàm cætera errantia ſidera. Vnde & breuiore orbe celerius peragit curſum ſuum. Nam iter quod Sol trecentis & ſexaginta quinque diebus & ſex horis peragit, Luna viginti ſeptem diebus & octo horis percurrit. ſingula verò ſigna Sol tricenis diebus & denis horis ac ſemiſſe. Luna autem binis diebus, & ſemis hora, beſſe vnius, perlabitur. Vnde fit vt quantum ſpatij in zodiaco Luna percurrit, tantum Sol tredecim diebus expleat. Hanc quidam philoſophorum dicunt proprium lumen non habere, globique eius vnam partē eſſe luciſluam, aliam verò obſcuram & paulatim ſe vertendo diuerſas formas efficere. Alij contra aiunt, Lunam globum ſuum habere, ſed ignem à Sole concipere, & quantum percutitur ardeſcere, & quantum à Sole diſcedit angers, Cùm vero contrà ſteterit, feritur ex aduerſo & velut ſpeculum, non vim, ſed imaginem reddit, vnde & defectum patitur, ſi inter ipſam & Solem vmbra terræ interueniat. Hac enim creſcente vniuerſa gignentia pubeſcunt, ſenueſcente tenuantur: humor etiam & ſpiritus omnis augeſcit. tumeſcit oceanus. quod diuerſo cœli & vagantium ſtellarum temperatur, atque deteritur & infra fluit, id excipit Luna & Soli tradit. quo & animalia vigeſcunt, & humus quodammodo animatur genitali calore, & vt ita dixerim, vina plurimum valent in orginibus quam in ortu ſunt: languent in occaſu. Ortum facit in ſtella quam Sol præterit, deinde ſtatione matutina cum à quinto loco Solis ſteterit, in eodem manet ſigno, donec ab eodem Sole moueatur, quæ contraria eſt Soli. mane occidit, oritur ſimul nocte, & vocatur Chronicos. Deinde rurſum altero latere, à quinto ſigno deprehenſa poſtmeridiana, ſtationem facit, donec ingreſſo Sole idem ſignum ſub radijs eius delitéſcens in totum occidat. Aſpiciunt inter ſe ſtellæ ex tertio ſigno quod dicitur Trigonū, & habent maxime conſenſionem: item à quarto ſigno, quod Tetragonon & Centrum vocatur, & in alterutrum maxime præſtant effectum, item ex contrario, quod eſt ſeptimum ſignum & Diametron vocatur, quæ maxime aduerſum cætera diſſident. Vel leuiter aſpiciunt, vt ſextum quod dicitur Hexagonon. Signa tropica peregrinis nationibus præſunt, & omnino motibus & conſilijs ſubinde variantur, atque permutantur. Biformia generatione rerum omnium repetitionem ſignificant, & interim dilationem. Solida vehementer & inſtanter efficiunt, & ad exitum vel proſpera vel aduerſa perducunt, ſicut aſpiciuntur à ſtellis, vel fauentibus, vel repugnantibus. Iam verò quia de eius curſu vel ordine ſub breuitate diximus, reſtat vt quid de ea Gentiles ſenſerint edicamus. Lunam gentiles Dianam germanam Solis quem Apollinem nuncupabant, fuiſſe dixerunt, & ſicut à Sole ſpiritum, ita ſe à Luna corpus accipere arbitrabantur: Dicebant enim eam viarum præſidem, & virginem, eo quod in via nihil pariat. idcirco igitur ambo ſagittas habere dicuntur, quòd ipſa duo ſidera de cœlo radios vſque ad terram emittant, ideo faces, quia Luna illuminat, Sol & illuminat & exurit. ideo bigam Luna dicitur habere, ſiue propter velocitatem. ſiue pro eo quòd nocte & die apparet ideo vnum equum album & alium nigrum dicitur habere, eo quòd hieme & æſtate plus luceat quàm vere & autumno. Diana autem Luna dicta eſt, quaſi diana, eo quòd die ac nocte apparet ipſa, & Luna eo quòd luceat, & Triuia eo quòd tribus fungatur figuris, de qua Virgilius ait, Tria virginis ora Dianæ. nam eadem Luna, eadem Diana, eadem Proſerpina vocatur, id eſt cæleſtis, terreſtris, & infernalis. De qua quidam, Denique cum Luna eſt, ſubluſtri ſplendet amictu: Cum ſuccincta iacet calamis, Latonia virgo eſt. Lunam voluerunt etiam apud inferos Proſerpinam, ſeu quòd nocte luceat, ſiue quòd humilior currat & terris præſit: vnde bigam bouum habere dicitur, illo videlicet pacto quod detrimenta & augmenta non ſolùm terræ, ſed & lapides vel cerebra animantium, & quod magis incredibile ſit, etiam lactamina ſentiunt, quæ in Lunæ incrementis electa vermiculos parturiunt. Ipſam Dianam ortam nemoribus volunt, ſimili modo quod arborum ac fruticum ſucco augmenta inducat. Denique crementis Lunæ abſciſſa ligna furfuraceis tinearum terebraminibus fiſtulaſcunt. Nemoribus quoque adeſſe dicitur, quòd omnis venatio plus nocte quàm die dormiat. Endymionem verò paſtorem amaſſe dicitur, duplo ſcilicet modo: ſeu quod primus hominum Endymion curſum Lunæ inuenerit, vnde & triginta annos dormiſſe dicitur: quia nihil aliud in vita ſua, niſi huic repertioni ſtuduit, ſicut Mnaſeas in primo libro de Europa ſcribens tradidit. ſiue quod Endymionem amaſſe fertur, quia nocturni roris humor, qui eſt ſiderum, quique ipſius Lunæ animaudu herbarum ſuccis inſudetur, & paſtoralibus proſit ſucceſſibus. Præterea ſigna tempeſtatis vel & ſerenitatis in ea videri poſſe antiqui dixerunt. Nigidius ait, ſi Luna in ſummo circulo maculas nigras habuerit in primis partibus menſis, imbres futuros ſignificat. Si in medio, tunc cum plena ſint in eo cornicula, ſerenitatem. Cæterùm ſi rubet quaſi aurum, ventos oſtendit. fit enim ventus ex aëris dēſitare, qua obducti Sol & Luna rubeſcunt. item ſi cornua eius tetra fuerint nebula, tempeſtas futura eſt. Aratus autem dicit, Si aquilonium cornu Lunæ eſt porrectius, aquilonium imminere. Item ſi cornu auſtrale ſit erectius, notum imminere. Quarta autem Luna index futurarū certiſſima habetur aurarum. Vnde & Vergilius, Si in ortu quarto: namque is certiſſimus auctor.

A BRVMA in fauonium CAESARI nobilia ſidera ſignificāt. III. cal. Ianua. matutino Canis occidēt

quo die Attica & finitimis regionibus Aquila veſpere occidere traditur. Pridie nonas Ianuarias Caſari Delphinus matutino exoritur, & poſtero exoritur Fidicula, quando Sagitta veſperi occidit. Item quinto idus Ianuarias eiuſdem Delphini veſpertinus occaſus & continui dies hiemis Italiæ, cum Sol in Aquarium ſentitur tranſire, quod fere XVIII. cal. Febr. euenit. VIII. Febr. Regia ſtella appellata Tuberoni, in pectore Leonis occidit matutino, & pridie non. Febr. Fidicula veſperi occidit.

A Fauonio in æquinoctium Caſari ſignificant IIII. calend. Mart. quatriduum varie, & VIII. calen. Mart hirundinis viſus, & poſtero die arcturi exortus veſpertinus. Item nonas Mart. Caſar. Cancri exortu id fieri obſeruauit. VIII. Idus Mart. aquilonis Piſcis exortus, & poſtero die Orionis exortus, & in Attica Miluus apparere obſeruatur. Idibus Martijs Caſar ferales ſibi notauit Scorpionis occaſum. III. calend. Aprilis Italia Miluus oſtenditur. XII. cal. Apriles Equus occidit matutino.

Aequinoctium verum VIII. cal. Aprilis peragi videtur. Ab eo ad Vergiliarum exortum matutinum Caſari ſignificant. III. non. April. in Attica Vergiliæ veſpere occultantur. Item poſt pridie nonas Apriles in Bœotia & Chaldæis Orion & gladius eius incipiunt abſcondi. Caſari VI. Idus Aprilis ſignificat imbres Libræ occaſus. XIIII. cal. Maias ſucculæ occidunt veſpere, ſidus vehemens, & terra marique turbidum. XVI. cal. Maias, in Attica occidunt veſperi, Caſari. XV. cal. Mai. quatriduum ſignificant, XII. calen. Mai. Aſſyrijs ſucculæ occidunt veſperi, quod vulgo appellatur ſidus parilicium, quoniam XI. calen. Maias vrbis Romæ natalis habetur, quo fere ſerenitas redditur. claritatem obſeruationis membrorum augmēto, Hyadas appellantibus Græcis, quod noſtri à ſimilitudine cognominis vocabulum eis ſtellis propter ſuccos impoſitum arbitrantur: imperiti appellauere Succidas. Caſari VIII. calen. Maias notantur dies. VII. calen Mai. Aegypto Hœdi exeriuntur. VI. cal. Mai. Bœotiæ & Atticæ Canis veſpere occultatur, & Fidicula mane oritur. X. cal. Maias, Aſſyrijs Orion totus abſconditur. Quarto autem cal. Maias Aſſyrijs Canis.

VI. non Maias Caſari Succula matutino exoriuntur, & VIII. Idus Mai. Capella pluuialis. Aegypto autem eodem die Canis veſperi occultatur. Sic fere in VI. Idus Mai. qui eſt Vergiliarum exortus, decurrūt ſidera.

A Vergiliarum exortu ſignificant Caſari poſt pridie Idus Mai. Arcturi occaſum matutinum. III. idus Mai. Fidiculæ exortus. XII. calen. Iunias Capella veſperi occidit. & in Attica Canis. XI. cal. Iunias Caſari Orionis gladius occidere incipit. III. no. Iunias Aſſyrijs Aquila oritur veſperi. VII. idus Iunias Arcturus matutino occidit Italiæ. IIII idus Iunias Delphinus oritur in Aegypto. XI. cal. Iulias eiuſdem Orionis gladius Caſari occidere incipit. VIII. cal. Iulias, longiſſimus dies totius anni, & nox breuiſſima Solſtitium conficit.

A Solſtitio ad Fidiculæ occaſum, VI. cal. Iulias Caſari Orion exroitur. Zona autem eius Aſſyrijs, IIII. no. Iulias, Aegypto verò eadem die Procyon æſtuoſus matutino oritur, quod ſidus apud Romanos non habet nomen, niſi Canicula, quam volumus intelligere minorem Canem, vt in aſtris pingitur ad æſtum maxime pertinens, ſicut paulopòſt docebimus. IIII. non Iulias Chaldæis corona occidit matutino. Atticæ Orion totus eadem die exoritur. Pridie idus Iulias, AEgypto Orion deſinit exoriri. XV. cal. Auguſtas, Aſſyrijs Chiron exoritur. Deinde poſt triduum fere vbique confuſum inter omnes ſidus, indicans quòd Canis ortu vocatus, Sole partem primam Leonis ingreſſo cum ſit ſolſtitium, quod ſidus accendit ſolem & magnam æſtus obtinent cauſam. XVI. cal. Auguſt. Aegypto Aquila occidit matutino, Eteſiarumque Prodromi flatus incipiunt, quod Caſar X. cal. Auguſt. ſentire Italiam exiſtimauit: Aquila Attica matutino occidit. VIII. idus Aug. Arcturus medius occidit.

IIII. idus Aug. Fidicula occaſu ſuo autumnum inchoat, aut annotat. ſed vera ratio id fieri inuenit pridie idus Augu. Equus oritur veſperi, & Caſari. Aegypto Delphinus occidit. XI. cal. ſeptembres Aſſyrijs ſtella, qua Antevindemiator appellatur, exoriri mane incipit, vindemiæ maturitatem promittens, cuius argumento erunt agni colore mutati, & Aſſyrijs quinto cal. Septemb. Sagitta occidit, Eteſiaque deſinunt. Antevindemiator Aegypto nonis Septembribus oritur. Atticæ Arcturus matutino, & Sagitta occidit mane. V. idus Septemb. Caſari Capella oritur veſperi: Arcturus verò pridie idus Septemb. imbres vehementiſſimos ſignificat, terra marique. Ratio eius hæc traditur, ſi Delphino occidente imbres fuerint, non defuturi ſunt per Arctu. eius ſigni ortum ſeruat hirundinum habitus. nanque deprehenſa intereūt, XVI. cal. Octo. Aegypto Spica quam tenet Virgo, oritur matutino, Eteſiaque deſinunt. XI. cal. Octobres commiſſura Piſcium occidit, ipſumque Equi ſidus VIII. cal. Octob. III. cal. Octobr. Hœdi oriuntur. cal. Octobribus Capella matutino exoritur. VI. nonas Octob. Atticæ Corona exoritur mane. V. nonas Octob. Heniochus occidit matutino. IIII. non. Octob. Caſari Corona exoriri incipit, & pridie non. occidunt, Hœdi veſperi. VIII. idus Octob. Caſari fulgens in Corona ſtella exoritur, & tertio idus Vergiliæ veſperi exoriuntur. XVIII. cal. Nouember. ſucculæ veſperi oriuntur. Pridie cal. Nouembr Caſari Arcturus occidit, & Succula exoriuntur

cum

cum Sole quarto nonas Nouembr. Arcturus occidit veſperi, & idus Nouembr. Attica Vergiliæ occaſu ſuo hiemem inchoant. Quinto idus Orionis gladius occidere incipit. Deinde III. idus Vergiliæ occidunt, occaſum matutinum Vergiliarum Heſiodes. nam huius quoque nominis Heſiodi aſtrologiam tradidit fieri

IN æquinoctium autumni conſiteri quod Thales XXV. die ab æquinoctio, Anaximander, XXXI. Euctemon XLVIII. nos autem ſequentes obſeruationem Cæſaris, XLV. die ab æquinoctio dicimus fieri.

ANTE omnia autem duo eſſe genera cæleſtis iniuriæ meminiſſe debemus. Vnum quod Tempeſtates vocamus, in quibus grandines, procellæ, cæteráque ſimilia intelliguntur, quæ cum plenilunio acciderint, vi maiore impelluntur. Hæc ab horridis ſideribus exeunt (vt ſæpius diximus) veluti Arcturo, Orione, Hedis. Alia ſunt illa quæ ſilente cælo, ſerenis noctibus fiunt, nullo ſentiente, niſi cum facta ſunt publica: & magna ſunt differentia à prioribus, alijs rubiginem, alijs vredinem, alijs caliginem impellentibus: omnibus verò ſterilitatem. De his nunc dicemus, quæ ante nos à nullo ſunt prodita. Prius cauſas reddemus eorum quæ ſunt præter lunarem, & quæ paucis cæli locis conſtant. Nanque Vergiliæ primatum tenent ad fructus quarum exortu æſtas incipit, occaſu hiems ſemeſtri ſpacio intra ſe, & meſſes vindemiáſque, & omnium maturitatem amplexantur. Eſt præterea in cœlo qui vocatur Lacteus circulus, etiam viſu facilis: huius defluuio velut ex vbere aliquo ſata cuncta lacteſcunt, duorum ſiderum obſeruatione: Aquilæ in ſeptentrionali parte, & in auſtrina Caniculæ, cuius mentionem ſuo loco fecimus. Ipſe circulus fertur per Sagittarium & Geminos, ſolis centrum infra æquinoctialem circulum ſecans, commiſſuras eorum obtinente, hinc Aquila, illinc Canicula ideo effectus vtriuſque ad omnes frugiferas pertinet terras, quoniam in his tantum locis ſolis terræque centra congruunt. Igitur horum ſiderum diebus ſi purus atque mitis aër genitalem illum lacteumque ſuccum tranſmiſerit in terras, læta adoleſcunt ſata: ſi luna qua dictum eſt ratione roſcidum frigus aſperſerit admixta amaritudo, vt in lacte puerperium necat. Modus in terris huius iniuriæ, quam fecit in quacunque conuexitate comitatus vtriuſque cauſa, & ideo non pariter in toto orbe ſentitur, vt nec dies. Aquilam diximus in Italia exoriri XIII. calend. Ianuarias: nec patitur ratio naturæ quicquam in ſatis ante eum diem ſpei eſſe certæ. Si vero interlunium incidat, omnes hibernos fructus lædi neceſſe eſt. Rudis fuit priſcorum vita, atque ſine literis, non minus tamen ingenioſam fuiſſe in illis obſeruationem apparebit, quàm nunc eſſe rationem. Tria nanque tempora fructibus metuebant, propter quod inſtituerunt ferias, diéſque feſtos: Rubigalia, Floralia, Vinalia. Rubigalia Numa conſtituit anno regni ſui XI. quæ nunc aguntur, ad [illegible] *cal. Maij. quoniam tunc fere ſegetes rubigo occupat. Hoc tempus Varro determinat, Sole Tauri partem decimam obtinente, ſicut tunc ferebat ratio: ſed vera cauſa eſt, quòd poſt dies XIX. ab Aequinoctio verno, per id quatriduum varia gentium obſeruatione. In quarto calen. Maij Canis occidit, ſidus & per ſe vehemens, & cui præoccidere Caniculam neceſſe ſit. Idem itaque Floralia quarto cal. eiuſdem inſtituerunt, vrbis anno, D.XVI. ex oraculis Sibyllæ, vt omnia bene defloreſcerent. Hunc diem Varro determinat, Sole Tauri partem quartamdecimam obtinente. Ergo ſi in hoc quatriduum inciderit pleniluniuum, fruges & omnia quæ florebunt lædi neceſſe erit. Vinalia priora quæ ante hos dies ſunt, IX. calend. Mart. deguſtandis vinis inſtituta, nihil ad fructus attinent, nec quæ adhuc diximus, ad vites oleaſque, quoniam earum conceptus exortu Vergiliarum incipit, ad ſextum Idus Maij, vt docuimus. Aliud hoc quatriduum eſt, quo* [illegible] *rore ſordere velint. exhorrent enim frigidum ſidus Arcturi poſtridie occidens, & multo minus* [illegible] *incidere. Quarto nonas Iunias iterum Aquila exoritur veſperi, decretorio die florentibus oleis vitibúſque, ſi plenilunium incidat in eum, equidem & ſolſtitium octauo calend. Iunias in ſimili caſu dixerim & Canis ortum poſt dies à ſolſtitio XXIII. ſed interlunio accidente, quoniam vapore conſtat culpa, acinique præcoquuntur in callum. Rurſus plenilunium nocet ad quartum nonas Iulias, cum Aegypto Canicula exoritur, vel certo XVI. calend. Aug. cum Italia item quarto calend. Aug. cum Aquila occidit vſque in X. calend. eiuſdem. Extra has cauſas ſunt Vinalia altera quæ agũtur XIII. calend. Septemb. & Varro, à Fidicula incipiente occidere mane determinat: quod vult initium autumni eſſe & hunc diem feſtum tempeſtatibus leniendis eſſe inſtitutum. Nunc Fidiculam occidere ſexto Idus Aug. obſeruatur. Intra has conſtat cæleſtiũ ſterilitas: neque negauerim poſſe eam permutari arbitrio legentium locorum æſtimantium naturas, ſed à nobis rationem eſſe demonſtratam ſatis eſt: reliqua obſeruatione cuiuſque conſtabunt. Alterutrum quidem fore in cauſa, hoc eſt plenilunium, aut interlunium, non erit dubium, & in hoc mirabilem admirari benignitatem Naturæ ſuccurrit iam. primum hanc iniuriam omnibus annis accidere non poſſe, propter ſtatos ſiderũ curſus, nec niſi paucis noctibus anni: idque quando ſit futurum facile noſci, ac ne per omnes menſes timeretur, earum quoque lege diuiſum æſtate interlunia, præter quam biduo ſecura eſſe hieme plenilunia, nec niſi æſtiuis breuiſſimíſque noctibus metui non diebus item valere. Præterea tam facile intelligi, vt formica minimum animal interlunio quieſcat, plenilunio & etiam noctibus operetur. Auẽ Parum oriente Sirio*

ipſo

ipſo die non apparere, donec occidat, e diuerſo Virionem prodire ipſo Solſtitij die. Nemorum verò Luna ſtatum noxium eſſe, ne noctibus quidem niſi ſerenis, & omni aura quieſcente: quoniam neque in nube, neque in flatu cadunt rores: ſic quoque non ſine remedio. Sarmenta aut palearum aceruos, & euulſas herbas, fruticéſque per vineas campoſque cum tunebis, incendito fumus medebitur: hic è paleis & contra nebulas auxiliatur, vbi nebulæ nocent. Quidam tres cancros viuos cremari iubent in arbuſtis, vt carbunculi nō non noceant. Alij ſiluri carnem leuiter vri à vento, vt per totam vineam fumus diſpergatur. Varro auctor eſt, quòd ſi Fidiculæ occaſu, quod eſt initium autumni, vna pica conſecretur inter vites, minus nocere tempeſtates. Archibius ad Antiochum Syriæ regem ſcripſit, ſi fictili nouo obſerata obruatur rubeta rana in media ſegete, non eſſe noxias tempeſtates.

VERTICES extremos circa quos cœli ſphæra voluitur, Polos nuncupauere, è quibus vnus eſt ſeptentrionalis, qui boreus appellatur, qui nunquam occidit. Alter auſtralis, qui terra obiectus à nobis nunquam videtur. Et auſtronotius dicitur, quam quidam dicunt eſſe Tethyn Oceani vxorem, nutricem Iunonis, quæ fingitur in Oceano prohiberi occidere. Hæc habet ſtellas, in capite ſeptem non claras, in vtraque aure duas in armo vnam, in pectore claram vnam in pede priori vnam, in femore poſteriori duas, in pede extremo poſteriori duas, in cauda tres. Sunt omnes XX.

IN GERMANICI ARATO, ET IN EVM COMMENTARIIS OBSERVATIONES

Pag. 101. ARATI PHAENOMENA. Aldus hunc titulum libro fecit, FRAGMENTA Arati Phænomenon per Germanicum, in Latinum verſi cum commento nuper in Sicilia reperto. Verſuum & commentariorum auctorem agnoſcit Germanicum, Lactantius, vt poſthac dicetur. Iulius Firmicus non Germanicum, ſed Iulium Cæſarem ſcriptorem facit, his verbis, lib. II. Aſtronomicon: Sed nec aliquis pene Latinorum de hac arte Inſtitutionis libros ſcripſit, niſi paucos verſus Iulius Cæſar, & ipſos tamen de alieno opere mutuatus. M. verò Tullius princeps ac decus Romanæ eloquentiæ, ne quid intentatum relinqueret, quod non fuiſſet diuinum eius ingenium aſſecutum, verſibus Heroicis, etiam ipſe de Inſtitutione pauca reſpondit.

IN his longitudo latitudiniſque porrectus. Quidam emendarant, Latitudóque, & Porrectus participium putant. nihil mutandum cenſui, & Porrectus nomen arbitror, pro porrectione.

CANOPHORA. Vide num legendum ſit, Anaphora.

102 VT Homerus. Aldus, Homero, quod cum ſequentibus iungit.

IN Mimo qui nuncius inſcribitur. Vide num ſit legendum, Qui γυναικεῖος inſcribitur, hoc enim nomine Athenæo Sophronis Mimi citantur.

DEI igitur aduerſus delicta lenem eſſe, eſt. Ald. Deo legit, & Delicata. quidam adiecerunt, Proprium eſt.

AXIS at immotus. Alij, Axis ſtat, motus ſemper veſtigia ſeruat. Exigua mutatione verum attigerimus, doctis iudicent.

GEMINVS determinat axem. In alijs codicibus Geminis legitur, nullo ſenſu. Geminus, inquit, polus, quē ita dixere Græci, terminat axem. δύω πόλω Aratus. Cic. Extrema ora & determinatio mundi.

SIVE Arcti, ſeu Romani. Alij, Romana cognomina Vrſa plauſtrum, vel facies ſtellarū proxima vero.

103 QVOD fidæ comites. Ald. habebat.

Quod fidei comites prima incunabula magni
Fuderunt Iouis attonita, cum furta parentis.

DICTAEI exercent. Ald. Dictæ exercere dominæ. quod quidam correxere, Dictæ exercerent.

SEPTEM quàm Creſſia flammis. Ald, Septem qua Creſio flammis. Senſus eſt, Nulla ſtella magis micat in cœlo, quàm Helice ſeptem flammis illuſtris.

HAS inter medias, abrupti fluminis inſtar. Vitioſe alij habent, Luminis. Aratus enim habet, ὅιη ποταμοῖο ἀπορρωξ.

104 DVAE ſunt Arcti. Ald. Duo ſunt arcturi quorum maiorem vocant, &c. & mox, Alterutra quidem horum, quod in noſtro codice ſcribendum fuit, Harum.

PORRO Arctus minor. Eodem errore Aldinus codex, Porro Arcturus minor. Notum eſt Arcturum Booten appellari, non quas Latini Septentriones, Vrſas, ſeu Plauſtrum appellant. quæ autem ſequuntur verba, A Græcis Arctophylax, videntur abundare: aut legendum, A Græcis κυνόσουρα, quam lectionem verba proxime ſequentia confirmant.

AGATHOSTHENES. *Hunc eundem auctorem Hyginus, Aglaoſthenem, alij Agloſthenem nuncupant. quæ eadem varietas & in Græcis legitur. Nam Agaſthenes Athenæo, Agloſthenes Iulio Polluci, Naxicorum ſcriptor citatur.*

IN CRETAE *oppido Hyſtoe. Sic etiam Hygini vetuſti codices manu exarati habebant, cùm in impreſſis ſit, Heſtiea.*

HVNC *Pherecydes dicit inter aſtra collocatum. Aldus habet genere fœminino, Hanc collocatam: quod cùm manifeſto de Dracone, quem maximum ſupra dixit, intelligatur ferri non potuit.*

HAVD *procul effigies inde. Aldus corrupte, Efficiens, vnde effigiem eum dicit quam Aratus* εἴδωλον *& verſu ſequenti, Non illi numen, cùm ex Arato conſtet Nomen legendum eſſe.* τὸ μὲν οὔ τις ἐπίσαται ἀμφαδὸν εἰπεῖν.

ET ICCIRCO *inter aſtra à Ioue. Videtur legendum, Iupiter, vt ſit, Et iccirco inter aſtra Iupiter hunc laborem memoria dignum fertur honoraſſe.*

SVNT *omnes viginti quatuor. Viginti duæ hic tantum enumerantur. Si ex Hygino addas, In vtroque latere ſingulas, XXIIII. habebis.*

105 TERGA *nitens ſtellis. Aldus hunc & conſequentem verſum Coronæ affixerat, itaque ſcripſerat.*

> *Terga nitet ſtellis, à quo ſe vertice tollit*
> *Succiduis genibus lapſus & miſerabile.*

Ad quam ſi dorſo. Ald.

> *Ad quem ſe dorſo peruadet lubricus anguem.*

QVI *cum medicinæ arte vteretur. Ab Aldino codice abeſt particula, Cùm poſſetque abeſſe, ſi ita locus interpungeretur, Aeſculapius filius Apollinis, qui medicina arte vteretur. Mortuos fertur ſuſcitaſſe: quamobrem iratus in eum. quod mox ſequitur, Iupiter domum eius cum ipſo fulminis ictu percuſſe, Aldus cuderat, Iouis, domum eius cum ipſo fulminis icto percuſſit. Ita verò ſæpius in his commentarijs Iouis pro Iupiter ſcriptum reperi, quod non mutaſſem, vt eſſet rectus caſus, niſi alij plures loci Iupiter habuiſſent Mendum fecit fortaſſis nota adſcriptio, qua aſtrologi Iouem ſignificant: quam imperitus librarius pro ratione orationis explicare non potuerit.*

SVNT *omnes XVII. Ald. XXVII.*

BACVLOQVE *minatus. Aldus, Minatur.*

106 SEV *genus Aſtræi. Aldus hos duos verſus ita cudit,*

> *Siue illi aſtra genus fuerit, quem fama parentem*
> *Tradidit Aſtorum, ſe vero intercipit æuo.*

NEC *dedignata ſubire. Ald. Deſignata.*

DISCORDIA *nota. Alia lectio, Diſcordia nata. Vide Lactant. lib. 5. de Iuſtitia cap. 5. Vbi hunc locũ Germanici citat.*

NAVE *petebat diuitias, fructúſque. Aldina editio habet, Naue petebant diuitias fructúſque.*

107 RARIVS *inuiſit. Inuaſit, ſcripſit Aldus.*

INCREPAT, *O patrum ſoboles. Aldus habet.*

> *Increpito partum ſoboles oblita priorum.*
> *Degeneret habuit ſemperque habitura minores.*

ARTIBVS *indomitis tradent. Tradant, Aldus. & verſu ſequenti, vbi eſt, Super montes, habebat ille, Super monitus.*

VATIBVS *ignotæ. Aldus legit, Ignotis.*

SED *poſtquam diminuti homines à quietate quieuerunt. Vide num ſit legendum, ab æquitate: vel, a pietate.*

108 AT *capiti ſuberunt Gemini. Aldinus codex habet, Ancipitis ſuberit gemini quà poſterior pes. poſterioræ verba, Quà poſterior pes, vt ad Leonem referrem Arati verba fecerunt, itaque cuderem vt nunc habes.*

ALTER *qui Propus appellatur. Aldinus codex habet, Alter qui tripus, & mox, Qua vocatur propos. Ex Hygino correxi, cuius verba ſunt cùm geminorum ſtellas enumerat: In pedibus vtriſque ſingulas, & infra ſiniſtrum pedem vnam quæ* πρόποις *appellatur.*

SVNT *in hoc ſigno aliæ ſtellæ quas Græci* ὄνοις *dicunt. Græcũ verbũ* ὄνοις, *Aldinus codex non habet.*

AD *occurſus Dodonæi Ioui. Aldus, Ad occaſus.*

109 VNA *putatur. Lactant. lib. 1. De falſa religione, Ipſius autẽ, inquit, Cretici Iouis ſacra, quid aliud quàm quomodo ſit aut ſubtractus patri, aut nutritus, oſtendunt? Capella eſt Amalthea nympha, quæ vberibus ſuis aluit infantem: de qua Germanicus Cæſar in Arateo carmine ſic ait, —Illa putatur*

Nutrix eſſe Iouis, ſi vere Iupiter infans
Vbera Cretaea mulſit fidiſſima capra,
Sidere qua claro gratum teſtatur alumnum.

QVEM *Iupiter mirat. Ald. Quem Iouis miratus, de qua emendatione ſupra.*

110 QVEM *Iupiter Sidonem miſit. Aldus, Quem Iouis.*

111 CLARA *etiam pernox. Aldus. Pernix.*

VT *traderetur Ceto. Ald. Ceti,& mox itidem bis, vt inflexouis quarta nomen ſit.*

112 ALVO, *Fulget equus. Aldus ſcripſerat, Albo, corrupte. Aratus enim habet, γαςέρι νειαίρῃ.*

QVIDAM *pro eo quod Iupiter. Aldus, Iouis.*

INQVE *ouem conuertit. Aldus, Inque Iouem conuertit.*

113 HINC *Aries. Ald. Hunc Aries. itidem de piſcibus, Hunc vltra gemini piſces.*

NODVM *ſtella premit. Aldinus codex legit,*

Nondum ſtella premit piſcis qui reſpicit auras,
Threiciae dextram Andromedae cernuntur ad vlnam.

ATQVE *ita columbam. Aldus, Atque ita Cobam.*

MAXIMAEQVAE. *Aldus, Maximéque. itaque citat Gyraldus de Dijs gentium. lib. 1.*

114 QVAM *pater à Ioue vt vitiatam cognouit. Alij, Vt, non habent.*

ACCEPTIS *à Mercurio talaribus. In alijs libris eſt. Accepta à Mercurio talaria.*

ALCYONE, *ex qua Herus. Sic & Aldus: legendum autem, ex qua Hyreus, ex Apollodori Bibliotheca.*

CONTRA *ſpectat autem. Tres hi verſus in alijs codicibus cum ſuperioribus de Lyra coniuncti erãt, qui mihi ad Cycnum pertinere viſi ſunt.*

HAVD *medij fulgoris Aldinus codex & Germanicus,*

Aut medij fulgoris erunt pennae vtraque lata

EVOLAVERIT *in ramum Atticae regionis. Sic vterque codex ille. Arbitror autem legendum, Rhãnum. qui pagus eſt Atticae regionis, à quo & Nemeſis Rhamnuſia dicta eſt.*

ET *cum terrores auget nox atra. Ald. Mox atra, vitioſe: vt & verſu ſequenti, pro Aſpectauerit, Aſpectauit.*

116 QVOD *Dicolon. In alijs libris ita quoque ſcriptum eſt. Arbitror autem legendum, Quod Cochion inueniſſet in mari. ait enim Hyginus de hoc eodem Capricorno, Hic etiam dicitur, cum Iupiter Titanas oppugnaret, primus obieciſſe hoſtibus timorem, qui Panicos appellatur, vt ait Eratoſthenes: hac etiam de cauſa eius inferiorem partem piſcis eſſe formationem, quod muricibus, id eſt maritimis conchylijs. hoſtes ſit iaculatus pro lapidum iactatione. Vide & Miſcellan. Politiani cap. XXVIII. vbi & hos commentarios Germanici agnoſcit.*

QVO *tempore Typhon. Alij codices pro hoc nomine per totam hanc fabulam Phytonis nomen habent.*

COLVNTQVE *Aegyptij, & cùm venit, Typhoni. Aldina lectio eſt, Colúntque Aegyptij, & cõuenit Phythoni neminem deorum aduerſari ſibimet vacuam cognouit dominantibus.*

117 EVPHEMES *muſarum nutricis. Alij codices Euſchemis. Hyginus Euphemes legit.*

AGLAOSTHENES *dicit Iouem. Hunc locum Lactan. lib. 1. de falſa Religione, ſub Caeſaris nomine profert his verbis: Nec hic tantum ſacrificaſſe Iupiter inuenitur: Caeſar quoque in Arato refert Aglaoſthenem dicere Iouem cum ex inſula Naxo aduerſus Titanas proficiſceretur, & ſacrificium faceret in litore, aquilam ei in auſpicium aduolaſſe: quam victor bono omine acceptam tutela ſua ſubiugarit. Lilius Gyraldus ſcribit de Dijs gentium lib. VII. haec in Aratum Latina commentaria ſic enim appellat) in Baſſum à quibuſdam referri.*

118 TELA, *caput, magniſque humeris. Orationis conſequentia poſtulat, Magnóſque humeros.*

ARISTHOMACHVS *autem dicit Erytrea quendã. Aldinus & Germanicus codex habet, Cambriſam. Ex Hygino Erythrea ſubſtitui.*

AD *quem Iupiter, Mercurius. Ald. Ad quem Iouis, eodem errore quo ſupra.*

QVIDAM *autem dicunt Vrionem Methymnaeum. Sic habent codices omnes. Arbitror autem Arionem legendum cuius hanc hiſtoriam iiſdem prope verbis Herodotus lib. 1. ſcribit. quod ſi verum eſt, vt verum eſt, poſtea pro Orion Arion, & pro Orione & Orionem, Arione & Arionem legendum eſt.*

REX *Corinthiorum Pyranthus nomine. Puto legendum Periandrus nomine, vt etiam in tota hac hiſtoria. ſic enim habet Herodotus quòd autem Periandrus pro Periander veteres dixerint, ex multis Hygini & huius auctoris conſtat.*

119 APVD *Muſaum Biſtoniorum regem.In Hygini fabulis,Pyrſeus dicitur.*

ICARIVS. *Ald.& Germanicus codex,Icarus.Graci ſcriptores omnes Icarium appellant. Latini variant.nam & Tibullus hunc eundem Icarum appellat.ait enim lib.IIII.*

-& cunctis Baccho iucundior hoſpes

Icarus,vt puro teſtantur ſidera cœlo,

Erigonéque,Caniſque,neget ne longius atas. *quod idem apud Ouidium reperitur aliquoties.*

MAERA *nomine. Alij codices,Neara.Noſtra lectio cum Aeliano conſentit & cum Hygino.*

120 LEPVS *ſub pedibus Antecanis. Aldus & alij, Antecanis. Ciceroni* προκύων *Antecanis vertitur.*

IN *inſula Lero. Aldus,Hiero.*

PERVIVM *nautis ingenio fecit. Alij,Naualis ingenio.Si Nautis non placet,lege Nauali.*

121 AVSTER *piſtris agens. In alijs codicibus eſt, Agit.*

HVIC *Ceto. Alij,Cetus,de quo antea etiam dixi.*

PROCVL *à motis. Alias, Amotis.*

MEROPE,*Helie.In Hygini fabulis his nominibus nuncupantur.Merope, Helie, Aegle, Lampetie, Phœbe, Aetheria,Dioxippe.*

ID *quoque monens. Apud Hyginum eſt,Moriens.*

122 ANTE *Sagittiferi multum pernicia. Alij nullum pernicia.*

THVRIBVLVM.*Alij,Thuribulo.& verſu ſequenti,pracipiti tactu.item verſu ab hoc octauo, Erigat emittántque latus.*

SACRARIVM.*Alij vitioſe,Sacrarius qui & Pharum dicitur.*

SI *tenuem traxit nubem. Alij codices,Sic tenuem.*

123 FIVNT *omnes XXXIII. Ex Hygino legendum eſt, XXIIII. quod etiam confirmat numerus qui mox ſequitur.aduertendum quoque pro eo quod hic eſt,In dextro cubito vnam, Hyginum habere, In ſiniſtro.& mox vbi eſt,In ſpina duas,Hygini codicem habere,In interſcapilio quatuor: vt plenum habeas numerum ſtellarum viginti quatuor.*

CVM *vidiſſet arbores. Alij inutili repetitione habent,Qui cum vidiſſet arbores.*

SVNT *omnes ſex.Legendum,Septem,vt & Hyginus habet,& ſumma poſtulat.*

127 HORRIDVS *at gelidos. Alij codices,ad gelidos.*

CONSPECTV *ſigna Leonis.aldinus codex,Conſpecta.*

124 CONTINVOSQVE *runt.alias,Continuiſque.*

126 HVNC *etiam Graci.apud Fulgentium Mythologiarum lib.1.hac verba & qua tota reliqua pagina continet,reperi:ſiue illinc huc inter Germanici verba ſint adiecta:ſiue hinc ille in vſum ſuum deſcripſerit. Ex collatione autem iſta,ita locum qui mox ſequitur corrigendum arbitror.habet autem in hunc modum, Huic quoque illam ob cauſam &c.ſic igitur emenda, Huic quoque quadrigam adſcribunt, illam ob cauſam,&c.aut quòd quadripartito(quadrifido Fulgentius habet)limite dies metiatur ſpacium:vnde & ipſius,equis&c.alia varietates ſunt,quas è libris Fulgentij petas licet.*

ERITHRAEVS. AETHON.*Alij codices, Actaon,& mox quoque,itemque apud Fulgentium. Vt pro Actaon, Aethon ſcripſerim,fecerunt prater interpretationē vocabuli,verſus Ouidiani,11. Metamorp.*

Interea volucres,Pyrois. Eous & Aethon,

Solis equi. *& Martialis,*

Quid cupidum Titana tenes? iam Xanthus & Aethon

Frana volunt.Nam qui hic Erythraus,Martiali Xanthus:qui Philogaus,Ouidio Eous: qui Lampros. Pyrois nuncupatur.

127 QVO *& animalia vigeſcunt.In Aldino codice eſt, Rugeſcunt:in Germanico, Rigeſcunt.*

LVNAM *voluerūt. Eſt & hic locus totus apud eundē Fulgentium lib.11.cuius ope non pauca hic emendata ſunt.*

DETRIMENTA *eius & augmenta. Poſterior pars deerat in aldino codice & in Germanico,*

IPSAM *Dianam Ortam nemoribus volunt. Aldus, Dictam:apud Fulgentiū ſcribitur. Ortis ipſam etiam Dianam nemoribus,vt neutra lectio probari potuerit,veram mōſtrare potuerit.*

PLVS *nocte quàm die dormiat. In Fulgentij libro eſt, Plus nocte paſcatur, diéque dormiat.*

QVIA *nocturnis roris humor. Fulgentius habet, Quia nocturni roris humor, quem* ἀπόῤῥοια *fiderum atque ipſius Luna animandis herbarum ſuccis infudat,paſtoralibus profit ſucceſſibus.*

A BRVMA *in fauoniū. Qua ſequuntur ferè omnia apud Pliniū reperiuntur lib.XVIII natur hiſto. vnde & multa hic corrigenda deprehendi.Nam primum prapoſitio A,hic deerat*

128 *ET poſtero exoritur. Plinius addit, Die.*

QVANDO Sagitta. Plinius, Quo Aegypto Sagitta.

ITEM quinto idus Ianuarias. Plin. Ad VI. Idus Ianuarij eiſdem Delphini veſpertino occaſu continui dies hiemant Italiæ.

XVIII cal. Febr. Plinius, XVI.

A Fauonio in Aequinoctium. Plinius addit, Vernum.

IIII. cal. Mart. quatriduum. Plin. XVII. cal. Martij triduum.

ITEM nonas Martij. Plinius, III. nonas Martij.

AQVILONIS Piſcis. Plin. Aquilonij.

IDIBVS Martijs. Plin. Cæſar & Idus Martias ferales ſibi annotauit Scorpionis occaſu. XV. verò cal. Aprilis Italiæ miluum oſtendi.

AB eo ad Vergiliarum exortum matutinum Cæſari ſignificant. Plin. Addit cal. Aprilis.

ITEM poſt pridie. Plin. Eadem poſtridie in Bœotia: Cæſari autem & Chaldæis nonis: Aegypto Orion, &c.

XIIII. cal. Plin. Habet præterea, Aegypto.

CAESARI XV. Plin. XV. Cæſari, continuóque triduo ſignificat.

SIDVS parilicium. Ex Plinio legendum eſt, Palilicium.

CLARITATEM obſeruationis. Longe aliter Plinius, hûncque in modum, Claritatem obſeruationi dedit, nimborum argumento, hyadas appellantibus Græcis has ſtellas, quod noſtri à ſimilitudine cognominis Græci, propter ſues impoſitum arbitrantes, imperitia appellauere Suculas.

NOTANTVR dies. Plinius in numero vnitatis, Notatur dies.

POST pridie Idus. Plin. Poſtridie nec addit, Idus Mai.

ASSYRIIS aquila oritur. Plin. inſuper habet, Cæſari & Aſſyrijs.

VII. Idus Iunias. Plin. VIII. Idus Arcturus matutino occidit, Italiæ ſexto & IIII. Idus, Delphinus veſperi exoritur. XVII. cal. Iulij gladius Orionis, quod Aegypto poſt quatriduũ XI. cal. eiuſdem Orionis, &c.

NISI Canicula, quam. Plin. Niſi caniculam hanc velimus intelligi, hoc eſt minorem canem: ſanè vt in aſtris pingitur. nam quòd ſequitur. Eſt autem magnopere pertinens, corruptum videtur in Plinij codicibus, itáque vt Germanicus habet, corrigendum.

IIII. non. Iulias Chaldeis. Plin. III. non.

XV. cal. Auguſtas. Plin. XVI. cal. Aſſyria Procyon exoritur. Dein poſtridie ferè vbique confeſſum inter omnes ſidus indicans, quod canis ortum vocamus, Sole partem primam Leonis ingreſſo. Hoc fit poſt ſolſtitium XXIII die.

XVI. cal. Auguſt. Plin. XVIII.

INCHOAT, aut annotat. Plin. Inchoat, vti is adnotat: ſed vt vera ratio id fieri inuenit, ſexto Idus eiuſdem.

QVAE Antevindemiator. Plin. Vindemiator, vt & mox.

AGNI colore mutati. Legendum ex Plinio, Acini.

PER Arctu. Lege, Per Arcturum. Eius ſigni ortum ſeruat hirundinis abitus. Plin. habet, Signũ orientis eius ſideris ſeruetur hirundinum abitus.

XI. cal. Octob. commiſſura piſcium. Plin. XI. cal. Cæſari commiſſura piſcium occidens, ipſumque æquinoctij ſidus, &c.

III. cal. Octob. Plin. IIII. calend.

V. Nonas Octob. Heniochus. Plin. Aſia & Cæſari V. calend. Heniochus.

IIII. nonas Octob. Plin. Tertio calen. Cæſari corona exoriri incipit, & poſtridie occidunt.

VERGILIAE veſperi exoriuntur. Plin. Vergiliæ veſperi. Idibus corona tota. Sexto calen Nouemb.

129 *OCCASVM matutinum Vergiliarum Heſiodes. Locus hic deprauatiſſimus, hunc in modum mihi reſtituendus ex Plinio videtur, Occaſum matutinum Vergiliarum Heſiodus (nam huius quoque nomine extat aſtrologia) tradidit fieri, cùm æquinoctium autumni conficeretur: Thales, XXV. die ab æquinoctio: Anaximander, XXIX. Euctemon, XLVIII. nos autem ſequentes, &c.*

ANTE Omnia autem duo eſſe nomina. Eſt & hic locus apud Plin. eodem lib.

DVO eſſe nomina, Plin. Duo genera eſſe.

QVAE cùm plenilunio acciderint. Plin. non habet, Plenilunio. ſic enim legit, Quæ cùm acciderint, vis maior appellatur.

NISI cum facta ſunt. Hæc in hunc modum interpungenda ſunt ex Plinio, Niſi cum facta ſunt. Publica hæc & magna ſunt differentia.

ALII

ALIIS caliginem impellentibus. Plin. Alijs carbunculum appellantibus.
NANQVE Vergiliæ primatum tenent ad fructus. Plin. Nanque Vergiliæ priuatim attinent ad fructus, vt quarum exortu æſtas incipiat occaſu hiems, ſemeſtri ſpacio intra ſe meſſes, vindemiáſque & omnium maturitatem complexæ.
129 *SOLIS CENTRVM. Plin. Solis centro bis æquinoctialem, &c.*
OMNES hibernos fructus. Addit Plinius, Et præcoces.
IX. cal. Mart. Plin. IX. calend. Maij.
OCTAVO cal. Iunias. Plin. VIII. cal. Iulij.
ITEM quarto cal. Augu. Plin. XIII.
BENIGNITATEM Naturæ ſuccurrit iam: primum. Plin. Naturæ ſuccurrit: iam primum.
AVEM param. Plin. Parram & mox, Vireonem.
VNA pica. Plin. Vna eicta.

DESCRIBEBAT, AC TYPIS MANDABAT THEODORVS GRAMINAEVS COLONIAE AGRIPPINAE M. D. LXIX CALEND. FEBRVARII.

PHAENOMENA.

A BIOVE muſarum primordia.

*

Ergo vt oculis aſsidue videmus, ſine vlla mutatione aut varietate.

3 Cætera labuntur celeri cæleſtia motu,
Cum cælóque ſimul noctéſque diéſque feruntur.

*

4 Extremúſque adeo duplici de cardine vertex
Dicitur eſſe Polus. *

5 *Hunc circum Arcti duæ feruntur, nunquam occidentes:*

Ex his altera apud Graios Gynoſura vocatur,
Altera dicitur eſſe Helice. *

6 *Cuius quidem clariſsimas ſtellas totis noctibus cernimus,*

Quas noſtri Septem ſoliti vocitare triones.

Paribúſque ſtellis ſimiliter diſtinctis, eundem cæli verticem luſtrat parua Cynoſura. *

Hac fidunt duce nocturna Phœnices in alto.
Sed prior illa, magis ſtellis diſtincta refulget,
Et late prima confeſtim à nocte videtur.
Hæc verò, parua eſt, ſed nautis vſus in hac eſt:
Nam curſu interiori breui conuertitur orbe.

Et quo ſit earum ſtellarum admirabilior aſpectus. *

7 Has inter, veluti rapido cum gurgite flumen
Toruus Draco ſerpit ſubter ſuperáque reuoluens
Seſe, conficienſque ſinus è corpore flexos.

Eius cùm totius eſt præclara ſpecies, in primis ſuſpicienda eſt figura capitis atque ardor oculorum.

Huic non vna modo caput ornans ſtella relucet,
Verum tempora ſunt duplici fulgore notata,
E trucibúſque oculis duo feruida lumina flagrant,
Atque vno mentum radianti ſidere lucet:
Obſtipum caput & tereti ceruice reflexum
Obtutum in cauda maioris figere dicas.

Et reliquum quidem corpus Draconis totis noctibus cernimus. *

Quod caput hic paulum ſeſe ſubitóque recondit,
Ortus vbi atque obitus partem miſcentur in vnam.

7 *Id autem caput* *

Attingens defeſſa velut mœrentis imago.
Vertitur *quam quidem Græci*
Ἐνγόνασιν vocitant, genibus quod nixa feratur.
8 Hîc illa eximia poſita eſt fulgore corona.

Atque

... hæc quidem ergo

9 * propter, caput Anguitenentis
Quem claro perhibent ὀφιοῦχον nomine Graij.
Huic ſupera duplices humeros affixa videtur
Stella micans tali ſpecie, talíque nitore.
Hic preſſu duplici palmarum continet Anguem
Eius & ipſe manet religatus corpore toto.
Nanque virum medium Serpens ſub pectora cingit
Ille tamen nitens grauiter veſtigia ponit,
Atque oculos vrget pedibus pectúſque Nepai

10 *Septentriones autem ſequitur*
Arctophylax vulgo qui dicitur eſſe Bootes,
Quòd quaſi temone adiunctam præ ſe quatit Arcton.

Huic Booti enim
* Subter præcordia fixa tenetur
Stella micans radijs, Arcturus nomine claro.

11 * *Cuiſubiecta fertur*
Spicum illuſtre tenens ſplendenti corpore Virgo.

*

Malebant tenui contenti viuere cultu.

*

Ferrea tum verò proles exorta repente eſt:
Auſaque funeſtum prima eſt fabricarier enſem,
Et guſtare manu victum domitúmque iuuencum.

*

13 Et natos Geminos inuiſes ſub caput Arcti
Subiectus mediæ eſt Cancer: pedibúſque tenetur
Magnus leo tremulam quatiens è corpore flammã.

*

Nauibus aſſumptis fluitãtia quærere apluſtra

*

14 *Auriga*
Sub læua geminorum obductus parte feretur,
Aduerſum caput huic Helice truculenta tuetur.
At Capra læuum humerum clara obtinet
Verum hæc eſt magno atqui illuſtri prædita ſigno.
Contra, hœdi exiguum iaciunt mortalibus ignem.

15 *Cuius ſub pedibus*
Corniger eſt valido connixus corpore Taurus.
* *Et caput ſtellis conſperſum eſt frequentibus:*
Has Græci ſtellas ὑάδας vocitare ſuerunt.

16 * *Minorem autem ſeptentrionem Cepheus paſſis palmis à tergo ſubſequitur*
Nanque ipſum ad tergum Cynoſuræ vertitur arcti.

17 * *Hunc antecedit*
Obſcura ſpecie ſtellarum Caſsiepeia.

*

S 18 Hanc

18 Hanc autem illustri verſatur corpore propter
Andromeda,aufugiens aſpectum mœſta parentis
19 Huic Equus ille iubam quatiens fulgore micanti
Summa contingit caput aluo,ſtelláque iungens
Vna tenet duplices communi lumine formas,
Aeternum ex aſtris cupiens connectere nodum.
*
20 Ex in contortis Aries cum cornibus hæret.
*
E quibus hinc ſubter poſsis cognoſcere fultum.
Iam cœli mediam partem terit,vt prius illæ
Chelæ,cum pectus quod cernitur Orionis.
21 Et prope conſpicies paruum ſub pectore claro
Andromedæ ſignum,Δελτωτόν dicere Graij
Quod ſoliti,ſimili quia forma littera claret.
Huic ſpacio ductum ſimili latus extat vtrunque,
At non tertia pars lateris.nam non minor illis,
Sed ſtellis longe denſis præclara relucet.
Inferior paulo eſt Aries,& flamen ad auſtri
22 Inclinatior. Atque etiam vehementius illi
Piſces,quorum alter paulo prolabitur ante,
Et magis horriſonis Aquilonis tangitur alis.
At quæ horum è caudis duplices velut eſſe catenæ
Dicuntur,ſua diuerſæ per limina ſerpunt,
Atque vna tandem in ſtella communiter hærent,
Quem veteres ſoliti cœleſtem dicere Nodum.
Andromedæ læuo ex humero ſi quæſere perges,
Adpoſitum poteris ſupera cognoſcere piſcem.
23 E pedibus natum ſummo Ioue Perſea viſes,
Quos humeris retinet dextro corpore Perſeus,
Qua ſumma ab regione Aquilonis flamina pulſant.
Hic dextram ad ſedes intendit Caſsiepeiæ,
Diuerſoſque pedes vinctos talaribus aptis,
Puluerulentus vt i de terra lapſus repente,
In cœlum victor magnum ſub culmina portat.
24 At propter leuum genus omni ex parte locatas
Paruas Vergilias tenui cum luce videbis.
Hæ ſeptem vulgo perhibentur more vetuſto
Stellæ,cernuntur verò ſex vndique paruæ:
At non interijſſe putari conuenit vnam,
Sed fruſtra temerè à vulgo ratione ſine vlla
Septem dicier,vt veteres ſtatuere poetæ,
Aeterno cunctas æuo qui nomine dignant:

Alcyone,

Alcyone,Meropéque,Celeno,Taygetéque,
Electra,Steropéque,ſimul ſanctiſsima Maia.
Hæ tenues paruo labentes lumine lucent,
At magnum nomen ſigni clarúmque vocatur,
Propterea quòd ad æſtatis primordia claret,
Et poſt hiberni præpandens temporis ortus,
Admonet vt mandent mortales ſemina terris.
35 Inde Fides leuiter poſita & conuexa videtur,
Mercurius paruus manibus quam dicitur olim
Infirmis fabricatus,in âlta ſede locaſſe.
Hæc genus ad læuum Niſi delapſa reſedit,
Atque inter flexum genus & caput Alitis hæſit.
26 Nanque eſt Ales auis,lato ſub tegmine cœli
Quæ volat,& ſerpens geminis ſecat aëra pennis.
Altera pars huic obſcura eſt & luminis expers,
Altera nec paruis nec claris lucibus ardet,
Sed mediocre iacit quatiens è corpore lumen.
Hæc dextram Cephei dextro pede pellere palmam
Geſtit.iam verò clinata eſt vngula vehemens
Fortis Equi,propter pennati corporis alam.
27 Ipſe autem labens geminis Equus ille tenetur
Piſcibus.huic ceruix dextra mulcetur Aquari.
*Sirius hæc obitus terrai iuſsit equinis,
Quàm gelidum valido de corpore frigus anhelans
Corpore ſemifero magno Capricornus in orbe
Quem cùm perpetuo veſtiuit lumine Titan,
Brumali flectens contorquet tempore curſum,
Hoc caue te ponto ſtudias committere menſe:
Nam non longinquum ſpatium labere diurnum:
Non hiberna cito voluetur curriculo nox:
Humida non ſeſe veſtris aurora querelis
Ocyus oſtendet,clari prænuncia ſolis:
At validis æquor pulſabit viribus auſter:
Tum fixum tremulo quatietur frigore corpus:
Sed tamen anni iam labuntur tempore toto,
Nec cui ſignorum cedunt,neque flamina vitant,
Nec metuunt canos minitanti murmure fluctus.
28 Atque etiam ſupero naui pelagóque vagato,
Menſe,Sagittipotens ſolis tum ſuſtinet orbem.
Nam iam,cùm minus exiguo lux tempore pręſto eſt,
Hoc ſignum veniens poterunt prænoſcere nautæ.
Iam prope præcipiti ante licebit viſere nocti,
Vt ſeſe oſtendens emergat Scorpius alte.

Poſteriore trahens flexum vi corporis Arcum.
Iam ſuperà cernes Arcti caput eſſe minoris,
Et magis erectum ad ſummum verſarier orbem.
Tum ſeſe Orion toto iam corpre condit
Extrema propè nocte, & Cepheus conditur ante
Lumborum tenus à palma depulſus ad vndas,
Hic miſſore vacans, fulgens iacet vna ſagitta,
Quam propter nitens penna conuoluitur ales,
Et clinata magis paulo eſt Aquilonis ad auras.
29 Ad propter ſe Aquila ardenti cũ corpore portat,
Igniferum mulgens tremebundis æthera penis,
Non nimis ingenti cum corpore, ſed graue mœſtis
Oſtendit nautis perturbans æquora ſignum.
30 Tum magni curuus Capricorni corpora propter
Delphinus iacet, haud nimio luſtratus nitore,
Præter quadruplices ſtellas in fronte locatas,
Quas interuallum binas diſterminat vnum:
Cætera pars latè tenui cum lumine ſerpit.
Illæ quæ fulgent luces ex ore coruſco,
Sunt inter partes gelidas aquilone locatæ,
Atque inter ſpacium & læti veſtigia ſolis.
At pars inferior Delphini fuſca videtur
Inter ſolis iter, ſimul inter flamina venti,
Viribus erumpit quà ſummi ſpiritus Auſtri.
31 Exinde Orion obliquo corpore nitens,
Inferiora tenet truculenti corpora Tauri.
Quem qui ſuſpiciet in cœlum nocte ſerena,
Latè diſperſum non viderit, abdita verò
Cætera ſe ſperet cognoſcere ſigna poteſſe.
32 Nanque pedes ſubter, rutilo cum lumine claret
Feruidus ille Canis, ſtellarum luce refulgens.
Hunc tegit obſcurus ſubter præcordia veſper.
Nec toto ſpirans rabido de corpore flammam,
Aeſtiferos validis erumpit flatibus ignes:
Totus ab ore micans iacitur mortalibus ardor.
Hic vbi ſe pariter cum ſole in culmina cœli
Extulit, haud patitur foliorum tegmine fruſtra
Suſpenſos animos arbuſta ornata tenere.
Nam quorum ſtirpes tellus amplexa prehendit,
Hæc augens anima vitali flamine mulcet:
At quorum nequeunt radices findere terras,
Denudat folijs ramos, & cortice truncos.
33 Hunc propter, ſubterq; pedes quos diximus ante,

Oriona,iacet leuipes Lepus:hic fugit,ictus
Horrificos metuens roſtri tremebundus acuti:
Nam Canis infeſto ſequitur veſtigia curſu,
Præcipitantem agitans,oriens iam denique paulum
Curriculum nunquam defeſſo corpore ſedans.
43 At Canis ad caudam ſerpens prolabitur Argo,
Conuerſam præ ſe portans cum lumine puppim:
Non aliæ aues vt in alto ponere proras
Ante ſolent,roſtro Neptunia prata ſecantes,
Sed conuerſa retro cœli ſemper loca portat,
Sicut cum cœptant tutos conſtringere portus,
Obuertunt nauem magno cum pondere nautæ,
Aduerſamq; trahunt optata ad littora puppim:
Sic conuerſa vetus ſuper æthera vertitur Argo,
Atque vſque à prora ad celſum ſine lumine malum,
A malo ad puppim cum lumine clara videtur,
Inde gubernaclum diſperſo lumine fulgens,
Clari poſteriora Canis veſtigia condit.
35 Exin ſemotam procul in tutóque locatam
Andromedam,tamen explorans fera quæſere Piſtrix
Pergit,& vſque ſitam validas aquilonis ad auras
Cærula veſtigat,finita in partibus auſtri.
Hanc Aries tegit,& ſquammoſi corporę Piſces,
Fluminis illuſtris tangentem corpore ripas.
36 Nanque etiam Eridanum cernes in parte locatũ
Cœli,funeſtum magnis cum viribus amnem,
Quem lachrimis mœſtæ Phaetontis ſæpe ſorores
Sparſerunt,letum mœrenti voce canentes.
Hunc Orionis ſub læua cernere planta
Serpentem poteris:proceráque Vincla videbis
Quæ retinent Piſces,caudarum parte locata,
Flumine mixta retro ad Piſtricis terga reuerti.
Hic vna ſtella nectuntur,quam iacit ex ſe
Piſtrix è ſpina valida cum luce refulgens.
Exinde exiguæ tenui cum lumine multæ
Inter Piſtricem fuſæ ſparſæque videntur
Atque gubernaculum ſtellæ,quas contegit omneis
Formidans acrem morſum Lepus.his neque nomen,
Nec formam veteres certam ſtatuiſſe videntur.
Nam quæ ſideribus claris Natura poliuit,
Et vario pinxit diſtinguens lumine formas,
Hæc ille aſtrorum cuſtos ratione notauit,
Signáque ſignauit cœleſtia nomine vero:

Has autem quæ ſunt paruo ſub culmine fuſæ,
Conſimili ſpecie ſtellas parilique nitore,
Non potuit nobis nota clarare figura.
37 Exinde, Auſtralem ſoliti quem dicere Piſcem,
Voluitur inferior Capricorno verſus ad auſtrum,
Piſtricem obſeruans, procul illis piſcibus hærens:
At prope conſpicies, experteis nominis omnes,
Inter Piſtricem, & Piſcem quem diximus Auſtri,
Stellas ſub pedibus ſtratas radiantis Aquari.
Propter Aquarius obſcurum dextra rigat amnem,
Exiguo qui ſtellarum candore niteſcit.
E multis tamen his duo latè lumina fulgent.
Vnum ſub magni pedibus cernetur Aquari:
Quod ſupereſt, gelido delapſum lumine fontis,
Spumiferã ſubter caudam Piſtricis adhæſit.
Hæ tenues ſtellæ perhibentur nomine Aquai.
Hìc aliæ volitant paruo cum lumine claræ,
Atque priora pedum ſubeunt veſtigia magni
Arcitenentis, & obſcuræ ſine nomine condunt.
38 Inde Nepæ cernes propter fulgentis acumen,
Aram, quam flatu permulcet ſpiritus auſtri,
Exiguo ſuperûm quæ lumina tempore tranat:
Nam procul Arcturo eſt aduerſa parte locata.
Arcturo magnum ſpacium ſuperà dedit, orbem
Iuppiter hunc paruum inferiori in parte locauit.
Hæc tamen æterno inuiſens loca curriculo Nox,
Signa dedit nautis, cuncti quæ noſcere poſcent,
Commiſerans hominum metuendos vndiq; caſus.
Nam cum fulgentem cernes ſine nubibus atris
Aram ſub media cœli regione locatam,
A ſumma parte obſcura caligine tectam,
Tum validis fugito deuitans viribus auſtrum.
Quem ſi proſpiciens vitaueris, omnia caute
Armamenta locans, tuto labere per vndas:
Sin grauis inciderit vehementi flamine ventus,
Perfringet celſos defixo robore malos:
Vt res nulla feras poſſit mulcere procellas,
Ni parte ex aquilonis opacam pellere nubem
Cœperit, & ſubitis auris diduxerit Ara.
Sin humeros medio in cœlo Centaurus habebit,
Ipſeque cærulea contectus nube feretur,
Atque Aram tenui caligans veſtiet vmbra,
Ad ſignorum obitum vis eſt metuenda fauoni.

39 Ille autem Centaurus in alta ſede locatus,
Qua ſeſe clarum collucens Scorpios infert,
Hac ſubter, partem præportans ipſe virilem,
Cedit, equi partes properans coniungere Chelis.
Hic dextram porgens, quadrupes qua vaſta tenetur,
Quam nemo certo donauit nomine Graium,
Tendit, & illuſtrem truculentus cedit ad Aram.
40 Hic ſeſe infernis de partibus erigit Hydra,
Præcipiti lapſu flexo cum corpore ſerpens.
Hæc caput atque oculos torquens ad terga Nepai,
Conuexoque ſinu ſubiens inferna Leonis,
Centaurum leni contingit lubrica cauda.
In medioque ſinu fulgens Cratera relucet:
Extremum nitens plumato corpore Coruus,
41 Roſtro tundit. Et hic, Geminis eſt ille ſub ipſis
Ante canem, Graio Procyon qui nomine fertur.
Hæc ſunt quæ viſens nocturno tempore ſigna,
Legitimo cernes cœlum luſtranti curſu
42 Nam quæ per bis ſex Signorum labier orbes
Quinque ſolent ſtellæ, ſimili ratione notari
Non poſſunt: quia quæ faciunt veſtigia curſu,
Non eodem ſemper ſpacio portata teruntur.
Sic malunt errare vagæ per nubila cœli,
Atque ſuos vario motu metarier orbes.
Hæc faciunt magnos longinqui temporis annos.
Cum redeunt ad idem cœli ſub tegmine ſignum.
Quorum ego nunc nequeo totos euoluere curſus:
Verum hæc quæ ſemper certo voluuntur in orbe
Fixa ſimul magnos edam * gentibus orbes.
43 Quatuor æterno luſtrantes lumine mundum,
Orbes ſtelligeri portantes ſigna feruntur,
Amplexi terra cœli ſub tegmine fulti,
E quibus annorum volitantia lumina noſces,
Quæ denſis diſtincta licebit cernere ſignis:
Tum [illegible] orbes magno cum lumine latos
Vinctos inter ſe, & nodis cæleſtibus aptos:
Atque pari ſpacio duo cernes eſſe duobus.
44 Nam ſi nocturno cognoſcens tempore cœlũ,
Cum neque caligans detorſit ſidera nubes,
Nec pleno ſtellas ſuperauit lumina Luna,
Vidiſti magnum candentem ſerpere Circum,
Lacteus hic nimio fulgens candore notatur.
Hic non perpetuum detexens conficit orbem,

Sed ſpacio multum ſuperis præſtare duobus
Dicitur,& late cœli luſtrare cauernas
45 Quorum alter tangēs aquilonis vertitur auras
Ora petens Geminorum: illuſtratum genus ardens
In hoc retines Aurigæ portat vtrunque
Hunc ſura læua Perſeus humeroque ſiniſtro
Tangit.ad Audromedam hic dextra de parte tenetur
Imponitque pedes duplices Equus,& ſimul ales
Ponit Auis caput,& clinato corpore tergum:
Anguitenens humeris connititur:illa recedens
Auſtrum conſequitur deuitans corpore Virgo.
At vero totum ſpacium conueſtit & orbis
Magnus Leo, & claro collucens lumine Cancer,
In quo conſiſtens conuertit curriculum Sol
Aeſtiuus,medio diſtinguens corpore curſus.
Hic totus medius circo diſiungitur ipſo:
Pectoribus validis atque aluo poſsidet orbem.

*

Hunc octo in partes diuiſum noſcere circum,
Si potes,inuenies ſupero conuertier orbe
Quinque pari ſpacio partes treis eſſe relictas,
Tempore nocturno quas vis inferna frequentet.
Alter ab infernis cancro connectitur auſtris.
46 Diſtribuens mediū ſubter ſecat hic Capricornū,
Atque pedes gelidum riuum fundentis Aquari,
Cæruleæque feram caudam Piſtricis,& illum
Fulgentem Leporē,inde pedes Canis,et ſimul amplā
Argolicam retinet crebro cum lumine Nauem:
Te[illegible] Centauri,atque N[illegible] portat acumen:
In[illegible]x[illegible]m poſsidet arcum.
Hunc[illegible]onis auris aquilonis ad auſtrum
C[illegible]ns poſtremum tangit rota feruida Solis.
E[illegible]e in ſuperas brumali tempore flexu
Se r[illegible]pit ſedes.huic orbi quinque tributæ
Nocturnæ partes,ſupera tres luce dicantur.
47 Hoſce inter,mediā in partem retinere videtur
Tantus quantus erit collucens Lacteus orbis,
In quo autumnali atque iterum ſol lumine verno
Exequat ſpacium lucis cum corpore noctis.
Hunc retinens Aries ſublucet corpore totus,
Atque genu flexo Taurus connititur ingens:
Orion claro contingens pectore fertur,
Hydra tenet flexu Crateram,Coruus adhæret,

Et

Et paucæ Chelis ſtellæ, ſimul Anguitenentis
Sunt genua, & ſummi Iouis ales nuncius inſtat:
Propter Equus capite & ceruicum lumine tangit.
Hoſce æquo ſpacio deiunctos ſuſtinet axis,
Per medios ſummo cœli de vertice tranans.
48 Ille autem claro quartus cum lumine Circus,
Partibus extremis extremos continet orbes,
Et ſimul à medio media de parte ſecatur,
Atque obliquus in his nitens cum lumine fertur:
Vt nemo cui ſancta manu doctiſsima Pallas
Solertem ipſa dedit fabricæ rationibus artem,
Tam tornare catè contortos poſsiet Orbes,
Quàm ſunt in cœlo diuino lumine flexi,
Terram cingentes, ornantes lumine mundum,
Culmine tranſuerſo retinentes ſydera fulta.
Quattuor hi motu cuncti voluuntur eodem:
Sed tantum ſupera terras ſemper tenet ille
Curriculum, oblique inflexus tribus Orbibus vnus:
Quanto eſt diuiſus Cancer ſpacio à Capricorno,
Ac ſubter terras ſpacium par eſſe neceſſe eſt.
Et quantos radios iacimus de lumine noſtro,
Queis lunæ conuexum cœli tangimus orbem,
Sex tantæ poterunt ſub eum ſuccedere partes,
Bina pari ſpacio cœleſtia ſigna tenentes.
45 Zodiacum hunc Græci vocitant, noſtríq; Latini
Orbem Signiferum perhibebunt nomine vero:
Nam gerit hic voluens bis ſex ardentia ſigna.
Aeſtifer eſt pandens feruentia ſidera Cancer:
Hunc ſubter fulgens cedit vis torua Leonis,
Quem rutilo ſequitur collucens corpore Virgo.
Exin proiectæ claro cum lumine Chelæ,
Ipſaque conſequitur lucens vis magna Nepai.
Inde Sagittipotens dextra flexum tenet arcum.
Poſt hunc ore fero Capricornus vadere pergit.
Humidus inde loci collucet Aquarius orbem.
Exin ſquammiferi ſerpentes ludere Piſces:
Quies comes eſt Aries obſcuro lumine labens,
Inflexóque genu proiecto corpore Taurus,
Et Gemini clarum iactantes lucibus ignem.
Hæc Sol æterno conueſtit lumine luſtrans,
Annua conficiens vertentia tempora curſu.
30 Hic quantum terris conuexus pellitur orbis,
Tantundem ille patens ſuperà mortalibus extat.

Sex omni ſemper cedunt labentia nocte:
Tot cœlum iuſſu fugientia ſigna reuiſunt.
Hoc ſpacium tranans cæcis nox conficit vmbris,
Quod ſupera terras prima de nocte relictum eſt,
Signifer ex orbe & ſignorum ordine fultum.
51 Quod ſi Solis aues certos cognoſcere curſus,
Ortus ſignorum nocturno tempore viſes:
Nam ſemper ſignum exoriens Titan trahit vnum.
Sin autem officiens ſignis mons obſtruet altus,
Aut adiment lucem cæca caligine nubes,
Certas ipſe notas cœli de tegmine ſumes,
Ortus atque obitus omneis cognoſcere poſsis.
Quæ ſimul exiſtant cernas, quæ tempore eodem
Præcipitent obitum nocturno tempore noſces.
52 Iam ſimul vt ſupero ſe toto lumine Cancer
Extulit, exemplo cedit delapſa Corona.
Et loca conuiſit cauda tenus infera Piſcis.
Dimidiam retinens ſtellis diſtincta Corona
Partem etiam ſupera, atque alia de parte repulſa eſt:
Quam tamen inſequitur Piſcis, nec totus ad vmbras
Tractus, ſed ſupero contectus corpore cedit.
Atq; humeros vſque à genibus Cancrumq; recondit
Anguitenens, validis magnum à ceruicibus Anguē.
Iam vero Arctophylax non æqua parte ſecatur.
Nam breuior clara cœli de parte videtur,
Amplior infernas depulſus poſsidet vmbras.
Quattuor hic obiens ſecum deducere ſigna
Signifero ſolet ex orbi, tum ſerius ille,
Cum ſupera ſeſe ſatiauit luce, recedit,
Poſt mediam labens claro cum corpore noctem.
Hæc obſcura tenens conueſtit ſidera tellus:
At parte ex alia claris cum lucibus errat
Orion humeris & lato pectore fulgens,
Et dextra retinens non caſſum luminis Enſem.
53 Sed cum de terris vis eſt patefacta Leonis,
Omnia quæ Cancer præclaro detulit ortu,
Cedunt obſcurata, ſimul vis maior Aeti
Pellitur: ac flexo confidens corpore Niſus
Iam ſupero ferme depulſus lumine, cedit:
Sed læuum genus atque illuſtrem linquit in altum
Plantam. tum contra exoritur claram caput Hydræ,
Et Lepus, & Procyon, qui ſeſe feruidus infert
Ante canem: inde Canis veſtigia prima videntur.

54 Non pauca è cœlo depellens ſigna repente
Exoritur candens illuſtria lumina Virgo.
Cedit clara Fides Cyllenia:mergitur vnda
Delphinus,ſimul obtegitur depulſa Sagitta:
Atque Auis ad ſummam caudam,primáſque recedit
Pinnas,& magnus pariter delabitur Amnis.
Hic Equus à capite & longa ceruice lateſcit.
Longius exoritur iam claro corpore Serpens,
Crateráque tenus lucet mortalibus Hydra.
Inde pedes Canis oſtendit iam poſteriores,
Et poſt ipſe trahit claro cum lumine puppim:
Inſequitur labens per cœli numina Nauis:
Hæc medium oſtendit radiato ſtipite malum:
Et iamiam toto proceſsit corpore Virgo.
55 At cùm procedunt obſcuro corpore Chelę,
Exiſtit pariter larga cum luce Bootes,
Cuius in aduerſum eſt Arctụrus corpore fixus,
Totáque e iam ſuperà fulgens prolabitur Argo,
Hydráq;,quòd latè cœlo diſperſa tenetur,
Nondum tota latet,non caudam contegit vmbra.
Iam dextrum genus,& decoratam lumine ſuram
Erigit ille vagans vulgato nomine Niſus
Quem nocte extinctū atq; exortum vidimus vna
Perſæpe,vt paruum tranans geminauerit orbem.
Hic genus & ſuram cum Chelis erigit alte:
Ipſe autem præceps obſcura nocte tenetur
Dum Nepa & Arcitenens inuiſant lumina cœli.
Nam ſecum medium pandet Nepa,tollere verò
In cœlum totum exoriens conabitur Arcus.
Hic tribus elatus cum ſignis corpore toto
Lucet:at exoritur media de parte Corona,
Caudáque Centauri extremo candore refulget.
Hic ſe iam totum cæcas Equus abdit in vmbras,
Quem rutila fulgens pluma præteruolat Ales:
Occidit Andromedæ clarum caput,& fera Piſtrix
Labitur horribiles epulas funeſta requirens.
Hanc contra Cepheus non ceſſat tendere palmas.
Illa vſque ad ſpinam mergens ſe cærula condit:
At Cepheus caput atq; humeros palmáſq; reclinat.
56 Cum verò vis eſt vehemens exorta Nepai,
Latè fuſa volat.per terras fama vagatur,
Vt quondam Orion manibus violaſſe Dianam
Dicitur excelſis errans in collibus amens,

58 Inde obiens Capricornus ab alto, lumine pellit
Aurigam, inſtantémq; Caprã, paruos ſimul Hœdos,
Et magnam antiquo depellit nomine Nauem,
Crus dextrumq́; pedem linquens, obit infra Perſeus
In loca, tum cedens à puppi linquitur Argo.
Obruitur Procyon, emergunt Alites vnà,
Et volucris terris exiſtit clara Sagitta.

73 * PROGNOSTCA.

* Vt cum
Luna means Hyperionis officit orbi,
Stinguuntur radij cæca caligine tecti.

*

76 Aſt autem tenui quæ candent lumine Phantæ

*

77 Atque etiam ventos præmonſtrat ſæpe futuros
Inflatum mare, cùm ſubitò penitúſque tumeſcit,
Saxáque cana ſalis niueo ſpumata liquore,
Triſtificas certant Neptuno reddere voces:
Aut denſus ſtridor cùm celſo è vertice montis
Ortus adaugeſcit ſcopulorum ſæpe repulſu.
78 Cana fulix itidem fugiens è gurgite ponti,
Nunciat horribiles clamans inſtare procellas,
Haud modicos tremulo fundens è gutture cantus.

*

81 Vos quoque ſigna videtis aquai dulcis alumnæ
Cùm clamore paratis inanes fundere voces,
Abſurdóque ſono fontes & ſtagna cietis.
Quis eſt qui ranunculos hoc videre ſuſpicari poſſit?
Sæpe etiam pertriſte canit de pectore carmen,
Et matutinis acredula vocibus inſtat,
Vocibus inſtat, & aſsiduas iacit ore querelas,
Cùm primùm gelidos rores aurora remittit:
Fuſcáque nonnunquam curſans per littora cornix,
Demerſit caput, & fluctum ceruice recepit.
82 Mollipedeſque boues ſpectantes lumina cœli
Naribus humiferum duxere ex aëre ſuccum.

*

91 Iam verò ſemper viridis ſemperq́ue grauata,
Lentîſcus triplici ſolita grandeſcere fœtu,
Ter fruges fundens, tria tempora monſtrat arandi.
Ne hoc quidem quæro, cur hæc arbor vna ter floreat, aut cur arandi maturitatem ad ſignum floris accommodet.

CAETERA DESIDERANTVR.

F. 136 AB IOVE.Cic.II.de legibus,Ordire igitur:nam hunc tibi totū dicamus diem: Ab Ioue muſarū primordia,ſicut in Arati carmine orſi ſumus. Haud ſcio.ad húncne locum referri debeant verſus quos Priſcianus lib.10.citat his verbis:Cicero tamen in arato ſtinguens participio vſus eſt,quod à verbo Stinguo naſcitur.

Quem neque tempeſtas perimet,neque longa vetuſtas
Interimet Stinguens præclara inſignia cæli.

Nu. 3 CAETERA. Ex II.lib.de Natura deorum hæc & quæ ad numerū 20 ſequuntur,paucis exceptis, ſumpta ſunt.ſic enim illic ſcribitur,atque hoc loco me intuens,Vtar,inquit,carminibus Arati,eiſque á te admodum adoleſcentulo conuerſa,ita me delectant,quia Latina ſunt,vt multa ex ijs memoria teneam Ergo vt oculis aſſidue videmus,ſine vlla mutatione,aut varietate.Cætera labuntur,&c.

6 QVAS NOSTRI.Citatur & hic locus,Ciceronis Acad.II.qui & Lucullus dicitur,his verbis, Ego vero ipſe & magnus quidem ſum opinator:non enim ſum ſapiens,& meas cogitationes ſic dirigo:non ad illam paruulam Cynoſuram.

Qua fidunt duce nocturna Phœnices in alto,vt ait Aratus,eóque directius gubernant, quòd eam teneant,

Quæ curſu interiore breui conuertitur orbe:ſed ad Helicen & clariſſimos Septentriones, id eſt, rationes has latiore ſpecie,non ad tenue elimatas.

TORVVS. Eſt & hic locus apud Priſcianum lib.14. Quædam etiam (de Præpoſitionibus loquitur) ſyncopam paſſa ſunt,vt Supra pro ſupera,& Infra pro infera,& Extra pro extera. Nam antiqui triſſyllaba ea proferebant,vt Cicero in Arato,

Toruus Draco ſerpit,ſubter ſuperáque retorquens
Seſe. Idem Priſcianus eodem extremo libro, Et ſuper tamen & Supra à ſupera,illud per apocopā, hoc per ſyncopam,facta ſunt:ſic enim antiqui frequenter protulerunt,& maximè Cicero in poematibus ſuis,vt in arato,

Toruus Draco ſerpit ſubter ſuperáque retorquens
Seſe. Idem in eodem,
Huic ſupera duplices humeros adfixa videtur
Stella micans tali ſpecie,talique nitore.

Cæterùm,quod Priſcianus legit,Serpit,&,Superáque retorquens,alij ſcribunt,Repit.&, Supráque reuoluens illud,quòd neſcirent,S liqueſcere in Toruus:hoc,quòd Supera inſolens eſſet. Nam extremum, Reuoluens ſcribitur II.de Natura deorum.

QVÒD CAPVT.Alias,Hoc caput. Huius quoque loci,Hyginus lib.4. meminit,ſed paululum alijs verbis,vbi prolatis Græcis Arati verſibus,Item,inquit,Cicero dicit,

Quod caput hic paulum ſeſe ſubitóque recondit,
Ortus vbi atque obitus parte admiſcentur in vna.

7 ENGONAZIN. Alias,
Εγγόνασιν dicunt genibus quia nixa feratur.

F. 137 9 HVIC SVPERA.Verſus qui duo ſequuntur,reſtituti ſunt ex Priſciani lib.14.ijs verbis, quæ nu.6.recitaui.Paulo poſt alij codices habent,

Atque eo ipſe manet religatus corpore toto:
Nanque virum medium ſerpens ſub pectore cingit.

11 SPICVM. Seruius in Georg.lib.1.Dicimus autem hic ſpicus,& hoc ſpicum,Cic.in Arato,
Spicum illuſtre gerens inſigni corpore Virgo. ſed in maſ.genere habet vtrunque numerum:in neutro, ſingularem tantum.

MALEBANT.Lactan.lib.5.Diuinarum inſtitutionum, de iuſtitia loquens, primis ſeculis & poſterioribus.

Malebant tenui contenti viuere cultu, vt Cicero in ſuo ait arato,quod eſt propriū noſtræ religionis.
Ne ſignare quidem,aut partiri limite campum
Fas erat,in medium quærebat. qui poſteriores verſus de arateis eſſe non videntur.

FERREA.Cicero extremo ſecundo de Natura deorum.Quid de bubus, inquit Balbus, loquar? ſequitur mox,Quibus cùm terra ſubigerentur fiſſione glebarum ab illo aureo genere, vt poetæ loquuntur, vis nulla vnquam afferebatur.

Ferrea tum verò proles,&c.ſequitur,Tanta putabatur vtilitas percipi ex bubus,vt eorum viſceribus
veſci

noſci ſcelus haberetur.

13 SVBIECTVS. *Alij codices Subiectus medio: alij, Media.*

NAVIBVS. *Verſus hic apud Priſcianum eſt lib. 7. Et apluſtra enim, inquit, & apluſtria antiqui protuliſſe inueniuntur. Cic. in Arato,*

Nauibus aſſumptis fluitantia quærere apluſtra. *Cæſar in Arato.*

Fulgent Argoæ ſtellis apluſtria puppis.

18 ANDOMEDA. *Alias, Andromede fugiens, eodem ſenſu.*

20 E QVIBVS HINC. *Hinc inchoant quæ feruntur Arati Ciceronis fragmenta, ab Aldo ſeorſim cuſa. Hoc autem initium ita quidam ſua auctoritate immutarunt,*

Paulum hanc ſubter: verum in hac mutilatione quid Cic. ſcripſerit, haud facile eſt conijcere. *Iidem mox legunt, Vt prius alta Chelæ, tum pectus.*

22 ATQVAE HORVM E. *Aldus legit,*

Atque horum & caudis duplices eſſe cathena

Dices aut diuerſa per lumina ſerpunt.

ANDROMEDAE. *Ex Aldinæ lectionis veſtigijs hos quatuor verſus corrigere conatus ſum: habet autem hunc in modum:*

Andromeda læuo ex humero ſi quæ exere perges

Adpoſitum poteris ſupra cognoſcere piſcem.

E pedibus vatum ſummo Ioue Perſeus es,

Quos humeros retinet de fixo corpore Perſeus.

Quæſere pro quærere veteres dixiſſe, notat Feſtus.

24 AT PROPTER. *Hunc locum & alios aliquot Priſcianus citat lib. 6. Cicero tamen, inquit, in Arato hoc genus pro Genu protulit.*

Tertia ſub caudam ac genus ipſum lumina pandit. *In eodem,*

Ac propter læuum genus omni ex parte locatas

Paruas Vergilias tenui cum luce videbis. *In eodem,*

Hac genus ad læuum nixi delapſa reſedit,

Atque inter flexum genus & caput alitis haſit.

Primum verſum vbi collocem, nondum reperi. *Poſtremi duo, mox ſequuntur Num. 25.*

26 NANQVE EST ALES. *Lib. II. de Natura deorum,* *Inde eſt ales.*

27 IPSE AVTEM. *Verſus hi quatuor mire deprauati ſunt. Vt autem cuique coniectandi locus relinquatur, adſcribam vt Aldus edidit:*

Ipſe autem labens multis equus ille tenetur,

Piſcibus, huic ceruix dextra mulcetur aquarij

Serius hæc obitus terrai iuſſit equinus,

Quam gelidum valido de corpore frig anhelant.

Quidam tertium carmen reiecit, itaque, Tum gelidum, legit verſu ſequenti.

Pro multis, legendum putaui, Geminis, aut etiam, Binis. habet enim Aratus, δύ ἰχθύες. *Reliqua auctioribus relinquo expendenda.*

CORPORE. *Pro Magno, Aldus, Nam. Priſcianus, lib. 6. Capricornus, inquit, ſecunda inuenitur declinationis. Cicero in Arato,*

Corpore ſemifero magno Capricornus in orbe. *Idem in eodem,*

Tum magnus curuus Capricorni corpore propter

Delphinus iacet, haud nimio luſtratus nitore. quanquam pro Curuus, ibi coruus legatur. & mox apud eundẽ, Currus. qui duo loci me admonuerunt vt Currens, qui in his verſibus, num. 30. ſcribebatur, in Curuus commutarem.

28 VT SESE. *Alij libri, Vt ſeſe emergens oſtendat.*

HIC MISSORE. *Hanc lectionem elicui e ſcriptura antiqua quam Aldus expreſſit:*

Hic miſſo reuocans, fulgens iacet vna ſagitta.

Miſſore enim & vacans legendum cenſui, quod Arateis his reſpondet, αὐτὸς ἄτερ τόξυ.

HVNC TEGIT. *Aldus legit,*

Hunc tegit obſcurus ſubter præcordia veſper.

Ver toto ſpirans, &c. *Vt pro Ver, Nec legerem, admonuit me vir doctiſſimus, cuius iudicio mihi ſtandum eſſe reor.*

31 AT CANIS. *Locus hic apud Hyginũ lib. Fabularũ, fab. 14. profertur his verbis, Hac eſt, nauis Argo,*

quam Minerua in ſideralem circulum retulit, ob hoc quòd ab ſe eſſet ædificata: ac primum in pelagus deducta eſt hæc nauis, in aſtris apparens à gubernaculo ad velum. Cuius ſpeciem ac formam Cic. in Phænomenis exponit his verſibus:

At canis ad caudam ſerpens prælabitur Argo,
Conuerſam præ ſe portans cum lumine puppim.
Non aliæ naues vt in alto ponere proras
Ante ſolent, roſtris Neptunnia prata ſecantes:
Sicut cum cœptant tutos contingere portus,
Obuertunt nauem magno cum pondere nautæ,
Aduerſamque trahunt optata ad littora puppim:
Sic conuerſa vetus ſuper æthera labitur Argo.
Inde gubernaclum tendens à puppe volanto
Clari poſteriora canis veſtigia tangit.

CONVERSAM. *Aldus Conuexam, & mox, In alto pondere: item, Sed conuexa.*

ATQVE VSQVE. *Aldus & alij ad cœlum, Ad Celſum maluimus, vt Num. 38. Perfringet celſos defixo robore malos.*

36 HIC VNA. *Aldus,*
Hanc vna ſtella nectuntur quam iacet ex ſe
Piſtricis ſſ ma valida cum luce refulgens.

37 EXINDE. *Verſus hic quibuſdam improbatus eſt, quòd vetus ſcriptura deprauata eſſet. ſic enim Aldus,*
Exinde auſtralem ſoliti conuincere piſcem
Voluitur inferior capricorno verſus ad auſtrum.
Vt correxi, apte redditur quod ait Aratus, νότιον ᾗ ἐ κικλήσκουσι.

STELLAS. *Alij pro Stratas, Sparſas.*

HAE TENVES. *Aldus corrupte,*
Etenim ſtellæ perhibentur nomine Aquarij. quidam corrigunt, Aſt omnes.

39 CEDIT EQVI. *Hos verſus ita Aldus ſcribit,*
Cedit e qui partis properat coniungere chelis.
Hic dextram pergens quadrupedes qua vaſta tenentur.

40 HAEC CAPVT. *Quod Cic. ait, Ad terga Nepai, Aratus, ὑπὸ μέσσον καρκίνον, Nepa ergo etiam Scorpius dicitur, aut hallucinatus eſt Cicero, qui Tergora cancri, dicere debuerit.*

EXTREMVM. *Aldus, Extrema. Alij, Extremo, Extremum ſinum intelligo, quem roſtro Coruus tundat. ſin mauis Extremam, Hydram accipies.*

42 QVORVM EGO. *Aldus, Quare ego. & mox, Fixa ſimul magno ſedem gentibus orbes. quidam legunt, Magnos ſimiles vertentibus orbes.*

44 CVM NEQVE caligans deterſit. *Aldus. Detergit, & verſu qui ſequitur. Superaret: & inde quarto, Supereſt præſtare duobus.*

45 HVNC ſura læua. *Aldus legit,*
Hunc ſupera læua. Græce eſt, λαιῇ ἦ κνήμῃ,

AT VERO *Verſus hic reiectus eſt à quibuſdam, qui & ſequentem ſic inchoant,*
Inde leo.

ALTER *ab infernis. Aldus cudit,*
Alter ab infernis auſtri conuertitur auris.

46 DISTRIBVENS. *Quidam corrigit,*
Aſt alter. quod vt longius à veteri ſcriptura remotum, non valde placet.

53 CEDVNT *obſcurata ſimul vu. l τὸ Ἀετι, Aldus vitioſe, Aquarij,*

56 QVOS TENET. *Pro Echineis, Aldus Echinus, quod alij vt adulterinum reijcientes, nihil ſubſtituerunt.*

ANTEPEDVM. *Verſus hic reiectus eſt à quibuſdam. Aldus autem male diſtinctum habet:*
Ante pedum coniecta ſimul cum lumine pandit.
Vno verbo audaciuſcule Ciceronem dixiſſe putem Antepedes, quos Aratus προτέροις πόδας & alij πρόποδας vno item verbo.

57 INDE Sagittipotens. *Aldus vitioſe, Conuiſere luces Inſtitit & mergit. & mox,*
Abditur Orion, obijt ſimul abditus vmbra eſt,

Inferiora

Inferiora cadunt auriga lumina lapſum.

75 VT CVM *Luna means. Ex Priſciani lib. 10. Idem (Cicero) inquit, paſſiuum eius verbi in Prognoſticis protulit, Vt cum Luna means &c.*

76 AST AVTEM. *Idem Priſcianus extremo 16. libro, Hoc quoque non eſt prætermittendum, quòd coniunctiones ſibi præpoſitæ inueniuntur, tam eiuſdem poteſtatis cum ſint, quàm alterius: vt Cicero in Prognoſticis.*

Aſt autem tenui quæ candent lumine phatna. Idem repetit libro 18. vbi de Conſtructione diſſerit.

77 ATQVE *etiam ventos. Verſus hi & qui ſequuntur, ex libro 1. de Diuinatione deſumpti ſunt omnes.*

TYPIS MANDABAT THEODORVS GRAMINAEVS COLONIAE AGRIPPINAE. M. D. LXIX. CALEND. MARTII.

C. IVL. HYGINI POETICON ASTRONOMICON, DE MVNDI ET SPHAERAE AC VTRIVSque partium declaratione.

HYGINVS M. FABIO PLVRIMAM SALVTEM.

ETSI te ſtudio grammaticæ artis inductum, non ſolum verſuum moderatione, quam pauci peruiderunt, ſed hiſtoriarum quoque varietate, qua ſcientia rerum perſpicitur, præſtare video, quæ facilius etiam ſcriptis tuis perſpici poteſt, deſiderans potius ſcientem quàm liberalem iudicem: tamen quo magis exercitatus, & nonnullis etiam ſæpius in his rebus occupatus eſſe videar, & ne nihil in adoleſcentia laboraſſe dicerer, & imperitorum iudicio, deſidiæ ſubirem crimen, hoc velut rudimento ſcientiæ viſus, ſcripſi ad te, non vt imperito monſtrans, ſed vt ſcientiſſimum commonens:

1 Sphæræ figurationem, circulorumque qui in ea ſunt notationem, & qua ratio fuerit vt non æquis partibus diuiderentur.

2 Præterea terræ mariſque definitionem: & quæ partes eius non habitantur, vt multis iuſtisque de cauſis hominibus carere videantur, ordine expoſuimus.

3 Ruſuſque redeuntes ad ſphæram, duo & quadraginta ſigna nominatim pernumerauimus.

4 Exinde vniuſcuiuſque ſigni hiſtorias cauſamque ad ſidera perlationis oſtendimus.

5 Eodem loco nobis vtile viſum eſt, perſequi eorum corporum deformationes, & in his numerũ ſtellarũ.

6 Nec prætermiſimus oſtendere ad ſeptem circulorum notationem, quæ corpora aut partes corporum peruenirent, & quemadmodum ab his diuiderentur.

7 Diximus etiam in æſtiui circuli definitione, quærentes quare non idem hyemalis vocaretur: & quid eos fefellerit, qui ita ſenſerint: & quid in ea parte ſphæræ ſolis efficiat curſus.

8 Præterea, quare circulos in octo partes diuideremus, ordine expoſuimus.

9 Scripſimus etiam quo loco circulus æquinoctialis foret conſtitutus, & quid efficeret ad eũ perueniẽs ſol.

10 In eiuſdem circuli demonſtratione oſtendimus, quare Aries inter ſidera celerrimus diceretur.

11 Pauca præterea de hyemali circulo diximus.

12 Exinde zodiacum circulum definiuimus, & eius effectus: & quare potius duodecim ſigna quàm vndecim numerarentur, quid etiam nobis de reliquis circulis videretur.

13 His propoſitis rebus, ad id loci venimus, vt exponeremus, vtrum mundus ipſe cum ſtellis ſuis verteretur, an mundo ſtante, vagæ ſtellæ ferrentur: & quid de eo nobis & compluribus videretur, & qua ratione ipſe mundus verteretur.

14 Præterea quare nonnulla ſigna celerius exorta, ſerius occiderent: nonnulla etiam cæteris tardius exorta, citius ad occaſum peruenirent: quare etiam quæ ſigna pariter oriantur, non ſimul occidant.

15 Eodem loco diximus, quare non eſſent in ſphæra ſuperiora inferioribus hemicycli æqualia: & quot modis ſtellas videre non poſſimus.

16 Præterea ſcripſimus in duodecim ſignorum ortu, quæ de reliquis corpora exoriri, & quæ eodẽ tempore occidere viderentur.

17 Deinde ordine perſcripſimus, ſol vtrum cum mundo fixus verteretur, an ipſe per ſe moueretur: & cũ ipſe per ſe moueatur, & cõtra duodecim ſignorũ ortus eat, quare videatur cũ mundo exoriri & occidere.

18 Deinde protinus de Lunæ curſu pauca propoſuimus: & vtrum ſuo, an alieno lumine vteretur: Eclipſis Solis & Lunæ quomodo fieret: quare Luna per eundem circulum iter faciens, celerius ſole currere videatur: & quid fefellerit eos, qui ita ſenſerint.

19 Quinque ſtellæ quantum habeant interuallum: & vtrum quinque ſint an ſeptem: & vtrum quinq; certè errent, an omnes, & quinque quomodo currant.

20 *Diximus etiam qua ratione priores aſtrologi non eodem tempore ſigna & reliquas ſtellas reuerti dixerint: & quare me tam diligentiſſimè obſeruaſſe videantur, & quid reliquos fefellerit in eadem cauſa. In his igitur tam multis & varijs rebus, non erit mirum aut pertimeſcendum, quòd tantum numerũ verſuum ſcripſerimus: neque enim magnitudinem voluminis, ſed rerum multitudinem peritos conuenit ſpectare. Quod ſi longior in ſermone viſus fuero, non mea facunditate, ſed rei neceſſitate factum exiſtimato: nec ſi breuius aliquid dixero, minus idem valere confidito, quàm ſi pluribus eſſet audiendum verbis. Etenim praeter noſtram ſcriptionem ſphaerae, quae fuerunt ab Arato obſcurius dicta, perſecuti planius oſtẽdimus: vt penitus id quod cœpimus, exquiſiſſe videremur. Quod ſi vel optimis vſus auctoribus effeci, vt neque breuius neque verius diceret quiſpiam, non immerito fuerim laudari dignus à vobis, quae vel ampliſſima laus hominibus eſt, doctis: ſi minus, non deprecamur in hac confectione noſtram ſcientiam ponderari. Ideoque maioribus etiam niti laboribus cogitamus, in quibus & ipſi exerceamur, & in quibus volumus nos probare quid poſſimus. etenim neceſſarias noſtris hominibus ſcientiſſimis maximas res ſcripſimus: non leuibus occupati rebus, populi captamus exiſtimationem. Sed ne diutius de eo quod negligimus loquamur, ad propoſitum veniemus, & initium rerum demonſtrabimus.*

a *MVNDVS appellatur is, qui conſtat ex ſole, & luna, & terra, & omnibus ſtellis.*

SPHAERA eſt ſpecies quaedam in rotundo conformata, omnibus ex partibus aequalis apparens, vnde reliqui circuli finiuntur. Huius autem ſphaerae neque exitus, neque initium poteſt definiri, ideo quòd in rotundo omnes tractus & initia & exitus ſignificari poſſunt.

CENTRVM eſt, cuius ab initio circũductio ſphaera terminatur, ac terrae poſitio cõſtituta declaratur.

DIMENSIO, qua totius oſtenditur ſphaera, eſt cum ex vtriſque partibus eius ad extremam circunductionem rectè vt virgulae perducuntur: quae dimenſio à compluribus Axis eſt appellata. Huius autẽ cacumina, quibus maxime ſphaera nititur, Poli appellantur: quorum alter ad aquilonem ſpectans, Boreus alter oppoſitus auſtro, Notius eſt dictus.

SIGNIFICATIONES quaedam in circunductione ſphaerae circuli appellantur. E quibus Paralleli dicuntur, qui ad eundem polum conſtituti finiuntur. Maximi autem ſunt, qui eodem centro quo ſphaera, continentur. Horizon appellatur is, qui terminat ea quae perſpici aut non videri poſſunt: hic autem incerta ratione definitur: quod modo polo ſubiectas, & circulis his qui Paralleli dicuntur: modò duobus extremis & aequalibus nixus: modò alijs partibus adiectus terrae, peruidetur ita, vtcunq; fuerit ſphaera collocata.

POLVS is qui Boreus appellatur, peruideri poteſt ſemper: Notius autem ratione diſſimili, ſemper eſt à conſpectu remotus. Naturalis autem mundi ſtatio, φυσικὴ dicitur. Eſt ea in Boreo polo finita, vt omnia è dextris partibus exoriri, in ſiniſtris occidere videantur. Exortus enim eſt, ſubita quaedam ſpecies obiecta noſtro conſpectui: Occaſus autem pari de cauſa, vt erepta ab oculis viſa.

IN finitione mundi, circuli ſunt Paralleli quinque, in quibus tota ratio ſphaerae conſiſtit, praeter eum qui Zodiacus appellatur: qui quòd non vt caeteri circuli, certa dimenſione finitur, & inclinatior alijs videtur, λοξὸς à Graecis eſt dictus. Quinque autem quos ſupra diximus, ſic in ſphaera metiuntur, initio ſumpto à polo qui Boreus appellatur, ad eum qui Notius & Antarcticus vocatur. In triginta partes vnũquodque hemiſphaerium diuiditur, ita vti dimenſio ſignificari videatur in tota ſphaera per ſexaginta partes factas. Deinde ab eodem principio Boreo ſex partibus ex vtraque finitione ſumptis, circulus ducitur, cuius centrum ipſe eſt Polus finitus: qui circulus, Arcticus appellatur, quod intra eum Arcti ſimulacra vt inclusa perſpiciuntur: quae ſigna à noſtris vrſarum ſpecie ficta, Septentriones appellantur.

Ab hoc circulo de reliquis partibus quinque ſumptis, eodem centro quo ſupra diximus, circulus ducitur, qui θερινὸς τροπικός appellatur, ideo quòd ſol cum ad eum circulum peruenit, aeſtatem efficit eis qui in aquilonis finibus ſunt: hiemẽ autem eis quos auſtri flatibus oppoſitos antè diximus. Praeterea, quòd vltra eum circulum ſol non tranſit, ſed ſtatim reuertitur, τροπικὸς eſt appellatus.

Ab hac circuli ſignificatione quatuor de reliquis partibus ſumptis, ducitur circulus Equinoctialis, à Graecis ἰσημερινὸς appellatus, ideo quod ſol cùm ad eum orbem peruenit, aequinoctium conficit. Hoc circulo facto, dimidia ſphaerae pars conſtituta perſpicitur.

E contrario item ſimili ratione à Notio polo ſex partibus ſumptis, vt ſupra de Boreo diximus, circulus ductus ἀνταρκτικός vocatur: quòd contrarius eſt ei circulo, quẽ arcticon ſupra definiuimus.

Hac definitione ſphaerae, centroque poli qui Notius dicitur, quinque partibus ſumptis circulus χειμερινὸς τροπικὸς inſtituitur. à nobis Hiemalis, à nonnullis etiam Brumalis appellatus, ideò quòd ſol cùm ad eum circulum peruenit, hyemem efficit his qui ad aquilonẽ ſpectant: aeſtatẽ autem, his qui in auſtri partibus domicilia conſtituerunt. Quantò enim abeſt longius ab illis qui in aquilonis habitant finibus, hoc hieme maiore conflictantur: aeſtate autem, quibus ſol appoſitus peruidetur: itaque Aethiopes ſub vtroque orbe neceſſario fiunt.

Ab hoc circulo ad æquinoctialem circulum, reliquæ ſiunt partes quatuor, ita vt ſol per octo partes ſphæræ currere videatur. Zodiacus autem circulus ſic vel optime definiri poterit, vt ſignis factis, ſicut poſtea dicemus, ex ordine circulus perducatur.

Qui autem Lacteus vocatur, contrarius æquinoctiali, ibi oportet vt eum medium diuidere, & bis ad eum peruenire videatur: ſemel in eo loco vbi aquila conſtituitur: iterum autem ad eius ſigni regionem, quod ϖρονίων vocatur. Duodecim ſignorum partes ſic diuiduntur: Quinque circuli, de quibus diximus ſupra, ita ſiniuntur, vt vnuſquiſque eorum diuidatur in partes duodecim, & ita ex eorum punctis lineæ perducantur, quæ circulos ſignificent factos, in quibus duodecim ſigna deſcribantur. Sed à nonnullis imperitioribus quæritur, quare non æquis partibus circuli ſiniantur, hoc eſt, vt de triginta partibus quinæ partes diuidantur, & ita circuli pari ratione ducantur: id faciliime defendi poſſe confidimus. Cum enim media ſphæra diuiſa eſt, eius circuli nullus poteſt æqualis eſſe: qui quamuis proxime eum accedat, tamen minor eſſe videatur. Itaque qui primum ſphæram fecerunt, cum vellent omnium circulorum æquas rationes eſſe, pro rata parte voluerunt ſignificare, vt quanto magis à polo diſcederetur, eo minorem numerum partium ſumerent in circulis metiendis, quo erat neceſſe his maiorem circulum definire. Quod etiam ex ipſa ſphæra licet intelligere: quanto magis à polo diſcedes, eo maiores circulos fieri neceſſe eſt: & hac re minorem numerum duci, vt pares eorum videantur effectus. Et ſi non in triginta partes vnumquodque hemiſphærium diuidatur, ſed in alias quotlibet finitiones, tamen eò ratio peruenit eius, ac ſi triginta partes feciſſet. Zodiacus circulus tribus his ſubiectus, de quibus ſupra diximus, ex quadam parte contingit æſtiuum & hiemalem circulum, æquinoctialem autem medium diuidit. Itaque ſol per Zodiacum circulum currens, neque extra eum tranſiens, neceſſario cum his ſignis quibus innixus iter conficere videtur, peruenit ad eos quos ſupra diximus orbes, & ita quatuor tempora definit. Nam ab Ariete incipiens, ver oſtendit: & Taurum & Geminos tranſiens, idem ſignificat. Sed iam capitibus Geminorum circulum æſtiuum tangere videtur, & per Cancrum & Leonem tranſiens & Virginem, æſtatem efficit. Et rurſum à Virginis extrema parte tranſire ad æquinoctialem circulum perſpicitur. In Libra autem æquinoctium conficit, & autumnum ſignificare incipit, ab hoc ſigno tranſiens ad Scorpium & Sagittarium. Deinde protinus incurrit in hiemalem circulum, & à Capricorno, Aquario, Piſcibus, hiemem tranſigit. Itaque oſtenditur non per tres ipſos circulos currere, ſed Zodiacum tranſiens ad eos peruenire. Sed quoniam de his rebus diximus, nunc Terræ poſitionem definiemus, & Mare quibus locis interfuſum videatur, ordine exponemus.

2 TERRA *mundi media regione collocata, omnibus partibus æquali diſſidens interuallo, centrum obtinet ſphæræ. Hanc mediam diuidit Axis in dimenſione totius terræ: Oceanus autem regione circunductionis ſphæræ profuſus, propè totius orbis alluit fines. Itaque & ſigna occidentia in eum decidere exiſtimantur: ſic igitur & terras contineri, poterimus explanare. Nam quæcunque regio eſt quæ inter Arcticum & Æſtiuũ finem collocata eſt, ea diuiditur trifariam, è quibus vna pars, Europa: altera, Aſia, tertia, Africa vocatur. Europam igitur ab Africa diuidit mare ab extremis Oceani finibus & Herculis columnis. Aſiam vero & Libyam cum Aegypto diſterminat os Nili fluminis quod Canopicon appellatur. Aſiam ab Europa Tanais diuidit, bifariam ſe conyciens in paludem quæ Mæotis appellatur. Hac igitur definitione facile peruidetur, mare omnibus adiectum finibus terræ.*

Sed ne videatur nonnullis mirũ, cùm ſphæra in ſexaginta partes diuidatur, vt ante diximus, quare de finium ab æſtiuo circulo ad arcticum finem duntaxat habitari: ſic vel optime defendimus. Sol enim per mediam regionẽ ſphæræ currens, nimiũ his locis efficit feruorẽ. Itaq; quæ finis eſt ab æſtiuo circulo ad hiemalem, ea terra à Græcis διακεκαυμένη vocatur: quod neque fruges propter exuſtam terrã naſci, neque homines propter nimium ardorem durare poſſunt: extrema autem regionis ſphæræ duorum circulorum, quorum alter Boreus, alter Notius vocatur, ſiue Arctici circuli & eius qui Antarcticus vocatur, non habitantur, ideo quod ſol ab his circulis ſemper eſt longe, venti quoque aſſiduos habent flatus. Quamuis enim ſol perueniat ad Æſtiuum circulum, tamen longe ab Arctico videbitur fine: id ita eſſe hinc quoque licet intelligere: Cum enim ſol peruenit ad eum circulum qui Hiemalis vocatur, & efficiat nobis qui prope eum ſumus conſtituti, nimium frigus, quid arbitramur eis locis frigoris eſſe, qui longius etiam abſunt à nobis? Quod cum in hac parte ſphæræ fiat, idem in altera parte definitum putabimus, ideo, quod ſimiles eis ſunt effectus. Præterea hinc quoque intelligimus illic maximum frigus, & in æſtiuo circulo calorem eſſe: quod quà terra habitatur. Eos tamen videmus qui proxime ſint Arcticum finem, vti bracis & eiuſmodi veſtitu: qui autem proximi ſint æſtiuo circulo, eos Aethiopas & peruſto corpore eſſe. Habitatur autem ſic temperatiſſimo cœlo, cum inter æſtiuum circulum & Arcticum finem hæc perueniat temperatio: quòd ab Arctico circulo frigus, ab æſtiuo feruor exortum in vnum concurrens efficit: media finem temperatam, quæ habitari poſſit. Itaque cum ſol ab eo loco diſceſſit, hieme neceſſario conflictamur,

mus, quòd ventum exorientem non reuerberat ſol. Quod cum veniat in hac definitione, illud quoque fieri poſſe videmus, vt Hiemali circulo nobis ad Antarcticũ finem habitari poſſit: quòd pares eodem perueniant caſus. Certum quidem eſſe nemo contendit, neque peruenire eò poteſt quiſquam propter interiectum terræ, quæ propter ardorem non habitatur. Sed cum videmus hanc regionem ſphæra habitari, illam quoq; in ſimili cauſa poſſe conſiſti ſuſpicamur.

3 *SED quoniam quæ nobis de terræ poſitione dicenda fuerunt, & ſphæram totam definiuimus, nunc quæ in ea Signa ſint, ſingulatim nominabimus, E quibus igitur primum duas Arctos, & Draconem: deinde Arctophylaca cum Corona dicimus: Ceteum, qui Engonaſin vocatur. Exinde Lyram cum Olore, & Cepheo, & eius vxore Caſsiepeia, filiáque Andromeda, & genero Perſio: dicimus etiam protinus Aurigam à Græcis ἡνίοχον appellatum: Ophiuchum præterea cum Sagitta & Aquila, paruóque Delphine. Inde Equum dicimus, cum eo ſidere quod Deltoton vocatur. His corporibus enumeratis, ad duodecim Signa perueniemus. Ea ſunt hæc, Aries, Taurus, Gemini: deinde Cancer cum Leone & Virgine: præterea Libra, dimidia pars Scorpionis, & ipſe Scorpius cum Sagittario & Capricorno: Aquarius autem cum Piſcibus reliquas habet partes. His enumeratis, ſuo ordine eſt Cetus cum Eridano flumine, & Lepore. Deinde Orion cum Cane, & eo ſigno quod προκύων dicitur. Præterea eſt Argo cum Centauro, & Ara: deinde Hydra cũ Piſce qui Notius vocatur. Horum omnium non inutile videtur hiſtorias proponere: quæ certè aut vtilitatem ad ſcientiam, aut iucunditatem ad delectationem afferent lectori. Igitur, vt ſupra diximus, initium eſt nobis Arctos maxima.*

4 *HANC autem Heſiodus ait eſſe Calliſto nomine, Lycaonis filiam, eius qui in Arcadia regnauit: eámque ſtudio venationis inductam, ad Dianam ſe applicuiſſe: à qua non mediocriter eſſe dilectam, propter vtriuſque conſimilem naturam. Poſtea autem ab Ioue compreſſam, veritam Dianæ ſuum dicere euentum, quòd diutius celare non potuit: nam iam vtero ingraueſcente, propediem partus in flumine corpus exercitatione defeſſum cum recrearet, à Diana cognita eſt non conſeruaſſe virginitatem: cui dea pro magnitudine ſuſpicionis non minorem retribuit pœnam: erepta enim facie virginali, in vrſæ ſpeciem eſt conuerſa, quæ Græcè ἄρκτος appellatur. In ea figura corporis Arcada procreauit. Sed, vt ait Amphis comœdiarum ſcriptor, Iupiter ſimulatus effigiẽ Dianæ, cum virginem venantem vt adiutans perſequeretur, amotam conſpectu aliarum compreſſit: quæ rogata à Diana quid ei accidiſſet, quod tam grandi vtero videretur, illius peccato id eueniſſe dixit: itaque propter eius reſponſum, in quam figuram ſupra diximus, eam Diana conuertit. Quæ cum in ſilua vt fera vagaretur, à quibuſdam Aetolorum capta, ad Lycaonem pro munere in Arcadiam cum filio eſt deducta. Ibi dicitur inſcia legis, in Iouis Lycæi templum ſe conieciſſe: quam confeſtim filius eſt ſecutus. Itaque cum eos Arcades inſecuti, interficere conarentur, Iupiter memor peccati, ereptam Calliſto cum filio inter ſidera collocauit, eámque Arctum, filium autem Arctophylaca nominauit, de quo poſtea dicemus. Nonnulli etiam dixerunt, cum Caliſto ab Ioue eſſet compreſſa, Iunonem indignatam in vrſam eam conuertiſſe. quam Diana venanti obuiam factam, ab ea interfectam, & poſtea cognitam inter ſidera locatam. Sed alij dicunt, cum Calliſto Iupiter eſſet in ſiluam perſecutus, Iunonem ſuſpicatam id quod euenit, contendiſſe vt eum manifeſto diceret deprehendiſſe. Iouem autem quò facilius ſuum peccatum tegeretur, in vrſæ ſpeciem conuerſam reliquiſſe: Iunonem autem in eo loco pro virgine vrſam inueniſſe, quam Dianæ venanti, vt eam interficeret, demonſtraſſe: quod factum vt perſpiceretur Iouem ægre tuliſſe, effigiem vrſæ ſtellis figuratam conſtituiſſe. Hoc ſignum vt complures dixerunt non occidit. Qui volunt aliqua de cauſa eſſe inſtitutum, negant Tethyn Oceani vxorem id recipere, cum reliqua ſidera eo perueniant in occaſum: quòd Tethys Iunonis ſit nutrix, cui Caliſto ſuccubuerit vt pellex. Arictbus autem Tegeates hiſtoriarum ſcriptor, non Calliſto, ſed Megiſto dicit appellatã: & non Lycaonis, ſed Cetei filiam, Lycaonis neptem. Præterea Cetea ipſam Engonaſin nominari. Reliqua autem ſuperioribus conueniunt: quæ res in Nonacri monte Arcadiæ geſta demonſtratur.*

ARCTOS MINOR. Hanc Aglaoſthenes qui Naxica conſcripſit, ait Cynoſuram eſſe vnam de Iouis nutricibus ex Idæis nymphis: ab eius quoque nomine & vrbem quæ Heſtiea vocatur, à Nicoſtrato & ſodalibus eius conſtitutam, & portum qui ibi eſt, & agri maiorem partem Cynoſuram appellatam. Hanc autem inter Curetas fuiſſe, qui Iouis fuerunt adminiſtri. Nonnulli etiam Helicen & Cynoſuram nymphas eſſe Iouis nutrices dicunt: & hac re etiam pro beneficio in mundo collocatas, & vtraſque Arctos appellatas eſſe, quas noſtri Septentriones dixerunt: ſed maiorem arcton complures plauſtro ſimilem dixerunt, & ἅμαξαν Græci appellauerunt. Cuius hæc memoriæ prodita eſt cauſa: In initio qui ſidera perviderunt, & numerum ſtellarum in vnaquaque ſpecie corporis conſtituerunt, & non Arctum, ſed Plauſtrum nominauerunt. Ex ſeptem ſtellis, duæ quæ pariles & maximè in vno loco viderentur, pro bobus haberentur: reliquæ autem quinque figuram plauſtri ſimularent. Itaq; & quod proximum huic eſt ſignũ

Bootem nominari voluerunt, de quo poſterius plura dicemus. Aratus quidem non hac re Bootem, nec illud Plauſtrum dicit appellari, ſed quod Arctos videatur vt Plauſtrum circa polum, qui Boreus appellatur, verſari: & Bootes agitare eam dicatur. In quo non mediocriter videtur errare. Poſtea autem de ſeptem ſtellis, vt Parmeniſcus ait, quinque & viginti ſunt à quibuſdam aſtrologis conſtituta, vt Vrſa ſpecies, non ſeptem ſtellis perficeretur. Itaque & ille qui antea Plauſtrum ſequens, Bootes appellabatur, Arctophylax eſt dictus, & iiſdem temporibus quibus Homerus fuit, hac Arctos eſt appellata. de Septẽtrionibus ille enim dicit, hanc vtroque nomine, & Arcton & Plauſtrum nominari: Bootem autem nuſquam meminit Arctophylaca nominari. Incidit etiam compluribus erratio, quibus de cauſis minor Arctos Phœnice appelletur: & illi qui hanc obſeruant, verius & diligentius nauigare dicantur. & quare ſi hæc ſit certior quàm maior, non omnes hanc obſeruent: qui non intelligere videntur de qua hiſtoria ſit profecta ratio, vt Phœnice appelletur. Thales enim qui diligenter de his rebus exquiſiuit, & hanc primus Arcton appellauit, natione fuit Phœnix, vt Herodotus Mileſius dicit. Igitur omnes qui Peloponneſum incolunt, priore vtuntur Arcto. Phœnices autem quam à ſuo inuentore acceperunt, obſeruant: & hanc ſtudioſius perſpiciendo diligentius nauigare exiſtimantur, & verè eam ab inuentoris genere Phœnicem appellant.

SERPENS. Hic vaſto corpore oſtenditur inter duas Arctos collocatus: qui dicitur aurea mala Heſperidum cuſtodiſſe, & ab Hercule interfectus, ab Iunone inter ſidera collocatus: quod illius opera Hercules ad eum eſt profectus, qui hortum Iunonis tueri ſolitus exiſtimatur. ait enim Pherecydes, Iunonem cum duceret Iupiter vxorem, Terram inueniſſe ferentem aurea mala cum ramis: quæ Iunonem admiratam, petiiſſe à Terra, vt in ſuis hortis ſereret, qui erant vſque ad Atlantem montem. Cuius filiæ cum ſæpius de arboribus mala decerperent, Iuno dicitur hunc ibi cuſtodem poſuiſſe: hoc etiam ſigni erit, quòd in ſideribus ſupra eum Draconem, Herculis ſimulacrum oſtenditur, vt Eratoſthenes demonſtrat: quare licet intelligere, hunc maximè Draconem dici. nonnulli etiam dixerunt hunc Draconem à gigantibus Mineruæ obiectum eſſe, cum eos oppugnaret: Mineruam autem arreptum draconem contortum ad ſidera iecisſe, & ad ipſum axem cœli fixiſſe: itaque eum adhuc implicato corpore videri, vt nuper ad ſidera perlatum.

ARCTOPHYLAX. De hoc fertur, vt ſit Arcas nomine, Calliſtus & Iouis filius, quem dicitur Lycaon, cum Iupiter ad eum in hoſpitium veniſſet, cum alia carne conciſum pro epulis appoſuiſſe. ſtudebat enim ſcire, ſi deus eſſet qui ſuum hoſpitium deſideraret. Quo facto non minore pœna eſt affectus. nam ſtatim Iupiter menſa proiecta, domum eius fulmine incendit: ipſum autem in lupi figuram conuertit: at pueri membra collecta & compoſita in vnum, dedit cuidam Aetolorum alendum, qui adoleſcens factus, in ſiluis cum venaretur, inſcius vidit matrem in vrſæ ſpeciem conuerſam, quam interficere cogitans, perſecutus eſt in Iouis Lycæi templum: quò & qui acceſſiſſet, mors pœna erat Arcadum lege. Itaque cùm vtrunque neceſſe eſſet interfici, Iupiter eorum miſertus, ereptos inter ſidera collocauit, vt ante diximus. Hic autem è facto ſequens Vrſam perſpicitur, & Arctum ſeruans Arctophylax eſt appellatus. Nonnulli hunc Icarium Erigones patrem dixerunt, cui propter iuſtitiam & pietatem exiſtimatur Liber pater vinum & vitem & vuam tradidiſſe, vt oſtenderet hominibus quomodo ſereretur, & quid ex eo naſceretur: & cum eſſet natum, quomodo eo vti oporteret. Qui cum ſeuiſſet vitem, & diligentiſſime adminiſtrando floridam facile feciſſet, dicitur hircus in vineam ſe conieciſſe, & quæ ibi tenerrima folia videret, decerpſiſſe: quo facto, Icarium irato animo tuliſſe, eúmque interfeciſſe, & ex pello eius vtrem feciſſe, ac vento plenum præligaſſe, & in medium proieciſſe, ſuóſque ſodales circum eum ſaltare coëgiſſe. Itaque Eratoſthenes ait: Ἰκαρίου ποσὶ πρῶτα περὶ τράγον ὠρχήσαντο. Alij dicunt Icarium cum à Libero patre vinum accepiſſet, ſtatim vtres plenos in plauſtrum impoſuiſſe: hac re etiam Bootem appellatum: qui cum perambulans Atticorum fines paſtoribus oſtenderet, nonnulli eorũ auiditate pleni, nouo genere potionis inducti ſomno conſopiuntur: atq; alius aliam ſe in partem reiiciunt, vt ſemimortua mẽbra iactantes, alia ac decebat loquebantur. Reliqui eorum arbitrati venenum ab Icario datum paſtoribus, vt eorũ pecora abigeret in ſuos fines, Icarium interfectum in puteũ deiecerunt: ſed vt alij demonſtrant, ſecundum arborẽ quandam defoderunt. Qui autem obdormierant experrecti, cum ſe nunquã melius quieſſe faterentur, ac requirerent Icarium, vt pro beneficio muneraretur, interfectores eius animi conſcientia permoti, ſtatim ſe fugæ mandauerunt, & in inſulam Aetolorum peruenerunt: à quibus vt hoſpites recepti, domicilia ſibi conſtituerunt. At Erigone Icarij filia permota deſiderio parentis, cùm eum non redire videret, ac perſequi conaretur, canis Icarij, cui Mæra fuerat nomen, vlulans vt videretur obitum domini lachrimari, rediit ad Erigonen, cui non minimam cogitata mortis ſuſpicionem oſtendit: neq; enim puella timida ſuſpicari debebat niſi patrem interfectum, qui tot dies ac menſes abeſſet. At canis veſtem eius tenens dentibus, perduxit ad cadauer. Quod filia ſimul ac vidit, deſperata ſpe, ſolitudine ac paupertie oppreſſa, multis miſerata lachrimis, in eadem arbore qua parens ſepultus videbatur, ſuſpendio ſibi mortem

tem conſciuit. Cui canis mortua ſpiritu ſuo parentauit: nonnulli enim hunc in puteum ſe deieciſſe dixerunt Anygrum nomine: quare poſtea neminem ex eo puteo bibiſſe, memoria tradiderunt. Quorum caſum Iupiter miſeratus, in aſtru corpora eorum deformauit. Itaque complures Icarium, Bootem: Erigonem, Virginem nominauerunt, de qua poſterius dicemus: Canem autem ſua appellatione & ſpecie Caniculam dixerunt: quæ à Græcis, quod ante maiorem Canem exoritur, προκύων appellatur. Alij hos à Libero patre figuratos inter ſidera dicunt. Interim cum in finibus Athenienſium multæ virgines ſine cauſa ſuſpendio ſibi mortem conſciſcerent, quod Erigone moriens erat precata, vt eodem leto filiæ Athenienſium afficerentur quo ipſa foret obitura, niſi Icarij mortem perſecuti, & eum forent vlti. Itaque cum id eueniſſet, vt ante diximus, pœnitentibus eis Apollo dedit reſponſum: Si vellent euentu liberari, ſatisfacerent Erigonæ. Qui quòd ea ſe ſuſpenderat, inſtituerunt, vt tabula interpoſita pendente, funibus ſe iactarent, vt qui pendens vento mouetur: quod ſacrificium ſolenne inſtituerunt. Itaque & priuatim & publicè faciunt, & id Aletidas appellant: quod eam patrem perſequentem cum cane, vt ignoram & ſolitariam oportebat, mendicam appellabant, quas Græci ἀλήτιδας nominant. Præterea Canicula exoriens, æſtu eorum loca & agros fructibus orbabat: & ipſos morbo affectos, pœnas Icario cum dolore ſufferre cogebat, eo quòd latrones recepiſſent. Quorum rex Ariſtæus Apollinis & Cyrenes filius, Actæonis pater, petit à parente, quo facto à calamitate ciuitatem poſſet liberare: quem deus iubet multis hoſtijs expiare Icarij mortem, & ab Ioue petere, vt quo tempore Canicula exoriretur, dies quadraginta ventum daret qui æſtui caniculæ mederetur. Quod iuſſum Ariſtæus confecit, & ab Ioue impetrauit vt Eteſiæ flarent: quas nonnulli Eteſias dixerunt, quòd quotannis certo tẽpore exoriũtur. ἔτος enim Græce, annus eſt Latine. Nonnulli etiam Eteſias appellauerunt, quòd expoſtulatæ ſint ab Ioue, & ita cõceſſæ. Sed de hoc in medio relinquamus, ne nos omnia præcipuiſſe exiſtimemur. Sed vt ad propoſitum reuertamur, Hermippus qui de ſideribus ſcripſit, ait, Cererem cum Iaſione Thuſci filio concubuiſſe: quamobrem fulmine percuſſum complures cum Homero dixerunt. Ex his, vt Petellides Gnoſius hiſtoriarum ſcriptor demonſtrat, naſcuntur filij duo, Philomelus & Plutus: quos negant inter ſe conueniſſe: nam Plutum qui ditior fuerit, nihil fratri ſuo de bonis conceſſiſſe. Philomelum autem neceſſario adductum, quodcunque habuerit, ex eo boues duos emiſſe, & ipſum primum plauſtrum fabricatum eſſe: itaque arando & colendo agros, ex eo ſe aluiſſe. cuius matrem inuentum miratam, vt arantem eum inter ſidera conſtituiſſe, & Bootem appellaſſe. Ex hoc autem Pareanta demonſtrant natum, qui de ſuo nomine Parios, & oppidum Paron appellauit.

CORONA. Hæc exiſtimatur Ariadnes fuiſſe, à Libero patre inter ſidera collocata. Dicitur enim in inſula Dia cùm Ariadne Libero nuberet, hanc primum coronam muneri à Venere & Horis accepiſſe, cum omnes dij in eius nuptijs dona conferrent. Sed (vt ait qui Cretica conſcripſit) quo tempore Liber ad Minoa venit, cogitans Ariadnen comprimere, hanc coronam ei muneri dedit: qua delectata, non recuſauit conditionem ſtupri. Dicitur etiam à Vulcano facta ex auro & Indicis gemmis, per quas Theſeus exiſtimatur de tenebris Labyrinthi ad lucem veniſſe. quòd aurum & gemma in obſcuro fulgorem luminis efficiebant. Qui autem Argolica conſcripſerunt, hanc afferunt cauſam: Quòd Liber cum impetraſſet à parente vt Semelem matrem ab Inferis reduceret, & quærens ad eos deſcenſionem, ad Argiuorum fines perueniſſet, obuiam ei quendam factum nomine Hypolipnum, hominem dignum eius ſeculi, qui petenti Libero deſcenſionem monſtraret. Hunc autem cum vidiſſet Hypolipnum puerum ætate miranda corporis pulchritudine reliquis præſtantem, mercedem petiſſe ab eo quæ ſine detrimento eius daretur. Liberum autem matris cupidum, ſi eam reduxiſſet, iuraſſe, quod vellet, ſe facturum: ita tamen, quòd deus homini non pudenti iuraret: pro quo Hypolipnus deſcenſum monſtrauit. Igitur cum Liber ad eum locum veniſſet & vellet deſcendere, coronam quam à Venere muneri acceperat, depoſuit in eo loco, qui ϛέφανος eſt è facto appellatus, noluit enim ſecum ferre, ne immortale donum mortuorum tactu coinquinaretur. Qui cum matrem incolumem reduxiſſet, Coronam dicitur inter aſtra collocaſſe, vt æterna memoria nominis efficeretur. Alij dicunt hanc Coronam Theſei eſſe, & hac re propter eum collocatam. Nam qui in aſtris dicitur Engonaſin, is Theſeus eſſe exiſtimatur, de quo poſterius plura dicemus. Dicitur enim, cum Theſeus Cretam ad Minoa cum ſeptem virginibus & ſex pueris veniſſet, Minoa de virginibus Eribœam quandam nomine, candore corporis inductum, comprimere voluiſſe: quod cùm Theſeus ſe paſſurum negaret, vt qui Neptuni filius eſſet, & valeret, contra tyrannum pro virginis incolumitate decertare. Itaque cum iam non de puella, ſed de genere Theſei controuerſia facta eſſet, vtrum is Neptuni filius eſſet néc ne, dicitur Minos aureum annulum de digito ſibi detraxiſſe, & in mare proieciſſe: quem referre iubet Theſeum ſi vellet ſe credi Neptuni filium eſſe: ſe enim ex Ioue procreatum facilè poſſe declarare. Itaque comprecatus patrem petijt aliquid ſigni, vt ſatisfaceret ſe ex eo natum: ſtatimque tonitru

Itaque quo facilius petitum impetraret, bouem immolaſſe, & hi proepulis appoſuiſſe: quod cum feciſſet, popoſciſſe Iouem & Mercurium, quod corium de boue fuiſſet detractum, & quod fecerant vrina in corium infudiſſe, & id ſub terra poni iuſſiſſe: ex quo poſtea natum puerum, quem Erythreus è facto Vriona nomine appellaret: ſed vetuſtate & conſuetudine factum eſt, vt Orion vocaretur. Hic dicitur Thebis Chium veniſſe, & OEnopionis filiam Meropem per vinum cupiditate incenſus compreſſiſſe: pro quo facto ab OEnopione excæcatus, & de inſula eiectus. Exiſtimatur autem Lemnum ad Vulcanum perueniſſe, & ab eo quendam ducem Cedaliona nomine accepiſſe: quem collo ferens ad Solem veniſſe, & ab eo ſanatus, vt ſe vlciſceretur, Chium reuertiſſe, OEnopiona autem à ciuibus ſub terra cuſtoditum eſſe. Quem poſtquam ſe inuenire poſſe deſperaret Orion, in inſulam Cretam perueniſſe, & ibi venari cœpiſſe cum Diana, & ei polliceri quæ ſupra diximus, & ita ad ſidera perueniſſe. Nonnulli autem aiunt, Oriona cum OEnopione propè nimia coniunctum amicitia vixiſſe: & quod ei voluerit ſuum ſtudium in venando probare, Dianæ quoque pollicitum quæ ſupra diximus, & ita interfectum. Alij dicunt cum Callimacho, cùm Dianæ vim voluerit afferre, ab ea ſagittis eſſe confixum, & ad ſidera propter venandi conſimile ſtudium deformatum. Iſter autem dicit Oriona à Diana eſſe dilectum, & pene factum vt ei nupſiſſe exiſtimaretur. Quod cum Apollo ægrè ferret, & ſæpè eam obiurgans nihil egiſſet, natantis Orionis longè caput ſolum videri conſpicatus, contendit cum Diana, eam non poſſe ſagittam mittere ad id quod nigrum in mari videretur. Quæ cùm ſe vellet in eo ſtudio maximè artificem dici, ſagitta miſſa caput Orionis traiecit. Itaque eum cum fluctus interfectum ad litus eieciſſet, & ſe eum Diana percuſſiſſe plurimum doleret, multis eius obitum proſecuta lachrymis, inter ſidera ſtatuiſſe exiſtimatur. Sed quæ poſt mortem eius Diana fecerit, in eius hiſtorijs dicemus.

CANIS. Hic dicitur ab Ioue cuſtos Europæ appoſitus eſſe, & ad Minoa perueniſſe. quem Procris Cephali vxor laborantem dicitur ſanaſſe, & pro eo beneficio Canem munere accepiſſe, quòd illa ſtudioſa fuerit venationis: & quòd Cani fuerat datum, ne vlla fera præterire eum poſſet. Poſt eius obitum Canis ad Cephalum peruenit, quòd Procris eius fuerat vxor: quem ille ſecum ducens Thebas peruenit, vbi erat vulpes cui datum dicebatur, vt omnes Canes effugere poſſet. Itaque cum in vnū perueniſſent, Iupiter neſcius quid faceret, vt Iſter ait, vtroſque in lapides conuertit. Nonnulli hunc Canem Orionis eſſe dixerunt, & quòd ſtudioſus fuerit venandi cum eo Canem quoque inter aſtra collocatum. Alij autem Icarij Canem eſſe dixerunt, de quo antè diximus: quæ multa propoſita ſuos habent authores. Sed Canis habet in lingua ſtellam vnam, quæ ipſa Canis appellatur: in capite autem alteram, quam Iſis ſuo nomine ſtatuiſſe exiſtimatur, & Sirion appellaſſe, propter flammæ candorem: quòd eiuſmodi ſit, vt præter cæteras lucere videatur. Itaque quo magis eam cognoſcerent, Sirion appellaſſe.

PROCYON. Hic ante maiorem Canem exoriri videtur, ſed à nonnullis Orionis eſſe exiſtimatur: hac etiam de cauſa Procyon eſt appellatus, ſed iiſdem omnibus hiſtorijs, quibus ſuperior Canis annumeratur.

ARGO Hanc nonnulli propter celeritatem Græcè dixerunt Argo appellatam: alij, quod Argus eius fuerit inuentor. Hanc autem primam in mari fuiſſe complures dixerunt: & hac re maximè ſtellis eſſe figuratam. Hanc nauim factam Pindarus ait in Magneſia oppido, cui Demetrias eſt nomen. Callimachus autem in iiſdem finibus ad Apollinis Actij templum, quod Argonautæ proficiſcentes ſtatuiſſe exiſtimantur in eo loco qui Pagaſæ vocatur, ideo quòd nauis Argo ibi primum compacta dicitur, quod eſt Græcè Παγάσαι. Homerus hunc eundem locum in Theſſaliæ finibus eſſe demonſtrat. Aeſchylus autem, vt nonnulli aiunt, à Minerua quandam materiam loquentem eodem eſſe coniunctam. Sed huius non tota effigies inter aſtra videtur: diuiſa enim eſt à puppi vſque ad malum: ſignificans, ne homines fractis nauibus pertimeſcerent.

CENTAVRVS. Hic dicitur nomine Chiron, Saturni & Philyræ filius eſſe: qui non modo cæteros Centauros, ſed homines quoque iuſtitia ſuperaſſe, Aeſculapium & Achillem nutriſſe exiſtimatur: pietate igitur & diligentia effecit, vt inter aſtra numeraretur. Apud hunc Hercules cum diuerteretur, & ſimul cum Chirone ſedens ſagittas conſideraret, fertur vna earum decidiſſe ſupra pedem Chironis, & ita eum interfeciſſe. Alij autem dicunt Centaurum miratum, quòd tam breuibus ſagittis tam magna corpora Centaurorum interficeret, ipſum contendere arcum conatum: itaque ex eius manu ſagittam prolapſam, in pedem eius incidiſſe: pro qua re Iupiter eius miſertus, inter ſidera eum conſtituit cum hoſtia quā ſupra aram tenens immolare videtur. Hunc alij Pholon eſſe Centaurū dixerunt, eum qui aruſpicio præter cæteros plurimum valuiſſet: itaque ad Aram cum hoſtia venire Iouis voluntate figuratum.

ARA. In hac primum dij exiſtimantur ſacra & coniurationem feciſſe, cum Titanas oppugnare conarentur: eam autem Cyclopas feciſſe. Ab ea conſuetudine homines dicuntur inſtituiſſe ſibi, vt cum aliquā rem efficere cogitarent, prius ſacrificarent, quàm agere incœpiſſent.

HYDRA, in qua Coruus inſidere, & Crater poſitus exiſtimatur, de qua hanc habemus memoria pro-

ditam cauſam: Coruus Apollinis tutela vſus, eo ſacrificante miſſus ad fontem aquam puram petitum, vidit arbores complures ficorum immaturas: eas expectans dum matureſcerent, in arbore quadam earum conſedit. Itaque poſt aliquot dies coctis ficis, & à Coruo compluribus earũ comeſis, expectans Apollo Coruum, vidit eum cum Cratere pleno volare feſtinantem. Pro quo admiſſo eius dicitur, quòd diu moratus ſit Apollinem, qui coactus mora Corui, alia aqua eſt vſus, hac ignominia eum affeciſſe, vt quandiu fici coquerentur, Coruus bibere non poſſit, ideo quòd guttur habeat pertuſum illis diebus. Itaque cum vellet ſignificare ſitim Corui, inter ſidera conſtituit Cratera, & ſuppoſuit Hydram qua Coruum ſitientem moraretur. videtur enim roſtro caudam eius extremam verberare, vt tanquam ſinat ſe ad Crateram tranſire. Iſter autem & complures dixerunt, Coronida Phlegyæ filiam fuiſſe: hanc autem ex Apolline Aeſculapium procreaſſe: ſed poſtea Iſchyn Elati filiũ cum ea concubuiſſe. Quod cũ videret Coruus, Apollini nũciaſſe: qui cum fuerit antea candidus, pro incommodo nuncio eum nigrum feciſſe, & Iſchyn ſagittis confixiſſe. De Cratera autem hanc hiſtoriam Philarchus ſcribit: In Cherſoneſo quæ confinis eſt Troiæ, vbi Proteſilai ſepulchrum ſtatutum complures dixerunt, vrbs Phlaguſa nomine dicitur, in qua Demiphon quidam cum regnaret, incidit eorum finibus repentina vaſtitas & ciuium internecio miranda: quare Demiphonta permotum ferunt miſiſſe ad Apollinis oraculum, quærens remedium vaſtitatis. Reſponſo autem dato, vt quotannis vna de nobilium genere virgo dijs Penatibus eorum immolaretur: Demiphon omnium filias præter ſuas ſorte ductas interficiebat, vſque dum cuidam ciuium loco nobiliſſimo eorum nato per dolum inceptũ Demiphonti: qui negare cœpit de ſua filia ſe paſſurum ſortiri, niſi eodem regis filiæ eſſent coniectæ. Quo facto rex permotus, illius filiam ſine ſorte ductam interfecit: quod Matuſius nomine virginis pater inſtanti tempore ſimulauit ſe patriæ cauſa non ægrè ferre factum: potuiſſet enim poſtea ſorte ducta nihilominus interire: quod paulatim dies regi in obliuionem perduxit. Itaque cum ſe propè amiciſſimum regi virginis pater oſtendiſſet, ſolenne ſacrificium ſe habere dixit, eúmque & filias eius ad id conficiendum inuitauit: qui nihil aliter futurum ſuſpicatus, filias antè miſit, vt ipſe occupatus in re ciuili poſtea veniret. Quod cum exoptanti Matuſio accidiſſet, filias eius interfecit, & ſanguinem earum cum vino in cratere mixtum aduenienti regi pro potione dari iuſſit. Qui cum filias deſideraret, & quid his factum eſſet reſciſſet, Matuſium cum cratere in mare proijci iuſſit: quo facto mare quò ille eſt proiectus, memoriæ cauſa Matuſium mare vocatum eſt: portus autem adhuc Crater appellatur: quem antiqui aſtrologi ſtellis deformauerunt, vt homines meminiſſent, Maleficium neminem temere lucrari poſſe: neque obliuionem inimicitiarum fieri ſolere. Nonnulli cum Eratoſthene dicunt, eum Cratera eſſe quo Icarius ſit vſus, cùm hominibus oſtenderet vinum. Alij autẽ dolium eſſe, quo Mars ab Otho & Ephialte ſit coniectus.

PISCIS qui Notius appellatus. Hic videtur ore aquam excipere à ſigno Aquarij: qui laborantem quondam Iſin ſeruaſſe exiſtimatur: pro quo beneficio ſimulacrum Piſcis, & eius filiorum, de quibus ante diximus, inter aſtra conſtituit. Itaque Syri complures piſces non eſitant, & eorum ſimulacra inaurata pro dijs Penatibus colunt. De hoc & Hegeſias ſcribit.

RELIQVVM eſt nobis de quinque ſtellis, quas complures vt erraticas, ita πλανήτας Græci dixerunt. Quarum vna eſt Iouis nomine Phaëton quem Heraclides Ponticus ait, quo tempore Prometheus homines finxerit, hunc pulchritudine corporis reliquis præſtantem feciſſe, eúmque ſupprimere cogitare, atque vt certum redderet Cupidinem, Ioui nunciaſſe. Quo facto miſſum Mercuriũ ad Phaëthonta, perſuaſiſſe vt ad Iouem veniret, & immortalis fieret: itaque eum inter aſtra collocatum.

SECVNDA ſtella dicitur Solis, quam alij Saturni dixerunt. Hanc Eratoſthenes à Solis filio Phaëthonta appellatam dicit: de quo complures ſcripſerunt, vt patris inſcienter curru vectus, incenderit terras: quo facto ab Ioue fulmine percuſſus, in Eridanum deiectus eſt, & à Sole inter ſidera perlatus.

TERTIA eſt ſtella Martis, quam alij Herculis dixerunt, Veneris ſequens ſtellam, hac (vt Eratoſthenes ait) de cauſa: Quòd Vulcanus cum vxorem Venerem duxiſſet, & propter eius obſeruantiam Marti copia non fieret, vt nihil aliud aſſequi videretur, niſi ſua ſtella Veneris ſidus perſequi à Venere impetrauit. Itaque cum vehementer eum amor incenderet, rem ſignificans, è facto ſtellam Piroënta appellauit.

QVARTA ſtella eſt Veneris, Lucifer nomine: quam nonnulli Iunonis eſſe dixerunt. Hunc eundem Heſperum appellari multis traditum eſt hiſtorijs. Hic autem omnium ſiderum maximus eſſe videtur. Nonnulli autem hunc Auroræ & Cephali filium eſſe dixerunt, pulchritudine multis præſtantem: ex qua re etiam cum Venere dicitur certaſſe, vt etiam Eratoſthenes dicit, eum hac de cauſa Veneris appellari: exoriente ſole, & occidente videri: quare, vt ante diximus, iure hunc & Luciferum, & Heſperum nominatum.

QVINTA ſtella eſt Mercurij nomine Stilbon: ſed hæc eſt breuis & clara: hæc autem Mercurio data exiſtimatur, quòd primus menſes inſtituerit, & peruiderit ſiderum curſus. Euhemerus autem primã ait Venerem aſtra conſtituiſſe, & Mercurio demonſtraſſe.

PRAE-

PRAETEREA oſtenditur circulus quidam in ſideribus, candido colore, quem Lacteum eſſe nonnulli dixerunt. Eratoſthenes enim dicit Mercurio infanti inſciam puero Iunonem dediſſe lac: ſed poſtquã eum reſcierit Maiæ filium eſſe, reieciſſe eum à ſe, & ita lactis profuſi ſplendorem inter ſidera apparere. Alij dixerunt dormienti Iunoni Herculem ſuppoſitum, & experrectam, id quod ſupra diximus, feciſſe. Alij autem Herculem propter nimiam auiditatem, lactis multitudinem appetiſſe, neque in ore continere potuiſſe: quod ex ore eius profuſum, circulum ſignaſſe. Alij dicunt quo tempore Ops Saturno lapidem pro partu attulit, iuſſiſſe ei lac præbere: quæ cum preſſiſſet mammam, profuſo lacte circulum deformatum, quem ſupra demonſtrauimus. Nos autem omnium corporum deformationem dicere inſtituemus.

IGITVR incipiemus à polo Boreo protinus dicere, quo vtraque Arcti nixe vehuntur, Arctico circulo clauſa, & ita collocata, vt alternis vnaquaque earum reſupinata caput alterius tegere videatur, ita tamen, vt caput eius quæ ſuperior fuerit, ad caudam inferioris contendat. Harum maior in extremo circulo pedes habet fixos. Præterea habet in capite ſtellas VII. omnes obſcuras, in vtriſque auribus binas, in humero claram vnam, in pede nouiſſimo duas, in ſummo interſcapilio vnam, in crure de poſterioribus primo, vnam: in pede priori duas, in cauda ipſa tres. Ita totius ſideris ſtellæ ſunt omnino XXI.

Minor autem habet in ſtationis vnoquoque loco ſtellas ſingulas clare lucentes, & ſupra caudã tres: omnino ſeptem: ſed in prioribus caudæ ſtellis vna eſt infima quæ Polus appellatur, vt Eratoſthenes dicit, per quem locum ipſe mundus exiſtimatur verſari, Reliquæ autem duæ χορευταὶ dicuntur, quòd circum polum verſentur.

DRACO inter duas Arctos collocatus, videtur corporis ſinu facto Arcticũ minorem ita concludere, vt penè pedes eius tangere videatur: cauda autem flexa, caput maioris attingere: & ſuo capite tanquam reducto, circulum Arcticum tangens, corpus vt in ſphæram complicari: & ſi quis diligentius attenderit, videre poterit caput Draconis ad maioris Vrſæ regionem caudæ collocatum. Hic habet in vtroque tempore ſtellas ſingulas, in oculis ſingulas, in mento vnam, & toto corpore reliquo paſſim diſpoſitas decem: ita vt omnino ſtellarum ſit XV.

ARCTOPHYLAX. Huius manum ſiniſtram circulus Arcticus includit ita, vt neque occidere neque exoriri videatur: ipſe autem poſitus ab Arctico circulo ad Aeſtiuum definitur, inclinatus in longitudinem, dextro pede Aeſtiuo circulo nixus. Huius humeros & pectus à reliquo corpore diuidit circulus, qui per vtroſque polos tranſiens, tangit Arietem & Chelas. Hic quidem cum Tauro, & Geminis, & Cancro, & Leone occidit: ideo ſerò occidere dicitur, quòd magis erectus à pedibus peruenit ad terram: at exoriens citius quàm Chelæ videtur. Habet autem in manu ſiniſtra ſtellas quatuor, quæ nunquam occidere dicuntur: in capite ſtellam vnam: in vtroque humero ſingulas, in vtraque mamma ſingulas, ſed clariorem dextram, & ſub ea alteram obſcuram, & in cubito dextro claram vnam: in zona vnam clarius cæteris lucentem: hæc ſtella Arcturus appellatur in vtriſque pedibus ſingulas, quæ omnino ſunt XIIII.

CORONAM humero ſiniſtro propè contingere Arctophylax videtur: quæ autem Engonaſin dextri pedis calce coniungit, hæc Cancro & Leone exoriente occidere, cum Scorpione exoriri perſpicitur. Habet autem nouem ſtellas in rotundo diſpoſitas: ſed ex his tres clarius cæteris lucentes.

ENGONASIN. Hic poſitus inter duos circulos, Arcticum & Aeſtiuum, vtriſque pedibus & dextro genu, quem antè diximus, Arcticum circulum finit, ita tamen, vt dextro pede prioribus digitis circulum terminet, ſiniſtro autẽ toto caput Draconis opprimere conetur. Humeris autem velut ſuſtinens circulum Aeſtiuum, & manu dextra proiecta tangens: læuam autem è regione ad ſiniſtrum genu porrigens, æquali interuallo circuli Aeſtiui & genu ſiniſtri. Hic occidens capite prius quàm reliquo corpore deuenit ad terram: qui cum totus occidit, vt pendere pedibus ex Arctico circulo videatur: exoriens antè pedibus quàm reliquis membris. Habet autem in capite ſtellam vnam, in ſiniſtro brachio vnam, in vtroque humero ſingulas clare lucentes: in manu ſiniſtra vnam, in dextro cubito alteram: in vtroque latere ſingulas ſed clariorem in ſiniſtro: in dextro fœmore duas, in genu vnam, in poplite vnam, in crure duas, in pede vnam quæ dicitur clara, in ſiniſtra manu quatuor, quas pellem Leonis eſſe nonnulli dixerunt.

LYRA. Hæc poſita eſt contra regionem eius loci, qui eſt inter genu & manum ſiniſtram eius qui Engonaſin vocatur, cuius ipſa teſtudo ſpectat ad Arcticum circulum, ſummum autem cacumen ad polum Notium contendere videtur. Hæc Lyra Virgine exoriente occidere cum Sagittario exoriri perſpicitur. Habet autem in ipſis teſtudinis lateribus ſingulas ſtellas: in ſummis cacuminibus eorum, quæ in teſtudine vt brachia ſunt collecta, ſingulas: in medijs ijſdem, quos humeros Eratoſthenes fingit, ſingulas in ſcapulis ipſius teſtudinis, vnam, in ima Lyra, quæ vt baſis totius videtur, vnam.

OLOR. Huius vna ala eſt ad circunductionem huius circuli qui Arcticus vocatur, contingens extremum pedẽ ſiniſtrum eius qui Engonaſin vocatur: ſiniſtram autem alam habet paululum extra circulum

AEſtiuum, penè coniungens pedibus Pegaſi. Aeſtiuus autem circulus roſtrum eius à reliquo corpore diuidit. Cauda iungitur extrema cum capite Cephei. Hic cum Virgine & Chelis occidens, prius capite quàm reliquis membris deuenit ad terram: exoritur autem cum Capricorno. Hic habet in capite ſtellam claro lucentem vnam: in collo alteram pari fulgore, in vtriſque pennis quinas, ſupra caudam, vnam. Omnino habet ſtellas XIII.

CEPHEVS à tergo minoris Arcti conſtitutus, includitur Arctico circulo à pedibus ad pectus, vt præter humeros & caput eius nihil occidere videatur: neque longe abeſt à flexu Draconis, quē capite primum efficere videtur. Cepheus autem manibus vtriſque protectis figuratus, tanto diſsidet interuallo à pedibus Arcti minoris, quantum ſpacium inter pedes Cephei videtur. Huius caput Scorpione exorto occidere, cum Sagittario exoriri perſpicitur. Hic autem habet in capite ſtellas duas, in manu dextra vnam: item in cubito obſcuram vnam, in ſiniſtra manu & humero ſingulas, in dextro humero vnam: in zona quæ medium eius diuidit corpus, tres ſtellæ claræ videntur, in latere dextro obſcura vna: in ſiniſtro genu duæ, in vtriſque pedibus ſingulæ: ſupra pedes, ſtellæ quatuor. Hic totus omnino eſt ſtellarum XVIIII

CASSIEPEIA ſedens in ſiliquaſtro, collocata eſt, cuius ſedilis & ipſius Caſsiepeiæ pedes poſiti in ipſa circunductione circuli qui Arcticus vocatur: effigies autem corporis ad Aeſtiuum circulum peruenit, quam capite & dextera manu tangit. Hanc propè mediam diuidit circulus is qui Lacteus appellatur: proximè Cephei ſignum collocatum. Hæc occidens Scorpione exoriente, capite cum ſedili reſupina ferri perſpicitur exoriri autem cum Sagittario. Huius in capite ſtella oſtenditur vna in vtroque humero vna, in papilla dextra, clara vna: in lumbis magna vna, in ſiniſtro femore duæ: in genu vna, in pede dextro vna, in quadrato quâ ſella deformatur in angulis vtriſque ſingulæ clarius cæteris lucentes. Hæc igitur eſt omnino ſtellarum XIII.

ANDROMEDA proxime Caſsiepeiam, ſupra caput Perſei breui interuallo diſsidente collocata perſpicitur, manibus diuerſis vincta, vt antiquis hiſtorijs eſt traditum. Cuius caput equi Pegaſi ventri coniungitur: eadem enim ſtella & vmbilicus Pegaſi & Andromedæ caput appellatur. Huius medium pectus & manum ſiniſtram circulus Aeſtiuus diuidit. Occidit autem cum Piſce de duobus ſecundo, quem Andromedæ ſubiectum brachio ſuprà diximus, exoriente Libra & Scorpione, capite prius quàm reliquo corpore perueniēs ad terram. Exoritur autem cum Piſcibus & Ariete. Hæc, vt ſuprà diximus, habet in capite ſtellam clarè lucentem vnam: in vtroque humero vnam: in cubito dextro vnam, in ipſa manu vnam: in ſiniſtro cubito vnam, in brachio vnam, in manu alteram: in zona tres, ſupra zonam quatuor: in vtroque genu vnam, in pedibus autem binas. Ita omnino eſt ſtellarum XX.

PERSEVS. Huius ſiniſtrum crus & humerum læuum circulus Aeſtiuus à reliquo corpore diuidit. Ipſe manu dextra Arcticum circulum tangit dextro pede, caput Aurigæ premere velut currens videtur. Idem occidens Sagittario & Capricorno exorto, inclinatus caput verſus, cū Ariete & Tauro rectus exoritur. Habet aūt in vtroq; humero ſtellā vnam: in manu dextra clarè lucentē vnam, qua falcem tenere dicitur, quo telo Gorgonē interfecit: in ſiniſtra alteram, qua caput Gorgonis tenere exiſtimatur. Habet præterea in ventre ſtellā vnam, in lumbis alterā, in dextro femore vnam, in genu vnam, in tibia vnā, in pede vnam obſcurā, in ſiniſtro femore vnam, & in genu alterā: in tibia duas, in ſiniſtra manu quod Gorgonis caput vocatur, ſtellas quatuor. Omnino eſt ſtellarū XVIIII. Caput eius & falx ſine ſideribus apparēt. Hūc Aratus cum diceret inter ſidera κεκονισμένον figuratū, acceperunt complures, eum puluerulentū dicere: quod minime conuenit, poſſe inter ſidera etiam puluerulentū apparere: quod ſi eſſet, dignior erat Orion, cui idem aſcriberetur. Primum, quòd aſsidue eſt venatus, & ſemper in terra fuit: deniq; quòd adhuc inter ſidera venari videtur. Perſeus autem qui aſsidue volaret, non poteſt puluerē habere. Quid igitur? Cum vellet Aratus eum currentem obſcure ſignificare, vſus Aetolorum conſuetudine, eum κεκονισμένον dixit: Aetoli enim cum volunt aliquē decurrere ſignificare, ἀπονονίσαι dicunt, id quod Aratus voluit demonſtrare, non vt illum volantem aſsidue, puluerulentum dicat, quod à multis perperam eſt intellectum.

HENIOCHVS autem circulo Aeſtiuo genuum fine, præterea ab humero ſiniſtro vſque ad zonam diuiditur ab eo quem ſupra Lacteum orbem diximus. Huius dexter pes Tauri ſiniſtro cornu ſtella coniungitur vna, manibus vt lora tenens figuratur. Cuius in humero ſiniſtro Capra, in manu autem duo Hædi duabus ſtellis formati dicuntur. Totus autem pedibus Perſei ſubiectus, caput habens contra Vrſæ maioris aſpectum. Hic occidere Sagittarij & Capricorni exortu videtur: exoriri autē Ophiucho & Engonaſin occidentibus. Habet præterea in capite ſtellam vnam: in vtroque humero vnam, ſed in ſiniſtro clariorem, quæ Capra vocatur, in vtroque cubito vnam, in manu duas, quæ Hædi appellantur, ſtellis propè occidentibus facti.

OPHIVCHVS inclinatus à capite, vt qui reſupinari videtur, manibus anguem tenere figuratus. Huius autē humeri Aeſtiuo circulo diuiduntur à reliquo corpore. Ipſe genuum fine ab Aequinoctiali circulo ter-

lo terminatur, pede ſiniſtro premens oculos, dextro autem teſtudini Scorpionis innixus. Anguis autē qui ab eo tenetur, prope extremo ore Coronam contingit, medium vt pracingens Ophiuchum, à cauda breuior quàm ſuperiori corpore, qua manus ſiniſtra ipſius ſigni figuratur: ita tamen, vt extrema cauda circulum Aequinoctialem cum Aquila cauda iungat. Occidens exortu Geminorum, Cancri & Leonis, peruenit ad terram: exoriens autem cum Scorpione & Sagittario, apparet. Hic habet in capite ſtellam vnam, in vtroque humero ſingulas, in ſiniſtra manu tres, in dextra quatuor, in lumbis duas, in vtroque genu ſingulas, in dextro crure vnam, in vtroque pede ſingulas, ſed clariorem in dextro. Itaque eſt omnino ſtellarum XVII. Anguis autem habet in ſummo capite duas, ſub capite quatuor vno loco omnes. Ad manū ipſius Ophiuchi ſiniſtram, duas, ſed qua maxime ad corpus eius accedit, clariorem: & in dorſo Anguis ad ipſam corporis coniunctionē quinque. Et in prima curuatura cauda quatuor: in ſecunda, caput verſus, ſtellas ſex Ita eſt omnino, trium & viginti ſtellarum.

SAGITTA inter duos circulos, Aeſtiuum & Aequinoctialem, ſuper Aquila ſignum poſita, diuiditur ab eo circulo qui vtrique polo ſubiectus ad Cancrum & Capricornū peruenit. Huius acumen ad Equi pedum regionem ſpectat. altera pars ad humeros Ophiuchi tendit. Hac occidit Virginis ortu: oritur autem cum Scorpione. Habet omnino ſtellas quatuor, quarum vna in principio materia, altera in medio, dua reliqua in eo loco quo ferrum ſolet affigi, diuerſa videntur.

AQVILA ala dextra non multum extra circulum Aequinoctialem prodire, ſiniſtra autem non longe à capite Ophiuchi figurata videtur. Praterea roſtrum eius à reliquo corpore diuidit circulus quem ſupra diximus à Cancro ad Capricornum peruenire: media autem finitur ab eo quem ſupra Lacteum orbē demonſtrauimus eſſe. Hac occidit exorto Leone. Exoritur autem cum Capricorno, habens in capite ſtellā vnam, in vtraque penna vnam, in cauda vnam.

DELPHIN non longe ab Aquila ſigno figuratus, in curuatione cauda nouiſſima tangit Aequinoctialis circuli circunductionem, capite prope contingens equi Pegaſi roſtrum. Hic exoritur cum ſagittarij poſteriore parte. Occidit autem cum Virgo exorta eſt ad capitis finem. Habet autem in capite ſtellas duas ſupra caput ad ceruicem verſus duas: ad ea qua in ventre velut penna videntur, habet ſtellas tres: in ſcapulis autem, vnam: in cauda, duas. Omnino eſt ſtellarum nouem.

EQVVS Arcticum circulum ſpectans, pedibus Aeſtiuo orbe niti, extremo ore caput Delphini tangere videtur, Aquarij manum dextram ceruice ſua coniungens, & vtriſque Piſcibus clauſus, quos in duodecim ſignis poſtea demonſtrabimus. Huius in ſtellis corpus apparet vſque ad vmbilicum deformatum: qui occidit cum Piſce de duobus primo, qui ſupra tergum eius eſt fixus. Exoritur cum Aquario toto, & cum Piſce, cum quo & occidit manus Aquarij dextra. Hic habet in roſtro ſtellas duas obſcuras, in capite vnam, in maxilla vnam, in vtriſque auribus ſingulas, in ceruicibus quatuor obſcuras, ſed maxime lucet qua capiti proxima apparet, in humero claram vnam, in pectore vnam, in interſcapilio vnam, in vmbilico nouiſſimam vnam, qua Andromeda caput vocatur, in genibus vtriſque ſingulas, in vtriſque poplitibus ſingulas. Ita eſt omnino ſtellarum XVII.

DELTOTON autem in triangulum deformatur, aquis lateribus duobus, vno breuiore, ſed prope quali reliquis, inter Aeſtiuum & Aequinoctialem circulum ſupra caput Arietis non longe ab Andromeda dextro crure, & Perſei manu ſiniſtra collocatum: cum Ariete toto occidens, exoriens autem cum eiuſdem dimidia priore parte. Habet ſtellam in vnoquoque angulo vnam.

Nunc protinus XII. ſignorum figurationem dicemus, quorum eſt princeps Aries.

5 ARIES in Aequinoctiali circulo conſiſtens, caput ad exortum habens conuerſum, occidens à primis pedibus, & exoriens caput infra Triangulum, quod & ſuprà diximus, tenens collocatū, pedibus prope caput contingens Piſtricis. Habet autem in capite ſtellam vnam, in cornibus tres, in ceruice tres, in pede priore de primis vnam, in interſcapilio quatuor, in cauda vnam, ſub ventre tres, in lumbis vnam, in pede poſteriore vnam. Omnino eſt ſtellarum XVIII.

TAVRVS ad ortum ſignorum dimidia parte collocatus, vt incipere genu ac defigere ad terram videtur, caput eodem habens attensum. Genua eius à reliquo corpore diuidit circulus Aequinoctialis. Cornu ſiniſtro, vt ſupra diximus, coniungitur cum ſiniſtro pede eius qui Auriga appellatur. Inter huius finitionem corporis & Arietis caudam ſtella ſunt ſeptem, quas Vergilias noſtri, Graci autem πλειάδας appellauerunt. Hic aduerſus oritur & occidit. Habet autem in cornibus ſingulas ſtellas, ſed in ſiniſtro clariorem: vtriſque oculis ſingulas, in fronte media vnam, ex quibus locis cornua naſcuntur ſingulas, qua ſeptem ſtella Hyades appellantur: etſi nonnulli quas duas diximus nouiſſimè, ſtellas negauerunt eſſe, vt omnino Hyades eſſent quinque. Praterea in ſiniſtro genu priore habet ſtellam vnam, & ſupra vngulam, vnam: in dextro genu vnam, & in interſcapilio tres, nouiſſimam earum cateris clariorem: in pectore vnam Qua ſunt omnino prater Vergilias, XVIII.

GEMINI ab auriga dextra parte ſupra Oriona collocati videntur, ita tamen, vt Orion inter Taurum & Geminos ſit conſtitutus. Capita eorum diuiduntur à reliquo corpore, circulo eo qui aſtatem definire ſuprà eſt dictus, vt complexa corpora inter ſe tenentes. Occidunt directi à pedibus: exoriuntur autem inclinati vt iacentes. Sed de his qui Cancro eſt proximus, habet in capite ſtellam vnam claram, in vtriſque humeris ſingulas claras, in dextro cubito vnam, in genibus vtriſque ſingulas, in pedibus vtriſque ſingulas: alter autem in capite vnam, in vtriſque mammis ſingulas, in ſiniſtro humero vnam, in pedibus vtriſque ſingulas & infra ſiniſtrum pedem vnam, quæ πρόπους appellatur.

CANCER. Hunc medium diuidit circulus Aeſtiuus ad Leonem, & ad exortus ſpectantem, paululum ſupra caput Hydræ collocatum, Occidentem & Orientem poſteriori corporis parte. Hic autem habet in ipſa teſta ſtellas duas, quæ Aſini vocantur, de quibus ante diximus: in dextris pedibus ſingulas obſcuras, in ſiniſtro primo pede duas, & in ſecundo duas obſcuras, in tertio vnam, in quarto primo vnam obſcuram, in ore vnam, in ea quæ Chela dexterior dicitur, tres ſimiles, non grandes, in ſiniſtra ſimiles duas. Omnino eſt ſtellarum XVII.

LEO Spectans ad occaſum ſupra corpus Hydræ, à capite quà Cancer inſtat, vſque ad mediam partem eius conſtitutus, medius aſtiuo circulo diuiditur, vt ſub ipſo orbe priores pedes habeat collocatas: occidens à capite & exoriens. Hic habet in capite ſtellas tres, in ceruicibus duas, in pectore vnam, in interſcapilio tres, in media cauda vnam, in extrema alteram, ſub pectore duas, in pede priore vnam claram, in ventre claram vnam, & infra alteram magnam: in lumbis vnam, in poſteriori genu vnam, in pede poſteriori vnã claram. Ita omnino eſt ſtellarum XVIIII.

VIRGO infra pedes Bootis collocata, capite poſteriorem partem Leonis, dextra manu circulũ Aequinoctialem tangit: ac inferiorem partem corporis ſupra Coruum & Hydræ caudam habere perſpicitur, occidens capite prius quam cæteris membris. Huius in capite eſt ſtella vna obſcura, in vtriſque humeris ſingulæ, in vtriſque pennis binæ, quarum vna ſtella quæ eſt in dextra penna ad humerum defixa, προτρυγητὴρ vocatur. Præterea habet in vtriſque manibus ſingulas ſtellas, quarum vna quæ eſt in dextra manu, maior & clarior ea cum ſpicis eſſe dicitur. In veſte autem habet paſſim diſpoſitas ſtellas ſeptem, & in vtriſque pedibus ſingulas. Ita eſt omnino ſtellarum XVIII.

SCORPIVS. Huius prior pars quæ Chelæ dicuntur, ita premuntur ab Aequinoctiali circulo, vt eũ ſuſtinere videantur. Ipſe autem pedibus Ophiuchi, de quo ſuprà diximus, ſubditus, extrema cauda circulum Hiemalem contingere videtur: neque longè eſt ab eo ſigno, quod pro hoſtia Centaurus ferre perſpicitur. Occidit autem inclinato corpore, exoritur autem erectus à Chelis. Hic habet ſtellas in his quæ Chelæ dicuntur, in vnaquaque earũ binas, ex quibus primæ ſunt clariores. Præterea habet in fronte ſtellas tres, quarum media eſt clariſſima, in interſcapilio tres, in ventre duas, in cauda quinque, in acumine ipſo quo percutere exiſtimatur, duas. Ita eſt omnino ſtellarum XVIIII.

SAGITTARIVS autem ſpectans ad occaſum Centauri corpore figuratur, velut mittere incipiẽs ſagittas, à pedibus vſque ad humeros in Hiemali circulo collocatus, ita vt caput ſolum eius extra eum circulum quem ſupra diximus, apparere videatur: cuius arcus Lacteo circulo medius diuiditur. Ante pedes huius eſt quædam corona ſtellis effecta, de qua prius diximus. Hic præceps occidit, exoritur directus. Habet autem in capite ſtellas duas, in arcu duas, in ſagitta vnam, in dextro cubito vnam, in manu priori vnã, in ventre vnam, in interſcapilio duas, in cauda vnam, in priori genu vnam, in pede vnam, in inferiori genu vnam, in poplite vnam. Omnino eſt ſtellarum, XV. Corona autem Centauri eſt ſtellarum VII.

CAPRICORNVS ad occaſum ſpectans, & totus in Zodiaco circulo deformatus, cauda & toto corpore medius diuiditur ab Hiemali circulo, ſuppoſitus Aquarij manus ſiniſtræ: occidit præceps, exoritur autem directus. Sed habet in naſo ſtellam vnam, infra ceruices vnam, in pectore duas. in priore pede vnã, in priore eodem alteram, in interſcapilio ſeptem, in ventre quinque, in cauda duas. Omnino eſt ſtellarum viginti.

AQVARIVS pedes habet in Hiemali circulo defixos, manum autem ſiniſtram vſque ad Capricorni porrigens tergus, dextra iubã Pegaſi propè contingens, ſpectas ad exortus. Qui cum ita ſit figuratus, neceſſe eſt corpore eum prope reſupinato videri. Effuſio aquæ, peruenit ad eum Piſcem qui ſolitarius figuratur, de quo poſterius dicemus. Sed Aquarius & occidit & exoritur capite prius quàm reliquis membris. Hic habet in capite ſtellas duas obſcuras, in vtriſque humeris ſingulas magnas, in ſiniſtro cubito vnam grandem, in manu priori vnam, in vtriſque mammis ſingulas obſcuras, in lumbo interiori vnam, in vtriſque genibus ſingulas, in dextro crure vnam, in vtriſque pedibus ſingulas. Omnino eſt ſtellarum quatuordecim. Effuſio aquæ cum aquali ipſo, eſt ſtellarum triginta. Sed in his omnibus prima & nouiſſima clara.

PISCES. Horũ, alter Notius, alter Boreus appellatur: ideo quòd vnus eorũ qui Boreus dicitur, inter

Aequi-

AEquinoctialem & AEſtiuum circulum ſub Andromeda brachio collocatus, & Arcticum polum ſpectans conſtituitur: alter autem eſt in Zodiaco circulo extremo ſub ſcapulis Equi, non longè ab Aequinoctiali circulo collocatus, ſpectans ad occaſum. Hi Piſces quibuſdam ſtellis vt lineola ab Arietis pede primo coniunguntur, quorum inferior antè occidere & exoriri videtur. Habet autem ſtellas XVII. Et Boreus omnino XII. Coniunctio eorũ habet ad Aquilonem ſpectans ſtellas tres, ad alteram partem tres, ad exortum tres, in commiſſura tres. omnino duodecim. Horum coniunctionem, quæ à pede Arietis primo notatur, Aratus Græcè σύνδεσμον ὑπουράνιον, *Cicero Nodum cœleſtem dicit: qui vtrique volunt ſignificare, eum nodum non ſolùm piſciũ, ſed etiam totius ſphæra eſſe: quo enim loco circulus ab Arietis pede* μεσημβρινὸς *dicitur, qui meridiem ſignificet: & quo loco is circulus Meſembrinos coniungitur, & tranſit Aequinoctialem circulum, in ipſa coniunctione circulorum nodus Piſcium ſignificatur: quare eum non modo Piſcium, ſed etiam cœleſtium nodum appellauerunt.*

PISTRIX *à media cauda diuiditur ab Hiemale circulo, ſpectãs ad exortus, roſtro propè poſteriorem Arietis pedem iungens. huius priorem partem corporis quæ ſpectat ad exortum, propè alluere flumen Eridanus videtur. Hæc occidit exorto Cancro & Leone: exoritur autem cum Tauro & Geminis. Sed habet in extrema cauda ſtellas duas obſcuras, ab eo loco vſque ad reliquã corporis curuaturam, quinque, ſub ventre ſex omnino ſunt tredecim.*

ERIDANVS *è ſiniſtro pede profectus Orionis, & perueniens vſque ad Piſtricem, rurſum diffunditur ad Leporis pedes, & protinus ad Arcticum circulum tẽdit. Huius figurationem Hiemalis circulus diuidit ab eo loco quo propè contingitur Ceto. Hic Scorpione & Sagittario exorto occidere: exoriri autem cum Geminis & Cancro videtur. Habet ſtellas in prima curuatura tres, in ſecunda tres, item in tertia vſque ad nouiſſimam, ſeptem, omnino ſtellarum eſt tredecim.*

LEPVS *autem infra ſiniſtrum pedem Orionis per Hiemalem circulum fugiens, & ab eo inferiori parte corporis diuiſus, occidit Sagittario exorto oritur cum Leone. Habet autem ſtellas in vtriſque auribus ſingulas, in corpore paſſim diſpoſitas duas: in pedibus prioribus ſingulas. ita ſunt omnino ſex.*

ORION. *Hunc à zona & reliquo corpore Aequinoctialis circulus diuidit, cum Tauro decertantem collocatum, dextra manu clauam tenentem, & incinctum enſe ſpectantem ad occaſum, & occidentem exortu Scorpionis poſteriori parte, & Sagittario exoriente: cum Cancro autem toto corpore pariter exurgentem. Hic habet in capite ſtellas tres claras, in vtriſque humeris ſingulas, in dextro cubito obſcuram vnam, in manu ſimilem vnã, in zona tres, in eo quo gladius eius deformatur, tres obſcuras, in vtriſq; genibus ſingulas claras, in pedibus ſingulas. Omnino XVII.*

CANIS *Leporem fugientem perſequens, poſterioribus pedibus diuiditur ab Hiemali circulo. pedem dextrum Orionis penè ſuo capite contingens, capite ad occaſum ſpectans, ſed caput ad Aequinoctialem circulum tendit: Occidens Oriente Sagittario, exoriens autem cum Cancro. Hic Canis habet in lingua ſtellam vnam, quæ Canis appellatur: in capite autem alteram, quam nonnulli Sirion appellant, de quo prius diximus, præterea habet in vtriſque auribus ſingulas ſtellas obſcuras, in pectore duas, in pede priori tres, in interſcapilio tres, in ſiniſtro lumbo vnam, in pede poſteriori vnam, in pede dextro vnam, in cauda quatuor. Omnino, viginti.*

ΠΡΟΚΥΩΝ. *Hic in Lacteo circulo defixus, pedibus Aequinoctialem circulum tangit. Spectat ad occaſum, vt inter Geminos & Cancrum conſtitutus. qui quòd ante maiorem Canem exoritur* προκύων *eſt appellatus. Hic autem occidit exorto Capricorno, exoritur cum Leone. Sed omnino eſt ſtellarum trium.*

ARGO. *Huius puppis Hiemalem circulum & maioris Canis caudam contingens inferiore parte, nouiſſime nauis inclinata, Antarcticum circulum tangit. Occidens Sagittario & Capricorno exorto vt in mari collocata, exoriens autem cum Virgine & Chelis. Hæc habet in puppi ad ſingula gubernacula, ad primum ſtellas quinque, ad alterum quatuor, circum carinam quinque, & ſub receptu quinque, ad malum III. Ita tota eſt ſtellarum viginti trium. Quæ quare non ſit tota in mundo collocata, prius diximus.*

CENTAVRVS. *Hic ita figuratur, vt in Antarctico circulo niti pedibus, humeris Hiemalem ſuſtinere videatur: capite propè caudam Hydræ contingens, hoſtiam dextra manu tenens ſupinam, quæ pedibus & extremo ore circulum Hiemalem tangit, inter eum & Antarcticum orbem collocata. Centauri autem crura à reliquo corpore diuidit circulus qui Lacteus vocatur. Hic ſpectans ad ortus ſignorum, totus occidit Aquario & Piſcibus exortis: oritur autem cum Scorpione & Sagittario. Habet autem ſtellas ſupra caput tres obſcuras, in vtriſque humeris ſingulas claras, in cubito ſiniſtro vnam, in manu vnam, in medio pectore equino vnam, in prioribus poplitibus vtriſque ſingulas, in*

interſcapilio quatuor, in ventre duas claras, in cauda tres, in lumbo equino vnã, in genibus poſterioribus ſingulas, in poplitibus ſingulas. Omnino ſunt XXIIII. Hoſtia autem habet in cauda ſtellas duas, in pede de poſterioribus primo vnam, & inter vtroſque pedes vnam, in interſcapilio vnam claram & in priore parte pedum vnam, infra alteram: in capite tres diſpoſitas, omnino ſunt numero decem.

ARA *propter Antarcticum circulum tangens, inter Hoſtia caput & Scorpionis caudam extremã collocatur. Occidens Arietis exortu, exoriens cum Capricorno. Hæc habet in ſummo cacumine circuli vbi formatur, ſtellas duas, & in imo altaris duas. Et ita eſt omnino ſtellarum quatuor.*

HYDRA *trium ſignorum longitudinem occupans, Cancri, Leonis & Virginis, inter Aequinoctialẽ & Hiemalem circulum collocatur, ita tamen, vt caput eius contendens ad ſignum id quod* τροπικὸν *vocatur, & totius Hydræ propè quarta pars inter Aeſtiuum & Aequinoctialem circulum videatur. Cauda autem extrema penè Centauri Caput tegens, ſuſtinet in dorſo Coruum, roſtro corpus eius tundentem, & toto corpore ad Cratera tendentem: qui ſatis longo diſsidente interuallo, prope inter Leonem & Virginẽ conſtitutus videtur, inclinatur ad caput Hydræ, quæ occidit Aquario & Piſcibus ortis: oritur autem cum his ſignis de quibus ſupra diximus. Habet autem in capite ſtellas tres, in prima à capite curuatura, ſex, ſed earum nouiſsimam claram: in ſecunda curuatura tres, in tertia quatuor, in quarta duas, in quinta vſque ad caudam nouem, omnes obſcuras, ita ſiunt numero viginti ſeptem. Coruus autem habet in gutture ſtellam vnam, in pennis duas, infra pennam caudam verſus duas, in vtriſque pedibus ſingulas: omnino ſeptem. Supra primam à capite curuaturam Crater poſitus, habet in labris ſtellas duas, infra autem anſas duas obſcuras, in medio Cratere duas, ad fundum duas. Omnino ſunt octo.*

PISCIS *autem qui Notius dicitur, inter Hiemalem & Antarcticum circulum media regione collocatus, ſpectare ad exortum videtur, inter Aquarium & Capricornum, ore excipiens aquam quæ funditur Aquario. Hic occidit oriente Cancro, exoritur autem cum Piſcibus. Sed eſt ſtellarum omnino duodecim.*

Quæ ad figurationem ſiderum pertinent, ad hunc finem nobis erunt dicta, reliqua protinus dicemus.

6 QVONIAM *in initio ſphæræ circuli quinque quomodo efficerentur oſtendimus, neque eos corpore ſiderum notauimus: & ſi duo nouiſsimi nihil ad Solis curſum pertinent, hoc eſt Arcticos & Antarcticos, de medijs tribus dicemus. Sed quoniam Aratus quatuor circulis ſphæram plurimum valere dicit, neque eorum apertè quenquam demonſtrat, voluntatem noſtram apertius oſtendemus. Et quemadmodum in initio fecimus, á Boreo polo dicemus.*

IGITVR *Aeſtiuum circulum vnum de quatuor eſſe dicemus, qui* θερινὸς τροπικὸς *vocatur, quo circulo æſtatem confici demonſtrauimus: & ſi non nemo dubitat, quare non vtrique circuli, hoc eſt Aeſtiuus & Hiemalis vno nomine appellentur: ideo quod quem nos Aeſtiuum diximus, nonnullis Hiemalis fiat: & quo circulo hiemem effici diximus, eo circulo alijs æſtas fit. Qui ſi voluerint intelligere, id ad noſtram collocationem mundi eſſe demonſtratum, qui inter Aeſtiuum circulum & Arcticum ſumus conſtituti, non ad illorum ſphæram, qui ab Hiemali circulo Antarcticum habitantes, nobis Antipodes dicuntur, facilius ad noſtram acceſſerint voluntatem. Si quis enim voluerit eorum quos Antipodas diximus, quód inferiore à nobis circulo conſtituti videntur, ſphæram facere, non immerito noſtrum Hiemalem ſibi Aeſtiuum circulum finxerit: aut ſi quis ſcriptor eorum mentionem faciens, obſcure voluerit Antipodas demonſtrare, & dixerit quibus in Capricorno æſtas ſumma, aut in Cancro hiems maxima fiat, non imperita ratione acutiſsimè dixiſſe videbitur, quodcunque enim noſtris circulis contrarium dixerit, id illis erit rectum ſed ne longiore ſermone præter conſuetudinem vtamur, ad inceptum reuertamur.*

IN AESTIVO *circulo, de quo primum dicere inſtituimus, hæc ſigna ſiue partes eorum perſpiciũtur: Capita Geminorum, Aurigæ genu vtrunque, Perſei crus & humerus ſiniſter. Andromeda autem à pectore, ſed manu ſiniſtra, diuiditur. Atque ita euenit, vt caput eius cum toto pectore & manu dextra, videatur eſſe inter Aeſtiuum & Aequinoctialem circulum: reliquum autem corpus inter Aeſtiuum & Arcticum finem. Præterea in eodem Aeſtiuo circulo pedes equi Pegaſi poſiti videntur, & caput à reliquo corpore diuiditur Oloris, & ala ſiniſterioris vt volantis, par, non magna. Ophiuchus humeris, vt circulum ſuſtinere videtur. Virgo propè contingens à capite inter hunc & Aequinoctialem circulum collocata eſt, vt fulgens ad Auſtrum. Leo à pectore ad lumbos diuiditur, vt caput eius & corporis ſuperior à cruribus pars inter hunc & Arcticum circulum videatur: inferior autem pars, inter Aeſtiuum & Aequinoctialem circulum. Cancer autem ſic diuiditur medius, vt inter duos oculos eius circulus traiectus exiſtimetur. In his ſignis, & hoc, vt antè diximus, circulo cum vehitur. Sol, euenit vt nobis qui hac inclinatione mundi vtimur, ſint dies de partibus octo partes quinque, noctis autem tres, Neque ita tamen vt ex horologijs, ſed ex ſphæra ratione. Cum enim ſphærã ita conſtitueris, vt circulus eius qui Arcticus vocatur, ſemper appareat,*

nunquam

nunquam autem Antarcticus exoriatur, atque ita ſphæra eſt conſtituta: ſi voles Aſtiuum circulum diuide re in partes octo, ex his inuenies partes quinque in ſphæra apparere, tres autem infra tanquam ſub terra eſſe.

8 AT ALIQVIS *dixerit, cur ſphæra circulos diuidamus in partes octo, potius quàm duodecim, aut quod libuerit alias partes? Hic non ſphæram, ſed ſe fallere hac ratione inuenietur ferè. Si enim ita fecerit ex æſtiuo circulo partes duodecim, ex his partes ſeptem, & dimidium partis apparere: quatuor autem & dimidium ſub terra inueniet eſſe. Itaque euenit, vt cum ad ſeptem partes addita dimidia ſit, ſimili ratione ad partes quatuor accedat pars dimidia, & fiant ſupra terram partes ſeptem, & dimidium partis: reliquum autem ſub terra quod eſt partes quatuor & dimidium. Igitur oportet intelligere, vt non in minutis partibus & dimidijs fiat, ſed certis numeris conficiatur, vt euenit in partibus octo. Præterea quoniam ſphæra diuiſa in partes triginta, euenit, vt ab æſtiuo circulo ad Hiemalem ſint partes octo: nirum certè eos circulos diuidemus in partes octo. Præterea quoniam ab æſtiuo circulo ad AEquinoctialem ſunt partes quatuor de XXX: & rurſus ab Aequinoctiali circulo ad Hiemalem de partibus triginta partes quatuor, & ita nihilominus Aequinoctialis ipſe per ſe circulus medius diuiditur, vt dimidia pars eius ſit ſub terra, de partibus octo partes quatuor, & totidem ſupra, & tota ratio ad octauam partem perueniat: non dubium eſt, quin rectè diuidatur in partes octo. Præterea cum Sol per hos circulos currens iter annuum conficere videatur, & ab omnium ſignorum octaua parte, vt poſterius dicemus, incipiat exoriri, vt ad aliud ſignum tranſeat, neq; vlla alia parte ſigni vtatur, rectè ipſi quinque circuli diuiduntur in partes octo Præterea cum ſeptem ſidera ad eundem ſtatum reuertantur, vt quibuſdam placuit, vt cuiuſmodi dies hodiernus fuerit in Solis aut Lunæ tempeſtate, eiuſdem modi octauo anno ſit futurus, verè ſphæra quoq; diuidetur in partes octo. Præterea cum videamus octauo quoque die eiuſdem ſideris horam primã, aut quamlibet denique eſſe, vt cuius hodie fuerit hora prima, eiuſdem octauam quoque futuram: veriſſimum eſt ipſam quoque ſphæram mundi, vnde horæ ſumuntur, diuidi in partes octo. Sed ne reliqua prætermittamus in hoc occupati, ad propoſitum reuertamur.*

9 SECVNDVS *ab Aeſtiuo Aequinoctialis eſt circulus, in quo hæc ſigna & partes eorum perſpici poſſunt: Aries totus omnibus pedibus innixus videtur.*

10 *Hunc autem Aratus omnium ſiderum celerrimum eſſe demonſtrat, etiam minori Arcto, quæ breui ſpacio vertitur, præſtare id quod velit eſſe ſic poterimus vel facillime intelligere. Cum ſit enim maximus circulus Aequinoctialis in ſphæra, in eóq; Aries vt affixus videatur, quomodocunque fuerint figuræ corporum collocata, vt ad eundem locum perueniant, neceſſe eſt ſemel verti ſphæram. Quod cum fiat, & Aries in maximo circulo, & eodem tempore ad locum quo reliqua ſidera perueniant, neceſſe eſt eum celerrimum dici. Sed nos ad circuli effectionem veniemus, & reliqua dicemus. In eodẽ Tauri genua vt fixa perſpiciuntur, etſi nonnulli ita finxere, vt vno genu, hoc eſt dextro nixus, ſiniſtro propè contingere videatur: de hoc in medio relinquemus. Sed in eodem circulo zona Orionis, vt ipſo circulo præcinctus eſtimetur. Hydra flexu à capite primo ac ceruicibus erectis Cancrum contingere videatur: & ex inferiore corpore Hydræ Crater cum Coruo velut fixus eſſe circulo conſpicitur. Item pauca ſtellæ Chelarum, eodem adiunguntur Ophiuchi genua eodem circulo à reliquo corpore diuiduntur. Aquila ſiniſteriore penna pene contingẽs figurata eſt. Eodémque circulo caput Pegaſi cum ceruicibus nititur. His corporibus ſignorum Aequinoctialis circulus finitur. Quò Sol cum peruenit, bis vno anno conficit æquinoctium, hoc eſt in Ariete & Chelis: in hac enim parte ſphæra & ver & autumnus confici exiſtimatur: ita vt ver ſit in Ariete, autumnus in priore parte Scorpionis, quod ſignum nonnulli Libram dixerunt. Per hunc circulum tranſiens Sol ab Ariete ad Chelas, efficit ſex menſium diem his locis qui intra Arcticũ videntur orbem: noctem autem his qui Antarctico circulo ſunt clauſi: quare magis his locis nemo poteſt durare. Et rurſus ab Autumno vſque ad ver, hoc eſt à Chelis vſque ad Arietẽ perueniens, efficit his locis ſex menſibus perpetuũ diem, in quibus antè noctem demonſtrauimus: econtrario autẽ noctem his qui Boreo polo ſunt proximi: ſed de hoc ante diximus: neque enim mirum eſt hac collatione ſphæra id euenire. Erecto enim Boreo polo, neque vnquam occidente euenit, vt corpora quoque quæ ei proxima ſunt circulo, ſero occidere videantur. Id ex hoc intelligere licebit: Cum in his partibus ſphæra habitetur, quæ pars eſt ab Aeſtiuo circulo, ad orbem qui Arcticos vocatur, & de Arctico circulo, hoc eſt de duabus Vrſis & Dracone, caput Draconis maximè niti ipſo circulo videatur, ita vt is qui Engonaſin vocatur, inter Aeſtiuum & Arcticum locatus, caput Draconis premere intelligatur: quicunq;, vt ante diximus, ad ipſum caput Draconis habitant, ita longo die vtuntur, vt ne tertia quidem horæ pars in vnaquaque nocte his obtingat. Itaque Aratus ait.*

Κεῖνο που κεφαλὴ τῇ νίσσεται ἧχί περ ἄκραι
Μίσγονται δύσιές τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλῃσι

Item Cicero dicit:

Quod caput hic paulum ſeſe ſubitóque recondit,
Ortus vbi atque obitus, parte admiſcentur in vna.

De hoc Homerus quoque in Odyſſea ita breuem noctem eſſe dicit, vt paſtores cum alij exigant, alij reducant pecus, poſſit alius alium audire, cum vnus propter noctem pecus reducat, alter propter lucem exigat: ſed nos ad propoſitum reuertamur.

11 TERTIVS *ab Aeſtiuo circulo Hiemalis vocatur, his corporibus & eorũ partibus finitur: nam medium Capricornum diuidens & pedes Aquarij, per caudam Piſtricis vt traiectus videtur. Diuidit etiam Leporem fugientem à cruribus, & quadam parte corporis, & Canis ſequentis pedes, & Nauis ipſius puppim, Centaurique ceruices à reliquo corpore diuidit. Scorpionis extrema cauda, quod acumen vocatur, eodem circulo coniungitur. Sagittarij arcus eodem orbe deformatur. Huius orbis infra terram ſunt de partibus octo partes quinque, ſupra terram autem tres. Itaque fit breuior dies nocte, vt ante demonſtrauimus.*

12 QVARTVM *circulum Zodiacum eſſe Aratus demonſtrat, de quo ante diximus, & poſterius dicemus. Sed Aratus, non vt reliqui aſtrologi, ab Ariete duodecim ſigna demonſtrans, hoc eſt vere incipiente ſed à Cancro, hoc eſt ipſa æſtate. Nos autem (quoniam ab Ariete incipimus) ita protinus dicemus. In hoc enim circulo ſic duodecim ſigna figurantur: Aries, Taurus, Gemini: in his tribus ſignis ver demonſtratur, & æquinoctium vernum. Cancer, Leo, Virgo: in his ſignis maximè æſtas conficitur: ſed ſol incipit à Virgine iam tranſire ad æquinoctium autumnale. Chelæ, Scorpius, Sagittarius: in his tribus ſignis autumnus efficitur & æquinoctium autumnale. Capricornus Aquarius, Piſces: in his tribus ſignis ſol hiemem conficere demonſtratur. Et ſi nulla ſunt ſigna XII. ſed XI. ideo quod Scorpio magnitudine ſui corporis duorum locũ occupat ſignorum, è quibus prior pars Chelæ, reliqua autem Scorpio vocatur. Priores enim aſtronomici, cum omnes res ad duodecim partes reuocarent, vt menſes, & horas, & latitudinem ſignorum: itaque & ſigna, per quæ res omnes ſignificantur, duodecim voluerunt eſſe.*

SED *quoniam ſeptem circulis in proœmio propoſitis, de quatuor circulis mentionẽ fecimus, ne ſeptem ex ordine demonſtratis, aliquid à nobis obſcurius dictum videatur, de ſeptem ſuperant tres, Arcticus, Antarcticus, & ille qui Lacteus vocatur. Itaque de his dicere incipiemus. Arcticon igitur orbem ſuſtinet caput Draconis cum reliqua corporis parte. Cepheus autem pectore ſuo circulum tangit eodem orbe nituntur & pedes maioris Vrſæ, præterea ſedile Caſſiopeiæ cum pedibus eius nititur ipſi circulo ſiniſtro pede, genúque dextro: & pedis prioribus digitis eius qui Engonaſin vocatur: & manus ſiniſtra Bootis exteriori parte circuli peruenit coniuncta. Ad Antarcticon autem circulum peruenit extrema nauis Argo, pedéſque Centauri poſteriores adiunguntur: priores autem propè contingere, & Ara videtur prope affixa, Eridanique fluminis extrema ſignificatio.*

RELIQVVM *eſt nobis definire quem ſupra Lacteum orbem demonſtrauimus. Ipſa enim diuidit Oloris extremam ſiniſtram pennam, quæ extra Aeſtiuum peruenit finem. Præterea tranſit manum dextram Perſei, & ab humero ſiniſtro Auriga perueniens ſub manum eius dextram, & Geminorũ genua, & pedes eius ſigni quod ϖροιωνων vocatur. Hic diuidens Aequinoctialem & Aeſtiuum circulum, tangit extremum finem mali qui in Argo naue defixus videtur: deinde rurſus reuertens, genua Centauri diuidit à reliquo corpore, & extremam caudam terminat Scorpionis, & arcum medium Sagittarij, & Aquilæ dimidiam partem, per eius tranſiens pennas.*

13 QVONIAM *de huiuſce rebus expoſuimus ordine, mundi rationem & quemadmodum moueatur, protinus dicemus: & in duodecim ſignorum exortu ea quæ deinde corpora conſequantur, & quæ perueniant ad occaſum. Conuenit nobis mundum ab exortu ad occaſum verti, ideo quod videmus ſtellas exoriẽtes ad occidentem conuerti. Sic enim primum poterimus ſcire, quis ſint exortus, & qui occaſus. Si enim noſtrum aliquis aſtiterit contra exorientem, neceſſe eſt Arctos nobis à ſiniſtris partibus eſſe. Cum id ita fiat, illud quoque neceſſe eſt, vt omnia à dextris partibus exorta, in ſiniſtris occidere, videantur, de quo & antè diximus. Igitur cum videamus ſtellas exoriri & occidere, neceſſe eſt mundum quoque cum ſtellis verti. Sed nonulli aiunt nihilominus id euenire poſſe, vt ſi ſtante mundo, ſtellæ exoriantur & occidant, quod fieri non poteſt. Si enim ſtellæ vagæ feruntur, neque mundus ipſe vertitur, non poſſunt corpora ſtellis figurata incolumia & certa permanere. Illud enim videmus, in toto mundo ſtellas erraticas eſſe quinque, neque horum curſum quemquam poſſe definire: Aratum ipſum negare ſe difficiles eorum curſus interpretari poſſe. Quo modo igitur cum quinque ſtellas nemo poſſit obſeruare, tot milia quiſquam poſſit peruidere, niſi quis permittat, hic curſus ſtellarum poſſe eſſe, & nihilominus figuras corporum permanere: quod ſi non eſt, tota ſphæra ad irritum reuocabitur. Quicunque enim ſphæram fecerit, non poterit efficere, vt ſphæra ſtante nihilominus ſtellæ verſentur. Illud etiam videmus in extrema cauda Draconis ſtellam eſſe quæ in ſe vertatur, & in eodem loco conſiſtat. Quod ſi omnes ſtellæ vagæ feruntur,*

hanc

hanc quoque loco moueri neceſſe eſt, quod non euenit. Igitur neceſſe eſt mundum quoque, non ſtellas verti.

Quoniam oſtendimus mundum cum ſtellis potius quàm ſtellas per ſe verti, nunc reliqua dicemus. Cum enim traditum ſit nobis, prius noctem quàm diem fieri, noctem dicemus vmbram terræ eſſe, eámque obſtare lumini ſolis. Etſi nonnulli dixerunt in ſolis curſu euenire, vt cum perueneret ad eum locũ, vbi occidere dicatur, ibi montium magnitudine à nobis lumen auerti ſolis, & ita noctem videri: quod ſi ita ſit, nimirum eclipſin ſolis verius quàm noctem dixerimus. Sed aliter eſſe ex ipſa ſphæra intelligere licebit. Horizon enim diuidens ea quæ videntur, & quæ non apparent, ita definit ſphæram, vt ſemper ſex ſigna de duodecim in hemiſphærio videantur ſupra terram, ſex autem ſigna ſint infrà ſub terra. Igitur cum in vna eorum Sol nixus ferri videatur, ab eo circulo qui Horizon vocatur, exoritur, itaq; incipit lucere, cúmque nihilominus ipſe mundus vertatur cum reliquis ſignis. Sed quo facilius intelligatur, ponamus ſolem eſſe in Ariete, à quo duodecim ſigna inſtituimus numerare. Igitur cum ſol ſit in Ariete exoriente, dies eſt: qui cum vertente ſe mundo peruenit ad eum circulum qui Meſembrinus vocatur, efficit diei partem dimidiam. Sed ſic etiam facilius intelligitur, & rurſus ab eodẽ Ariete incipiemus. Cum Aries eſt exortus, præter eum hæc ſigna ſunt in ſuperiore hemiſphærio: Piſces, Aquarius, Capricornus, Sagittarius, Scorpio. Horum cum tria ſigna occiderint, hoc eſt, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, exorta ſunt tria ſigna quæ Arietem ſequuntur, hoc eſt, Taurus, Gemini, Cancer. Tum fieri dimidium diem neceſſe eſt, & Arietem peruenire ad eum quem Menſembrinum eſſe circulum ſuprà diximus. Cum autem cum reliquis ſignis ipſe Aries occidit, & exortus eſt Leo, Virgo: tum Chelæ exoriuntur, & in ſuperiore hemiſphærio videntur. Quæ cum occiderint, rurſus aries exortus efficiet lucem. Sed ne in dubium veniat, cum Ariete occidente dixerimus Chelas exoriri, quid de reliquis ſignis ſine ſphæra poſſit intelligi, ſic inuenietur. In quocunque ſigno Sol fuerit exoriens, quodcunque ab eo ſigno ſeptimo loco fuerit, id noctu primum exorietur, & ita conficiet curſum: mundus enim ipſe ſemel in die ac nocte verti videtur. Itaque euenit, vt ipſa ſigna duodecim ſemel in die ac nocte videri poſſint. Sed ne Solis curſus, de quibus poſtea ſumus dicturi, potius quàm quod antè cœpimus enumeremus, ad inceptum reuertemur. Diximus enim principium mundi eſſe noctem, deinde diem. Inter noctem & diem, præter vmbram terræ nihil intereſſe arbitramur. Sed quoniam ſignorum ſuprà & corporum exortus inſtituimus, ad hoc perueniemus.

14.15. *IGITVR vertente ſe mundo per vtroſq; Polos & per Axem, quem ſupra Dimenſionem ſphæræ diximus eſſe, & ita ſphæra collocata, vt vnus Polus ſemper ſit ſupra terram, alter nunquam exoriatur, neceſſe eſt Arctos quoque & reliqua corpora quæ ſunt in Arctico circulo, nunquam occidere, reliqua autem omnia exoriri & occidere, quòd inferiora ſunt ab eo circulo quem nunquam occidere diximus. Id enim poſſe fieri hæc edocet cauſa. Videmus caput extremum Draconis, quod maxime Arcticon extra circulum prominet, quodam tempore ita occidere exiſtimatur, vt exortus cum occaſu permiſceatur, vt & ante diximus. Si autem pars aliqua occidere de ſummo circulo videtur, neceſſe eſt omnia quæ ſunt inferiora, exoriri & occidere. Igitur conuenit nobis ſidera vertente mundo occidere & exoriri. Præterea hac inclinatione cœli, cum vnus circulus ita ſit erectus vt nunquam occidat, alter ita ſit terræ ſubiectus, vt nunquam exoriatur, quicunque circuli fuerint in ſphæra, hoc eſt, ab Equinoctiali ad polum qui Boreus appellatur, nullus erit eorum qui non maiorem partem circunductionis habeat ſupra terram: qui autem ab Aquinoctiali fuerint circulo ad eum polum qui Notius appellatur, omnis inferiorem partem maiorem habebunt quàm ſuperiorem: & quanto magis ad Polum Notium acceſſerint, hoc maiorem partem ſub terra habere perſpicientur: & quanto magis ad Boreum finem venerint, hoc maiorem partem circuli ſupra terram tenere videbuntur: quo enim erectior ipſe Polus fuerit, hoc magis & circuli eius erectiores videbuntur. Quod cum ita ſit, ſi duo ſidera ſimul fuerint orta, vnum ab Arctico, alterum ab Antarctico circulo, ſerius occidet id ſidus quod ab Arctico circulo fuerit exortum: ideo quòd maiorem habet circunductionem ſphæræ, quàm quod à Notio polo eſt ortum. Si autem ſimul occiderint, ſerius exorietur id ſignum, quod ab Antarctico fuerit exortum, ideo quòd tota illa collocatio mundi maiorem partem habeat ſub terra, quàm illa pars quæ in Boreo polo eſt finita. Et non modo ſigna quæ ſunt ad Arcticum finem collocata, præſtantibus corporibus, aut ſerius occidunt & antè exoriuntur, quam ea quæ Notio polo depinximus: ſed ipſa quoque corpora inter ſe diſſentiunt: vt ſi quod inferius ſit ſignum, & id cum ſuperiore exoriatur, tamen ſerius occidat. Econtrario itaque ſi quæ ſunt ſigna ab Aequinoctiali circulo ad Notium polum figurata, horum ſi quæ ſigna pariter exorta fuerint, citius occident quam ea quæ proxime Polum accedunt. Euenit etiam, vt non modo quæ ſimul ſint exorta ſidera, ex his ſerius occidant, quæ proxime Arcticum circulum ſunt collocata, ſed etiam ſi quæ eorum antè exorta fuerint, quæ ſunt ad Notium polum finita, tamẽ ante occidant quam ea corpora, quæ in Boreo polo figurata eſſe ſupra demonſtrauimus, ideo quòd maiore circunductione ſphæræ vtuntur ea corpora, quæ ab Aequinoctiali circu-*

lo ad Arcticum finem ſunt conſtituta. Igitur oſtendimus, qua inclinatione mundi ſphæra ſit conſtituta. Nunc ad duodecim ſigna reuertemur, & quorum exortu quæ de reliquis corporibus occidant aut oriantur, commemorabimus, & initium ab Ariete faciemus.

16 ARIETIS *exortu, ſiniſtra pars Andromedæ prouenire, Ara autem occidere videtur. Cum eodem ſidere exoritur & Perſei caput vſque ad vmbilicum, vt dubium fere videatur, zona eius verum vſque extremo Ariete, an Tauro primum exoriente prodeat ad lucem.*

Tauro autem exorto quæ prius dubia fuerunt, omnia ſunt certa. Nam & Ara omnino occidit, & Perſeus totus eſt ortus, & Auriga caput cum reliquo corpore duntaxat ad ſiniſtrum pedē videtur, & Piſtrix à cauda exoriens perſpicitur. Hoc ſigno primum occidere Bootes videtur: etſi cum quatuor ſignis occidit, neque tamen totus ad terram poteſt peruenire: nam manus eius ſiniſtra circulo Arctico concluſa, neque oritur neque occidit.

Geminis exorientibus, tota iam Piſtrix & fluminis Eridani prior pars apparet, & Orion exoriri videtur: occidit autem Ophiuchus à pedibus genuum fine.

Cancer exoriens obſcurat dimidiam partem Coronæ, Piſtricisque caudam & Notium piſcem, & caput cum reliquo corpore ad vmbilicum eius qui Engonaſin vocatur. Ophiuchum à genibus ad humeros, & Anguem totum præter caput & ceruicem, quæ ex Aeſtiuo circulo tendit ad Coronam. Booten propè totum terra tenet tectum. Exoritur autem & Orionis corpus ad zonam, & Eridanus totus apparet.

Exortu Leonis reliqua pars occidit Coronæ, cum capite & ceruicibus Anguis & Ophiucho. Engonaſin autem qui vocatur, eius præter ſiniſtrum genu & pedem nihil apparet, & Bootes totus obſcuratur, exoritur autem caput Hydræ cum Lepore toto, & Procyon cum pedibus prioribus Canis, & Aquila tota.

Virgo autem exoriens: non pauca ſidera obſcurat: nam ſtatim Lyra occidit cum Sagitta & Delphino, & Oloris capite corpus ad caudam prope occidit, & Fluminis prior pars, & Equi caput cum ceruicibus: exoritur autem Hydra ſine Cratere, & Canis totus, & nauis Argo ſine totius veli.

Chelis exorientibus videtur, & Bootes exoriens totus, & tota nauis apparet. Argo Hydráque, præter cacumen extremum caudæ, quod eſt ſub terra. Exoritur etiam genu & ſura eius dextra qui Engonaſin vocatur. Hunc eadem nocte occidere & exoriri licet videre: reliquum autem corpus, cum Scorpionis & Sagittarij prouenit parte. Præterea cum Chelis exoritur cauda Centauri, occidit reliquum Pegaſi corpus: & Oloris extrema cauda, & Andromedæ caput cum vmbilico Pegaſi: & Piſtrix reliquo corpore ad ceruices, vt caput eius ſolum videatur: & caput Cephei pendens ad Piſtricis occaſum, cum manibus & humeris peruenit ad terram.

Scorpione exoriente duæ partes Fluminis occidunt, & reliquum corpus Andromedæ cum capite Cephei. Occidit etiam Cepheus capite ad humeros, quæ pars eſt extra Arcticum circulum conſtituta. obſcuratur etiam Caſsiepeia reſupina occidens: exoritur autem Corona, quæ ante Centauri pedes iacere exiſtimatur: & Hydræ reliquum quod caudam eſſe ſupra diximus. Prouenit etiam & corpus Centauri, quod equina figura videtur, & ipſius hominis caput, & beſtia quam tenere eum ſupra diximus: denique ad id corpus quà ſunt pedes eius ſunt priores: Ophiuchi autem duntaxat caput exoritur, & ipſius Anguis caput quod eſt contra Cancrum.

Sagittarium exorientem Ophiuchus totus exoriens inſequitur, & Anguis qui ab eo tenetur, caput eius qui Engonaſin vocatur, & ſiniſtra manus eiuſdem: deinde Lyra tota cum Cephei capite & humeris exit ad lucem. Occidit autem Canis maior, cum Orione toto, & Lepore, & Auriga ſuperiore parte corporis: præterea caput & pedes eius: occidit etiam totus Perſeus præter crus & pedem dextrū, Argo autem puppim ſolam relinquens, peruenit ad terram.

Capricornus exoriens, hæc ſidera ad terram premere videtur, reliquam figuram nauis, & ſignum quod Procyon vocatur. Eodem tempore & reliquum corpus occidit Perſei. Exoritur autem Olor cum Aquila, & Sagittá, & Ara, quam proximam eſſe Notio polo diximus.

Aquarius exoriens ad dimidiam partem corporis Equi pedes ſecum terra ducit, & caput cum ceruice Pegaſi. At contra Centaurus á cauda ad humeros virilis corporis occidit cum Hydræ capite & ceruicibus.

Piſcibus exorientibus occidit reliquum Hydræ corpus & ipſe Centaurus: exoritur autem Piſcis qui Notius vocatur, & Andromedæ dextra pars corporis.

17 SIC IGITVR *exorientibus duodecim ſignis, reliqua corpora occidere & exoriri videntur. Sed, vt ante diximus, nunc protinus de Solis curſu dicemus. Neceſſe eſt enim Solem, aut ipſum per ſe moueri, aut cum mundo verti vno loco manentem, Quod ſi maneret, neceſſe erat eodem loco occidere & exoriri, à quo pridie fuerat exortus: quemadmodum ſigna eodem loco ſemper oriuntur & occidunt. Præterea, ſi ita eſſet, neceſſe erat dies & noctes omnes æquales eſſe, vt quàm longus hodiernus dies fuerit, tam longus ſem-*

per

per ſit futurus: item nox ſimili ratione ſemper æqualis permaneat. Quod quoniam non eſt, illud quoque neceſſe eſt, cum videamus eſſe dies inæquales, & Solem alio loco hodie occaſurum, & alio heri occidiſſe. Si igitur alijs locis oritur & occidit, neceſſe eſt enim moueri, non ſtare. Solem autem contra mundi motum currere, ſic poſſumus intelligere: euenit enim, vt duabus ex cauſis ſidera non poſſimus videre. Quarum vna eſt, cum abierint infra terram, nullum quoque effugere conſpectum, ita vt inferiori hemiſphærio oſtenditur. Altera autem eſt ratio, quod propter fulgorem Solis, & vim maximam luminis, ſidera obſcurentur: ſiue quod ſtellis obſiſtit, ne candor earum ad noſtros perueniat aſpectus: ſiue ſui magnitudine luminis officit oculis noſtris, ne præter eius ignem aliam ſuperiorem rem perſpiciamus, quod magis veriſimile videtur. Neque enim Solis ignem eiuſmodi videmus, cuiuſmodi reliquos ignes intelligimus: ſed ita lumen auertit noſtrum, vt ipſe quoque nobis nō igneus ſed albus videatur eſſe. Præterea in vnaquaque nocte vndecim ſigna neceſſe eſt apparere, ideo quod vno ſigno Sol ipſe nixus, iter conficere videtur, cuius figuram corporis ipſe ſuo lumine obſcurat, cum eo enim ſigno & occidere & exoriri videtur. Nonnulli dicunt nos duodecim ſigna duntaxat hac ratione perſpicere poſſe, ſi in eius ſignis prima nouiſſimáque parte conſiſtat. Habet enim duodecim ſigna partes eiuſdemmodi, vt vnumquodque eorum in longitudine habeat partes triginta, in latitudine autem partes duodecim. Itaque euenit, vt in longitudine ſignorum annus ſit, in latitudine autem ſinguli dies ſint. In prima parte ſigni nihilominus nos reliquum corpus eius ſigni videro poſſe nonnulli dicunt. Simili ratione, & ſi fuerit in extrema parte ſigni, quod fieri non poteſt. Nam cum Sol ſit in qualibet parte ſigni, & exoriatur, ita magnum videtur habere fulgorem: vt omnia ſidera obſcuret. Illud tamen poteſt euenire, vt cum Sol ſit in prima parte ſigni & occidat, reliquum corpus eius ſigni appareát. Sed certius & verius eſt, vndecim ſigna quàm duodecim apparere poſſe. Præterea quæritur, quare Sol contra mundi inclinationem currens, videatur cum ipſa ſua ſphæra occidere & verti. Nam ſi Sol contra ſiderum occaſum curreret, de Ariete ad Piſces, non ad Taurum tranſiret. Exoriri etenim Piſces priuſquàm Aries, & occidere perſpiciuntur: & ita mundus verti videtur, vt prius Piſces quàm Aries occidant. Itaque diebus triginta Sol in Ariete currens, & eius corpus obſcurans, ſic duntaxat apparet Sol, vt ex eo loco quo Aries antè exoriri videatur: & poſt dies triginta, Sol videatur ab eodem loco ſurgere, ex quo loco Taurus antè exoriri videbatur. Igitur apparet ſolem ab Ariete ad Taurum tranſire. Quod ſi ita eſt, neceſſe eſt eum contra mundi inclinationem currere. Quare autem euenit, vt antè diximus, quod videtur cum mundo Sol verti: eius ſimilis hæc eſt cauſa: Vt ſi quis in nauicula roſtro ſedens, incipiat ad puppim tranſire, & nihilominus ipſa nauis iter ſuum conficiat: ille quidem videbitur contra nauiculæ curſum ire, ſed tamen eodem perueniet quo nauis. Hoc autem ſic etiam facilius intelligetur, ſi nauem diuiſeris in partes trecentas ſexaginta, quemadmodum Sol diebus trecentis ſexaginta ſimul mundum tranſigit. Eodem modo, vt ante diximus, ſi nauis ſit diuiſa, & in vna parte de trecentis ſexaginta conſtituatur quilibet eorum: nauis autem habet vnius diei curſum ille quidem contra nauim ire, ſed cum ea ad locum definitum peruenire intelligetur. Non enim extra nauim eſt, qui a roſtro ad puppim tranſit, ſed ipſa naui continetur: item Sol cum per ipſum mundum iter conficiat, & eo contineatur, videtur contra mundum ire, ſed cum eo peruenit ad occaſum. Cum enim mundus trecenties & ſexagies ſe conuerterit, tunc Sol iter annuum conficit.

18 QVONIAM de ſole quæ viſa ſunt nobis vtiliſſima eſſe, literis mandauimus, nunc de Luna dicemus. Et ſi alij a conati perſcribere, velut natura voluminis ad hoc loci deuenimus, ne nonnullis incautè huius rationem relinquentes, aut propter magnum laborem defeciſſe, aut inſcientia ſuperati non valuiſſe perſequi videamur. Nos autem non illorum exiſtimationis timenda cauſa perſequi conſuetudinis noſtra rationem demonſtraſſe inſtituimus, ſed quòd alterius quæri volumen hoc perlecto nolumus: nec tandiu rem cogitatam ſcripto aliorum ad deſiderium adducere. Præterea cum reliqua omnia diligentiſſime perſecuti fuerimus, alienum videtur eſſe, nos non eandem perſequi cauſam. Quare, ſicut ante diximus, ad inceptum reuertemur, & neceſſario totidem verbis de Luna ac Sole dicemus, ita, Lunam per alios exortus & occaſus neceſſe eſt moueri, non ſtare: idque facilius, quàm de Sole licet intelligere: neque enim tam magnus ardor eius eſt, vt officiat oculis noſtris, neque vt Sol dies triginta vno quoque ſigno vehitur, vt difficile ſit intellectu, quanta particula luminis aut ipſius ſigni ſupereſſe videatur, cum ad aliud tranſierit ſignum. Luna enim cum duodecim ſigna diebus triginta percurrat, licet intelligere, duobus diebus & ſex horis Lunam in alio ſigno eſſe: hanc autem, cùm à Sole lumen accipiat, & ita nobis lucere videatur non eſt veriſimile de tam multis cauſis, potius eam conſtare quàm moueri. Si enim ſuo lumine vteretur, illud quoque ſequebatur, eam ſemper æqualem eſſe oportere, nec die triceſimo tam exilem aut omnino nullam videri, cùm totum tranſegerit curſum, ſola autem ad aliud tranſire ſignum intelligatur: Præterea ſi ſuo lumine vteretur, huius nunquam eclipſin fieri oportebat. Sed ne dubium fiat, quare ſolis eclipſis fieri poſſit, qui vtriſq; lumē dare ſupra ſit dictus: Luna antē non facile fiat, cùm alieno lumine vtatur: eius

hac veriſsima, vt arbitramur, eſt cauſa. Luna enim cum ex toto mundo & omnibus ſtellis maxime terræ proxima videatur, & ad acies noſtras perueniat: & quodam tempore torrens perueniat ad eundem locum ſigni, quo Sol vehitur, obſcurare lumen eius à noſtro conſpectu videtur. Hoc autem maxime euenit die nouiſsimo, cum Luna tranſierit in duodecim ſigna, & cum Sol ad aliud ſignum tranſire videatur, & proxima fiet illi. Quod euenire ſic etiam poteſt intelligi: Vt ſi quis alicui manum planam ad oculos admonerit, quanto magis ſic fecerit, hoc minus ille videre poterit: & quanto longius ab eo diſceſserit, hoc magis illi omnia poterunt apparere: ſimili ratione, cum Luna ad Solis locum peruenit, tunc proxima eius videtur eſse, & radios eius obturare, vt lumen eijcere non poſsit. Cum autem Luna ab eo loco diſceſserit, tunc Sol lumen eijcit, & ita ad noſtra adijcit corpora.

Lunæ autem eclipſis ſic euenit: Cum propè vna dimenſione ſit Luna, cum abierit Sol ſub terram duntaxat hoc modo, vt per mediam terram, ſi quid directum traieceris, contingere poſsit Solem ſub terram, Lunam autem ſupra terram, Quod cum ita euenit, neceſse eſt Solis radios propter magnitudinem terræ ita eſse dimiſsos, vt Lumen eius quo Luna lucet: non poſsit ad eam peruenire: & ita exiſtimatur fieri eclipſis Lunæ. Quæ ſi ſuo lumine vteretur, licebat ne apparere quidem nunquam Solem, ideo quòd Luna nihilominus luceret, Sic nanque accipit lumen, vt luceat cùm Sol venerit per terras, ſed non vt aliquẽ locum concluſiorem totúmque ſpacium impleat lumine. Si quis noſtrum ſteterit in eo loco quo Sol maximè lucet, reliquis partibus lumen à Sole accipiens præbebit: id in Luna fieri inuenitur, eam Solis lumine accepto, lucere renibratione. Nonnulli exiſtimant, cum dicitur Sol in Ariete aut in quolibet ſigno eſse eum ſupra ipſas ſtellas Arietis iter facere. Qui autem hac ratione vtuntur, longe à vera ratione errant, Nam neque Sol, neque Luna proximè ſidera apparent, Hac etiam de cauſa nonnulli ſeptem ſtellas erraticas finxerunt, adiungentes eodem Solem & Lunam, quod cum quinque ſtellis feruntur: Luna enim proximè terræ eſt, itaque triginta diebus totum mundum exiſtimatur tranſire. Id hac euenit ratione: ſi circulos quot intra Zodiaci ambitum fecerit, eóſque hoc interuallo finxerit, vt terra ſit in medio, & vnam à terra ad Lunam menſionem fecerit, quam Græci τόνον appellauerunt. Hunc autem, quia certum ſpacium non potuerunt dicere, tonon dixerunt. Igitur abeſt Luna à terra, tono vno. Hac igitur re, quòd breuiſsimo circulo deuehitur, diebus triginta ad primum peruenit circulum. Ab hoc circulo abeſt circulus ſemitonio: quo Mercurij ſidus vehitur. Itaque diebus triginta ad alterum ſignum tranſiens tardius, ab hoc circulo abeſt tono dimidio: quo loco iter ſuum Veneris dirigit aſtrum, tardius quam Mercurij ſtella conficiens curſum, tranſit enim ad aliud ſignum diebus triginta. Supra huius ſtellam Solis eſt curſus, qui abeſt ab Heſpero, quæ eſt Veneris ſtella, medietate toni. Ita cum inferioribus pariter peruolãs anno vno duodecim ſigna percurrit, triceſimo die ad alium tranſient ſignum. Supra ſolem igitur & eius circulum, Martis eſt ſtella, quæ abeſt à Sole, tono dimidio. Itaque dicitur diebus ſexaginta ad aliud ſignum tranſire. Supra hunc orbem Iouis eſt ſtella, quæ abeſt à Martis, hemitonio. Itaq; vno anno ad alterum tranſit ſignum. Nouiſsima ſtella Saturni, quæ maximo vehitur circulo hac autem tono diſtat à Ioue. Itaque annis triginta duodecim percurrit ſigna. Ab ipſorum tamen ſiderum corporibus Saturnus abeſt tono vno & dimidio. Hac igitur ratione potes ſcire, neque Solem neque Lunam contingere ſtellas, & nihilominus per zodiacũ circulũ verti. Hinc etiam poſsumus intelligere, Lunam minorem eſse Sole: Omnia enim quæ proxima ſunt nobis, maiora neceſse eſt eſse, quàm quæ longo diſsidente interuallo videmus. Igitur Lunã videmus proximè nos eſse: neq; eam maiorẽ noſtro aſpectui eſse quàm Solem. Illud quoq; neceſse eſt, cùm Sol lõgè abſit à Luna, & à nobis maior videtur, ſi propè acceſserit, multo maiorẽ futurum. Præterea neceſse eſt vt ante diximus, aut nullam ſtellam erraticam eſse, aut Solem pariter cum Luna vt reliquas ſtellas errare. Si enim quiſquam mihi poteſt demonſtrare quinque ſtellarum curſum, & dicere, quòd hodie coram earum quæq; ad aliud tranſeat ſignum, quemadmodũ de Sole & Luna fieri videmus, & nihilominus ſuum efficit curſum, non eſt erratica. Si autem dubium eſt, quòd hodie tranſeat, & ad aliud ſignũ compari ratione cum Luna feratur, & ſuum circulũ dirigat, quemadmodũ ſtella quæ ſunt dubia, neceſse eſt has quoque errare: ſed non euenit vt errent, præſertim cum ſuo tempore ad curſum reuertantur. Igitur ne ſtellæ quidem, cum certo tempore ad ſuum ſignum reuertantur, poſsunt errare, niſi fortè volumus accipere excuſationem, quòd duo corpora magna facilius poſsint obſeruari quàm ſingulæ ſtellæ, quæ non certos curſus conficientes videntur apparere.

16 *STELLAS quinque nonnulli has aiunt eſse: Veneris, Mercurij, Iouis, Saturni, & Martis. E quibus eſse maximam colore candido, nomine Heſperum, & eam appellari Venerem. Hæc ſtella nõ abeſt à Sole longius duobus ſignis infra eius circulum collocata, ſicut ante diximus: apparens maximè noctu, ſed toto menſe non plus indeficiens poteſt videri. ſed totus Heſperus incertos efficit curſus, non eodem tempore ad præteritum tranſiens ſignum.*

SECVNDA ſtella eſt Mercurij nomine ϛίλϐων, totus acuto lumine, ſed in aſpectu non magnum.

Hic

à Sole non longius abeſt ſigno vno. Qui ſemper eoſdem curſus efficiens, modo nocte prima, modo autem ad Solis exortus incipit apparere, nonnunquam etiam perpetuò ſignis IIII. eſt cum Sole: rediens autem cum Sole, non amplius eſt quam tertiam partem ſigni.

IOVIS autem ſtella, nomine Φαίθων corpore magnus eſt, figura autem ſimilis Lyræ. Hic autem duodecim ſigna annis totidem tranſire exiſtimatur, & vno quoque anno nuſquam apparere dicitur, non minus dies triginta, non plus quadraginta. ſed maxime obſcuratur, cum occidit cum ſole. Exoriens antè apparet antequam Sol.

SOLIS ſtella, nomine Φαίνων: corpore eſt magno, colore autem igneo: ſimilis eius ſtellæ, quæ eſt in humero Orionis dextro. Hic per duodecim ſigna aſsiduè ferri videtur: nonnunquam etiam cum ſolis ipſius ſideribus apparet, modo alijs partibus adiectu circuli. Hanc ſtellam nonnulli Saturni eſſe dixerunt. Redire autem ad ſignum annis triginta, & quotannis non apparere, non minus dies triginta, nec amplius quadraginta.

RELIQVVM eſt nobis de Martis ſtella dicere, quæ nomine πυρόεις appellatur. Hic autem non magno eſt corpore, ſed figura ſimilis eſt flammæ. Nonnunquam autem cum ipſius ſolis ſideribus concurrens, omnia peruolat ſigna, ſedens ad primum ſignum non longius biennio.

QVOD ad quinque ſtellas attinet, hucuſque ſatis arbitramur dictum: nunc autem demonſtrabimus, quibus de cauſis menſe intercalentur: quoniam tempus omne metimur die & nocte, menſe & anno. De quibus diem nobis diffinierunt, quandiu ſol ab exortu ad occaſum perueniat: noctis autem ſpacium conſtituerunt eſſe, quandiu ſol ab occaſu rurſum ad exortum reuertatur: menſem autem, quamdiu Luna Zodiacum circulum perducat: annum voluerunt eſſe cum ſol ab Æſtiuo circulo redit, & Zodiacum ad id ſignum vnde incipiebat, permetitur.

CAETERA DESIDERANTVR.

COLONIAE AGRIPPINAE,
APVD THEODORVM
GRAMINAEVM.

ANNO SALVTIS
M. D. LXIX.

IN PONDERE ET MENSVRA SALVS